

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

30 november 2018

WETSONTWERP

houdende diverse bepalingen inzake burgerlijk recht en tot vereenvoudiging van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek en het Gerechtelijk Wetboek betreffende de onbekwaamheid, en van de wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid

Wetsvoorstel tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek teneinde verenigingen een vorderingsrecht toe te kennen ter verdediging van collectieve belangen

Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat de aanwijzing van een voogd betreft

Wetsvoorstel tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek wat de onderhoudsbijdragen betreft

Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek, wat de onderhoudskosten van kinderen betreft

VERSLAG VAN DE EERSTE LEZING

NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE JUSTITIE
UITGEBRACHT DOOR

DE DAMES **Sonja BECQ** en **Goedele UYTTERSPOOT**

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

30 novembre 2018

PROJET DE LOI

portant dispositions diverses en matière de droit civil et portant simplification des dispositions du Code civil et du Code judiciaire en matière d'incapacité, et de la loi du 17 mars 2013 réformant les régimes d'incapacité et instaurant un nouveau statut de protection conforme à la dignité humaine

Proposition de loi modifiant le Code judiciaire en vue d'accorder aux associations le droit d'introduire une action d'intérêt collectif

Proposition de loi modifiant le Code civil en ce qui concerne la désignation d'un tuteur

Proposition de loi modifiant le Code judiciaire en ce qui concerne les contributions alimentaires

Proposition de loi modifiant le Code civil en ce qui concerne les frais d'entretien des enfants

RAPPORT DE LA PREMIÈRE LECTURE

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE
PAR

MMES **Sonja BECQ** et **Goedele UYTTERSPOOT**

**Samenstelling van de commissie op de datum van indiening van het verslag/
Composition de la commission à la date de dépôt du rapport**

Voorzitter/Président: Philippe Goffin

A. — Vaste leden / Titulaires:

N-VA	Sophie De Wit, Sarah Smeyers, Goedele Uyttersprot,
	Kristien Van Vaerenbergh
PS	Laurette Onkelinx, Özlem Özen
MR	Gautier Calomme, Gilles Foret, Philippe Goffin
CD&V	Sonja Becq, Raf Terwegen
Open Vld	Egbert Lachaert, Carina Van Cauter
sp.a	Annick Lambrecht
Ecolo-Groen	Stefaan Van Hecke
cdH	Christian Brotcorne

B. — Plaatsvervangers / Suppléants:

Christoph D'Haese, Koenraad Degroote, Daphné Dumery, Wim Van der Donckt, Yoleen Van Camp
Paul-Olivier Delannois, Ahmed Laaouej, Karine Lalieux, Fabienne Winckel
Benoît Friart, Luc Gustin, Philippe Pivin, Stéphanie Thoron
Griet Smaers, Els Van Hoof, Servais Verherstraeten
Katja Gabriëls, Dirk Janssens, Sabien Lahaye-Battheu
David Geerts, Karin Jiroflée
Marcel Cheran
Francis Delpérée, Vanessa Matz

C. — Niet-stemgerechtigd lid / Membre sans voix délibérative:

DéFI	Olivier Maingain
------	------------------

N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie
PS	:	Parti Socialiste
MR	:	Mouvement Réformateur
CD&V	:	Christen-Démocratique en Vlaams
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten
sp.a	:	socialistische partij anders
Ecolo-Groen	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
cdH	:	centre démocrate Humaniste
VB	:	Vlaams Belang
PTB-GO!	:	Parti du Travail de Belgique – Gauche d'Ouverture
DéFI	:	Démocrate Fédéraliste Indépendant
PP	:	Parti Populaire
Vuye&Wouters	:	Vuye&Wouters

Afkortingen bij de nummering van de publicaties:

DOC 54 0000/000:	Parlementair document van de 54 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA:	Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV:	Voorlopige versie van het Integraal Verslag
CRABV:	Beknopt Verslag
CRIV:	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)
PLEN:	Plenum
COM:	Commissievergadering
MOT:	Moties tot besluit van interpellations (beigekleurig papier)

Abréviations dans la numérotation des publications:

DOC 54 0000/000:	Document parlementaire de la 54 ^e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif
QRVA:	Questions et Réponses écrites
CRIV:	Version Provisoire du Compte Rendu intégral
CRABV:	Compte Rendu Analytique
CRIV:	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)
PLEN:	Séance plénière
COM:	Réunion de commission
MOT:	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants

Bestellingen:
Natieplein 2
1008 Brussel
Tel.: 02/549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.dekamer.be
e-mail : publicaties@dekamer.be

Commandes:
Place de la Nation 2
1008 Bruxelles
Tél. : 02/549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.lachambre.be
courriel : publications@lachambre.be

De publicaties worden uitsluitend gedrukt op FSC gecertificeerd papier

Les publications sont imprimées exclusivement sur du papier certifié FSC

INHOUD	Blz.	SOMMAIRE	Pages
I. Procedure	4	I. Procédure	4
II. Inleidende uiteenzettingen	4	II. Exposés introductifs	4
III. Algemene besprekking.....	18	III. Discussion générale.....	18
IV. Artikelsgewijze besprekking	25	IV. Discussion des articles.....	25
V. Stemmingen	67	V. Votes.....	67
Bijlage: Hoorzittingen van 6 november 2018	87	Annexe: Auditions du 6 novembre 2018	87

Zie:**Doc 54 3303/ (2017/2018):**

- 001: Wetsontwerp.
002 tot 007: Amendementen.

Zie ook:

- 009: Artikelenaangenomen in eerste lezing.

Doc 54 0466/ (2014/2015):

- 001: Wetsvoorstel van de heer Van Hecke c.s.

Doc 54 0794 (2014/2015):

- 001: Wetsvoorstel van de dames Becq en Lanjri en de heren Verherstraeten en Terwingen.
002: Wijziging indiener.

Doc 54 2904/ (2017/2018):

- 001: Wetsvoorstel van de dames Lahaye-Battheu en Van Cauter.
002 en 003: Wijziging indiener.

Doc 54 2905/ (2017/2018):

- 001: Wetsvoorstel van de dames Lahaye-Battheu c.s.
002 en 003: Wijziging indiener.

Voir:**Doc 54 3303/ (2017/2018):**

- 001: Projet de loi.
002 à 007: Amendements.

Voir aussi:

- 009: Articles adoptés en première lecture.

Doc 54 0466/ (2014/2015):

- 001: Proposition de loi de M. Van Hecke et consorts.

Doc 54 0794/ (2014/2015):

- 001: Proposition de loi de Mmes Becq et Lanjri et MM. Verherstraeten et en Terwingen.
002: Modification auteur.

Doc 54 2904/ (2017/2018):

- 001: Proposition de loi Mmes Lahaye-Battheu et Van Cauter.
002 et 003: Modification auteur.

Doc 54 2905/ (2017/2018):

- 001: Proposition de loi de Mmes Lahaye-Battheu et consorts.
002 et 003: Modification auteur.

DAMES EN HEREN,

Uw commissie heeft dit wetsontwerp en de eraan toegevoegde wetsvoorstellen besproken tijdens haar vergaderingen van 16 en 23 oktober, 6, 11, 20, 21 en 27 november 2018.

I. — PROCEDURE

Tijdens haar vergadering van 16 oktober 2018 heeft de commissie met toepassing van artikel 28.1. van het Kamerreglement beslist om hoorzittingen te organiseren en schriftelijke adviezen in te winnen over onderhavig wetsontwerp en de daaraan toegevoegde wetsvoorstellen. Het verslag van deze hoorzittingen gaat als bijlage bij dit verslag en de schriftelijk adviezen werden ter beschikking gesteld van de leden.

Tijdens de vergadering van 20 november 2018 werd het initieel toegevoegde wetvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat de bekwaamheid van de beschermde persoon betreft (DOC 54 2372/001) van deze besprekings losgekoppeld.

II. — INLEIDENDE UITEENZETTINGEN

A. Wetsontwerp houdende diverse bepalingen inzake burgerlijk recht en tot vereenvoudiging van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek en het Gerechtelijk Wetboek betreffende de onbekwaamheid, en van de wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid, DOC 54 3303/001

De heer Koen Geens, minister van Justitie, verklaart dat het aan de commissie voorgelegde wetsontwerp acht delen bevat die beogen een welomschreven materie stelselmatig te hervormen of te wijzigen:

- vereenvoudiging van de wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid, en informativering van de procedures inzake bewind;

- enkele wijzigingen van het afstammingsrecht in het licht van de talrijke arresten van het Grondwettelijk Hof;

- een wijziging van de wettelijke naamsregeling in het licht van een arrest van het Grondwettelijk Hof;

MESDAMES, MESSIEURS,

Votre commission a examiné ce projet de loi et les propositions de loi jointes au cours de ses réunions des 16 et 23 octobre, 6, 11, 20, 21 et 27 novembre 2018.

I. — PROCÉDURE

En application de l'article 28.1 du Règlement de la Chambre, la commission a, au cours de sa réunion du 16 octobre 2018, décidé d'organiser des auditions et de recueillir des avis écrits sur le projet de loi ainsi que sur les propositions de loi à l'examen. Le rapport de ces auditions est annexé au présent rapport et les avis écrits ont été mis à la disposition des membres.

Lors de la réunion du 20 novembre 2018, la proposition de loi modifiant le Code civil en ce qui concerne la capacité de la personne protégée (DOC 54 2372/001) a été disjointe de cet examen.

II. — EXPOSÉS INTRODUCTIFS

A. Projet de loi portant dispositions diverses en matière de droit civil et portant simplification des dispositions du Code civil et du Code judiciaire en matière d'incapacité, et de la loi du 17 mars 2013 réformant les régimes d'incapacité et instaurant un nouveau statut de protection conforme à la dignité humaine, DOC 54 3303/001

Le ministre de la Justice, M. Koen Geens, explique que le projet de loi qui est soumis à la commission contient huit parties qui réforment ou modifient systématiquement une matière bien définie, à savoir:

- La simplification de la loi du 17 mars 2013 réformant les régimes d'incapacité et instaurant un nouveau statut de protection conforme à la dignité humaine et l'information des procédures en matière d'administration;

- quelques modifications au droit de la filiation au regard des nombreux arrêts rendus par la Cour constitutionnelle;

- une modification du régime juridique du nom au regard d'un arrêt rendu par la Cour constitutionnelle;

— een wijziging van de bevoegdheid en van de procedure met het oog op de evaluatie van de afschaffing van een huwelijksbeletsel;

— diverse wijzigingen op het gebied van de onderhoudsbijdragen voor kinderen, in het licht van het rapport van de Commissie voor Onderhoudsbijdragen, die is ingesteld met het oog op de objectivering ervan; en Terwingen.

— een wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met trekking tot de vermelding van het beroep, na het advies van de (toenmalige) Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer;

— een kleine technisch-juridische aanpassing van een verwijzing op het gebied van beslagrecht;

— een wijziging van het Gerechtelijk Wetboek en van diverse andere bijzondere wetten met het oog op de instelling van een gemeenrechtelijke regeling betreffende de vordering tot verdediging van de collectieve belangen.

Op 1 september 2014 is de wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid in werking getreden. Die wet heeft een eengemaakte beschermingsstatuut ingesteld, dat de vrederechter naargelang van het geval kan toe kennen. Bovendien werd met die wet een maatregel inzake buitengerechtelijke bescherming ingevoegd, namelijk "de zorgvolmacht".

Hoewel die wet een aanzienlijke vooruitgang inzake de humane behandeling van kwetsbare personen mogelijk heeft gemaakt, heeft de praktijk na de inwerkingtreding ervan niettemin aanleiding gegeven tot een aantal punten van kritiek. De minister vernoemt er een aantal:

1) de wet brengt overtollige werklast voor de vrederechters mee en is op bepaalde punten onnodig ingewikkeld, waardoor de toetreding tot het bewind ingewikkelder wordt;

2) in de praktijk blijken sommige bepalingen niet toepasbaar;

3) het gebrek aan betrokkenheid van de entourage bij de organisatie en de uitvoering van het bewind, terwijl de wet er specifiek op gericht is de rol van de entourage op te voeren;

4) er zou nog te veel een beroep worden gedaan op professionele bewindvoerders;

— une modification de la compétence et de la procédure visant à évaluer la suppression d'un empêchement à mariage;

— diverses modifications dans le domaine des contributions alimentaires pour les enfants au regard du rapport de la Commission des contributions alimentaires consacré à l'objectivation des contributions alimentaires;

— une modification du Code Judiciaire concernant la mention de la profession à la suite de l'avis rendu par la Commission (de l'époque) de la protection de la vie privée.

— une adaptation juridico-technique mineure d'un renvoi en matière de saisie;

— une modification du Code judiciaire et diverses autres lois spéciales visant à instaurer un régime de droit commun relatif à l'action de défense des intérêts collectifs.

Le 1er septembre 2014, la loi du 17 mars 2013 réformant les régimes d'incapacité et instaurant un nouveau statut de protection conforme à la dignité humaine est entrée en vigueur. Cette loi a introduit un statut de protection unifié que le juge de paix peut prévoir au cas par cas. En outre, cette loi a inséré une mesure de protection extrajudiciaire, à savoir "le mandat de protection".

Bien que cette loi a permis des progrès considérables dans le traitement humain des personnes vulnérables, la pratique a tout de même soulevé plusieurs critiques après son entrée en vigueur. Le ministre en énumère certaines:

1) la loi entraîne une charge de travail superflue pour les justices de paix et est inutilement complexe sur certains points, rendant plus compliquée l'accès à l'administration;

2) dans la pratique, certaines dispositions se révèlent être inapplicables;

3) le manque d'implication de l'entourage lors de l'organisation et de l'exécution de l'administration, alors que la loi vise précisément à renforcer le rôle de l'entourage;

4) il serait encore trop fait appel à des administrateurs professionnels;

5) er zouden nog te weinig gepersonaliseerde regimes zijn. Er wordt nog te veel beroep gedaan op algemene bewinden, terwijl de wet precies gebaseerd is op het potentieel van de betrokkenen en de onbekwaamheid de uitzondering zou moeten worden.

Er is nog veel kritiek mogelijk als de wet werd toegepast in het licht van de geest ervan. De nieuwe wet zet alle betrokkenen ertoe aan hun traditionele rol anders te zien.

Daartoe is een mentaliteitswijziging nodig. Zoals bij elke fundamentele hervorming vereist dit tijd. Er werden daartoe ook initiatieven genomen vanuit het middenveld en de rechterlijke orde. Zo werd er een meldpunt bewindvoering (NL/FR) opgericht, ontstaan als gevolg van de "Actie Driekoningen" van 6 januari 2016 waarbij werd opgekomen voor een correcte en menswaardige toepassing van de wet op de bewindvoering. Ook de Hoge Raad voor de Justitie neemt heel wat initiatieven om de toepassing ervan te verbeteren, bijvoorbeeld door het verstrekken van adviezen over o.a. de vergoeding van bewindvoerders of de controle op de uitvoering van het bewind en het uitvoeren van audits. Voorts organiseert het IGO opleidingen voor de magistraten over deze materie.

Er werd ook gewerkt aan een betere toegankelijkheid van de nieuwe wet voor de burger. De website van de FOD justitie werd gebruiksvriendelijk gemaakt en modellen van verslagen en verzoekschriften evenals een informatiebrochure kunnen gratis worden gedownload.

Op andere punten dringt zich echter een wetswijziging op. De tweede titel van het wetsontwerp beoogt dan ook in eerste instantie verscheidene wijzigingen aan te brengen in de bepalingen die van toepassing zijn op de bestaande regelingen inzake rechterlijke en buitengerechtelijke bescherming en dit met het oog op vereenvoudiging, vermindering van de werklast, verduidelijking en een efficiëntere werking van het bewind en dit, in het belang van de beschermde persoon. De minister somt vervolgens enkele concrete maatregelen op die werden voorbereid in samenspraak met de betrokken actoren (vrederechters, Hoge Raad voor de Justitie, Hoge Raad voor Personen met een Handicap, balies, notariaat, Orde van artsen, enz.).

De *buitengerechtelijke bescherming* (zgn. "zorgvolmachten") wordt versterkt om mensen nog meer aan te zetten over een regeling na te denken voor het geval nodig.

5) il y aurait encore trop peu de régimes personnalisés. On a encore trop recours aux administrations de type général, alors que la loi se fonde précisément sur le potentiel de la personne concernée et que l'incapacité devrait devenir l'exception.

De nombreuses critiques peuvent encore nous être adressées si la loi était appliquée conformément à son esprit. La nouvelle loi invite l'ensemble des acteurs concernés à revoir leur rôle traditionnel.

Un changement de mentalité est nécessaire à cet effet. Cela demande du temps comme c'est le cas pour toute réforme fondamentale. Pour ce faire, des initiatives émanant de la société civile et de l'ordre judiciaire ont également été prises. Un point de contact administration des biens et de la personne (NL/FR) a ainsi été mis en place le 6 janvier 2016 à la suite de l'action flamande "Actie Driekoningen" revendiquant une application correcte et humaine de la loi sur l'administration des biens et de la personne. Le Conseil supérieur de la Justice prend également de nombreuses initiatives afin d'améliorer son application, par exemple en formulant des avis relatifs à la rémunération des administrateurs ou au contrôle de l'exécution de l'administration et des audits notamment. L'IFJ organise en outre des formations pour les magistrats au sujet de cette matière.

Le ministre s'est également attelé à rendre la nouvelle loi plus accessible pour le citoyen. Le site web du SPF Justice a été rendu convivial et des modèles de rapports et de requêtes ainsi qu'une brochure d'information peuvent être téléchargés gratuitement.

Une modification législative s'impose toutefois en ce qui concerne d'autres points. Le Titre 2 du projet de loi vise dès lors en premier lieu à apporter différentes modifications aux dispositions qui s'appliquent à la réglementation existante en matière de protection judiciaire et extrajudiciaire, et ce, en vue d'une simplification, d'une réduction de la charge de travail, d'une clarification et d'un fonctionnement plus efficace de l'administration et ce, dans l'intérêt de la personne protégée. Le ministre énumère ensuite quelques mesures concrètes qui ont été préparées en concertation avec les acteurs concernés (les juges de paix, le Conseil supérieur de la Justice, le Conseil supérieur national des Personnes handicapées, le barreau, le notariat, l'Ordre des médecins, etc.).

La *protection extrajudiciaire* (également connue sous la dénomination de "mandats de protection") est renforcée afin d'inciter encore davantage les gens à réfléchir aux mesures à prendre le cas échéant.

Het toepassingsgebied wordt verruimd van de goederen naar de persoon. Dit impliceert concreet dat er in een voorzorgsvolmacht voortaan ook kan worden bepaald in welk rusthuis men zou willen worden opgenomen indien nodig of een regeling wordt getroffen m.b.t. de uitoefening van de patiëntenrechten. Voorts wordt verduidelijkt dat de maatregel niet enkel betrekking kan hebben op vertegenwoordigingshandelingen m.b.t. de goederen, maar ook op loutere handelingen van beheer zoals het innen van inkomsten en het betalen van facturen. Bijgevolg zal men voortaan alles in een voorzorgsvolmacht kunnen regelen, uitgezonderd wat betreft hoogstpersoonlijke handelingen en onvermindert bijzondere wetgeving die er bestaat rond bepaalde wilsverklaringen zoals bijvoorbeeld de euthanasie, die voorrang heeft.

Voorts brengt de tekst een aantal verduidelijkingen aan en heft verschillende tegenstrijdigheden in deze materie op. Zo wordt verduidelijkt dat de lastgever zoveel mogelijk moet worden betrokken bij de uitvoering van de opdracht van de lasthebber en dat het einde van een lastgevingsovereenkomst geregistreerd moet worden, zodat de vrederechter eventueel een maatregel kan treffen indien nodig. De lasthebber wordt ook verplicht om de vrederechter op de hoogte te brengen van de beëindiging van de lastgevingsovereenkomst.

De buitengerechtelijke beschermingsmaatregel is laagdrempelig, stimuleert maximaal de autonomie van de betrokken persoon, versterkt het sociaal netwerk en zorgt voor geruststelling. Alle voorzorgsvolmachten worden geregistreerd in een centraal register bijgehouden door de Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat. Het notariaat deelde de volgende cijfers mee (het betrekken telkens het aantal nieuwe inschrijvingen per jaar):

- 01/09/2014 – 31/12/2014: 1 522
- 01/01/2015 – 31/12/2015: 11 932
- 01/01/2016 – 31/12/2016: 19 038
- 01/01/2017 – 31/12/2017: 28 644
- 01/01/2018 – 17/09/2018: 24 986

Er zijn in totaal momenteel 86 122 voorzorgsvolmachten opgenomen in het register. Dat is bijna evenveel als dat er gerechtelijke bewindvoeringen zijn.

Op 8 oktober 2018 waren volgens het Rijksregister (code IT111):

Le champ d'application est élargi des biens à la personne. Cela implique concrètement qu'il pourra dorénavant également être prévu, dans un mandat de protection dans quelle maison de repos on voudrait être admis le cas échéant ou quelles mesures devront être prises concernant l'exercice des droits du patient. Il est par ailleurs précisé que, outre des actes de représentation concernant des biens, le mandat peut également concerner de simples actes de gestion tels que la perception de revenus et le paiement de factures. Par conséquent, il sera désormais possible de tout régler dans un mandat de protection à l'exception de ce qui concerne les actes extrêmement personnels et sans préjudice de la législation spéciale concernant certaines manifestations de volonté, telles que l'euthanasie par exemple, et qui a la primauté.

Par ailleurs, le texte apporte un certain nombre de précisions et léve plusieurs contradictions concernant cette matière. Le projet de loi à l'examen précise ainsi que le mandant doit être associé dans toute la mesure du possible à l'exercice de la mission du mandataire et que la fin d'un contrat de mandat doit être enregistrée de manière à permettre éventuellement au juge de paix de prendre une mesure si cela s'avère nécessaire. Le mandataire est également tenu d'informer le juge de paix de la fin du contrat de mandat.

La mesure de protection extrajudiciaire est très accessible, stimule au maximum l'autonomie de la personne concernée, renforce le réseau social et rassure. Tous les mandats de protection sont enregistrés dans un registre central tenu par la Fédération royale du Notariat belge. Cette dernière a communiqué les chiffres suivants (lesquels concernent chaque fois le nombre annuel de nouvelles inscriptions):

- 01/09/2014 – 31/12/2014: 1 522
- 01/01/2015 – 31/12/2015: 11 932
- 01/01/2016 – 31/12/2016: 19 038
- 01/01/2017 – 31/12/2017: 28 644
- 01/01/2018 – 17/09/2018: 24 986

Au total, 86 122 mandats de protection sont, pour l'heure, enregistrés dans le registre, soit un nombre pratiquement équivalent au nombre d'administrations par voie judiciaire.

Au 8 octobre 2018, on dénombrait selon le Registre national (Code IT111):

— 13 969 personen nog onder het oude statuut van verlengde minderjarigheid dat uitdooft op 1 september 2019 geplaatst (*op 1 april 2018 waren dit er 14 117*);

— 41 773 personen nog onder het oude statuut van voorlopige bewindvoering, dat op hetzelfde tijdstip uitdooft, geplaatst (*op 1 april 2018 waren dit er 43 397*);

— 57 412 personen reeds onder het nieuwe statuut van bewind geplaatst (*op 1 april 2018 waren dit er 51 793*).

In totaal dus 113 154 personen op 8 oktober 2018 (*versus 109 307 op 1 april 2018*).

Wat het nieuwe statuut betreft, zijn er volgens het Rijksregister op 8 oktober 2018 (code IT113):

— 36 690 bewindvoerders over de goederen (*op 1 april 2018 waren dit er 33 410*);

— 2 573 bewindvoerders over de persoon (*op 1 april 2018 waren dit er 2 287*);

— 21 888 bewindvoerders over de goederen en de persoon (zelfde bewindvoerder voor beide) (*op 1 april 2018 waren dit er 19 187*).

In totaal dus 61 151 (*op 1 april 2018 waren dit er 54 884*).

De vraag hoeveel verschillende bewindvoerders er werden geregistreerd kan volgens het Rijksregister moeilijk worden beantwoord, omdat de identificatie ofwel via rijksregisternummer ofwel via naam, voornaam en adres gebeurt. Bij identificatie via het rijksregisternummer zijn dit er 32 397 op 8 oktober 2018.

Het wetsontwerp beoogt de nieuwe wet inzake bewindvoering op verschillende vlakken te vereenvoudigen. Er bestaan thans maar liefst 4 procedures inzake bewindvoering. In de toekomst zou er nog slechts één bijzondere procedure zijn, waarvan de nadere regels kunnen verschillen naargelang de aard van de vordering. De verplichtingen inzake verslagen zijn ook heel verschillend, afhankelijk van de opdracht van de bewindvoerder. Het wetsontwerp probeert ze in overeenstemming te brengen, alsook de onnodige en onverklaarbare vormvereisten te schrappen. Daarnaast zouden de verplichtingen inzake verslagen worden aangepast aan het digitaal tijdperk, wat hierna wordt toegelicht. Het toezicht dat de vrederechter uitoefent op de inachtneming van de verplichtingen inzake verslagen zou worden verduidelijkt.

— 13 969 personnes encore placées sous l'ancien statut de la minorité prolongée, qui disparaîtra le 1er septembre 2019 (*contre 14 117 au 1er avril 2018*);

— 41 773 personnes encore placées sous l'ancien statut d'administration provisoire, qui disparaîtra à la même date (*contre 43 397 au 1er avril 2018*);

— 57 412 personnes déjà placées sous le nouveau statut d'administration (*contre 51 793 au 1er avril 2018*).

Cela représente un total de 113 154 personnes au 8 octobre 2018 (*contre 109 307 au 1er avril 2018*).

S'agissant du nouveau statut, au 8 octobre 2018, on dénombrait selon le Registre national (Code IT113):

— 36 690 administrateurs de biens (*contre 33 410 au 1er avril 2018*);

— 2 573 administrateurs de la personne (*contre 2 287 au 1er avril 2018*);

— 21 888 administrateurs de biens et de la personne (administrateur identique pour les deux fonctions) (*contre 19 187 au 1er avril 2018*).

Cela représente un total de 61 151 administrateurs (*contre 54 884 au 1er avril 2018*).

Selon le Registre national, il est difficile de fournir le nombre exact d'administrateurs différents ayant été enregistrés, car l'identification se fait, soit à l'aide du numéro de Registre national, soit à l'aide du nom, du prénom et de l'adresse. Au 8 octobre 2018, 32 397 personnes s'étaient identifiées à l'aide de leur numéro de Registre national.

Le projet de loi simplifie la nouvelle loi relative à l'administration à plusieurs égards. Actuellement, il n'existe pas moins de 4 procédures dans le cadre de cette administration. A l'avenir, une seule procédure particulière subsistera, dont les modalités pourront varier en fonction de la nature de la demande. Les obligations en matière de rapports divergent aussi grandement en fonction de la mission de l'administrateur. Le projet de loi tente de les aligner et de supprimer les formalités superflues et inexplicables. Parallèlement, les obligations en matière de rapports sont adaptées à l'environnement numérique qui sera davantage expliqué ci-après. Le contrôle par le juge de paix du respect des obligations en matière de rapports est clarifié.

Er zal geen lijst worden opgesteld met de gezondheidstoestanden die aanleiding kunnen geven tot een algemene onbekwaamheid op vermogensrechtelijk vlak en tot het ambtshalve ontslag van bepaalde verplichtingen, zoals momenteel bepaald is in artikel 492/5 van het Burgerlijk Wetboek. Uit het overleg met het werkveld is gebleken dat dit geen enkele toegevoegde waarde biedt en veeleer hoge kosten met zich meebrengt voor de betrokken personen. Het geïndividualiseerd regime zal beter worden door in te zetten op kwaliteitsvolle medische verklaringen en op een betere artsopleiding.

Het wetsontwerp omvat ook enkele verduidelijkingen. Zo strekt het ertoe te verduidelijken dat de vrederechter bevoegd is om de geschillen tussen de bij de bewindvoering betrokken actoren te beslechten. Het beoogt een bijkomende onverenigbaarheid toe te voegen tussen de functie van bewindvoerder en die van persoonlijk assistent, gezien het belangenconflict tussen deze twee functies.

Voortaan zouden de bewindvoerder en de gerechtelijke lasthebber geen giften meer mogen ontvangen van de beschermde persoon wanneer deze gift plaatsvindt tijdens het mandaat of de gerechtelijke bescherming. Tot op heden gaat een groot deel van de praktijk ervan uit dat het verboden is giften te ontvangen, ongeacht het ogenblik dat de beschermde persoon kiest om de gift te doen. Dat aspect leidt soms tot moeilijkheden. Zo kunnen de mantelzorgers niet langer legaten van de beschermde persoon ontvangen als zij de opdracht van bewindvoerder vervullen, zelfs als het testament werd opgesteld vóór de totstandkoming van de rechterlijke bescherming en dus op een tijdstip waarop de betrokkenen nog bekwaam was. De uitzondering voor de echtenogen, de samenwonenden en de familieleden, wordt uitgebreid met de mensen die door de beschermde persoon werden aangewezen als bewindvoerders aan de hand van een wilsverklaring opgesteld toen die persoon nog bekwaam was.

Bovendien beoogt het wetsontwerp enkele praktische problemen op te lossen. Voortaan zou de vrederechter de mogelijkheid hebben om in de aanstellingsbeslissing van bewindvoerders die bloedverwanten zijn de verplichtingen inzake verslagen te verduidelijken, zodat zij niet langer verplicht zijn systematisch een tweede keer te verschijnen.

De termijn waarbinnen de bewindvoerder zijn opdracht kan voortzetten na het overlijden van de beschermde persoon, en mits de vrederechter zijn toestemming verleent, wordt verlengd van twee tot zes

Il ne sera établi aucune liste qui reprendrait les états de santé pouvant donner lieu à une incapacité générale sur le plan patrimonial et à la soumission d'office à certaines obligations, tel que cela est prévu actuellement à l'article 492/5 du Code civil. Il est ressorti des concérations avec le milieu du travail que cela n'apportait aucune valeur ajoutée et que cela entraînait plutôt des frais importants pour les personnes. Le régime individualisé sera amélioré si on mise sur des certificats médicaux de qualité et sur une meilleure formation des médecins.

Le projet de loi contient également quelques clarifications. Il clarifie ainsi le fait que le juge de paix est compétent pour évaluer les litiges entre les acteurs impliqués dans l'administration. Il insère une incompatibilité supplémentaire entre la fonction d'administrateur et la fonction d'assistant personnel, étant donné le conflit d'intérêts existant entre ces deux fonctions.

Désormais, l'administrateur et le mandataire judiciaire ne pourront plus recevoir de dons de la personne protégée lorsque ce don survient durant le mandat ou la protection judiciaire. À ce jour, une majeure partie des praticiens du droit part du principe que l'interdiction de recevoir est d'application, quel que soit le moment choisi par la personne protégée pour effectuer le don. Cet aspect entraîne parfois certaines difficultés. Par exemple, les aidants proches ne peuvent plus recevoir de legs de la personne protégée s'ils assument la mission d'administrateur, même si le testament a été rédigé avant l'organisation de la protection judiciaire et donc à un moment où la personne concernée était encore capable. L'exception comprenant les époux, les cohabitants et les membres de la famille est élargie pour englober ceux qui ont été désignés par la personne protégée comme administrateurs au moyen d'une déclaration de volonté effectuée lorsqu'elle était encore capable.

En outre, le projet de loi vise à répondre à certains problèmes pratiques. Désormais, le juge de paix a la possibilité de clarifier dans la décision de désignation des administrateurs parents les obligations en matière de rapports, de sorte que ces derniers ne soient plus obligés de comparaître systématiquement une deuxième fois.

Le délai dans lequel l'administrateur peut poursuivre sa mission après le décès de la personne protégée et moyennant l'autorisation du juge de paix est prolongé de deux à six mois. La mission est élargie au

maanden. De opdracht wordt uitgebreid tot de mogelijke terugbetaling van het gehuurde goed. Er wordt ook verduidelijkt wanneer de opdracht van de bewindvoerder in dat geval eindigt.

De eenmalige verplichte evaluatie van de rechterlijke beschermingsmaatregel wordt vervangen door een permanente evaluatieverplichting, telkens daartoe aanleiding zou bestaan. De bewindvoerder krijgt de verplichting om de vrederechter op de hoogte te brengen van belangrijke wijzigingen in de omstandigheden, zoals de gezondheidstoestand of de omkadering (verblijf) van de beschermd persoon. De vrederechter onderzoekt vervolgens of dit aanleiding moet geven tot een evaluatie.

Het wetsontwerp voorziet ook in de oprichting van een Centraal Register van Bescherming van de Personen (hierna CRBP). Het CRBP is een geïnformatiseerde gegevensbank voor het beheer, de follow-up en de integrale behandeling van de procedures met betrekking tot beschermde personen. Dat wil zeggen dat de procedure vanaf het neerleggen van het verzoekschrift tot het aanstellen van een bewindvoerder en alle daaropvolgende handelingen op elektronische wijze zullen kunnen gebeuren.

De wettelijke bepalingen die de procedure regelen, worden in het wetsontwerp in die zin aangepast zodat de handelingen op elektronische wijze kunnen worden gesteld.

Het CRPB kadert in de innovatieve evolutie waarbij dossiers die gedurende een lange periode openliggen op de griffie worden geïnformatiseerd. Zo werden ook de insolventiedossiers gedigitaliseerd in Regsol en zal in de nabije toekomst het Centraal Register Collectieve Schuldenregeling worden opgericht. Hoewel er in de procedure van bewindvoering geen sprake is van een permanente saisine, kunnen er wel enkele principes in worden teruggevonden. Het gaat immers om dossiers die gedurende lange tijd op de griffie liggen en waar op geregelde tijdstippen bepaalde handelingen dienen te worden gesteld. Dit heeft tot gevolg dat het gaat om dossiers die heel wat werklast met zich meebrengen alsook leiden tot een omvangrijk papieren dossier met alle gevolgen van dien.

De informatie inzake de procedure omvat drie krachtlijnen, die erop gericht zijn de werklast en de papierwinkeel voor alle betrokken actoren terug te dringen.

Het centraal register van bescherming van personen beoogt verscheidene papieren dossiers van de griffie (administratief dossier) en van de bewindvoerders (in sommige gevallen een bewindvoerder voor de goederen

remboursement éventuel du bien loué. On clarifie également le moment où la mission de l'administrateur s'achève.

L'évaluation obligatoire unique de la mesure de protection judiciaire est remplacée par une obligation d'évaluation permanente, à chaque fois qu'il y a lieu de le faire. L'administrateur doit mettre le juge de paix au courant des modifications importantes dans l'état de la personne protégée, par exemple en ce qui concerne son état de santé ou son encadrement (lieu de résidence). Le juge de paix examine ensuite s'il y a lieu de procéder à une évaluation.

Le projet de loi prévoit également la création d'un Registre central de la protection des personnes (ci-après RCPP). Le RCPP est une banque de données informatisée pour la gestion, le suivi et le traitement intégral des procédures relatives aux personnes protégées. Cela signifie que la procédure pourra se dérouler de manière électronique dès le dépôt de la requête jusqu'à la désignation d'un administrateur et pour tous les actes subséquents.

Dans le projet de loi, les dispositions légales qui règlent la procédure sont adaptées de façon à ce que les actes puissent être effectués de manière électronique.

Le RCPP s'inscrit dans le cadre de l'évolution innovatrice visant à informatiser les dossiers ouverts au greffe pendant une longue période. Ainsi, les dossiers en matière d'insolvabilité ont également été numérisés dans Regsol et le Registre central des règlements collectifs de dettes sera créé dans un futur proche. Bien qu'il ne soit pas question de saisine permanente dans la procédure d'administration, certains principes s'y retrouvent néanmoins. Il s'agit en effet de dossiers qui restent longtemps au greffe et qui demandent d'effectuer régulièrement certains actes. Ces dossiers représentent dès lors une grande charge de travail et donnent lieu à des dossiers papier volumineux, avec toutes les conséquences qui s'ensuivent.

L'information de la procédure comporte trois axes qui visent l'allègement de la charge de travail ainsi que la réduction des piles de papiers pour l'ensemble des acteurs concernés.

Le registre central de la protection des personnes a pour objectif de convertir plusieurs dossiers papiers du greffe (dossier administratif) et des administrateurs (dans certains cas un administrateur pour les biens et

en een andere voor de beschermde persoon) om te vormen tot één digitaal centraal dossier, dat op het platform staat waartoe de verschillende actoren toegang zouden hebben volgens een welomschreven toegangsbeheer. Het CRBP zal als authentieke bron dienen voor alle documenten die erin zullen worden opgeslagen. Door naar een digitaal centraal dossier op nationaal niveau te evolueren, zal in ruime mate voor een standaardisering worden gezorgd; zulks vergroot ook de rechtszekerheid.

De tweede krachtlijn in verband met het CRBP beoogt elektronische raadpleging van de procedure mogelijk te maken. Zo zal met name worden gezorgd voor een digitale opstart van de procedure; dat maakt het mogelijk om bij elk verzoek inzake de bewindvoeringsprocedure een en ander elektronisch aan te vullen en neer te leggen. Ook voor alle daaropvolgende handelingen zal het CRBP in de elektronische methode voorzien.

Ten derde zal het CRBP alle betrokken actoren de mogelijkheid bieden elektronisch met elkaar te communiceren. Die mogelijkheid zal tot een snellere en doeltreffendere dossierbehandeling bijdragen, en zal voor de verschillende betrokkenen kostenbesparend werken.

Ofschoon het elektronisch verrichten van handelingen meer en meer ingeburgerd raakt, moet er bij de dienstverlening aan de burger nog rekening mee worden gehouden dat het niet altijd mogelijk is elektronisch te werk te gaan. Bovendien zijn niet alle burgers met informatica vertrouwd; daarom moeten bepaalde garanties worden geboden teneinde ook die mensen alle kansen te verschaffen.

Enkele van die waarborgen zijn:

Ten eerste: de kioskpc's op de griffie. Een burger die thuis geen computer heeft of die niet zo behendig is in het gebruik van deze apparatuur kan zich wenden tot de griffie van het dichtstbijzijnde vrederecht, ongeacht of deze rechtbank bevoegd is voor het dossier of niet. Op die manier wordt ook de nabijheid van de rechter bevorderd. Op elke griffie zal een computer ter beschikking worden gesteld die men kan gebruiken. Het griffiepersoneel zal op een servicegerichte wijze met deze burgers moeten omgaan. Het is de bedoeling dat het griffiepersoneel de burger begeleidt bij elke stap die moet worden gezet.

Door de digitalisering zullen immers bepaalde taken op de griffie wegvalLEN. Daardoor is het mogelijk dat het personeel dat deze taken uitoefende zich nu zal kunnen toeleggen op het servicegerichte werken. Hiervoor zal ook in de nodige opleidingen worden voorzien.

un autre pour la personne protégée) en un seul dossier numérique central présent sur la plateforme à laquelle auraient accès les différents acteurs selon une gestion d'accès déterminée. Le RCPP servira de source authentique pour l'ensemble des documents qui y seront chargés. En évoluant vers un dossier numérique central au niveau national, il sera largement procédé à une standardisation, ce qui renforce également la sécurité juridique.

Le deuxième axe concernant la création du RCPP vise à rendre possible la consultation de la procédure par voie électronique. Il sera notamment prévu un lancement numérique de la procédure permettant ainsi à chaque requête relative à la procédure d'administration d'être complétée et déposée électroniquement. Pour toutes les actions subséquentes, le RCPP prévoira aussi la méthode électronique.

Troisièmement, le RCPP permettra à l'ensemble des acteurs concernés de communiquer électroniquement entre eux. Cette possibilité contribuera d'une part à un traitement plus rapide et plus efficace du dossier et aboutira d'autre part à une économie de coût pour les différentes personnes concernées.

Bien qu'il soit de plus en plus répandu d'accomplir des actes de manière électronique, il convient toujours de tenir compte, en rendant des services au citoyen, du fait qu'il n'est pas toujours possible de travailler électroniquement. En outre, tous les citoyens ne sont pas familiarisés au monde numérique, ce qui nécessite de prévoir certaines garanties afin de leur donner également toutes les chances.

On peut citer parmi ces garanties:

Premièrement, la mise à disposition d'un ordinateur dans un kiosque situé au greffe. Les citoyens qui sont peu familiarisés avec l'utilisation d'un ordinateur ou qui n'en possèdent pas eux-mêmes pourront s'adresser au greffe de la justice de paix la plus proche, et ce, qu'elle soit ou non compétente pour le dossier. Un tel système permet également de rapprocher le juge du citoyen. Un ordinateur sera mis à disposition dans chaque greffe. Le personnel du greffe devra accueillir ces citoyens dans une approche orientée "service" et les accompagner à chaque étape.

La numérisation entraînera effectivement la disparition de différentes missions actuellement confiées au greffe. Le personnel aujourd'hui affecté à ces tâches pourra désormais se concentrer sur le service aux justiciables. Les formations nécessaires seront organisées à cet effet.

Ten tweede: de papieren stroom voor zij die ervoor kiezen. Hoewel de digitale werkwijze zoveel als mogelijk zal worden aangeprezen, blijft de mogelijkheid om alle communicatie op papier te verkrijgen onverkort bestaan.

Het is de bedoeling om met de oprichting van het CRBP te zorgen voor een standaardisering van de procedure waarbij een efficiënte werkwijze wordt bevorderd door de nodige middelen ter beschikking te stellen aan alle betrokken actoren.

Er werden inmiddels ook in samenspraak met de betrokken actoren een aantal uitvoeringsbesluiten voorbereid die samen met de nieuwe wet in werking zullen treden (bv. ontwerp van koninklijk besluit tot vaststelling van de regels voor de bezoldiging, de kosten en de buitengewone ambtsverrichtingen van bewindvoerders). Er komt ook een regeling voor de erkennung van professionele bewindvoerders.

Conform het regeerakkoord wordt het afstammingsrecht gemoderniseerd, gelet op de rechtspraak van de hoogste rechtscolleges.

Het Grondwettelijk Hof heeft geoordeeld dat het bij de wet van 1 juli 2006 hervormde afstammingsrecht op meerdere punten indruist tegen de Grondwet. Aangezien deze rechtspraak veel fundamentele vragen opwerpt die een debat ten gronde vereisen, werd ervoor geopteerd in twee fasen te werk te gaan.

Het derde deel van dit ter bespreking voorliggende wetsontwerp beoogt in een eerste fase het afstammingsrecht ten behoeve van de rechtszekerheid te herstellen in het licht van de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof. Meer bepaald wordt het tijdstip van aanvang van de vervaltijd inzake afstammingsvorderingen aangepast, wordt het absolute verbod tot vaststelling van een incestueuze afstammingsband afgezwakt en wordt het onderzoek van het belang van het kind in overeenstemming gebracht met artikel 22bis van de Grondwet.

Tevens wordt van de gelegenheid gebruik gemaakt om een aantal juridisch-technische wijzigingen aan te brengen in het licht van de wet van 15 mei 2007 met betrekking tot het huwelijk tussen aanverwanten.

Een werkgroep van hoogleraars familierecht aan verschillende Belgische universiteiten werd opgedragen in een tweede fase een grondige hervorming van het afstammingsrecht voor te bereiden. Deze werkgroep heeft zijn werkzaamheden inmiddels afgerond en is klaar om een eindverslag voor te leggen en om met de

Deuxièmement, la possibilité offerte à ceux qui le souhaitent de continuer à utiliser le papier. Bien que l'objectif soit d'encourager au maximum le recours au numérique, il restera possible d'obtenir toutes les communications en version papier.

Le ministre explique que la création du RCPP a pour but d'entraîner une standardisation de la procédure et de garantir l'efficacité de celle-ci en mettant les moyens nécessaires à la disposition de l'ensemble des acteurs concernés.

Plusieurs arrêtés d'exécution ont également été préparés dans l'intervalle en concertation avec les acteurs concernés. Ces arrêtés entreront en vigueur en même temps que la nouvelle loi (il s'agit notamment du projet d'arrêté royal fixant les règles relatives à la rémunération, aux frais et aux devoirs exceptionnels accomplis par les administrateurs provisoires). Le ministre annonce par ailleurs l'adoption d'une réglementation concernant la reconnaissance des administrateurs provisoires professionnels.

Selon l'accord du gouvernement, le droit de la filiation est modernisé, compte tenu de la jurisprudence des plus hautes juridictions.

Sur plusieurs points, la Cour constitutionnelle a estimé que le droit de la filiation réformé par la loi du 1er juillet 2006 était contraire à la Constitution. Étant donné les nombreuses questions fondamentales soulevées par cette jurisprudence qui nécessitaient un débat de fond, il a été choisi de travailler en deux étapes.

Le troisième volet de ce projet de loi vise à réparer, lors d'une première phase, le droit de la filiation, au regard de la jurisprudence de la Cour constitutionnelle, dans l'intérêt de la sécurité juridique. Plus spécifiquement, l'adaptation du point de départ du délai de prescription des actions en matière de filiation, l'interdiction absolue d'établir un lien de filiation incestueux est adoucie et l'examen de l'intérêt de l'enfant est harmonisé avec l'article 22bis de la Constitution.

Il est également profité de l'occasion pour apporter quelques modifications juridico-techniques au regard de la loi du 15 mai 2007 relative au mariage entre apparentés.

Un groupe de travail composé de professeurs sur le droit de la famille de plusieurs universités du pays a été chargé, lors d'une deuxième phase, de préparer une réforme fondamentale du droit de la filiation. Entre-temps, ce groupe de travail a achevé ses travaux et est prêt à soumettre un rapport final et à échanger avec les

leden van de commissie voor de Justitie de verschillende standpunten ter zake uit te wisselen.

Het vierde deel wijzigt enkele bepalingen van het naamrecht (art. 335 en 335ter van het Burgerlijk Wetboek). Het beoogt in navolging van het arrest nr. 50/2017 van het Grondwettelijk Hof te bepalen dat in zuverre het meerderjarige kind dat met succes terzelfder tijd een vordering heeft ingesteld tot betwisting van het vaderschap en tot vaststelling van het vaderschap wordt toegelaten een naam te kiezen met in acht name van de beperkingen inzake naamkeuze.(mogelijkheden voorzien in de artikelen 335, § 1, en 335ter, §1, van het Burgerlijk Wetboek).

Het vijfde deel van dit wetsontwerp beoogt de behandeling van de verzoeken tot opheffing van een verbod om een huwelijk aan te gaan wegens bloed- of aanverwantschap over te hevelen van de Koning naar de familierechtbank, die daartoe beter is geplaatst. Het recht op huwen is immers een subjectief recht (art. 12 EVRM) en de familierechtbank oordeelt reeds over de toegang tot het huwelijk in alle andere gevallen (bv. opheffing van het verbod voor een minderjarige om te huwen, het beroep tegen een weigering tot huwelijks-sluiting, enz.). Het betreft een rationalisering van de procedure tot huwelijks-sluiting. De werklast blijft zeer beperkt. In de periode 2010-2017 werden er tussen de 0 en 6 verzoeken per jaar ingediend.

Het zesde deel van dit wetsontwerp strekt ertoe de aanbevelingen die de Commissie voor onderhoudsbijdragen in haar eerste jaarverslag (2016) heeft geformuleerd, om te zetten in wetgeving.

In haar jaarverslag beveelt de Commissie aan om de buitengewone kosten te harmoniseren en te definiëren. Het jaarverslag stelt bovendien dat over sommige buitengewone kosten steeds moet zijn overlegd en een uitdrukkelijk voorafgaand akkoord moet bestaan, behalve in geval van overmacht.

In dat opzicht beoogt dit wetsontwerp artikel 203bis van het Burgerlijk Wetboek in die zin te wijzigen dat de Koning de buitengewone kosten bepaalt, alsook de wijze van tenuitvoerlegging en de opeisbaarheid ervan.

De Koning bepaalt de buitengewone kosten waarover voorafgaandelijk moet zijn overlegd en een uitdrukkelijk voorafgaand akkoord moet bestaan, behalve in geval van hoogdringendheid en overmacht; tevens bepaalt hij de wijze van afrekening van die kosten. De procedure voor het voorafgaand overleg wordt bij wet bepaald. Ingeval kosten worden geweigerd, zal de betwisting door de meest gerechte partij worden voorgelegd aan de bevoegde rechter.

membres de la Commission de la Justice les différents points de vue à cet égard.

Le quatrième volet modifie quelques dispositions relatives au droit du nom (art. 335 et 335ter du Code civil). À la lumière de larrêt n° 50/2017 de la Cour constitutionnelle, il vise à prévoir que l'enfant majeur ayant agi avec fruit, simultanément, en contestation de paternité et en établissement d'un lien de paternité est autorisé à choisir un nom dans le respect des limites existant en matière de choix du nom (possibilités visées à l'article 335, § 1er, et 335ter, §1er, du Code civil).

Le cinquième volet du projet de loi à l'examen a pour objet de transférer le traitement des demandes de levée d'une prohibition de contracter un mariage en raison de la parenté ou de l'alliance du Roi au tribunal de la famille, mieux outillé pour ce faire. Le droit de se marier est en effet un droit subjectif (art. 12 de la CEDH) et le tribunal de la famille statue déjà sur l'accès au mariage dans tous les autres cas (p. ex. levée de l'interdiction pour un mineur, recours contre le refus de célébration du mariage, etc.). Il s'agit d'une rationalisation de la procédure de célébration du mariage. La charge de travail demeure très limitée. Au cours des années 2010-2017, le nombre de demandes introduites oscillait entre zéro et six par an.

Le sixième volet de ce projet de loi vise à transposer en législation les recommandations énumérées dans le premier rapport annuel (2016) de la Commission "Contributions alimentaires".

Dans son rapport, la Commission conseille d'harmoniser et de définir les dépenses extraordinaires. En outre, le rapport révèle que certaines dépenses extraordinaires doivent toujours faire l'objet d'une concertation et d'un accord explicite préalables, sauf en cas de force majeure.

A cet égard, ce projet de loi modifie l'article 203bis du Code civil en ce sens que le Roi fixe les dépenses extraordinaires ainsi que les mesures d'exécution et son exigibilité.

Le Roi établit les dépenses extraordinaires qui doivent faire l'objet d'une concertation préalable et d'un accord explicite préalable, sauf en cas d'extrême urgence et de force majeure, ainsi que la méthode de décompte de ces dépenses. La loi clarifie la procédure de concertation préalable. Si une dépense est refusée, la contestation de la partie la plus diligente sera présentée au juge compétent.

Volgens de Commissie strekt het eveneens tot aanbeveling de bestaande bepalingen van artikel 1321 van het Gerechtelijk Wetboek toe te passen op alle overeenkomsten die aan een echtscheiding door onderlinge toestemming voorafgaan, alsook op alle akkoorden inzake onderhoudsbijdragen. Aldus wordt getracht het aantal geschillen te beperken in het raam van verzoeken tot herziening van het bedrag van de onderhoudsbijdrage(n). Het aangehaalde artikel wordt daartoe door dit wetsontwerp gewijzigd.

Tot slot wordt op verzoek van de Commissie de frequentie gewijzigd waarmee zij haar aanbevelingen en adviezen aan de minister van Justitie overzendt. Aldus beschikt de Commissie over meer tijd om haar adviezen uit te brengen en kan zij de aanvragen volledig en transversaal behandelen. Voortaan evalueert zij minstens om de twee jaar (in plaats van jaarlijks) de aanbevelingen en brengt zij vóór 31 mei van het jaar na het verstrekken tweede kalenderjaar een advies uit (in plaats van vóór 31 januari). Het verslag dient louter te worden voorgelegd aan de minister van Justitie, aangezien niet alle regeringen een minister hebben die specifiek bevoegd is inzake gezinsaangelegenheden. Artikel 1322 van het Gerechtelijk Wetboek wordt in dat opzicht aangepast.

De Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer (thans: Gegevensbeschermingsautoriteit) heeft bij brief van 20 juli 2016 meegedeeld dat het gegeven "beroep" uit het rijksregister is gehaald wegens de onvolmaaktheid ervan. Er is immers geen enkele procedure ingevoerd om de bijwerking en de authenticiteit van die informatie te waarborgen. Omdat dit gegeven weinig betrouwbaar is, verdient het volgens de Commissie aanbeveling de verplichte vermelding, soms op straffe van nietigheid, van het beroep in de akten van rechtspleging weg te laten. In navolging van dit advies wordt in het zevende deel van dit wetsontwerp in het Gerechtelijk Wetboek overal de vermelding van het beroep in de akten van rechtspleging geschrapt.

Op 22 december 2016 werd de wet houdende invoering van een overbruggingsrecht ten gunste van zelfstandigen in het *Belgisch Staatsblad* gepubliceerd. Deze trad op 1 januari 2017 in werking en vervanging het koninklijk besluit van 18 november 1996 houdende invoering van een overbruggingsrecht ten gunste van zelfstandigen. Ingevolge die vervanging wordt de verwijzing naar de financiële uitkering voorzien in artikel 7 van voornoemd koninklijk besluit in artikel 1410, § 2, 9°, van het Gerechtelijk Wetboek aangepast in het achtste deel van dit wetsontwerp.

La Commission recommande également d'appliquer les dispositions actuelles contenues à l'article 1321 du Code judiciaire sur l'ensemble des conventions, préalables au divorce par consentement mutuel et de tous les accords relatifs aux contributions alimentaires. Ceci vise à réduire le nombre de litiges dans le cadre des demandes de réexamen du montant de la ou des contributions alimentaires. L'article cité est adapté en ce sens par ce projet de loi.

Enfin, à la demande de la Commission, la fréquence à laquelle elle soumet ses recommandations et avis au ministre de la Justice est modifiée. De cette manière, la Commission dispose de davantage de temps pour émettre son avis et peut également traiter les demandes de manière complète et transversale. Désormais, elle évalue tous les deux ans au minimum (au lieu d'une fois par an) les recommandations et elle rend un avis avant le 31 mai de l'année suivant la deuxième année civile écoulée (au lieu d'avant le 31 janvier). Le rapport devra être uniquement soumis au ministre de la Justice, étant donné que tous les gouvernements ne comptent pas un ministre ayant la compétence spécifique relative à la famille. L'article 1322 du Code judiciaire est adapté en ce sens.

La Commission de la protection de la vie privée (désormais l'Autorité de protection des données) a indiqué, dans une lettre du 20 juillet 2016, que la donnée "profession" a récemment été retirée du Registre national en raison de son défaut de qualité. En effet, aucune procédure visant à assurer l'actualisation et l'authenticité de cette information n'est mise en place. Eu égard au manque de fiabilité de cette donnée, la Commission estime qu'il y a lieu de supprimer l'exigence, parfois à peine de nullité, de la mention de la profession dans les actes de procédure. À la suite de cet avis, la septième partie du projet de loi à l'examen supprime la mention de la profession dans les actes de procédure dans l'ensemble du Code judiciaire.

La loi instaurant un droit passerelle en faveur des travailleurs indépendants a été publiée au *Moniteur belge* le 22 décembre 2016. Entrée en vigueur le 1er janvier 2017, cette loi a remplacé l'arrêté royal du 18 novembre 1996 instaurant un droit passerelle en faveur des travailleurs indépendants. Par suite de ce remplacement, le huitième volet du projet de loi à l'examen modifie, dans l'article 1410, § 2, 9°, du Code judiciaire, le renvoi à la prestation financière visée à l'article 7 de l'arrêté royal précité.

Het negende deel van dit wetsontwerp beoogt een lacune vastgesteld in arrest nr. 133/2013 van het Grondwettelijk Hof van 10 oktober 2013 te verhelpen.

Volgens het huidige artikel 17 van het Gerechtelijk Wetboek kan de rechtsvordering niet worden toegelaten, indien de eiser geen hoedanigheid en geen belang heeft om ze in te dienen.

Het Hof van Cassatie interpreteert deze bepaling, gelet op het bestaan van vele bijzondere wetten die afwijken, in die zin dat het eigen belang van een rechts-persoon alleen datgene omvat wat zijn bestaan, zijn materiële goederen en morele rechten inzonderheid zijn vermogen, eer en goede naam raakt. Het Grondwettelijk Hof en de Raad van State interpreteren deze bepaling ruimer in die zin dat een rechtspersoon onder bepaalde voorwaarden ook kan optreden ter behartiging van zijn statutair doel.

In het licht van de rechtspraak van het Hof van Cassatie, oordeelde het Grondwettelijk Hof dat de ontstentenis van een wetsbepaling waarin wordt gepreciseerd onder welke voorwaarden een vorderingsrecht kan worden toegekend aan de rechtspersonen die een vordering wensen in te stellen die overeenstemt met hun statutair doel en de bescherming beoogt van de fundamentele vrijheden zoals zij zijn erkend in de Grondwet en in de internationale verdragen waarbij België partij is, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt.

De in het wetsontwerp voorgestelde tekst van artikel 17 van het Gerechtelijk Wetboek beoogt hieraan tegemoet te komen en neemt daarvoor de voorwaarden op voor de vordering ter verdediging van collectieve belangen. Deze voorwaarden zijn gebaseerd op deze die werden ontwikkeld in de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof en in adviezen van de afdeling wetgeving van de Raad van State. De bijzondere wetgeving wordt verder afgestemd op het nieuwe gemeen recht teneinde bijkomende ongrondwettigheden te voorkomen.

B. Wetsvoorstel (Stefaan Van Hecke, Muriel Gerkens, Georges Gilkinet, Jean-Marc Nollet, Evita Willaert) tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek teneinde verenigingen een vorderingsrecht toe te kennen ter verdediging van collectieve belangen, DOC 54 0466/001

De heer Stefaan Van Hecke (*Ecolo-Groen*), hoofdindienier van het wetsvoorstel, legt uit dat het wetsvoorstel een einde poogt te maken aan de rechtsonzekerheid door aan alle verenigingen die collectieve belangen verdedigen, een vorderingsrecht bij de hoven en rechtbanken toe te kennen.

La titre 9 du projet de loi à l'examen vise à remédier à une lacune relevée par l'arrêt n° 133/2013 de la Cour constitutionnelle du 10 octobre 2013.

En vertu de l'actuel article 17 du Code judiciaire, l'action ne peut être admise si le demandeur n'a pas qualité et intérêt pour la former.

La Cour de cassation interprète cette disposition, vu l'existence de nombreuses législations spéciales dérogatoires, dans le sens où l'intérêt propre d'une personne morale ne comprend que ce qui concerne l'existence de la personne morale, ses biens patrimoniaux, et ses droits moraux, spécialement son patrimoine, son honneur et sa réputation. La Cour constitutionnelle et le Conseil d'État interprètent cette disposition de façon plus large dans le sens où une personne morale peut également agir pour défendre son objet statutaire.

À la lumière de la jurisprudence de la Cour de cassation, la Cour constitutionnelle a estimé que l'absence d'une disposition législative précisant à quelles conditions un droit d'action peut être reconnu aux personnes morales souhaitant exercer une action correspondant à leur but statutaire et visant à la protection des libertés fondamentales telles qu'elles sont reconnues par la Constitution et par les traités internationaux auxquels la Belgique est partie viole les articles 10 et 11 de la Constitution.

Le texte de l'article 17 du Code judiciaire proposé dans le projet de loi à l'examen vise à remédier à cette lacune et précise à cette fin les conditions à remplir pour former l'action d'intérêt collectif. Ces conditions sont basées sur celles développées dans la jurisprudence de la Cour constitutionnelle et dans les avis de la section législation du Conseil d'État. La législation spéciale est alignée sur le nouveau droit commun afin de prévenir des inconstitutionnalités supplémentaires.

B. Proposition de loi (Stefaan Van Hecke, Muriel Gerkens, Georges Gilkinet, Jean-Marc Nollet, Evita Willaert) modifiant le Code judiciaire en vue d'accorder aux associations le droit d'introduire une action d'intérêt collectif, DOC 54 0466/001

M. Stefaan Van Hecke (*Ecolo-Groen*), auteur principal de la proposition de loi, indique que la proposition de loi à l'examen vise à mettre un terme à l'insécurité juridique en accordant à toutes les associations qui défendent des intérêts collectifs le droit d'introduire une action en justice.

Voor het overige verwijst de spreker naar de verantwoording bij het wetsvoorstel.

Voorts stipt de heer Van Hecke aan dat het wetsvoorstel reeds eerder werd ingediend, tijdens de laatste en de voorlaatste zittingsperioden. De voorgestelde regelingen werden telkens bijgeschaafd in functie van de rechtspraak en de legisprudentie van de Raad van State.

Twee arresten van het Grondwettelijk Hof verantwoorden dat het wetsvoorstel nu spoedig wordt besproken.

1° Arrest nr. 133/2013 van het Grondwettelijk Hof van 10 oktober 2013 waarin het Hof vaststelt dat de ontstenen van een wetsbepaling waarin wordt gepreciseerd onder welke voorwaarden een vorderingsrecht kan worden toegekend aan de rechtspersonen die een vordering wensen in te stellen die overeenstemt met hun statutair doel en de bescherming beoogt van de fundamentele vrijheden zoals zij zijn erkend in de Grondwet en in de internationale verdragen waarbij België partij is, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt. Het Hof stelt met andere woorden een lacune in de wetgeving vast.

2° Arrest nr. 7/2016 van het Grondwettelijk Hof van 21 januari 2016 waarin het Hof vaststelt dat artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt, in de interpretatie dat het zich ertegen verzet dat aan een rechtspersoon die is opgericht en in het rechtsverkeer optreedt ter verdediging van een collectief belang, zoals de bescherming van het leefmilieu of bepaalde bestanddelen ervan, een morele schadevergoeding wegens aantasting van het collectief belang waarvoor hij is opgericht wordt toegekend, die verder gaat dan een symbolische vergoeding van één euro.

C. Wetsvoorstel (Sonja Becq, Nahima Lanjri, Servais Verherstraeten) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat de aanwijzing van een voogd betreft, DOC 54 0794/001

Dit wetsvoorstel strekt ertoe het gebrek aan publiciteit te verhelpen dat gepaard gaat met de aanwijzing van een voogd. Opdat de vrederechter bij het aanstellen van de voogd na het overlijden van de ouders kennis zou hebben van hun wilsverklaring, wordt deze in een authentieke akte vastgesteld en geregistreerd in het register van verklaringen. Alvorens een voogd aan te wijzen, zal de vrederechter eerst dit register laten raadplegen.

Pour le surplus, l'intervenant renvoie aux développements de la proposition de loi.

Ensuite, M. Van Hecke indique que celle-ci de loi avait déjà été déposée auparavant, au cours des dernière et avant-dernière législatures. Les dispositifs proposés ont chaque fois été remaniés en fonction de la jurisprudence et de la légisprudence du Conseil d'État.

Deux arrêts de la Cour constitutionnelle justifient de procéder aujourd'hui à l'examen de cette proposition de loi dans l'urgence.

1° L'arrêt n°133/2013 du 10 octobre 2013 de la Cour constitutionnelle, dans lequel cette dernière constate que l'absence d'une disposition législative précisant à quelles conditions un droit d'action peut être reconnu aux personnes morales souhaitant exercer une action correspondant à leur but statutaire et visant à la protection des libertés fondamentales telles qu'elles sont reconnues par la Constitution et par les traités internationaux auxquels la Belgique est partie viole les articles 10 et 11 de la Constitution. En d'autres termes, la Cour relève une lacune dans la législation.

2° L'arrêt n°7/2016 du 21 janvier 2016 de la Cour constitutionnelle, dans lequel cette dernière constate que l'article 1382 du Code civil viole les articles 10 et 11 de la Constitution dans l'interprétation selon laquelle il s'oppose à ce qu'une personne morale qui a été constituée et qui agit en vue de défendre un intérêt collectif, comme la protection de l'environnement ou de certains des éléments de celui-ci, reçoive, pour l'atteinte à l'intérêt collectif pour lequel elle a été constituée, un dédommagement moral qui dépasse le dédommagement symbolique d'un euro.

C. Proposition de loi (Sonja Becq, Nahima Lanjri, Servais Verherstraeten) modifiant le Code civil en ce qui concerne la désignation d'un tuteur, DOC 54 0794/001

Cette proposition de loi vise à remédier à l'absence de publicité existante en matière de désignation d'un tuteur. Elle prévoit que la déclaration de désignation d'un tuteur faite par les parents doit être constatée dans un acte authentique et enregistrée dans le registre des déclarations, afin de permettre au juge de paix chargé de désigner un tuteur après le décès des parents de connaître la volonté de ces derniers. Le juge de paix veillera à faire consulter ce registre avant de désigner un tuteur.

D. Wetsvoorstel (Sabien Lahaye-Battheu) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat de bekwaamheid van de beschermd persoon betreft, DOC 54 2372/001

De vrederechter die een rechterlijke beschermingsmaatregel met betrekking tot de persoon beveelt, oordeelt in zijn beschikking uitdrukkelijk over de bekwaamheid van de beschermd persoon met betrekking tot een aantal punten. Momenteel behoort de uitoefening van de politieke rechten niet tot deze punten. Met het oog op meer rechtszekerheid en het voorkomen van misbruiken daarom het voorstel om de rechter hier in zijn oordeel ook rekening mee te laten houden.

E. Wetsvoorstel (Sabien Lahaye-Battheu, Carina Van Cauter, Philippe Goffin, Philippe Pivin, Sybille de Coster-Bauchau) tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek wat de onderhoudsbijdragen betreft, DOC 54 2904/001

Dit wetsvoorstel strekt ertoe enkele problemen in de bestaande wetgeving over onderhoudsbijdragen aan te pakken. Om de geschillen in het kader van de verzoeken tot herziening van het bedrag van de onderhoudsbijdragen te beperken, worden de huidige bepalingen eveneens van toepassing op alle overeenkomsten voorafgaandelijk aan een echtscheiding door onderlinge toestemming en aan alle akkoorden met betrekking tot onderhoudsbijdragen.

F. Wetsvoorstel (Sabien Lahaye-Battheu, Carina Van Cauter, Goedele Uyttersprot, Philippe Goffin, Stéphanie Thoron, Isabelle Galant) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek, wat de onderhoudskosten van kinderen betreft, DOC 54 2905/001

Dit wetsvoorstel strekt ertoe enkele problemen met de bestaande wetgeving over onderhoudsbijdragen aan te pakken. Zo worden de verschillende kosten – verblijfsgebonden en verblijfsoverstijgende kosten, evenals gewone en buitengewone kosten – beter gedefinieerd.

Het voorstel bepaalt eveneens dat de kosten voortaan trimestrieel worden afgerekend. Om echter situaties te vermijden waar ineens met terugwerkende kracht een som die het totaal is van de bijdragen in de buitengewone kosten (die doorgaans hoger zijn dan de gewone kosten) van pakweg 10 jaar gevorderd wordt, wordt ook ingeschreven dat de vordering van deze buitengewone kosten verjaart na een termijn van vijf jaar.

D. Proposition de loi (Sabien Lahaye-Battheu) modifiant le Code civil en ce qui concerne la capacité de la personne protégée, DOC 54 2372/001

Le juge de paix qui ordonne une mesure de protection judiciaire concernant la personne se prononce expressément dans son ordonnance sur la capacité de la personne protégée dans un certain nombre de domaines. Pour l'heure, l'exercice des droits politiques ne figure pas parmi ces domaines. Dans un souci de sécurité juridique et en vue de prévenir les abus, les auteurs proposent que le juge en tienne également compte dans son ordonnance.

E. Proposition de loi (Sabien Lahaye-Battheu, Carina Van Cauter, Philippe Goffin, Philippe Pivin, Sybille de Coster-Bauchau) modifiant le Code judiciaire en ce qui concerne les contributions alimentaires, DOC 54 2904/001

Cette proposition de loi vise à résoudre plusieurs problèmes posés par la législation actuelle sur les contributions alimentaires. En vue de limiter le nombre de litiges concernant les demandes de révision des montants des contributions alimentaires, les dispositions actuelles sont également rendues applicables à toutes les conventions préalables au divorce par consentement mutuel et à tous les accords relatifs aux contributions alimentaires.

F. Proposition de loi (Sabien Lahaye-Battheu, Carina Van Cauter, Goedele Uyttersprot, Philippe Goffin, Stéphanie Thoron, Isabelle Galant) modifiant le Code civil en ce qui concerne les frais d'entretien des enfants, DOC 54 2905/001

Cette proposition de loi vise à résoudre plusieurs problèmes posés par la législation actuelle sur les contributions alimentaires. Elle vise notamment à mieux définir les différents frais: frais liés à l'hébergement, frais autres que les frais liés à l'hébergement, frais ordinaires et frais extraordinaires.

La proposition prévoit en outre que les frais seront dorénavant remboursés sur une base trimestrielle. Toutefois, elle prévoit également que les créances de ces frais extraordinaires se prescriront par cinq ans pour éviter toute demande de remboursement soudaine et rétroactive d'une somme équivalente au total de la participation aux frais extraordinaires (généralement plus élevés que les frais ordinaires) pour une période de dix ans, par exemple.

III — ALGEMENE BESPREKING

A. Vragen en opmerkingen van de leden

De heer *Christian Brotcorne* (*cdH*) bekritiseert in de eerste plaats de manier de gevolgde werkwijze. Eens te meer wordt een potpourri-wetsontwerp ingediend dat die naam niet mag hebben. Het heeft betrekking op tal van aangelegenheden en voert opnieuw een trein van hervormingen door. Dat roept niet alleen vragen op bij de parlementsleden, maar ook bij de deskundigen. Sommige van deze deskundigen, zoals professor *Alain-Charles Van Ghysel*, wensen niet langer te worden uitgenodigd voor hoorzittingen over nieuwe wetsontwerpen. Professor *Van Ghysel* is van oordeel dat het schier onmogelijk wordt om het overzicht te bewaren van de diverse opeenvolgende hervormingen. Dat leidt tot rechtsonzekerheid voor al wie actief is in het recht en, bij uitbreiding, voor de burger. Het is niet langer mogelijk om een degelijk onderbouwd juridisch advies uit te brengen dat stand kan houden. Ook de Raad van State heeft al gewezen op de schadelijke gevolgen die de opeenvolgende potpourriwetten en wetten houdende diverse bepalingen kunnen teweegbrengen. De Raad wijst onder meer op het risico op fouten die nog moeten worden rechtgezet zelfs voordat ze in werking treden en op de rechtsonzekerheid waartoe de gevolgde werkwijze kan leiden. Ook in het kader van het voorliggende wetsontwerp werd een gelijkaardige opmerking gemaakt.

De Raad van State maakt gewag van moeilijkheden die een treffende illustratie vormen “van de meer algemene moeilijkheden die rijzen doordat de onderscheiden hervormingen van het Burgerlijk Wetboek die aan de gang zijn parallel gevoerd worden, terwijl er niet steeds voor gezorgd wordt dat ze onderling op elkaar worden afgestemd”.

De Raad van State verzoekt de indieners van het wetsontwerp zich af te vragen “of het opportuun is om de wijzigingen waarin dit voorontwerp voorziet nu reeds op te nemen in het nieuw Burgerlijk Wetboek dat men aan het samenstellen is en of niet voorkomen dient te worden dat twee wetgevingen die inhoudelijk over hetzelfde onderwerp handelen en die zelfs een identieke inhoud kunnen hebben wat verscheidene van die aspecten betreft, elkaar op korte termijn zouden opvolgen”.

De spreker heeft de indruk in de woestijn te preken en vreest dat uitsluitend organisaties en groepen die over voldoende financiële middelen beschikken om zich tot het Grondwettelijk Hof te wenden, de minister nog kunnen aanzetten om de hervormingen bij te sturen.

III — DISCUSSION GÉNÉRALE

A. Questions et observations des membres

M. Christian Brotcorne (*cdH*) critique d'abord la méthode utilisée. On assiste une fois de plus au dépôt d'un projet de loi pot-pourri qui ne peut pas porter ce nom. De nombreuses matières sont abordées dans le texte, qui prévoit à nouveau toute une série de réformes. Cette façon de faire interpelle non seulement les parlementaires, mais aussi les experts. Certains d'entre eux, comme le professeur *Alain-Charles Van Ghysel*, ne souhaitent plus être invités aux auditions consacrées aux nouveaux projets de loi. Le professeur *Van Ghysel* estime qu'il est aujourd'hui pratiquement impossible de conserver une vue d'ensemble des différentes réformes qui se sont succédé. Cette situation plonge les praticiens du droit et, par extension, les citoyens dans l'insécurité juridique. Il est devenu impossible de rendre un avis juridique bien étayé et suffisamment solide. Le Conseil d'État a, lui aussi, souligné les effets néfastes que pourraient avoir les différentes lois pot-pourri et les lois portant des dispositions diverses. Il a notamment évoqué le risque de voir certaines dispositions entachées d'erreurs, qui devraient être rectifiées avant leur entrée en vigueur, et pointé l'insécurité juridique que pourrait nourrir la méthode suivie. Une observation similaire a été formulée à propos du projet de loi à l'examen.

Le Conseil d'État relève des difficultés qui “illustrent de manière particulière celles, plus générales, qui résultent de ce que les différentes réformes en cours du Code civil sont menées parallèlement, sans toujours faire l'objet d'une coordination suffisante...”

Le Conseil d'État demande aux auteurs du projet de “s'interroger sur l'opportunité d'intégrer dès à présent les modifications envisagées par le présent avant-projet au sein du nouveau Code civil en cours de formation, et ce de manière à éviter que se succèdent à bref délai deux législations ayant le même objet sur le fond, pouvant même avoir un contenu identique sur plusieurs de ces aspects.”

L'intervenant a le sentiment de prêcher dans le désert. Il craint que seuls les organisations et groupes disposant de moyens financiers suffisants pour saisir la Cour constitutionnelle puissent encore inciter le ministre à corriger ces réformes.

De heer Brotcorne betreurt dat hij kritiek moet uiten op de gevolgde procedure. Inhoudelijk en ten gronde roept het voorliggende wetsontwerp nochtans geen fundamentele kritiek op. Het bevat waardevolle elementen en komt op veel punten tegemoet aan de verwachtingen en verzuchtingen. Wel vraagt hij zich af waarom de minister de globale hervorming van het burgerlijk recht niet aflat om sommige hervormingen door te voeren.

Ten gronde heeft de spreker de volgende bemerkingen.

Ten eerste merkt de heer Brotcorne op dat sommige van de voorgestelde wijzigingen vereist zijn ten gevolge van arresten van het Grondwettelijk Hof. Dat geldt in het bijzonder in het afstammingsrecht (een belangrijk onderdeel van ons burgerlijk recht). De nood aan wetgevende reparaties is, ten gevolge van herhaalde arresten van het Grondwettelijk Hof, daar erg groot. Hoewel de voorgestelde wijzigingen naar het oordeel van de heer Brotcorne de toets van de grondwettelijke rechtspraak kunnen doorstaan, vraagt hij zich af waarom men hiermee niet wacht tot het afstammingsrecht fundamenteel wordt herzien. Bovendien lijkt het erop dat de reparaties op sommige punten een democratisch debat bemoeilijken. Het heeft er alle schijn van dat het Grondwettelijk Hof beslist en dat het Parlement niet veel meer kan doen dan uitvoeren. De vraag rijst dan wat nog de democratische legitimiteit is van de beslissingen die het Parlement neemt. In dat verband verwijst de spreker onder meer naar de arresten van het Grondwettelijk Hof die een debat onmogelijk maken over de vraag of men een afstammingsband mag laten vaststellen ingeval er kinderen zijn die voortspruiten uit een incestueuze relatie, of over de arresten met betrekking tot de vervaltermijn van een jaar en het startpunt ervan om kinderen te erkennen en de rechtspraak van het Hof waarin wordt geoordeeld dat de interpretatie van het begrip "belang van het kind" leeftijdsonafhankelijk moet zijn (er mag dus geen onderscheid worden gemaakt naargelang van de leeftijd van het betrokken kind (al dan niet ouder dan één jaar)).

In de tweede plaats staat de spreker stil bij de voorgenomen wijzigingen met betrekking tot de onderhoudsvorderingen.

De Commissie voor onderhoudsbijdragen heeft een verslag ingediend, waarin wijzigingen aan de bestaande wetgeving worden geopperd. Die wijzigingen zijn niet onschuldig, zeker niet in het licht van de toepassing van de door de minister bepleite gezinsbemiddeling. De heer Brotcorne vreest dat die bepalingen de bemiddelingspraktijk in een lastig parket zullen brengen op het vlak van de buitengewone kosten die per geval, in elk gezin op verschillende wijze, worden vastgelegd; een

M. Brotcorne regrette de devoir critiquer la procédure suivie car l'objet du projet de loi à l'examen ne soulève pas de réserves fondamentales. Ce texte contient des éléments positifs et répond, à de nombreux égards, aux attentes et aspirations exprimées en la matière. L'intervenant se demande toutefois pourquoi le ministre ne préfère pas attendre la réforme globale du droit civil pour mettre en œuvre certaines réformes.

Concernant le fond, l'intervenant formule les observations suivantes.

Premièrement, M. Brotcorne fait observer que certaines des modifications proposées s'imposent pour donner suite à plusieurs arrêts de la Cour constitutionnelle. C'est le cas, en particulier, dans le domaine du droit de la filiation (volet essentiel de notre droit civil), où le besoin de réparations législatives est particulièrement important compte tenu d'arrêts récurrents de la Cour constitutionnelle. Bien que les modifications proposées puissent résister, selon M. Brotcorne, à l'épreuve de la jurisprudence constitutionnelle, M. Brotcorne se demande pourquoi le gouvernement n'attend pas une révision fondamentale du droit de la filiation. Il semble en outre que les réparations compliquent, sur certains points, un débat démocratique. Tout semble indiquer que la Cour constitutionnelle décide et que le Parlement ne peut guère faire plus qu'exécuter. On peut dès lors s'interroger sur la légitimité démocratique des décisions prises par le Parlement. À cet égard, l'intervenant renvoie notamment aux arrêts de la Cour constitutionnelle qui empêchent tout débat sur la question de savoir s'il est possible de faire constater un lien de filiation lorsque des enfants naissent d'une relation incestueuse, ou encore aux arrêts relatifs au délai de forclusion d'un an et au point de départ de celui-ci pour reconnaître des enfants, ainsi qu'à la jurisprudence de la Cour selon laquelle la notion d'"intérêt de l'enfant" doit être interprétée indépendamment de l'âge de l'enfant (aucune distinction ne pouvant dès lors être faite en fonction de l'âge de l'enfant concerné (plus ou moins d'un an)).

Deuxièmement, l'intervenant évoque les modifications en projet relatives aux créances alimentaires.

La commission des contributions alimentaires a déposé un rapport suggérant des modifications de la législation existante. Ces modifications ne sont pas anodines particulièrement à la lumière de la pratique de médiation familiale que le ministre promeut. M. Brotcorne craint que ces dispositions mettront en difficulté la pratique de médiation en ce qui concerne les frais extraordinaires qui sont déterminés au cas par cas de manière différente dans chaque famille et dont

bij koninklijk besluit vastgelegde, al te gedetailleerde oplijsting van die kosten zou de speelruimte beperken van de ouders bij het sluiten van de overeenkomsten om die buitengewone kosten zo goed mogelijk te beheren.

Voorts betreurt de heer Brotcorne de voorgenomen wijziging inzake onderhoudsbijdragen. De spreker beklemtoont dat vertrouwelijkheid een sleutelelement is voor het welslagen van een gezinsbemiddeling. Er moet immers openheid kunnen bestaan omtrent de inkomsten van de betrokken partners of het nodige vertrouwen moet kunnen worden geschenken met het oog op het vaststellen van een algemene formule voor het berekenen van de bijdrage. Daaraan bekendheid geven, staat op gespannen voet met dit vertrouwelijk karakter. De spreker wijst er ook op dat het relatief weinig voorkomt dat ouders dergelijke akkoorden, gesloten in het kader van een gezinsbemiddeling, niet vrijwillig uitvoeren en de verschuldigde onderhoudsbijdragen niet betalen.

Bij het opstellen van de wet van 19 maart 2010 tot bevordering van een objectieve berekening van de door de ouders te betalen onderhoudsbijdragen voor hun kinderen, werden de overeenkomsten speciaal uit de ontwerpteksten geweerd om die alomvattende akkoorden mogelijk te maken. De heer Brotcorne betreurt dan ook ten zeerste dat de commissie, en vervolgens ook het kabinet, met die parlementaire voorbereiding geen rekening hebben gehouden (*cf. DOC 52 0899/002, blz. 14*).

Terloops vraagt de heer Brotcorne of de commissie nog voor de afronding van haar werkzaamheden zal kunnen beschikken over een advies van de Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap (NHRPH). De spreker dringt hierop aan, teneinde de ontworpen teksten voorafgaand aan hun aanneming nog te kunnen aanpassen.

Mevrouw Laurette Onkelinx (PS) sluit zich aan bij de opmerkingen van de voorgaande spreker met betrekking tot de gevolgde werkwijze. Het gaat in de realiteit opnieuw om een potpourri-wetsontwerp. Bovendien is het meer dan waarschijnlijk dat er, ten gevolge van onvolkomenheden in de voorliggende tekst, binnenkort opnieuw wijzigingen zullen moeten worden doorgevoerd. Dat alles leidt tot een onoverzichtelijk geheel en – belangrijk! – tot rechtsonzekerheid.

Net zoals de heer Brotcorne, heeft mevrouw Onkelinx ten gronde nochtans geen fundamentele bezwaren tegen de voorgenomen wijzigingen. De spreekster heeft wel een aantal punctuele bemerkingen en vragen.

Wat de hervormingen van de onbekwaamheidsregeling betreft, rijst de vraag of deze leiden tot een

une liste trop précise par arrêté royal viendrait limiter les accords des parents pour gérer au mieux ces frais extraordinaires.

M. Brotcorne déplore en outre la modification en projet concernant les contributions alimentaires. L'intervenant souligne que la confidentialité est un élément clé de la réussite de la médiation familiale. Une certaine ouverture doit en effet pouvoir exister en ce qui concerne les revenus des partenaires, ou le nécessaire climat de confiance doit pouvoir être établi en vue de fixer une formule générale de calcul de la contribution. Cette publicité est en contradiction avec ce caractère confidentiel. L'intervenant ajoute qu'il est relativement rare que des parents n'exécutent pas volontairement ce type d'accords, conclus dans le cadre d'une médiation familiale, et ne s'acquittent pas des cotisations alimentaires dues.

Lors de l'élaboration de la loi du 19 mars 2010 sur l'objectivation des contributions alimentaires, les conventions avaient spécialement été écartées des textes pour permettre ces accords globaux. Dès lors, M. Brotcorne regrette vivement que la commission et par la suite, le cabinet n'aient pas tenu compte de ces travaux préparatoires (*voy. DOC 52 0899/002, p. 14*).

Au passage, M. Brotcorne demande si la commission pourra disposer d'un avis du Conseil Supérieur National des Personnes Handicapées (CSNPH) avant la fin de ses travaux. L'intervenant insiste pour que ce soit le cas, afin que les textes en projet puissent encore être adaptés avant leur adoption.

Mme Laurette Onkelinx (PS) se rallie aux observations de l'intervenant précédent en ce qui concerne la méthode de travail adoptée. Il s'agit en réalité d'un nouveau projet de loi pot-pourri. En outre, il est plus que probable que de nouvelles modifications seront bientôt nécessaires en raison des imperfections du texte à l'examen. Tout cela est source de confusion et – point important – d'insécurité juridique.

Comme M. Brotcorne, Mme Onkelinx n'a pourtant pas d'objections fondamentales à propos du fond des modifications en projet. L'intervenante formule cependant quelques observations et quelques questions ponctuelles.

En ce qui concerne les réformes liées aux incapacités, constituent-elles une diminution de la protection

verminderde bescherming, dan wel of ze louter een her-schikking vormen die de uitoefening van deze delicate opdracht meer soepelheid biedt. Het aantal klachten en frustraties op dit gebied is immers aanzienlijk en de evenwichtigheid van de uitgezette lijnen verdient beslist de nodige afweging. Mevrouw Onkelinx hoopt eveneens dat de wet deze keer geen reparatiehervorming meer zal vereisen in de komende maanden.

Een tweede vraag betreft de uitoefening van de patiëntenrechten en van de rol van de bewindvoerder over de persoon. Zoals aangegeven tijdens de hoorzittingen, beoogt het patiëntenrecht autonomie en bepaalt het dat de beroepsbeoefenaar bevattelijke taal moet gebruiken bij het voorstellen van bepaalde behandelingen. De beroepsbeoefenaar moet zich dus aanpassen aan de patiënt en diens pathologieën enzovoort; hij moet proberen te begrijpen of de patiënt al dan niet toestemming geeft. Wanneer de patiënt niet langer in staat is die toestemming kenbaar te maken, is het essentieel zich ervan te vergewissen dat men de persoon, diens levensopvatting, overtuigingen enzovoort goed kent.

Bij dringende handelingen en beslissingen kennen de beroepsbeoefenaars niet noodzakelijk de mensen die de patiënt omringen en moet de bewindvoerder soms handelen vóór de familie, de kinderen enzovoort. Dat is een probleem! Dat was het geval in 2014, en blijkbaar is de situatie thans niet beter. Voortaan zal de vrederechter niet meer optreden, maar zal de beroepsbeoefenaar moeten nagaan of de bewindvoerder de juiste keuzes maakt. De bewindvoerders beschikken niet altijd over de middelen daartoe.

Aangaande de medische verklaring en de erkenning van de arts valt het te begrijpen dat het moeilijk is elke aanvraag te staven met een uitvoerige medische verklaring. Wat daarentegen de erkenning betreft, rijst de alom gestelde vraag welke arts een opleiding zal willen volgen om die medische verklaring te leren opstellen. Het antwoord luidt: geen enkele. De hamvraag is hoe de betrokken persoon zich in het dagelijkse leven redt; om dat te achterhalen, moet de aanvraag voor een medische verklaring misschien uitvoeriger zijn, maar aan de artsen vragen daarvoor een opleiding te volgen, is een utopie.

Ook over de onderhoudsbijdrage zijn interessante discussies gevoerd. Een spreekster merkte op dat de bemiddeling aan de ene kant wordt bevorderd, maar aan de andere kant wordt bemoeilijkt. Als de partijen ertoe worden verplicht nauwkeurig aan te geven op welke gronden zij over de onderhoudsbijdragen overeenkomen, zal zulks tot ernstige moeilijkheden leiden. Bemiddeling stoelt op vertrouwelijkheid; eenieder gaat

ou simplement un aménagement permettant plus de souplesse dans l'exercice de cette mission délicate? Le nombre de plaintes et de frustrations dans ce domaine est important et les équilibres dans les balises méritent certainement d'être pesées. Mme Onkelinx espère également que cette fois, la loi n'appellera plus de réforme réparatrice dans les prochains mois.

Une deuxième question concerne l'exercice des droits du patient et du rôle de l'administrateur à la personne. Comme indiqué lors des auditions, le droit du patient vise l'autonomie et contraint le praticien à utiliser un langage clair pour proposer certains traitements et il doit donc s'adapter au patient en fonction de ses pathologies etc. et de tenter de comprendre s'il manifeste ou non son consentement. Lorsqu'il n'est plus capable d'exprimer son consentement, il est indispensable de s'assurer que l'on connaît bien la personne, sa philosophie de vie, ses convictions...

Lors d'actions et décisions dans l'urgence, les praticiens ne connaissent pas nécessairement les personnes qui entourent le patient et l'administrateur à la personne se trouve à devoir agir avant la famille, les enfants, ... et c'est problématique à ce sujet! C'était le cas en 2014 et il est signalé que ce n'est pas mieux désormais. Désormais, le Juge de paix n'interviendra plus, c'est le praticien qui contrôlera si l'administrateur pose les bons choix. Les administrateurs ne sont pas toujours outillés pour cela.

Concernant le certificat médical et l'agrément du médecin. On comprend la difficulté de justifier toute demande par un certificat médical circonstancié. Concernant l'agrément par contre, nombreux l'ont dit, quel médecin va vouloir faire une formation pour savoir comment rédiger un certificat médical? Aucun. Ce qu'on doit savoir c'est comment la personne se débrouille dans la vie de tous les jours et pour le savoir, il faut peut-être mieux détailler les demandes de certificats médicaux mais demander aux médecins de se former à ce sujet est utopique.

La question de la contribution alimentaire a également fait l'objet de discussions intéressantes. Comme le disait une intervenante, on promeut la médiation d'un côté et on la détricote de l'autre côté. Oblige les parties à définir de manière précise sur quelles bases elles décident de contributions alimentaires va poser de graves problèmes. La médiation se fonde sur la confidentialité, chacun se lance dans une discussion franche

vrank en vrij het gesprek aan om tot een rechtvaardige bijdrage te komen. Het is een torenhoog probleem dat voortaan alle elementen ter tafel moeten worden gelegd.

Vertrouwelijkheid maakt een grotere solidariteit tussen de ouders mogelijk. Zodra de exacte grondslagen voor de overeen gekomen bijdrage moeten worden neergeschreven, is het risico bijzonder groot dat de onderhandelingen spaak lopen en dat sommige ouders zich zelfs minder genereus zullen opstellen, omdat zij geen melding mogen maken van niet-aangegeven werk of van door gezinsleden gegenereerde inkomsten.

De kwestie inzake het huwelijksverbod, incest, alsook het betrokken arrest van het Grondwettelijk Hof, kon niet worden uitgeklaard via de ingewonnen adviezen of andere hoorzittingen. De spreekster verzoekt de minister de leden mee te delen waarom een en ander prioritair is, alsook hen te informeren over de gevolgen van de voorgestelde wetswijzigingen. Wat wordt precies bedoeld met "om gewichtige redenen"?

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) uit eveneens zijn bedenkingen bij de werkwijze die de minister volgt. Hij sluit zich aan bij de procedurele kritiek en bezwaren van de voorgaande sprekers. Hij erkent dat er bij voorgaande wetsontwerpen op sommige punten een vruchtbare en constructieve samenwerking tussen de minister en de commissieleden is geweest, maar dat neemt niet weg dat hij niet kan instemmen met de manier waarop het Parlement ook nu weer in zeven haasten een wetsontwerp moet behandelen dat betrekking heeft op diverse aangelegenheden.

De spreker heeft de stellige indruk dat de minister niet komt tot de spreekwoordelijke sprong die hij heeft aangekondigd bij het begin van deze zittingsperiode. Toen werd gezegd dat er een hink-stap-sprong zou plaatsvinden (zie, onder meer, het verslag van de bespreking van het Justitieplan van de minister, DOC 54 1019/001, blz. 43). De heer Van Hecke meent dat de minister bij de hink – de broksgewijze hervormingen – is blijven steken en dat de sprong – de fundamentele globale hervormingen – uitblijven.

Voorts uit de heer Van Hecke zijn tevredenheid over de hoorzittingen, een techniek die de commissie herhaaldelijk heeft toegepast, en die gezorgd heeft voor de nodige bijsturingen.

Hij is ook verheugd dat het vorderingsrecht voor verenigingen werd opgenomen in het voorliggende wetsontwerp. Daarmee komt definitief een einde aan de Eikendaal-rechtspraak van het Hof van Cassatie (zie het arrest van het Hof van Cassatie van 19 november 1982). Hij ontwaart wel een aantal onvolkomenheden: zo kwam

pour obtenir une contribution juste. Devoir désormais tout déposer sur la table pose d'énormes problèmes.

La confidentialité permet une plus grande solidarité entre les parents. A partir du moment où il faudra écrire les bases exactes qui mènent à la contribution décidée, il y aura de gros risques que les négociations calent, voire que certains se montrent moins généreux parce qu'ils ne peuvent pas faire état de travail non déclaré ou de rentrées émanant de membres de la famille.

La question de la prohibition au mariage et de l'inceste et de l'arrêt concerné de la Cour constitutionnelle n'a pas pu être éclairée par des avis ou autres auditions et l'oratrice demande que le ministre informe les membres sur les raisons qui en font une priorité et sur les conséquences de modifications législatives proposées? Que recouvrent les termes "pour des causes graves"?

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) émet également des réserves à propos de la méthode de travail suivie par le ministre. Il se rallie aux critiques et aux objections procédurales des intervenants précédents. Il reconnaît que, pour les projets de loi précédents, la coopération a été fructueuse et constructive, sur certains points, entre le ministre et les membres de la commission, mais il n'empêche qu'il ne peut pas cautionner la précipitation avec laquelle le Parlement doit à nouveau traiter un projet de loi portant des dispositions diverses.

L'intervenant a la nette impression que le ministre ne parvient pas à réaliser le fameux triple saut qu'il a annoncé au début de l'actuelle législature, lorsqu'il a évoqué cette prouesse (voir, notamment, le rapport relatif à la discussion du Plan justice du ministre, DOC 54 1019/001, p. 43). M. Van Hecke estime que le ministre a pris son élan – en proposant des réformes partielles – mais qu'il n'a jamais réalisé ce saut en soumettant des réformes globales fondamentales.

Ensuite, M. Van Hecke se déclare satisfait des auditions, une technique que la commission a utilisée à plusieurs reprises et qui a permis de procéder aux ajustements nécessaires.

Il se réjouit également que le droit d'action des associations ait été inscrit dans le projet de loi à l'examen, ce qui met un terme définitif à la jurisprudence Eikendaal de la Cour de cassation (voir l'arrêt de la Cour de cassation du 19 novembre 1982). Il relève toutefois plusieurs imperfections: par exemple, il est

tijdens de hoorzittingen naar voren dat de terminologie die gebruikt wordt in de ontworpen wijziging van artikel 17 van het Gerechtelijk Wetboek (zie artikel 135 van het Gerechtelijk Wetboek) (er is sprake van rechtspersonen die de bescherming beogen van de “fundamentele vrijheden”) aanleiding zou kunnen geven tot rechtsonzekerheid en dat het beter ware om de bewoordingen af te stemmen op deze van het EVRM (in het opschrift van dit verdrag is sprake van “rechten van de mens of fundamentele vrijheden”) om alle twijfel uit te sluiten. Het amendement nr. 79 van mevrouw Becq c.s. geeft alvast uitvoering aan deze aanbeveling en dat is een goede zaak.

Voor het overige heeft de heer Van Hecke geen fundamentele bemerkingen.

Mevrouw Goedele Uyttersprot (N-VA) brengt begrip op voor de kritiek van de leden in verband met de gevolgde werkwijze. Voor het overige onderschrijft zij de krachtlijnen van de ontworpen wijzigingen.

B. Antwoorden van de minister

De minister van Justitie, de heer Koen Geens, beseft dat de gevolgde werkwijze niet ideaal is. Het is wel de best mogelijke oplossing onder de gegeven omstandigheden. Hij citeert in dit verband de volgende uitspraak van Montesquieu: “Le mieux est le mortel ennemi du bien”. Er wordt uitgelegd dat een afzonderlijke behandeling van de diverse onderdelen van het voorliggende wetsontwerp – het “saucissoneren” – het onhaalbaar zou maken om de behandeling af te ronden binnen een redelijk tijdsbestek.

De minister is het voorts oneens met het standpunt dat er geen dringende noodzaak is om op wetgevend vlak uitvoering te geven aan de arresten van het Grondwettelijk Hof: dat leidt pas tot rechtsonzekerheid, in het bijzonder binnen het domein van het afstammingsrecht. In dat verband legt de minister ook uit dat hij de commissieleden het verslag van de experts over het afstammingsrecht ter beschikking heeft gesteld. Daaruit zijn de voorliggende voorstellen voortgevloeid. Die voorstellen vormen naar het oordeel van de minister een ware sprong en geen spreekwoordelijke hink.

Aangaande de bewindvoering meldt de minister dat er op 19 november nog een overleg heeft plaatsgevonden met vertegenwoordigers van de NHRPH. Daar werd bevestigd dat de Hoge Raad zeer spoedig een advies zal uitbrengen. Met dat advies zal rekening kunnen worden gehouden tijdens de verdere parlementaire behandeling van het voorliggende wetsontwerp. Men zal met dit advies rekening houden ingeval het wetsontwerp aan een tweede lezing zou onderworpen worden.

apparu lors des auditions que la terminologie utilisée dans la modification proposée de l'article 17 du Code judiciaire (voir l'article 135 du projet) (il y est question de personnes morales qui visent à protéger des “libertés fondamentales”) est de nature à créer de l’insécurité juridique et qu’il serait préférable, pour lever toute ambiguïté, d’uniformiser la formulation utilisée avec celle de la CEDH (l’intitulé de ce traité mentionne “les Droits de l’Homme et les Libertés fondamentales”. L’amendement n° 79 de Mme Becq et consorts tend déjà à mettre en œuvre cette recommandation, ce qui est une bonne chose.

Pour le surplus, M. Van Hecke n'a pas d'observation fondamentale à formuler.

Mme Goedele Uyttersprot (N-VA) comprend les critiques formulées par les membres à propos de la méthode de travail suivie. Pour le surplus, elle souscrit aux lignes de force des modifications proposées.

B. Réponses du ministre

Le ministre de la Justice, M. Koen Geens, est conscient que la méthode utilisée n'est pas idéale. Il s'agit cependant de la meilleure solution possible dans les conditions données. À cet égard, il cite Montesquieu, qui estimait que “le mieux est le mortel ennemi du bien”. Le ministre explique qu'un examen distinct des différentes parties du projet de loi à l'examen – le saucissonnage – n'aurait pas permis d'achever l'examen dudit projet de loi dans un délai raisonnable.

Par ailleurs, le ministre rejette le point de vue selon lequel il n'est pas urgent de transposer les arrêts de la Cour constitutionnelle dans la législation: cette absence de transposition ne fait que créer de l'incertitude juridique, en particulier en matière de droit de la filiation. À cet égard, le ministre explique également qu'il a fourni aux membres de la commission le rapport rédigé par les experts sur le droit de filiation, rapport dont les dispositions en projet découlent. De l'avis du ministre, ces dispositions constituent un réel bond en avant et non pas une timide avancée.

Concernant l'administration, le ministre indique qu'une concertation a encore eu lieu le 19 novembre avec des représentants du CSNPH. Il y avait été confirmé que le Conseil supérieur rendrait très rapidement un avis qui pourrait être pris en compte au cours de la suite de l'examen parlementaire du projet de loi à l'examen. On tiendra compte de cet avis si le projet de loi est soumis à une deuxième lecture. De même, le ministre souligne que le Conseil supérieur de la Justice,

De minister stipt ook aan dat ook de Hoge Raad voor de Justitie, de Nationale Orde van Geneesheren en de advocatenordes eveneens adviezen hebben uitgebracht over de bepalingen inzake bewindvoering. Daartoe werden overlegvergaderingen georganiseerd tussen de beleidscel van de minister en de respectievelijke betrokken organisaties.

Voorts beklemtoont de minister dat de ontworpen wijzigingen geen afbreuk doen aan het evenwicht en de fundamentele principes van de wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid. De voorstellen zijn er precies op gericht deze wet doeltreffender te maken.

Wat betreft de opmerkingen in verband met de erkenning van geneesheren opdat zij zich kunnen uitspreken over de gezondheidstoestand van de te beschermen personen, meldt de minister het volgende. Het doel is om de artsen voldoende te vormen en hen kennis te laten maken met de problemen waarmee kwetsbare personen kunnen worden geconfronteerd. De betrokken artsen moeten ook voldoende vertrouwd worden gemaakt met de impact van die kwetsbaarheid op het dagelijks functioneren van die personen. Dat zou de kwaliteit van de medische beoordeling en attestering in het kader van de bewindvoering en de collocatie ten goede moeten komen. De minister wijst er ook op dat daarmee tegemoet wordt gekomen aan een van de verzuchtingen van de wetgever ten tijde van de aanname van de wet van 10 augustus 2015 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek en de wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid (DOC 54 1208/003, p. 6). Er wordt ook aangestipt dat de minister van Volksgezondheid een voorontwerp van wet heeft voorbereid waarin de basis wordt gelegd voor dit systeem. Dat voorontwerp van wet is reeds in eerste lezing goedgekeurd door de Ministerraad.

In antwoord op de kritiek ten aanzien van de verplichte opname van een aantal elementen in de overeenkomst tot vaststelling van de onderhoudsbijdragen verwijst de minister in de eerste plaats naar het advies in die zin van de Commissie voor onderhoudsbijdragen, aan wie de ontworpen wijziging ook werd voorgelegd. De minister merkt ook op dat de commissie onder meer is samengesteld uit erkende bemiddelaars en verwijst ook naar de gedachtewisseling die heeft plaatsgevonden tussen de voorzitter en ondervoorzitter van de Commissie voor onderhoudsbijdragen en de leden van uw commissie tijdens de hoorzitting over de betrokken bepaling.

L'Ordre national des médecins et les ordres des avocats ont également rendu des avis au sujet des dispositions relatives à l'administration. Pour ce faire, des réunions de concertation ont été organisées à ce sujet entre la cellule stratégique du ministre et les organisations respectives concernées.

Le ministre insiste en outre sur le fait que les modifications proposées ne portent atteinte ni à l'équilibre, ni aux principes fondamentaux de la loi du 17 mars 2013 réformant les régimes d'incapacité et instaurant un nouveau statut de protection conforme à la dignité humaine. Les propositions visent précisément à renforcer l'efficacité de cette loi.

En ce qui concerne les observations relatives à l'agrément de médecins afin que ces derniers puissent se prononcer sur l'état de santé des personnes à protéger, le ministre indique ce qui suit. Le but est de former suffisamment les médecins et de les informer au sujet des problèmes auxquels les personnes vulnérables sont susceptibles d'être confrontées. Les médecins concernés doivent également être suffisamment familiarisés avec l'impact de cette vulnérabilité sur la vie quotidienne de ces personnes. Cela serait bénéfique pour la qualité de l'évaluation et de la certification médicales dans le cadre de l'administration et de la collocation. Le ministre signale également que l'on répond de cette manière à l'une des aspirations du législateur à l'époque de l'adoption de la loi du 10 août modifiant le Code judiciaire et la loi du 17 mars 2013 réformant les régimes d'incapacité et instaurant un nouveau statut de protection conforme à la dignité humaine (DOC 54 1208/003, p. 6). Il est également souligné que la ministre de la Santé publique a préparé un avant-projet de loi jetant les bases de ce système. Cet avant-projet de loi a déjà été approuvé en première lecture par le Conseil des ministres.

En réponse à la critique concernant la mention obligatoire d'une série d'éléments dans la convention de fixation des contributions alimentaires, le ministre renvoie en premier lieu à l'avis dans ce sens de la Commission des contributions alimentaires à laquelle la modification proposée a également été soumise. Le ministre fait également observer que la commission est notamment composée de médiateurs agréés et renvoie en outre à l'échange de vues qui a eu lieu entre le président et le vice-président de la Commission des contributions alimentaires, d'une part, et les membres de la commission Justice de la Chambre, d'autre part, durant l'audition consacrée à la disposition en question.

Ten slotte is de minister van oordeel dat het in eeniders belang is om duidelijke en transparante afspraken te maken. Dat zal bijdragen tot een betere kwaliteit van de overeenkomsten én hun uitvoering. Hij ziet niet goed in in welke zin dat strijdig zou zijn met de principes van bemiddeling.

IV. — ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING

TITEL 1

Algemene bepaling

Artikel 1

Dit artikel betreft de constitutionele bevoegdheidsgrondslag.

Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

TITEL 2

Vereenvoudiging van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek en het Gerechtelijk Wetboek betreffende de onbekwaamheid, en van de wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid

De heer Koen Geens, minister van Justitie, verwijst voor de duiding van deze titel naar zijn inleidende uiteenzetting (zie *supra*, p. 5 tot 12).

Voorafgaand aan de artikelsgewijze besprekking van titel 2 merkt mevrouw Goedele Uyttersprot (N-VA) op dat tijdens de hoorzittingen gebleken is dat het meldpunt bewindvoering met heel wat problemen te kampen heeft. Er werd aanbevolen om het initiatief om te vormen tot een door de overheid georganiseerde ombudsdiest. Deze suggestie verdient het nader te worden onderzocht.

Enfin, le ministre estime que tout le monde a intérêt à ce que des accords clairs et transparents soient conclus, ce qui contribuera à renforcer la qualité des conventions ainsi que de leur mise en œuvre. Il ne comprend pas très bien comment cela serait contraire aux principes de la médiation.

IV. — DISCUSSION DES ARTICLES

TITRE 1ER

Disposition générale

Article 1er

Cet article fixe le fondement constitutionnel de la compétence.

Il ne donne lieu à aucune observation.

TITRE 2

Simplification des dispositions du Code civil et du Code judiciaire en matière d'incapacité, et de la loi du 17 mars 2013 réformant les régimes d'incapacité et instaurant un nouveau statut de protection conforme à la dignité humaine

Pour le commentaire de ce titre, M. Koen Geens, ministre de la Justice, renvoie à son exposé introductif (voir *supra*, p. 5 à 12).

Avant d'entamer la discussion des articles, Mme Goedele Uyttersprot (N-VA) fait remarquer qu'au cours des auditions, il est apparu que le point de contact administration des biens et de la personne était confronté à de nombreux problèmes. Il a été recommandé de convertir l'initiative en un service de médiation organisé par les autorités. Cette suggestion mérite plus ample réflexion.

HOOFDSTUK 1

Wijzigingen van het Burgerlijk Wetboek

Art. 2 tot 8

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 9

Dit artikel beoogt de wijziging van artikel 490/2 van het Burgerlijk Wetboek.

Mevrouw Carina Van Cauter (*Open Vld*) sluit zich aan bij het standpunt van de minister die het belang van de voorzorgsvolmacht heeft beklemtoond. Zij is ook tevreden dat er wordt voorzien dat de lasthebber de lastgever zoveel mogelijk dient te betrekken bij de uitvoering van zijn opdracht. De voorgenomen wijzigingen zijn van groot belang voor de mensen die de desbetreffende wetsbepalingen in de praktijk zullen moeten toepassen. Hierrond werden rezen regelmatig vragen.

Mevrouw Van Cauter wijst er ook op dat het voorvalt dat, ondanks het bestaan van een voorzorgsvolmacht, en een verzoekschrift tot aanstelling van een bewindvoerder wordt ingediend. De wet bepaalt in dat geval dat de vrederechter beslist of het beter is om een bewindvoerder aan te stellen.

Mevrouw Van Cauter wenst dat de minister uitdrukkelijk bevestigt dat in alle gevallen het belang van de betrokken persoon bij voorrang in rekening wordt gebracht. Dat betekent volgens haar dat de voorzorgsvolmacht maximaal wordt gerespecteerd en dat deze niet zomaar kan worden doorkruist door een potentiële erfgenaam (die misschien belangen heeft die niet stroken met dat van de te beschermen persoon) aan te stellen als voorlopig bewindvoerder.

De minister antwoordt dat in de regel voorrang moet worden gegeven aan de buitengerechtelijke bescherming. Het was immers de uitdrukkelijke bedoeling van de lastgever om het beheer over zijn goederen en, in voorkomend geval, zijn persoon, zou worden toevertrouwd aan de lasthebber. Behoudens in het geval dat er bezwaren zouden rijzen in hoofde van de persoon van de lasthebber of dat de uitvoering van de voorzorgsvolmacht in strijd zou zijn met het persoonlijke belang van de lastgever, zijn er geen redenen om deze buitengerechtelijke bescherming terzijde te laten. Dat

CHAPITRE 1ER**Modifications du Code civil**

Art. 2 à 8

Ces articles ne donnent lieu à aucune observation.

Art. 9

Cet article modifie l'article 490/2 du Code civil.

Mme Carina Van Cauter (*Open Vld*) se rallie au point de vue du ministre, qui a mis l'accent sur l'importance du mandat de protection. Elle se réjouit par ailleurs que le projet prévoie que le mandataire doit associer autant que possible le mandat à l'exécution de sa mission. Les modifications en projet sont très importantes pour les personnes qui devront appliquer dans la pratique lesdites modifications de loi. Cet aspect a régulièrement posé question.

Mme Van Cauter ajoute qu'il arrive qu'en dépit de l'existence d'un mandat de protection, une requête en désignation d'administrateur soit déposée. Dans ce cas, la loi prévoit que le juge de paix statue sur l'opportunité de désigner un administrateur.

Mme Van Cauter souhaite que le ministre confirme explicitement que dans tous les cas, c'est l'intérêt de la personne concernée qui est prioritaire. Cela signifie, selon l'intervenante, que le mandat de protection doit être respecté absolument et qu'il ne peut être contourné en désignant un héritier potentiel (dont les intérêts ne correspondent peut-être pas à ceux de la personne à protéger) comme administrateur provisoire.

Le ministre répond que d'une manière générale, la priorité doit être donnée à la protection extrajudiciaire. L'intention explicite du mandant était en effet que la gestion de ses biens et, le cas échéant, de sa personne soit confiée au mandataire. Sauf dans le cas où des objections pourraient être soulevées à l'encontre du mandataire ou au cas où l'exécution du mandat de protection serait contraire aux intérêts personnels du mandant, il n'y a pas de raison de ne pas recourir à la protection extrajudiciaire. Cet intérêt personnel ne peut en aucun cas être confondu avec l'intérêt des héritiers.

persoonlijke belang mag in geen enkel geval worden verward met het belang van diens erfgenamen. De minister onderstreept dat uitsluitend het persoonlijke belang van de lastgever centraal staat.

Art. 10

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 11

Dit artikel wijzigt artikel 492/1 van het Burgerlijk Wetboek. Het beoogt een aantal aanpassingen aan de elementen waarover de vrederechter zich dient uit te spreken bij de beoordelingsbekwaamheid van de beschermd persoon.

De heer Christian Brotcorne (cdH) wijst erop dat, onder de bestaande regeling, de vrederechter moet beoordelen of de beschermd persoon bekwaam is om zelf zijn patiëntenrechten uit te oefenen. Dat wordt nu gewijzigd in de zin dat de rechter zich voortaan "in alle gevallen ook ui(spreekt) over de bevoegdheid van de bewindvoerder om de rechten uit te oefenen op basis van artikel 14, § 2, van de wet van 22 augustus 2002 betreffende de rechten van de patiënt voor het geval hij deze rechten niet kan uitoefenen volgens voornoemde wet". Er wordt evenwel niet bepaald wie zal beoordelen of de patiënt niet in staat is om die rechten zelf uit te oefenen. Komt deze beoordeling eveneens toe aan de vrederechter? Of zal het (een door de rechter aangewezen) derde zijn? Heeft men in verband hiermee op het terrein problemen ervaren, bijvoorbeeld doordat de rechters vonden dat ze onvoldoende in staat waren om dit beoordelen? Het is belangrijk om dit uit te klaren, daar het om rechten gaat die een belangrijke impact kunnen hebben.

Daarnaast wil de heer Brotcorne weten of, in de mate dat de wet zal bepalen dat de rechter zich in alle gevallen uitspreekt over de bevoegdheid van de bewindvoerder tot uitoefening van de patiëntenrechten, die bewindvoerder automatisch zal bevoegd zijn voor de uitoefening van de andere rechten en het stellen van de handelingen die zijn opgesomd in het aldus gewijzigde artikel 492/2.

De spreker besluit ook dat, ingeval de rechter de voorlopige bewindvoerder niet bevoegd verklaart om de patiëntenrechten uit te oefenen, deze zullen worden uitgeoefend in uitvoering van de gemeenrechtelijke regeling van artikel 14, § 3, van de wet op de patiëntenrechten.

Le ministre souligne que seul l'intérêt personnel du mandant doit être pris en considération.

Art. 10

Cet article ne donne lieu à aucune observation.

Art. 11

Cet article modifie l'article 492/1 du Code civil. Il tend à apporter un certain nombre de modifications en ce qui concerne les éléments sur lesquels le juge de paix doit se prononcer afin d'évaluer la capacité de discernement de la personne protégée.

M. Christian Brotcorne (cdH) souligne que, selon la réglementation existante, le juge de paix doit évaluer si la personne protégée est capable d'exercer elle-même ses droits en tant que patient. La nouvelle disposition prévoit que "Dans tous les cas, le juge se prononce également sur la compétence de l'administrateur d'exercer les droits du patient sur base de l'article 14, § 2, de la loi du 22 août 2002 relative aux droits du patient, si la personne n'est pas en mesure d'exercer elle-même ces droits selon la loi précitée". Il n'est toutefois pas précisé qui appréciera si le patient n'est pas en mesure d'exercer lui-même ces droits. Appartient-il également au juge de paix de procéder à cette évaluation? Ou un tiers (désigné par le juge) se chargera-t-il de cette appréciation? Des problèmes se sont-ils posés à cet égard dans la pratique, par exemple du fait que les juges estimaient qu'ils n'étaient pas en mesure d'évaluer cette situation? Il importe de clarifier cette question, dès lors qu'il s'agit de droits qui peuvent être lourds de conséquences.

M. Brotcorne souhaite par ailleurs savoir si, dans la mesure où la loi prévoit que le juge se prononce dans tous les cas sur la capacité de l'administrateur d'exercer les droits du patient, cet administrateur sera automatiquement habilité à exercer les autres droits et à accomplir les actes énumérés dans l'article 492/2 ainsi modifié.

L'intervenant conclut également que, dans le cas où le juge ne déclare pas l'administrateur provisoire apte à exercer les droits du patient, ceux-ci seront exercés en application des dispositions de droit commun de l'article 14, § 3, de la loi sur les droits du patient.

Mevrouw Laurette Onkelinx (PS) sluit zich aan bij de vragen van de heer Brotcorne.

De minister verklaart dat het wetsontwerp op zich geen wijzigingen doorvoert op het vlak van de bevoegdheid van de bewindvoerder over de persoon wat de uitoefening van de patiëntrechten betreft. De nieuwe bepaling verduidelijkt uitsluitend de voorrang van de wet op de patiëntrechten. Het is de arts die oordeelt over de wilsbekwaamheid van de beschermde persoon wat betreft de uitoefening van zijn patiëntrechten en de vrederechter die oordeelt of, in voorkomend geval, de bewindvoerder over de persoon als vertegenwoordiger zou kunnen optreden bij de uitoefening van de patiëntrechten. Het enige onderscheid met de huidige wetgeving is dat het vereiste van een voorafgaande machtiging door de vrederechter (zie het huidige artikel 499/7 van het Burgerlijk Wetboek) wordt opgeheven (zie artikel 27 van het wetsontwerp), gelet op de controle die er reeds bestaat door de arts zoals bepaald in artikel 15, tweede lid, van de wet op de patiëntrechten.

De wet van 22 augustus 2002 voorziet in een bijzondere cascaderegeling inzake de vertegenwoordiging van de meerderjarige wat de uitoefening van diens rechten als patiënt betreft (artikel 14 van de wet van 22 augustus betreffende de rechten van de patiënt):

1) in principe worden de rechten van de patiënt uitgeoefend door de patiënt zelf, voor zover hij hiertoe wilsbekwaam is (artikel 14, § 1, eerste lid, van de wet van 22 augustus 2002);

2) indien de betrokkene niet in staat is die rechten zelf uit te oefenen, kunnen ze worden uitgeoefend door een derde persoon die daartoe is gemanageerd door middel van een specifiek gedagtekend en ondertekend document (artikel 14, § 1, tweede lid);

3) indien er geen gemanageerde persoon is en de betrokkene onder gerechtelijke bescherming staat, worden de rechten uitgeoefend door de bewindvoerder van de patiënt onder gerechtelijke bescherming, voor zover die daartoe door de vrederechter is aangesteld (artikel 14, § 2);

4) ingeval de patiënt zelf niet in staat is die rechten uit te oefenen en niet onder gerechtelijke bescherming staat, worden de rechten uitgeoefend door de naaste familieleden (echtgenoot, meerderjarig kind, ouder, meerderjarige broer of zus van de patiënt (artikel 14, § 3)).

Het is logisch dat de bewindvoerders in deze cascaderegeling opgenomen blijven.

Mme Laurette Onkelinx (PS) s'associe aux questions de M. Brotcorne.

Le ministre explique que le projet de loi ne modifie pas en soi les pouvoirs de l'administrateur sur la personne en ce qui concerne l'exercice des droits du patient. La nouvelle disposition ne fait que préciser la priorité de la loi sur les droits du patient. C'est le médecin qui décide de la capacité de la personne protégée d'exprimer sa volonté en ce qui concerne l'exercice des droits du patient et le juge de paix qui décide si, le cas échéant, l'administrateur peut représenter la personne dans l'exercice des droits du patient. La seule différence avec la législation actuelle est que l'obligation d'une autorisation préalable du juge de paix (voir l'actuel article 499/7 du Code civil) est supprimée (voir l'article 27 du projet de loi), compte tenu du contrôle déjà exercé par le médecin en vertu de l'article 15, alinéa 2, de la loi relative aux droits du patient.

La loi du 22 août 2002 prévoit un régime de représentation spéciale de la personne majeure pour exercer les droits du patient en cascade (article 14 de la loi du 22 août 2002 sur les droits du patient).

1) En principe, c'est le patient capable d'exprimer sa volonté qui les exerce (article 14, § 1er, alinéa 1er, de la loi du 22 août 2002);

2) Si la personne n'est pas en état de les exercer elle-même, ils peuvent être exercés par une personne mandatée par celle-ci au moyen d'un écrit spécifique, daté et signé (article 14, § 1er, alinéa 2);

3) S'il n'y a pas de personne mandatée et si la personne est placée sous protection judiciaire, les droits seront exercés par l'administrateur de la personne du patient placé sous protection judiciaire, pour autant qu'elle soit désignée par le juge de paix à cet effet (article 14, § 2);

4) Si le patient n'est pas en état de les exercer lui-même et n'est pas placé sous protection judiciaire, les droits seront exercés par les proches (conjoint, enfant majeur, parent, un frère ou une sœur majeure du patient (article 14, § 3)).

Maintenir les administrateurs dans ce régime en cascade est logique.

Zoals artikel 496/3, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek immers aangeeft, moet de vrederechter in principe, bij ontstentenis van een andersluidende verklaring van keuze van bewindvoerder, de bewindvoerder van de betrokken kiezen uit de naaste familieleden (ouders, echtgenoot enzovoort), die de behoeften van de beschermde persoon goed kennen. Pas bij uitzondering zou een professioneel bewindvoerder moeten worden aangewezen.

Hoewel het om een professioneel bewindvoerder zou gaan, mag niet uit het oog worden verloren dat hij slechts optreedt wanneer geen enkele persoon door de patiënt werd gemanageerd om zijn rechten uit te oefenen en dat de nog niet onder gerechtelijke bescherming geplaatste persoon, overeenkomstig de artikelen 496 en 499/1, § 3, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek, in zijn verklaring van keuze van bewindvoerder bepaalde principes aangaande de uitoefening van de rechten van de patiënt kan hebben vastgelegd (euthanasiewens enzovoort). Overigens moet de bewindvoerder in het raam van zijn opdrachten regelmatig overleg met de beschermde persoon plegen en brengt hij die laatste, in de mate van diens begripsvermogen, bij de uitoefening van zijn opdracht, waardoor hij de relaties met de beschermde persoon kan uitdiepen en zijn behoeften kan leren kennen. De minister specificert eveneens dat de wet, bij gebrek aan duidelijke instructies over de wijze van uitoefening van de rechten van de patiënt, in een aantal vangnetten voorziet zodat de uitoefening van die rechten in elk geval wettelijk geregeld is. Zoals artikel 15, § 2, van de wet betreffende de rechten van de patiënt bepaalt, zal de beroepsbeoefenaar bijvoorbeeld de beslissingen van de bewindvoerder slechts volgen indien ze sporen met het belang van de patiënt, diens leven niet bedreigen en diens gezondheid niet ernstig schaden.

De minister is dan ook van mening dat de tekst niet hoeft te worden gewijzigd. Alles komt neer op de handelwijze van de vrederechters: veeleer dan een professioneel bewindvoerder aan te stellen, moeten zij (behoudens andersluidende verklaring van de te beschermen persoon) voorrang geven aan iemand uit de naaste omgeving, in het bijzonder wanneer het gaat om het stellen van persoonsgebonden handelingen.

Dit belet niet dat de wetgever zou kunnen overwegen om de drempel tot aanstelling van een professionele bewindvoerder over de persoon nog te verhogen, bijvoorbeeld door in artikel 496/3, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek te bepalen dat slechts in uitzonderlijke omstandigheden (zoals de afwezigheid van personen uit de omgeving) die nauwkeurig worden omschreven in de gronden van de beschikking, een professionele bewindvoerder kan worden aangesteld.

En effet, en principe, comme l'indique l'article 496/3, alinéa 2, du Code civil, le juge de paix doit, lorsqu'il n'existe pas une déclaration de choix d'un administrateur en sens contraire, désigner l'administrateur de la personne parmi ses proches (parents, conjoints...), proches qui connaissent bien les besoins de la personne protégée. Ce n'est que par exception qu'un administrateur professionnel devrait être désigné.

Quand bien même il s'agirait d'un administrateur professionnel, il ne faut pas oublier qu'il n'intervient que si aucune personne n'a été mandatée par le patient pour exercer ses droits et que, conformément aux articles 496 et 499/1, § 3, alinéa 1er, du Code civil, la personne non encore placée sous mesure de protection judiciaire peut, dans sa déclaration de choix de l'administrateur, avoir défini certains principes quant à l'exercice des droits du patient (personne préfère être euthanasiée,...). Par ailleurs, dans le cadre de ses missions, l'administrateur de la personne doit se concerter à intervalles réguliers avec la personne protégée et associer dans la mesure de ses capacités de compréhension la personne à l'exercice de sa mission, ce qui pourrait lui permettre d'approfondir ses relations avec la personne protégée et connaître ses besoins. Le ministre précise également que, à défaut d'instructions précises sur la manière dont il doit exercer les droits du patient, la loi prévoit un certain nombre de garde-fous pour exercer les droits du patient est de toute manière encadré par la loi. Ainsi, comme le prévoit l'article 15, § 2, de la loi sur les droits du patient, le praticien ne suivra les décisions de l'administrateur que si elles sont conformes à l'intérêt du patient et si elles ne constituent pas une menace pour sa vie ou toute atteinte grave à sa santé.

Dès lors, le ministre estime qu'une modification du texte n'est pas nécessaire. Tout est une question de pratique des juges de paix: ils doivent privilégier l'entourage (sauf déclaration en sens contraire de la personne à protéger) plutôt que de prendre un administrateur professionnel, en particulier lorsqu'il s'agit d'accomplir des actes relatifs à la personne.

Cela n'empêche pas le législateur d'envisager de relever encore le seuil de désignation d'un administrateur professionnel de la personne, par exemple en prévoyant à l'article 496/3, alinéa 2, du Code civil qu'un administrateur professionnel ne peut être désigné que dans des circonstances exceptionnelles (comme l'absence de personnes de l'entourage) qui sont précisément décrites dans les motifs de l'ordonnance.

Art. 12 tot 15

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 16

Dit artikel wijzigt artikel 496/6 van het Burgerlijk Wetboek.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 71 in dat stekt tot de opheffing van artikel 16 (DOC 54 3303/003). De heer Servais Verherstraeten (CD&V) geeft lezing van de schriftelijke toelichting van het amendement.

Art. 17 tot 21

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 22

Dit artikel beoogt de opheffing van artikel 497/6 van het Burgerlijk Wetboek.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 72 in dat stekt tot de vervanging van het artikel (DOC 54 3303/003). De heer Servais Verherstraeten (CD&V) citeert de schriftelijke toelichting van het amendement.

Art. 23

Dit artikel strekt tot de vervanging van artikel 497/8 van Burgerlijk Wetboek.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient op dit artikel amendement nr. 73 in (DOC 54 3303/003). De heer Servais Verherstraeten (CD&V) overloopt de schriftelijke toelichting van het amendement.

Art. 24

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 25

Dit artikel brengt wijzigingen aan in artikel 498/4 van het Burgerlijk Wetboek.

Art. 12 à 15

Ces articles ne donnent lieu à aucune observation.

Art. 16

Cet article modifie l'article 496/6 du Code civil.

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 71, qui tend à supprimer l'article 16 (DOC 54 3303/003). M. Servais Verherstraeten (CD&V) donne lecture de la justification de l'amendement.

Art. 17 à 21

Ces articles ne donnent lieu à aucune observation.

Art. 22

Cet article vise à abroger l'article 497/6 du Code civil.

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 72, qui tend à remplacer l'article (DOC 54 3303/003). M. Servais Verherstraeten (CD&V) donne lecture de la justification de l'amendement.

Art. 23

Cet article vise à remplacer l'article 497/8 du Code civil.

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 73 (DOC 54 3303/003). M. Servais Verherstraeten (CD&V) donne lecture de la justification de l'amendement.

Art. 24

Cet article ne donne lieu à aucune observation.

Art. 25

Cet article apporte des modifications à l'article 498/4 du Code civil.

De heer Brotcorne c.s. dient amendement nr. 96 in (DOC 54 3303/005). De heer Christian Brotcorne (cdH) legt uit zowel de taak van wie aangewezen is als be-windvoerder over de goederen én over de persoon, als de taak van de vrederechter en de griffie vereenvoudigd moeten worden; het volstaat de mededeling van slechts één verslag te eisen.

De minister gaat akkoord met de strekking van het amendement.

Art. 26 tot 29

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 30

Dit artikel beoogt de wijziging van artikel 499/14 van het Burgerlijk Wetboek.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient op dit artikel amendement nr. 74 in (DOC 54 3303/003). De heer Servais Verherstraeten (CD&V) verduidelijkt dat dit amendement tegemoetkomt aan een opmerking van het Koninklijk Verbond van de vrede-en politierechters. Hij geeft vervolgens lezing van de schriftelijke toelichting van het amendement.

Art. 31 tot 33

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 34

Dit artikel wijzigt artikel 499/19, § 2, van het Burgerlijk Wetboek.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient op dit artikel amendement nr. 75 in (DOC 54 3303/003). De heer Servais Verherstraeten (CD&V) verduidelijkt dat dit amendement strekt tot de verbetering van de leesbaarheid van de voorgestelde tekst.

Art. 35

Dit artikel betreft artikel 500/2 van het Burgerlijk Wetboek.

M. Brotcorne et consorts présentent l'amendement n° 96 (DOC 54 3303/005). M. Christian Brotcorne (cdH) explique qu'il y a lieu de simplifier tant la tâche des administrateurs nommés à la fois pour les biens et pour la personne que la tâche du juge de paix et du greffe en n'exigeant que la communication d'un seul rapport.

Le ministre marque son accord sur la portée de l'amendement.

Art. 26 à 29

Ces articles ne donnent lieu à aucune observation.

Art. 30

Cet article vise à modifier l'article 499/14 du Code civil.

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 73 (DOC 54 3303/003). M. Servais Verherstraeten (CD&V) précise que cet amendement rencontre une remarque de l'Union Royale des Juges de Paix et Juges de Police . Ensuite, il donne lecture de la justification de l'amendement.

Art. 31 à 33

Ces articles ne donnent lieu à aucune observation.

Art. 34

Cet article modifie l'article 499/19, § 2, du Code civil.

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 75 (DOC 54 3303/003). M. Servais Verherstraeten (CD&V) précise que cet amendement vise à améliorer la lisibilité du texte proposé.

Art. 35

Cet article porte sur l'article 500/2 du Code civil.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient op dit artikel *amendement nr. 89* in (DOC 54 3303/004). Zij trekt vervolgens haar amendement in.

Art. 36 tot 47

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 47

Dit artikel wijzigt artikel 2003 van het Burgerlijk Wetboek.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient op dit artikel *amendement nr. 90* in (DOC 54 3303/004). *De heer Servais Verherstraeten (CD&V)* overloopt de schriftelijke toelichting van het amendement.

HOOFDSTUK 2

Wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek

Art. 48 tot 53

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 54

Dit artikel stelt de vervanging van artikel 1239 van het Gerechtelijk Wetboek voor.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient op dit artikel *amendement nr. 1* in (DOC 54 3303/002). *De heer Servais Verherstraeten (CD&V)* legt uit dat aangezien alle verzoekschriften elektronisch moeten worden ingediend via een online formulier dat hetzelfde zal zijn voor iedereen, de uitwerking van modellen van verzoekschriften overbodig is.

Art. 55

Dit artikel beoogt de vervanging van artikel 1240 van het Gerechtelijk Wetboek.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient op dit artikel *amendement nr. 2* in (DOC 54 3303/002). *De heer Servais*

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'*amendement n° 89* (DOC 54 3303/004). L'auteure principale retire ensuite l'amendement.

Art. 36 à 47

Ces articles ne donnent lieu à aucune observation.

Art. 47

Cet article modifie l'article 2003 du Code civil.

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'*amendement n° 90* (DOC 54 3303/004). *M. Servais Verherstraeten (CD&V)* parcourt la justification de l'amendement.

CHAPITRE 2

Modifications du Code judiciaire

Art. 48 à 53

Ces articles ne donnent lieu à aucune observation.

Art. 54

Cet article propose le remplacement de l'article 1239 du Code judiciaire.

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'*amendement n° 1* (DOC 54 3303/002). *M. Servais Verherstraeten (CD&V)* explique que dans la mesure où toutes les requêtes devront être introduites par la voie électronique via le registre en remplissant un formulaire en ligne qui sera identique pour tout le monde, l'élaboration de modèles de requête est superflue.

Art. 55

Cet article vise à remplacer l'article 1240 du Code judiciaire.

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'*amendement n° 2* (DOC 54 3303/002). *M. Servais*

Verherstraeten (CD&V) citeert de schriftelijke toelichting van het amendement.

Art. 56

Dit artikel beoogt de vervanging van artikel 1241 van het Gerechtelijk Wetboek.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient op dit artikel amendement nr. 3 in (DOC 54 3303/002). *De heer Servais Verherstraeten (CD&V)* geeft vervolgens lezing van de schriftelijke toelichting van het amendement.

De heer Brotcorne c.s. dient amendement nr. 97 in (DOC 54 3303/005). *De heer Christian Brotcorne (cdH)* legt uit dat zijn amendement ertoe strekt de vereiste weg te laten dat een arts erkend moet zijn om de in artikel 1241 van het Gerechtelijk Wetboek voorgeschreven "omstandige geneeskundige verklaring" te mogen opstellen. Wie anders dan de gewone arts van de te beschermen persoon kan immers beter diens capaciteiten analyseren? Voorts zullen wellicht maar weinig artsen bereid zijn zich ter zake te laten erkennen. Tot slot zullen nog meer dan nu problemen rijzen om de voor de indiening van het verzoekschrift vereiste verklaring te verkrijgen, zonder dat er tegelijk een waarborg is op een betere kwaliteit, want misschien zal de arts de patiënt niet eens kennen.

De minister geeft aan dat de invoering van de erkenning moet leiden tot een minimum kwalificatieniveau van de artsen die de omstandige geneeskundige verklaring opstellen. Er wordt aangestipt dat ook de minister van Volksgezondheid daarvoor bevoegd is.

De minister deelt mee dat zijn collega van Volksgezondheid daaromtrent eerlang een wetsontwerp zal indienen dat zal worden besproken in de commissie voor de Volksgezondheid. Het voorziet in een wettelijke basis voor een reglementair (koninklijk) besluit waarin de kwalificatievereisten zullen worden gepreciseerd. Het is ook de bedoeling om in een vijfjarige overgangstermijn te voorzien: tot vijf jaar na de inwerkingtreding van het KB – dat niet zal worden vastgesteld na overleg in de Ministerraad – zullen artsen die nog niet erkend zijn, gezondheidszorg mogen verstrekken, ondanks dat zij (nog) niet over een visum beschikken. De Nationale Orde van Artsen en de andere artsenverenigingen gaan akkoord met deze hervorming. De minister wijst er ook op dat de Nationale Orde overigens nauw betrokken wordt bij deze hervorming.

De heer Christian Brotcorne (cdH) wijst erop dat de door de minister aangekondigde regeling een breder toepassingsgebied heeft en dus niet alleen betrekking

Verherstraeten (CD&V) donne lecture de la justification de l'amendement.

Art. 56

Cet article vise à remplacer l'article 1241 du Code judiciaire.

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n°3 à cet article (DOC 54 3303/002). *M. Servais Verherstraeten (CD&V)* donne ensuite lecture de la justification de cet amendement.

M. Brotcorne et consorts présentent l'amendement n° 97 (DOC 54 3303/005). *M. Christian Brotcorne (cdH)* explique que son amendement tend à supprimer l'exigence de l'agrément d'un médecin pour établir le certificat médical circonstancié prévu à l'article 1241 du Code judiciaire. En effet, qui mieux que le médecin habituel de la personne à protéger serait plus habilité à analyser les capacités de celle-ci. L'agrément ne rencontrera sans doute que peu de volontaires et les complications pour obtenir le certificat nécessaire au dépôt de la requête seront encore plus importantes que dans la pratique actuelle sans pour autant avoir un gage de meilleure qualité puisque le médecin ne connaît peut-être pas le patient.

Le ministre explique que l'instauration de l'agrément doit aboutir à un niveau de qualification minimum des médecins qui établissent le certificat médical circonstancié. Il est souligné que la ministre de la Santé publique est également compétente en la matière.

Le ministre indique que sa collègue de la Santé publique déposera d'ici peu, sur le sujet, un projet de loi qui sera examiné au sein de la commission de la Santé publique. Il prévoit une base légale pour un arrêté (royal) réglementaire dans lequel les critères de qualification seront précisés. Le but est également de prévoir une période de transition de cinq ans, c'est-à-dire que jusqu'à cinq ans après l'entrée en vigueur de l'arrêté royal – qui ne sera pas délibéré en Conseil des ministres – les médecins qui ne seront pas encore agréés seront autorisés à dispenser des soins de santé, en dépit du fait qu'ils ne disposeront pas (encore) d'un visa. L'Ordre national des médecins et les autres associations de médecins adhèrent à cette réforme. Le ministre souligne également que l'Ordre national des médecins y est d'ailleurs étroitement associé.

M. Christian Brotcorne (cdH) signale que la réglementation annoncée par le ministre a un champ d'application plus large et n'a dès lors pas uniquement trait à

heeft op de attestering in het kader van beoogde beschermingsmaatregelen.

Mevrouw Laurette Onkelinx (PS) wenst meer concrete informatie over de opleiding tot het verkrijgen van de erkenning. Is het een zware opleiding?

De minister kan hierover geen details verstrekken. Hij is niet op de hoogte van de stand van zaken op het vlak van de concrete voorbereidingen die op dat punt zijn getroffen. De minister zal hierover informatie inwinnen.

Art. 57 tot 59

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 60

Dit artikel strekt tot de vervanging van artikel 1244 van Gerechtelijk Wetboek.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient op dit artikel achtereenvolgens de amendementen nrs. 4 (DOC 54 3303/002) en 76 in (DOC 54 3303/003). *De heer Servais Verherstraeten (CD&V)* overloopt achtereenvolgens de schriftelijk toelichtingen van de amendementen.

De heer Brotcorne c.s. dient amendement nr. 103 in (DOC 54 3303/006). Het vervangt amendement nr. 98 (DOC 54 3303/005) dat hij eerder indiende.

Mevrouw Carina Van Cauter (Open Vld) merkt op dat amendement nr. 4 als doel heeft het toekennen van de hoedanigheid van "partij" aan de dichte familieleden van de beschermd te beschermen persoon en niet aan elke persoon die door de rechter ter informatie gehoord wordt. Vooraleer dit amendement te ondertekenen, heeft de spreekster getwijfeld: ware het niet beter nog strikter te zijn en de kring nog verder te beperken? Door al die familieleden *qualitate qua* een belang te geven, loopt men misschien het gevaar dat er in hoofde van sommige van hen andere belangen dan dat van de te beschermen persoon spelen. Dat zou het geval kunnen zijn in het licht van een toekomstige nalatenschap. Stel dat de vrederechter beslist dat de betrokken persoon in staat is om zijn eigen vermogen te beheren, dan kan het zijn dat er door een familielid tegen die beslissing een beroep wordt ingesteld om de "verkeerde" reden. Mevrouw Van Cauter wenst dat de minister ook hier

l'attestation dans le cadre des mesures de protection visées.

Mme Laurette Onkelinx (PS) souhaite des informations plus concrètes concernant la formation en vue de l'agrément. S'agit-il d'une formation exigeante?

Le ministre ne peut fournir aucun détail à cet égard. Il n'a pas connaissance de l'état d'avancement des préparatifs concrets qui ont été entrepris sur ce point. Le ministre recueillera des informations à ce sujet.

Art. 57 à 59

Ces articles ne donnent lieu à aucune observation.

Art. 60

Cet article vise à remplacer l'article 1244 du Code judiciaire.

Mme Sonja Becq et consorts présentent successivement les amendements n°s 4 DOC 54 3303/002) et 76 (DOC 54 3303/003) à cet article. *M. Servais Verherstraeten (CD&V)* passe successivement en revue les justifications des amendements.

M. Brotcorne et consorts présentent l'amendement n° 103 (DOC 54 3303/006). Celui-ci tend à remplacer l'amendement n° 98 (DOC 54 3303/005) qu'il avait présenté précédemment.

Mme Carina Van Cauter (Open Vld) signale que l'amendement n° 4 vise à attribuer la qualité de "partie" aux membres de la famille proche de la personne protégée ou à protéger et non pas à toute personne entendue par le juge à titre d'information. Avant de signer cet amendement, l'intervenante a douté: n'eût-il pas été préférable d'être encore plus strict et de limiter encore davantage l'entourage? En accordant une importance *qualitate qua* à tous ces membres de la famille, on risque peut-être que les intérêts de certains d'entre eux diffèrent de ceux de la personne à protéger. Cela pourrait être le cas en vue d'une future succession. Dans l'hypothèse où le juge de paix décide que la personne concernée est en mesure de gérer son propre patrimoine, il se peut qu'un membre de la famille introduise un recours contre cette décision pour la "mauvaise" raison. Mme Van Cauter souhaite que le ministre confirme également à cet égard que seul le propre intérêt de la

bevestigt dat alleen het eigen belang van de betrokken persoon mag spelen (zie dienaangaande ook de besprekking van artikel 9).

Mevrouw Laurette Onkelinx (PS) heeft begrip voor de vraag van mevrouw Van Cauter. Het zijn niet noodzakelijk de dichte familieleden die het meeste oog hebben voor de belangen van de te beschermen persoon. De vrederechter vervult hier een uiterst delicate opdracht en zal alle gegevens en elementen tegen elkaar moeten afwegen vooraleer hij zich een juist oordeel zal kunnen vormen en een evenwichtige beslissing kan nemen. Vanuit dat oogpunt is het niet meer dan logisch dat er ook andere personen dan de dichte familieleden op hun verzoek kunnen worden gehoord. Dat is trouwens de strekking van amendement nr. 103.

De minister deelt de bekommernis van beide spreeksters. De ontworpen regeling beoogt een billijke en evenwichtige regeling in te voeren die het eigen belang van de te beschermen persoon centraal stelt. Er zal een amendement worden ingediend om deze regeling wettelijk te verankeren.

Volgens de gangbare wetgeving, zijn de te beschermen persoon en desgevallend, zijn vader en zijn moeder, de echtgenoot, de wettelijke samenwonende en de meerderjarige kinderen van de te beschermen persoon, voor zover de te beschermen persoon met hen samenleeft, of de persoon met wie de te beschermen persoon een feitelijk gezin vormt, de vertrouwenspersoon en de lasthebber partij in het geding in de procedure tot aanstelling van een bewindvoerder. De andere familieleden, zoals onder meer de meerderjarige kinderen die niet onder hetzelfde dak met de te beschermen persoon wonen, en derden die de te beschermen persoon omkaderen, kunnen wel gehoord worden maar worden geen partij in het geding. Zij krijgen geen toegang tot het dossier van de procedure en ontvangen geen afschrift van het vonnis. Zij kunnen evenzeer niet in beroep gaan tegen de beslissing. Dat kan de familiale cohesie in het gedrang brengen, meestal is dat het geval bij meerderjarige kinderen die niet onder hetzelfde dak wonen. Het gevaar bestaat dat zij zich buitengesloten voelen en dat gebrek aan transparantie kan leiden tot wantrouwen onder de kinderen. De onrust die dat met zich meebrengt, is niet in het belang van de te beschermen persoon.

Volgens de nieuwe wetgeving kan de rechter, wanneer hij dit nuttig acht, alle meerderjarige kinderen oproepen. Indien zij worden opgeroepen – en dat kan alleen in het belang van de te beschermen persoon (dus niet in het belang van de kinderen die niet onder hetzelfde dak wonen) – worden zij partij in het geding, tenzij zij zelf zich hiertegen verzetten. In dat geval krijgen

personne concernée peut entrer en considération (voir, à ce sujet, la discussion de l'article 9).

Mme Laurette Onkelinx (PS) comprend la demande de Mme Van Cauter. Ce ne sont pas nécessairement les membres de la famille proche qui sont les plus attentifs aux intérêts de la personne à protéger. Le juge de paix remplit une mission extrêmement délicate à cet égard. Il devra en outre mettre en balance toutes les données et tous les éléments avant de pouvoir se faire une opinion exacte et de prendre une décision équilibrée. Dans cette optique, il est on ne peut plus logique que d'autres personnes que les membres de la famille proche puissent être entendues à leur demande. Telle est d'ailleurs la portée de l'amendement n°103

Le ministre partage la préoccupation des deux intervenantes. Les dispositions proposées visent l'instauration d'un système équitable et équilibré axé sur l'intérêt de la personne à protéger. Un amendement sera présenté afin d'ancrer ces dispositions dans la loi.

Conformément à la législation en vigueur, la personne à protéger et, le cas échéant, son père et sa mère, le conjoint, le cohabitant légal, les enfants majeurs de la personne à protéger, pour autant que la personne à protéger vive avec eux, ou la personne vivant maritalement avec la personne à protéger, la personne de confiance et le mandataire de la personne à protéger sont parties à la cause dans la procédure de désignation d'un administrateur. Les autres membres de la famille, notamment les enfants majeurs qui ne vivent pas sous le même toit que la personne à protéger, et les tiers qui encadrent la personne à protéger peuvent certes être entendus, mais ne deviennent pas parties à la cause. Ils n'ont pas le droit d'accès au dossier de procédure et ne reçoivent pas copie du jugement. De même, ils ne peuvent introduire de recours contre la décision. Cela peut menacer la cohésion familiale; il en est généralement ainsi dans le cas d'enfants majeurs qui ne vivent pas sous le même toit. Ils risquent de se sentir exclus et ce manque de transparence peut créer une méfiance entre les enfants. L'inquiétude qui en découle n'est pas favorable pour la personne à protéger.

Selon la nouvelle législation, s'il l'estime utile, le juge peut convoquer tous les enfants majeurs. S'ils sont convoqués – la convocation ne pouvant se faire que dans l'intérêt de la personne à protéger (et non dans l'intérêt des enfants qui ne vivent pas sous le même toit) – ils deviennent parties à la cause, sauf s'ils s'y opposent. Dans ce cas, ils pourront également avoir

zij ook toegang tot het dossier van de procedure en kunnen ze in beroep gaan.

Indien ze door de rechter niet worden aangesteld als bewindvoerder over de persoon of over de goederen of van vertrouwenspersoon hebben zij evenwel geen toegang tot het administratief dossier.

De minister verduidelijkt ook dat, indien de vrederechter de meerderjarige kinderen die niet onder hetzelfde dak wonen niet oproept, deze meerderjarige kinderen vrijwillig kunnen tussenkomen. Zij worden dan ook partij in het geding, met dezelfde rechten als de kinderen die wel werden opgeroepen.

De heer Christian Brotcorne (cdH) sluit zich aan bij deze zienswijze. Zijn amendement nr. 98 zou daardoor zonder voorwerp zijn.

Mevrouw Carina Van Cauter (Open Vld) is nog niet helemaal gerustgesteld. Zij benadrukt dat rechtsmiddelen in dit geval alleen kunnen worden aangewend om het belang van de te beschermen persoon te dienen.

De minister gaat akkoord met deze laatste opmerking.

Art. 61

Dit artikel voegt in het Gerechtelijk Wetboek een artikel 1244/1 in.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient op dit artikel amendement nr. 77 in (DOC 54 3303/003). *De heer Servais Verherstraeten (CD&V)* merkt op dat dit amendement tegemoetkomt aan een tijdens de hoorzitting opgeworpen problematiek. Hij citeert vervolgens de schriftelijke toelichting van het amendement.

Art. 62

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 63

Dit artikel wijzigt artikel 1246 van het Gerechtelijk Wetboek.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient op dit artikel amendement nr. 5 in (DOC 54 3303/002). *De heer Servais Verherstraeten (CD&V)* overloopt de schriftelijke toelichting van het amendement.

accès au dossier de procédure et pourront interjeter appel.

Si le juge ne les désigne pas comme administrateur de la personne ou des biens ou comme personne de confiance, ils n'auront toutefois pas le droit de consulter le dossier administratif.

Le ministre précise également que si le juge ne convoque pas les enfants majeurs qui ne vivent pas sous le même toit, ceux-ci peuvent intervenir volontairement. Dans ce cas, ils deviennent également parties à la cause et bénéficient des mêmes droits que les enfants qui avaient été convoqués.

M. Christian Brotcorne (cdH) se rallie à cette nouvelle vision. Son amendement n° 98 deviendrait dès lors sans objet.

Mme Carina Van Cauter (Open Vld) n'est pas encore complètement rassurée. Elle souligne que les recours ne peuvent être utilisés en l'occurrence que dans l'intérêt de la personne à protéger.

Le ministre est également de cet avis.

Art. 61

Cet article insère un article 1244/1 dans le Code judiciaire.

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 77 (DOC 54 3303/003). *M. Servais Verherstraeten (CD&V)* fait observer que cet amendement répond à une question soulevée au cours de l'audition. Il cite ensuite la justification écrite de l'amendement.

Art. 62

Cet article ne donne lieu à aucune observation.

Art. 63

Cet article modifie l'article 1246 du Code judiciaire.

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 5 (DOC 54 3303/002). *M. Servais Verherstraeten (CD&V)* parcourt la justification écrite de l'amendement.

<p>Art. 64 tot 67</p> <p>Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.</p>	<p>Art. 64 à 67</p> <p>Ces articles ne donnent lieu à aucune observation.</p>
<p>Art. 68</p> <p>Dit artikel beoogt de vervanging van artikel 1249/1 van het Gerechtelijk Wetboek.</p> <p><i>Mevrouw Sonja Becq c.s. dient op dit artikel amendement nr. 6 in (DOC 54 3303/002). De heer Servais Verherstraeten (CD&V) haalt de schriftelijke toelichting van het amendement aan.</i></p>	<p>Art. 68</p> <p>Cet article vise à remplacer l'article 1249/1 du Code judiciaire.</p> <p><i>Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 6 (DOC 54 3303/002). M. Servais Verherstraeten (CD&V) cite la justification écrite de l'amendement.</i></p>
<p>Art. 69 tot 78</p> <p>Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.</p>	<p>Art. 69 à 78</p> <p>Ces articles ne donnent lieu à aucune observation.</p>
<p>Art. 79</p> <p>Dit artikel stelt wijzigingen voor aan artikel 1253 van het Gerechtelijk Wetboek.</p> <p><i>Mevrouw Sonja Becq c.s. dient op dit artikel amendement nr. 7 in (DOC 54 3303/002). De heer Servais Verherstraeten (CD&V) overloopt de schriftelijke toelichting van het amendement.</i></p>	<p>Art. 79</p> <p>Cet article vise à modifier l'article 1253 du Code judiciaire.</p> <p><i>Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 7 (DOC 54 3303/002). M. Servais Verherstraeten (CD&V) parcourt la justification écrite de l'amendement.</i></p>
<p>Art. 80 tot 87</p> <p>Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.</p>	<p>Art. 80 à 87</p> <p>Ces articles ne donnent lieu à aucune observation.</p>
<p>HOOFDSTUK 3</p> <p>Wijzigingen van de wet van 22 augustus 2002 betreffende de rechten van de patiënt</p> <p>Art. 88</p> <p>Er worden over dit artikel geen opmerkingen gemaakt.</p>	<p>CHAPITRE 3</p> <p>Modification de la loi du 22 août 2002 relative aux droits du patient</p> <p>Art. 88</p> <p>Cet article ne donne lieu à aucune observation.</p>

HOOFDSTUK 4

Wijziging van de wet van 7 mei 1999 op de kansspelen, de weddenschappen, de kansspelinrichtingen en de bescherming van de spelers

Art. 89

Er worden over dit artikel geen opmerkingen gemaakt.

HOOFDSTUK 5

Wijziging van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen

Art. 90

Er worden over dit artikel geen opmerkingen gemaakt.

HOOFDSTUK 6

Wijzigingen van de wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid

Art. 91 tot 93

Er worden over deze artikelen geen opmerkingen gemaakt.

HOOFDSTUK 7

Slotbepalingen

Art. 94 en 95

Er worden over deze artikelen geen opmerkingen gemaakt.

Art. 96

Dit artikel stelt dat de wijzigingen voorzien in artikel 16 van toepassing zijn op de bewindvoerders en

CHAPITRE 4

Modification de la loi du 7 mai 1999 sur les jeux de hasard, les paris, les établissements de jeux de hasard et la protection des joueurs

Art. 89

Cet article ne donne lieu à aucune observation.

CHAPITRE 5

Modification de la loi du 8 août 1983 organisant un registre national des personnes physiques

Art. 90

Cet article ne donne lieu à aucune observation.

CHAPITRE 6

Modifications du la loi du 17 mars 2013 réformant les régimes d'incapacité et instaurant un nouveau statut de protection conforme à la dignité humaine

Art. 91 à 93

Ces articles ne donnent lieu à aucune observation.

CHAPITRE 7

Dispositions finales

Art. 94 et 95

Ces articles ne donnent lieu à aucune observation.

Art. 96

Cet article prévoit que les modifications prévues à l'article 16 s'appliquent aux administrateurs et aux

buitengerechtelijke lasthebbers aangesteld na de inwerkingtreding van deze wet.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient op dit artikel *amendement nr. 78* in (DOC 54 3303/003). *De heer Servais Verherstraeten (CD&V)* legt uit dat aangezien artikel 16 wordt opgeheven door amendement nr. 71, dit artikel geen bestaansreden meer heeft.

Art. 97

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 98

Dit artikel betreft de niet-erkende artsen en moet worden samengelezen met de artikelen 57 en 63 van het wetsontwerp.

De heer Brotcorne c.s. dient *amendement nr. 99* in (DOC 54 3303/005). *De heer Christian Brotcorne (cdH)* legt uit dat zijn amendement de opheffing van het artikel beoogt. Het amendement vloeit voort uit amendement nr. 97 betreffende artikel 56 van het wetsontwerp, dat vereist dat de geneeskundige verklaring wordt opgesteld door een erkende arts. De overgangsbepaling heeft derhalve niet langer bestaansreden.

Art. 99

Dit artikel bepaalt de datum van inwerkingtreding van de verschillende bepalingen van dit ontwerp.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient op dit artikel *amendement nr. 92* in (DOC 54 3303/005). *De heer Raf Terwingen (CD&V)* haalt de schriftelijke toelichting van het amendement aan.

mandataires extra-judiciaires désignés après l'entrée en vigueur de la présente loi.

Mme Sonja Becq et consorts présentent *l'amendement n° 78* (DOC 54 3303/003). *M. Servais Verherstraeten (CD&V)* explique que l'article 16 étant abrogé par l'amendement n° 71, l'article 96 n'a plus de raison d'être.

Art. 97

Cet article ne donne lieu à aucune observation.

Art. 98

Cet article concerne les médecins non agréés et doit être lu conjointement avec les articles 57 et 63 du projet de loi.

M. Brotcorne et consorts présentent *l'amendement n° 99* (DOC 54 3303/005). *M. Christian Brotcorne (cdH)* précise que cet amendement vise à supprimer cet article. L'amendement fait suite à l'amendement n° 97 concernant l'article 56 du projet loi exigeant que le certificat médical soit établi par un médecin agréé. La disposition transitoire n'a dès lors plus lieu d'être.

Art. 99

Cet article fixe la date à laquelle entreront en vigueur les différentes dispositions du projet de loi.

Mme Sonja Becq et consorts présentent *l'amendement n° 92* (DOC 54 3303/005). *M. Raf Terwingen (CD&V)* renvoie à la justification de l'amendement.

<p>TITEL 3</p> <p><i>Wijzigingen van het afstamningsrecht</i></p> <p>HOOFDSTUK 1</p> <p>Wijzigingen van het Burgerlijk Wetboek</p> <p>Art. 100 tot 110</p> <p>Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.</p> <p>HOOFDSTUK 2</p> <p>Wijzigingen van de wet van 1 juli 2006 tot wijziging van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot het vaststellen van de afstamming en de gevolgen ervan</p> <p>Art. 111</p> <p>Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.</p> <p>HOOFDSTUK 3</p> <p>Overgangsbepalingen</p> <p>Art. 112 tot 114</p> <p>Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.</p> <p>TITEL 4</p> <p><i>Wijzigingen van de artikelen 335 en 335ter van het Burgerlijk Wetboek teneinde een meerderjarig kind de mogelijkheid te bieden van zijn nieuwe naam akte te laten nemen als gevolg van de vaststelling van een nieuwe afstamningsband via gerechtelijke weg</i></p> <p>HOOFDSTUK 1</p> <p>Wijzigingen van het Burgerlijk Wetboek</p> <p>Art. 115 en 116</p> <p>Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.</p>	<p>TITRE 3</p> <p><i>Modifications du droit de la filiation</i></p> <p>CHAPITRE 1ER</p> <p>Modifications du Code civil</p> <p>Art. 100 à 110</p> <p>Ces articles ne donnent lieu à aucun commentaire.</p> <p>CHAPITRE 2</p> <p>Modifications de la loi du 1er juillet 2006 modifiant des dispositions du Code civil relatives à l'établissement de la filiation et aux effets de celle-ci</p> <p>Art. 111</p> <p>Cet article ne fait l'objet d'aucun commentaire.</p> <p>CHAPITRE 3</p> <p>Dispositions transitoires</p> <p>Art. 112 à 114</p> <p>Ces articles ne font l'objet d'aucun commentaire.</p> <p>TITRE 4</p> <p><i>Modifications des articles 335 et 335ter du Code civil en vue de permettre à un enfant majeur de faire acter son nouveau nom à la suite de l'établissement d'un nouveau lien de filiation par voie judiciaire</i></p> <p>CHAPITRE 1ER</p> <p>Modifications du Code civil</p> <p>Art. 115 et 116</p> <p>Ces articles ne font l'objet d'aucun commentaire.</p>
--	--

<p>HOOFDSTUK 2</p> <p>Slotbepaling</p> <p>Art. 117</p> <p>Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.</p> <p>Art. 117/1 (<i>nieuw</i>)</p> <p><i>De heer Raf Terwingen (CD&V) c.s. dient amendement nr. 93 (DOC 54 3303/005) in, tot invoeging van een artikel 117/1, dat erin voorziet dat deze titel op 31 maart 2019 in werking treedt.</i></p> <p>Er wordt verwezen naar de verantwoording.</p> <p>TITEL 5</p> <p><i>Wijzigingen van het Burgerlijk Wetboek en van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het voorleggen van de vorderingen tot opheffing van het verbod een huwelijk aan te gaan bedoeld in de artikelen 164 en 353-13 van het Burgerlijk Wetboek aan de familierechtbank</i></p> <p>HOOFDSTUK 1</p> <p>Wijzigingen van het Burgerlijk Wetboek</p> <p>Art. 118</p> <p>Dit artikel beoogt artikel 164 van het Burgerlijk Wetboek te vervangen.</p> <p><i>Mevrouw Laurette Onkelinx (PS) vraagt wat in het ontworpen artikel 164 wordt verstaan onder het begrip "gewichtige redenen".</i></p> <p><i>De minister antwoordt dat de wetgever niet heeft ge-preciseerd wat moet worden verstaan onder het begrip "gewichtige redenen" in de zin van artikel 164 van het Burgerlijk Wetboek, maar dat hij dat ter beoordeling aan de minister zelf heeft overgelaten. Afgezien van de toepasselijke wetgeving steunt de administratieve rechtspraak in verband met de bij artikel 161 van het Burgerlijk Wetboek vastgelegde huwelijksbeleids zich in grote mate op de rechtspraak die is vervat in de arresten van het Grondwettelijk Hof nr. 157/2006 van 18 oktober 2006 en nr. 103/2012 van 9 augustus 2012. Arrest nr. 157/2006 bevestigt de relevantie van het huwelijksbeleid "tussen aanverwanten in de rechte lijn, tussen wie geen biologische banden bestaan (...) op redenen van morele en sociale aard" (zie B.4.2 van het</i></p>	<p>CHAPITRE 2</p> <p>Disposition finale</p> <p>Art. 117</p> <p>Cet article ne fait l'objet d'aucun commentaire.</p> <p>Art. 117/1 (<i>nouveau</i>)</p> <p><i>M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 93 (DOC 54 3303/005) qui insère un article 117/1 prévoyant que le présent titre entre en vigueur le 31 mars 2019.</i></p> <p>Il est renvoyé à la justification.</p> <p>TITRE 5</p> <p><i>Modifications du Code civil et du Code judiciaire en vue de soumettre les demandes de levée de la prohibition de contracter un mariage visées aux articles 164 et 353-13 du Code civil au tribunal de la famille</i></p> <p>CHAPITRE 1ER</p> <p>Modifications du Code civil</p> <p>Art. 118</p> <p>Cet article vise à remplacer l'article 164 du Code civil.</p> <p><i>Mme Laurette Onkelinx (PS) demande ce qu'on entend par la notion de "motifs graves" dans l'article 164 en projet.</i></p> <p><i>Le ministre répond que le législateur n'a pas précisé ce qu'il convient d'entendre par "causes graves" au sens de l'article 164 du Code civil, mais l'a laissé à l'appréciation du ministre lui-même. Outre la législation applicable, la jurisprudence administrative relative aux empêchements à mariage prévus à l'article 161 du Code civil s'appuie en grande partie sur la jurisprudence des arrêts n° 157/2006 du 18 octobre 2006 et n° 103/2012 du 9 août 2012 de la Cour constitutionnelle. L'arrêt n° 157/2006 confirme la pertinence de l'empêchement à mariage entre alliés en ligne directe entre lesquels il n'existe aucun lien biologique en précisant que cet empêchement est fondé sur des motifs d'ordre moral et social. Par cet empêchement à mariage, le législateur vise à protéger l'intégrité de la famille en garantissant</i></p>
--	---

arrest). Met dat huwelijksbeletsel beoogt de wetgever “de integriteit van de familie te beschermen, door een zekere orde in de gezinnen te waarborgen en te vermijden dat tussen gezinsleden concurrentie ontstaat. Bovendien beoogt de wetgever door het huwelijksbeletsel de plaats van elke generatie binnen de familie te waarborgen.” (*ibidem*). Het arrest nr. 103/2012 stelt dat de wetgever alle redenen heeft om incestueuze relaties tussen verwanten (zowel bloed- als aanverwanten) te voorkomen. Een en ander geldt om fysiologische en eugenetische redenen (“het verhoogde risico dat de kinderen uit bloedschennige huwelijken met een ernstige handicap zouden worden geboren”, zie B.4.1 van het arrest) én om ethische en morele redenen (“voorkomen dat personen die tot eenzelfde familiekring behoren, banden hebben die afbreuk zouden kunnen doen aan de orde van de bestaande familiestructuren”, *ibidem*); in beide gevallen houdt zulks verband “met zowel de bescherming van de orde van families en personen, als de bescherming van de samenleving” (zie B.4.2).

“Bovendien beoogt de wetgever door het huwelijksbeletsel de plaats van elke generatie binnen de familie te waarborgen.” (B.4.1). Die door het Grondwettelijk Hof geformuleerde overwegingen, die zowel op het oude als op het nieuwe artikel 161 van het Burgerlijk Wetboek betrekking hebben, vormen dan ook een belangrijke grondslag om de verzoeken tot ontheffing van huwelijksbeletsel tussen bloedverwanten in de rechte lijn te beoordelen. Het huwelijksverbod tussen bloedverwanten in de rechte lijn geldt zowel voor schoonouders en schoonkinderen, als voor stiefouders en stiefkinderen. Gelet op de bescherming van de orde van de families en de personen spreekt het voor zich dat het huwelijksverbod tussen stiefouders en stiefkinderen waarbij er sprake kan zijn van een ouder-kindrelatie, strikter moet worden toegepast dan het huwelijksverbod tussen schoonouders en de schoonzoon of de schoondochter. Dat aspect is ook aan bod gekomen in de parlementaire voorbereiding van de wet van 15 mei 2007 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot het huwelijk tussen aanverwanten. Daarin wordt het volgende gesteld: “Door de beslissing bij de Koning (nu de familierechtbank) te leggen, wordt er een veiligheid ingebouwd voor die gevallen waarbij een huwelijk deontologisch toch niet voor de hand ligt.” (DOC 51 2293/001, blz. 3).

Voorts vraagt *mevrouw Laurette Onkelinx* (PS) in welk opzicht de wetgeving in verband met het huwelijksverbod en met incest precies wordt gewijzigd.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) antwoordt dat de bevoegdheid van de Koning wordt overgedragen aan de familierechtbank.

un certain ordre au sein des ménages et en évitant une concurrence entre les membres du ménage. Par ailleurs, le législateur vise par l’empêchement à mariage, à garantir la place de chaque génération au sein de la famille. L’arrêt n° 103/2012 dispose que le législateur a toutes les raisons de prévenir les relations incestueuses entre alliés (tant parents qu’alliés) tant pour des raisons d’ordre physiologique et eugénique (le risque accru que les enfants issus de mariages consanguins puissent naître gravement handicapés) que pour des raisons d’ordre éthique et moral (éviter que des personnes qui font partie d’un même cercle familial n’aient des liens qui pourraient porter atteinte à l’ordre des structures familiales existantes), qui, dans les deux cas, sont liées à la protection de l’ordre des familles et des personnes et à la protection de la société.

Par ailleurs, le législateur vise par l’empêchement à mariage, à garantir la place de chaque génération au sein de la famille. Ces considérations formulées par la Cour constitutionnelle et concernant tant l’ancien que le nouvel article 161 du Code civil constituent dès lors un fondement important pour apprécier les demandes de dispense d’empêchements à mariage entre alliés en ligne directe. La prohibition de mariage entre alliés en ligne directe s’applique tant aux beaux-parents et beaux-enfants, qu’aux beaux-parents et beaux-enfants par remariage. Eu égard à la protection de l’ordre des familles et des personnes, il va de soi que la prohibition à mariage entre beaux-parents et beaux-enfants par remariage pour lesquels il peut y avoir une relation parent-enfant, doit être appliquée de manière plus stricte que la prohibition à mariage entre beaux-parents et le gendre ou la bru. Ce point a également été abordé durant les travaux préparatoires de la loi du 15 mai 2007 modifiant le Code civil en ce qui concerne le mariage entre alliés. En faisant relever la décision du Roi (maintenant le tribunal de la famille), l’on veille à intégrer une marge de sécurité pour les cas où un mariage ne serait pas évident pour des raisons déontologiques (DOC 51 2293/001, p. 3).

Mme Laurette Onkelinx (PS) demande en outre en quoi précisément on modifie la législation au sujet de la prohibition du mariage et de l’inceste.

Mme Sonja Becq (CD&V) répond que la compétence du Roi passe au tribunal de la famille.

De minister bevestigt dat het uitsluitend om een bevoegheidsoverdracht gaat. Dat is de enige wijziging.

Art. 119 en 120

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

HOOFDSTUK 2

Wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek

Art. 121 tot 123

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

HOOFDSTUK 3

Slotbepaling

Art. 124

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

TITEL 6

Wijzigingen van het Burgerlijk Wetboek en van het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot de werking van de Commissie voor Onderhoudsbijdragen, de vaststelling en afrekening van de buitengewone kosten en de vermeldingen in overeenkomsten die onderhoudsbijdragen vaststellen

HOOFDSTUK 1

Wijzigingen van het Burgerlijk Wetboek

Art. 125

Dit artikel strekt ertoe artikel 203bis, § 3, derde lid, van het Burgerlijk Wetboek aan te vullen.

De heer Christian Brotcorne c.s. dient amendement nr. 100 (DOC 54 3303/005) in, dat ertoe strekt in de Franse tekst van het eerste lid de woorden “ou par courrier électronique” in te voegen tussen de woorden “par fax” en de woorden “s’abstient d’y répondre”. (1) Dit eerste deel van het amendement wordt ingetrokken omdat het al wordt behandeld door amendement nr. 104.

Le ministre confirme qu'il s'agit uniquement d'un transfert de compétence. C'est la seule modification.

Art. 119 et 120

Ces articles ne font l'objet d'aucun commentaire.

CHAPITRE 2

Modifications du Code judiciaire

Art. 121 à 123

Ces articles ne font l'objet d'aucun commentaire.

CHAPITRE 3

Disposition finale

Art. 124

Cet article ne fait l'objet d'aucun commentaire.

TITRE 6

Modifications du Code civil et du Code judiciaire relatives au fonctionnement de la Commission des contributions alimentaires, la détermination et le règlement des frais extraordinaires et les mentions dans les conventions qui fixent les contributions alimentaires

CHAPITRE 1ER

Modifications du Code civil

Art. 125

Cet article vise à compléter l'article 203bis, § 3, alinéa 3 du Code civil.

M. Christian Brotcorne et consorts déposent l'amendement n° 100 (DOC 54 3303/005) qui tend à insérer, dans l'alinéa 1er, les mots “ou par courrier électronique” entre les mots “par fax” et les mots “s’abstient d’y répondre”. (1) Cette première partie d’amendement est retirée car elle est couverte par l’amendement n° 104.

Anderzijds strekt het amendement ertoe in het derde lid de woorden "De Koning stelt" te wijzigen als volgt: "*Behoudens een tussen de partijen gesloten overeenkomst stelt de Koning*". (2)

De spreker verduidelijkt dat bij overeenkomsten die werden gesloten tussen de ouders aangaande de kosten voor hun kinderen, de buitengewone kosten exact worden bepaald en aanzienlijk kunnen verschillen van gezin tot gezin. Derhalve is het ongepast die kosten op te leggen bij koninklijk besluit, indien de partijen het hierover eens kunnen worden.

De minister gaat akkoord wat het doel van het amendement betreft, maar wijst erop dat de formulering van het amendement een probleem stelt. Het weze duidelijk dat de door de Koning vastgelegde lijst onder het aanvullend recht valt.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) vraagt zich af of de ontworpen tekst niet al van toepassing is op de situatie waarbij een overeenkomst afwijkt van de door de Koning opgestelde lijst.

Mevrouw Carina Van Cauter (Open Vld) is er eveneens voorstander van dat de partijen de mogelijkheid moeten kunnen behouden om af te wijken van de door de Koning opgestelde lijst met buitengewone kosten en om andere buitengewone kosten in de verdeling op te nemen.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) wijst erop dat die bepaling ertoe strekt te verduidelijken over welke buitengewone kosten minstens overeenstemming moet worden bereikt. Dat is de bedoeling van deze bepaling.

Mevrouw Laurette Onkelinx (PS) benadrukt dat het amendement een stap verder wil gaan en de mogelijkheid wil bieden het eens te worden over andere buitengewone kosten.

De minister verduidelijkt dat het de bedoeling is dat de Koning de buitengewone kosten bepaalt naargelang van hun aard. Bijvoorbeeld de medische en paramedische kosten, de inschrijvingskosten voor de school, de kosten voor de kinderopvang enzovoort. De partijen of de rechter zullen in specifieke gevallen bepalen wat onder de buitengewone kosten valt. Andere buitengewone kosten, bovenop die lijst, kunnen door de partijen worden afgesproken of door de rechter worden opgelegd. Dat wordt uitdrukkelijk vermeld in het ontwerp van koninklijk besluit dat tot uitvoering van deze wet zal worden genomen.

Mevrouw Laurette Onkelinx (PS) dringt erop aan dat dit in het wetsartikel zou worden vermeld.

D'autre part, il vise à insérer, au troisième alinéa, les mots "Sauf convention contraire conclue entre les parties" avant les mots "Le Roi". (2)

L'orateur précise que, lors de conventions conclues entre les parents concernant les frais de leurs enfants, les frais extraordinaires sont définis de manière précise et peuvent varier énormément d'une famille à l'autre. Il ne convient dès lors pas de les imposer par arrêté royal si les parties peuvent se mettre d'accord sur ceux-ci.

Le ministre est d'accord avec l'objectif de l'amendement, cependant, la formulation de l'amendement pose problème. Il est clair que la liste déterminée par le Roi relève du droit supplétif.

Mme Sonja Becq (CD&V) se demande si le texte proposé ne couvre pas déjà le cas où une convention dérogerait à la liste établie par le Roi.

Mme Carina Van Cauter (Open Vld) soutient elle aussi la possibilité qui doit être laissée aux parties qui le souhaitent de déroger à cette liste de frais extraordinaires fixée par le Roi et d'intégrer dans la répartition d'autres frais extraordinaires.

Mme Sonja Becq (CD&V) rappelle que cette disposition vise à préciser les frais extraordinaires qui doivent au minimum faire l'objet d'un accord. C'est cela le but de cette disposition.

Mme Laurette Onkelinx (PS) souligne que l'amendement veut aller plus loin et permettre de se mettre d'accord sur d'autres frais extraordinaires.

Le ministre précise que l'objectif est que le Roi détermine les frais extraordinaires selon leur nature. C'est par exemple, les frais médicaux et paramédicaux, les frais d'inscription scolaire, les frais de garde d'enfant, etc. Les parties ou le juge vont déterminer, dans un cas spécifique, ce que seront les frais extraordinaires. À côté de cette liste, les parties peuvent convenir ou le juge peut fixer d'autres frais extraordinaires. Cela est prévu explicitement dans le projet d'arrêté royal qui sera pris en exécution de cette loi.

Mme Laurette Onkelinx (PS) insiste pour que cela soit repris dans l'article de la loi.

De heer Christian Brotcorne (cdH) steunt dat voorstel. Het zou duidelijker zijn om dat afwijkingsbeginsel in de wet te vermelden.

Mevrouw Carina Van Cauter (Open Vld) geeft het voorbeeld van de kosten voor informaticamateriaal, die als buitengewone kosten zouden worden beschouwd. Als één van de ouders informaticamateriaal verkoopt, moeten de ouders kunnen beslissen om dat element van de lijst met buitengewone kosten te schrappen.

De minister wil geen lijst met kosten in de wet opnemen, omdat die lijst afhangt van een advies van de Commissie voor onderhoudsbijdragen en dus regelmatig kan veranderen. De minister gaat echter akkoord om te voorzien in de principiële mogelijkheid om ervan af te wijken.

*Mevrouw Goedele Uyttersprot (N-VA) beklemtoont dat het de bedoeling is om de categorieën van buitengewone kosten in een koninklijk besluit vast te leggen, teneinde de rechtszekerheid te verbeteren, maar om tegelijk de partijen speelruimte te laten door van die regeling een bepaling van aanvullend recht te maken. De commissie die de alimentatiebijdragen beoogt te objectiveren, heeft een lijst opgesteld die de vaststaande rechtspraak van het Hof van Cassatie bevestigt; in een artikel in *De Tijd* van 24 november 2018 worden de buitengewone kosten echter zeer ruim geïnterpreteerd. De spreekster vraagt erover te waken dat de gehanteerde interpretatie niet te ruim is. Er moet wel degelijk worden gecommuniceerd over de lijst die bij koninklijk besluit zal worden vastgelegd. Hoe wordt in verband met de al lopende dossiers de inwerkingtreding van die lijst gereged?*

Zoals mevrouw Van Cauter herinnert de heer *Christian Brotcorne (cdH)* eraan dat kosten die in het koninklijk besluit als buitengewoon worden beschouwd, voor sommige betrokken partijen gewone kosten zouden kunnen zijn. Ook het omgekeerde is mogelijk. Er moet dus een zekere flexibiliteit aan de dag worden gelegd.

De minister voegt daaraan toe dat die lijst uitsluitend beoogt een aantal elementen te vermelden waarover minstens overleg moet worden gepleegd. Een en ander moet echter op het concrete geval toepasbaar zijn. Maatwerk is vereist. De minister stipt nog aan dat de bepaling gevuld moet gaan aan het advies van de commissie voor onderhoudsbijdragen.

Voorts verduidelijkt de minister dat deze lijst alleen de beslissingen of akkoorden zal beogen die werden gesloten na de inwerkingtreding van de wet. Een overgangsbepaling is dus niet nodig.

M. Christian Brotcorne (cdH) soutient cette proposition. Cela clarifierait les choses de préciser dans la loi ce principe de la dérogation.

Mme Carina Van Cauter (Open Vld) prend l'exemple des frais de matériel informatique qui seraient considérés comme des frais extraordinaires. Si un des parents vend du matériel informatique, les parents doivent pouvoir décider de barrer cet élément de la liste des frais extraordinaires.

Le ministre ne souhaite pas prévoir la liste des frais dans la loi car celle-ci dépend d'un avis de la commission des contributions alimentaires, et peut donc évoluer régulièrement. Cependant, le ministre est d'accord de prévoir le principe de la possibilité d'y déroger.

Mme Goedele Uyttersprot (N-VA) souligne que l'idée est de préciser les catégories de frais extraordinaires par arrêté royal pour avoir une meilleure sécurité juridique, mais d'en faire un droit supplétif avec une marge de manœuvre pour les parties. La commission visant à objectiver les contributions alimentaires a établi une liste confirmant la jurisprudence constante de la Cour de cassation, cependant, un article dans "De Tijd" du 24 novembre 2018, a donné une interprétation très large des frais extraordinaires. L'oratrice demande de faire attention à ne pas prendre en compte une interprétation trop large. Il faut bien communiquer par rapport à la liste qui sera établie par arrêté royal. Quid de l'entrée en vigueur de cette liste, par rapport aux cas déjà en cours?

M. Christian Brotcorne (cdH) rappelle, comme Mme Van Cauter, que des frais considérés comme extraordinaires par l'arrêté royal pourraient être des frais ordinaires pour certaines parties concernées. L'inverse est possible aussi. Il faut donc faire preuve d'une certaine souplesse.

Le ministre ajoute que le seul but de cette liste est de reprendre un certain nombre d'éléments qui doivent au minimum faire l'objet d'une concertation. Il faut cependant que cela soit applicable au cas concret. Il faudra faire un exercice sur mesure. Le ministre précise encore que la disposition résulte de l'avis de la commission des contributions alimentaires.

Concernant l'entrée en vigueur, le ministre précise que cette liste ne visera que les décisions ou les accords pris après l'entrée en vigueur de la loi. Une disposition transitoire n'est donc pas nécessaire.

Mevrouw Carina Van Cauter (Open Vld) stelt dat, volgens de ontworpen bepaling, de Koning een lijst opstelt van wat onder de buitengewone kosten valt. Bovendien bepaalt Hij de kosten waarvoor een voorafgaand akkoord nodig is. Tot slot verduidelijkt Hij dat voor deze kosten geen voorafgaand akkoord mogelijk is in geval van overmacht of hoogdringendheid. De vraag rijst of de partijen kunnen afwijken van deze lijst die de Koning opstelt. De minister heeft geantwoord dat het koninklijk besluit dat inderdaad zou verduidelijken. Is dat de correcte interpretatie?

De minister geeft aan dat de lijst die de Koning opstelt de buitengewone kosten verduidelijkt waarover men moet overleggen wanneer men tot een akkoord wil komen. Sommige daarvan zijn niet op de partijen van toepassing. Bovendien kunnen de partijen kosten toevoegen die zij als buitengewoon beschouwen of er weglaten, afhankelijk van hun specifieke situatie.

Mevrouw Goedele Uyttersprot (N-VA) vraagt zich af wat de werkelijke meerwaarde van deze lijst is ten opzichte van de vigerende regels, als de partijen er sterk van kunnen afwijken. Er is een vaststaande rechtspraak van het Hof van Cassatie. Is het niet beter dat via dergelijke vonnissen een lijst tot stand komt van wat de buitengewone kosten zijn, in plaats van zich te beroepen op een koninklijk besluit waarvan men mag afwijken?

De heer Christian Brotcorne (cdH) vraagt zich af of de lijst van het koninklijk besluit uiteindelijk niet louter een indicatieve lijst is.

De minister bevestigt dat het een indicatieve lijst is. Het gaat om aanvullend recht waar de rechter of de partijen van kunnen afwijken.

Ingevolge deze besprekking dient *mevrouw Sonja Becq c.s. amendement nr. 107* (DOC 54 3303/007) in, dat ertoe strekt het derde lid te vervangen. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

De heer Christian Brotcorne c.s. dient *amendement nr. 104* (DOC 54 3303/006) in, dat ertoe strekt het voorgestelde eerste lid te wijzigen. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Art. 125/1 (nieuw)

De heer Christian Brotcorne c.s. dient *amendement nr. 101* (DOC 54 3303/005) in. Dit amendement beoogt de invoeging van een artikel 125/1, tot wijziging van artikel 203ter. Dankzij dit amendement zal de betaling van de onderhoudsbijdrage sneller worden verkregen

Mme Carina Van Cauter (Open Vld) précise que, selon la disposition en projet, le Roi fait une liste de ce qui relève des frais extraordinaires. En outre, il détermine les frais qui doivent faire l'objet d'un accord préalable. Enfin, il précise que ces frais ne peuvent faire l'objet d'un accord préalable en cas de force majeure ou de cas d'urgence. La question qui se pose est de savoir si les parties peuvent déroger à cette liste établie par le Roi. Le ministre a répondu que l'arrêté royal le préciserait en effet. Est-ce la bonne interprétation?

Le ministre indique que la liste établie par le Roi précise les frais extraordinaires sur lesquels on doit se concerter lorsqu'on veut arriver à un accord. Certains ne s'appliquent pas aux parties. En outre, les parties peuvent ajouter des frais qu'elles considèrent comme extraordinaires, ou en supprimer, en fonction de leur situation concrète.

Mme Goedele Uyttersprot (N-VA) se demande quelle est la plus-value réelle de cette liste par rapport aux règles actuelles si les parties peuvent fortement y déroger? Il y a une jurisprudence constante de la Cour de cassation. Ne vaut-il pas mieux que le jugement fasse la liste nominative des frais extraordinaires plutôt que de se référer à un arrêté royal à laquelle on peut déroger?

Christian Brotcorne (cdH) se demande si la liste de l'arrêté royal n'est finalement qu'une liste indicative.

Le ministre confirme que c'est une liste indicative. Il s'agit de droit supplétif auquel le juge ou les parties peuvent déroger.

Suite à cette discussion, *Mme Sonja Becq et consorts* déposent *l'amendement n° 107* (DOC 54 3303/007) qui vise à remplacer l'alinéa 3. Il est renvoyé à la justification.

M. Christian Brotcorne et consorts déposent *l'amendement n° 104* (DOC 54 3303/006) qui tend à modifier l'alinéa 1er proposé. Il est renvoyé à la justification.

Art. 125/1 (nouveau)

M. Christian Brotcorne et consorts déposent *l'amendement n° 101* (DOC 54 3303/005) qui vise à insérer un article 125/1 modifiant l'article 203ter. Cet amendement permettra une plus grande rapidité pour l'obtention du paiement des contributions alimentaires lorsque le

ingeval de schuldenaar zijn verplichting niet nakomt. De indiener verwijst naar de schriftelijke verantwoording.

De minister wijst erop dat titel 6 en het ingediende amendement nr. 101 niet over hetzelfde gaan. Titel 6 bedoelt gevolg te geven aan de door de Commissie voor onderhoudsbijdragen in haar verslag geformuleerde aanbevelingen. De minister merkt echter op dat dat verslag geen aanbevelingen bevat voor de sommendelegatie inzake de onderhoudsbijdrage. Bovendien doet dit amendement een aantal juridisch-technische problemen rijzen. Volgens het ingediende amendement zou de rechter de sommendelegatie ambtshalve verlenen in elk vonnis waarin hij de betaling van een onderhoudsbijdrage oplegt.

Mevrouw Laurette Onkelinx (PS) geeft aan dat dit wetsontwerp over diverse bepalingen handelt en dat men de moeite zou kunnen doen daarmee rekening te houden. Dit is een zeer belangrijk amendement.

De heer Christian Brotcorne (cdH) voegt eraan toe dat deze situatie zich momenteel al voordoet; voor de tenuitvoerlegging van de regeling inzake de sommendelegatie moet thans andermaal een procedure bij de familierechtbank worden ingeleid. Wanneer aan de voorwaarden is voldaan, zal de tegenpartij dankzij dit amendement rechtstreeks de sommendelegatie kunnen aanvragen. Zulks draagt tevens bij tot de responsabilisering van de onderhoudsplichtige. Bovendien kan aldus worden voorkomen dat die onderhoudsbijdrage door de DAVO moet worden gedragen.

De minister is beslist niet gekant tegen het principe. Overeenkomstig de ontworpen § 3 verleent de familierechtbank die sommendelegatie ambtshalve en bepaalt zij de nadere uitvoeringsvoorwaarden ervan in haar vonnis van veroordeling tot het betalen van onderhoudsbijdragen als bedoeld in artikel 203bis. Die paragraaf geldt dus alleen voor de rechterlijke beslissingen. Niettemin wordt het huidige tweede lid van artikel 203ter (dat § 2 zou worden in het ingediende amendement nr. 101) gehandhaafd. De rechter houdt dus nog steeds een slag om de arm en kan in uitzonderlijke omstandigheden beslissen geen sommendelegatie te verlenen. De invoering van § 3 van het amendement en de ambtshalve toekenning van de sommendelegatie in het initiële vonnis zouden leiden tot de uitholling van de "veiligheidsklepregeling" waarin artikel 203ter, tweede lid (§ 2 volgens het amendement) voorziet. Die uitzonderlijke omstandigheden die de "veiligheidsklep" vormen, kunnen niet worden beoordeeld op het moment van de toekenning van de onderhoudsbijdrage. Die

débiteur ne remplit pas son obligation. Il est renvoyé à la justification.

Le ministre indique que le sujet du titre 6 est différent de l'amendement proposé ici. Le présent titre est issu du rapport de la commission des contributions alimentaires. Il s'agit de suivre ses recommandations. Or, cette commission n'a pas fait de recommandation concernant la délégation de sommes en matière de pension alimentaire. En outre, l'amendement contient certains problèmes sur le plan juridico-technique. Selon l'amendement proposé, le juge accorderait d'office l'autorisation de délégation de sommes dans tout jugement ordonnant le paiement de contribution alimentaire.

Mme Laurette Onkelinx (PS) indique qu'on se trouve dans un projet de loi de dispositions diverses. On pourrait faire l'effort de prendre en compte cette situation. Il s'agit d'un amendement très important.

M. Christian Brotcorne (cdH) ajoute que la situation existe déjà aujourd'hui et nécessite, pour être mise en œuvre, de refaire une procédure devant le tribunal de la famille. Si on est dans les conditions, la partie adverse pourra solliciter directement le bénéfice de la délégation de sommes. Cela permet aussi de responsabiliser mieux le débiteur d'aliments, et d'éviter que le SECAL supporte les contributions.

Le ministre n'est pas du tout opposé au principe. Il précise que selon le paragraphe 3 projeté, le tribunal de la famille accorderait d'office l'autorisation de délégation de sommes et en fixe les modalités de son exécution dans son jugement de condamnation à des aliments visés à l'article 203bis. Ce paragraphe ne visera donc que les décisions judiciaires. Cependant, l'actuel alinéa 2 de l'article 203 ter est maintenu (devenu le paragraphe 2 dans l'amendement). Le juge dispose donc toujours d'une marge de manœuvre et peut ne pas accorder la délégation de sommes en cas de circonstances exceptionnelles. Le paragraphe 3 de l'amendement et l'octroi d'office de la délégation de sommes dans le jugement initial viderait de son contenu la "soupape de sécurité" prévue à l'article 203ter, alinéa 2 (devenu le paragraphe 2 dans l'amendement). Les circonstances exceptionnelles constituant la "soupape de sécurité" ne peuvent être évaluées au moment où la contribution alimentaire est accordée. La "soupape de sécurité" est utile si les circonstances exceptionnelles rencontrées

veiligheidsregeling is zinvol wanneer de uitzonderlijke omstandigheden waarin de schuldenaar verkeert, wél kunnen worden beoordeeld op het moment waarop de sommendelegatie wordt verleend.

Twee verplichtingen die elkaar tegenspreken, met name in de tweede en in de derde paragraaf, zouden dus van toepassing zijn op de situaties waarin de bijdrage in het levensonderhoud door de rechter wordt vastgelegd.

Aangaande de sanctie bij onrechtmatig gebruik door de onderhoudsgerechtigde verwijst het amendement naar artikel 780bis van het Gerechtelijk Wetboek; het kwalificeert het in de derde paragraaf bedoelde mechanisme als een procedure. Het gaat echter niet zozeer om een gerechtelijke procedure, als om de uitvoering van een vonnis. Artikel 780bis van het Gerechtelijk Wetboek zou in dit geval dus niet kunnen worden toegepast. Bovendien is dat artikel niet geschikt om te worden toegepast op enige andere dan een gerechte procedure.

Volgens het sanctiemechanisme ingeval de onderhoudsgerechtigde misbruik maakt van de sommendelegatie, zou de onderhoudsgerechtigde zelf het tijdstip bepalen waarop de onderhoudsplichtige in gebreke blijft. Niet de onderhoudsgerechtigde maar veeleer een rechter dient zulks te bepalen.

Volgens de indieners van het oorspronkelijk wetsvoorstel waaruit het amendement is gehaald, bevatten de meeste overeenkomsten aangaande bijdragen in het levensonderhoud geen dergelijk mechanisme van sommendelegatie, aangezien “zulks als kwetsend kan worden ervaren in een proces waarbij naar een consensus wordt gestreefd”. Ook de wet van 19 maart 2010 houdt rekening met die realiteit: “Niettemin hebben wij de indruk dat de gevallen van niet-betaling of van onrechtmatige betaling van de onderhoudsuitkeringen ook te wijten kunnen zijn aan het gevoel van onbillijkheid dat vaak bij de onderhoudsplichtige leeft: de rechterlijke beslissing waarbij zijn bijdrage in het levensonderhoud en de opvoeding van de kinderen werd vastgesteld, kan bij hem namelijk als onbillijk overkomen”.

Om die reden werd precies de Commissie voor Onderhoudsbijdragen opgericht. Zij verstrekt aanbevelingen om de berekening van de onderhoudsbijdragen te objectiveren, teneinde het gevoel van onrechtvaardigheid weg te werken en aldus een betere uitvoering van de wederzijdse verplichtingen mogelijk te maken.

De heer Christian Brotcorne (cdH) heeft begrip voor het argument van de veiligheidsklep. Mogelijk komt het inderdaad de onderhoudsplichtige toe om die situatie

par le débiteur peuvent être évaluées au moment de l'autorisation de la délégation.

Deux obligations contraires, entre les paragraphes 2 et 3, s'appliqueraient donc aux situations dans lesquelles la contribution alimentaire est déterminée par le juge.

Concernant la sanction en cas d'usage abusif par le créancier, l'amendement fait référence à l'article 780bis du Code judiciaire et mentionne le mécanisme prévu par le paragraphe 3 comme étant une procédure. Cependant, il ne s'agit pas d'une procédure judiciaire, mais plutôt de l'exécution d'un jugement. L'article 780bis du Code judiciaire ne pourrait donc pas être mis en œuvre dans cette hypothèse. De plus, l'article 780bis du Code judiciaire n'est pas adapté pour s'appliquer à une procédure qui n'est pas une procédure judiciaire.

Selon le mécanisme de sanction prévu en cas d'usage abusif par le créancier de la délégation de sommes, le créancier déterminerait de manière autonome le moment auquel le débiteur se trouverait en défaut. Il n'appartient pas au créancier de déterminer cela, mais plutôt à un juge.

Selon les auteurs de la proposition de loi initiale dont est tirée l'amendement, le mécanisme de délégation de sommes n'est pas prévu dans la plupart des conventions relatives aux pensions alimentaires car: “cette prévision peut être ressentie comme vexatoire dans un processus consensuel”. La loi du 19 mars 2010 tient compte de cette réalité également: “Il nous semble cependant que le sentiment d'injustice du débiteur alimentaire quant au caractère équitable de la décision judiciaire qui a fixé le montant de sa part contributive aux frais d'entretien et d'éducation de ses enfants pourrait aussi être à l'origine du problème du non-paiement, ou du paiement irrégulier, de sa contribution.”

C'est la raison pour laquelle la Commission des Contributions alimentaires existe. Cette dernière fait des recommandations afin d'objectiver le calcul des contributions alimentaires permettant de réduire le sentiment d'injustice et donc une meilleure exécution par les parties de leurs obligations.

M. Christian Brotcorne (cdH) comprend l'argument de la souape de sécurité. Cela peut être au débiteur d'aliments à faire valoir cette situation. L'orateur

aan te kaarten. De spreker zal de andere argumenten van de minister onderzoeken in het licht van een toekomstige besprekking van dit voorstel.

De spreker trekt amendement nr. 101 bijgevolg in.

Art. 125/1 (*nieuw*)

Mevrouw Carina Van Cauter (Open Vld) dient amendement nr. 106 (DOC 54 3303/007) in, dat ertoe strekt een artikel 125/1 in te voegen om artikel 2277 van het Burgerlijk Wetboek te wijzigen. Er wordt verwezen naar de verantwoording van het amendement.

HOOFDSTUK 2

Wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek

Art. 126

Dit artikel strekt ertoe artikel 1321 van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen.

De heer Christian Brotcorne (cdH) c.s. dient amendement nr. 102 (DOC 54 3303/005) in, dat ertoe strekt dit artikel weg te laten. Artikel 126 brengt immers de wilsautonomie van de partijen in het gedrang, doordat het bij een minnelijke regeling de ouders nodeloze verantwoordingen oplegt. Er wordt verwezen naar de verantwoording en de hoorzitting met familiaal bemiddelaar mevrouw Isabelle De Bauw.

De heer Philippe Goffin (MR) c.s. dient amendement nr. 105 (DOC 54 3303/007) in, dat ertoe strekt dit artikel te wijzigen. Er wordt verwezen naar het amendement en de verantwoording.

Mevrouw Laurette Onkelinx (PS) steunt het amendement van de heer Brotcorne, maar ook het alternatieve voorstel van de meerderheid, dat minder ver gaat maar toch tegemoetkomt aan de bezorgdheid van mevrouw De Bauw.

De heer Christian Brotcorne (cdH) handhaaft niettemin zijn amendement, dat hij geschikter acht.

Art. 127

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

examiner les autres arguments émis par le ministre dans la perspective d'une discussion future de cette proposition.

En conséquence, l'orateur retire l'amendement n° 101.

Art. 125/1 (*nouveau*)

Mme Carina Van Cauter et consorts déposent l'amendement n° 106 (DOC 54 3303/007) qui vise à insérer un article 125/1 modifiant l'article 2277 du Code civil. Il est renvoyé à la justification.

CHAPITRE 2

Modifications du Code judiciaire

Art. 126

Cet article vise à modifier l'article 1321 du Code judiciaire.

M. Christian Brotcorne et consorts déposent l'amendement n° 102 (DOC 54 3303/005) qui vise à supprimer cet article. En effet, l'article 126 porte atteinte à l'autonomie de la volonté des parties en imposant aux parents des justifications inutiles dans un cadre amiable. Il est renvoyé à la justification et à l'audition de la médiatrice familiale Mme Isabelle De Bauw.

M. Philippe Goffin et consorts déposent l'amendement n° 105 (DOC 54 3303/007) qui vise à modifier cet article. Il est renvoyé à l'amendement et à la justification.

Mme Laurette Onkelinx (PS) soutient l'amendement de M. Brotcorne, mais aussi la proposition alternative de la majorité, qui va moins loin mais rencontre tout de même les préoccupations émises par Mme De Bauw.

M. Christian Brotcorne (cdH) maintient cependant son amendement, qu'il considère plus approprié.

Art. 127

Cet article ne donne lieu à aucun commentaire.

<p>TITEL 7</p> <p><i>Wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek om de vermelding van het beroep in de akten van rechtspleging te schrappen</i></p> <p>Art. 128 tot 132</p> <p>Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.</p>	<p>TITRE 7</p> <p><i>Modifications du Code judiciaire en vue de supprimer la mention de la profession dans les actes de procédure</i></p> <p>Art. 128 à 132</p> <p>Ces articles ne donnent lieu à aucun commentaire.</p>
<p>TITEL 8</p> <p><i>Wijziging van artikel 1410 van het Gerechtelijk Wetboek</i></p> <p>Art. 133 en 134</p> <p>Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.</p>	<p>TITRE 8</p> <p><i>Modification de l'article 1410 du Code judiciaire</i></p> <p>Art. 133 et 134</p> <p>Ces articles ne donnent lieu à aucun commentaire.</p>
<p>TITEL 9</p> <p><i>Wijzigingen van artikel 17 van het Gerechtelijk Wetboek en van bijzondere wetten met als doel een gemeenrechtelijk regime van vordering ter verdediging van collectieve belangen op te richten</i></p> <p>HOOFDSTUK 1</p> <p>Wijziging van artikel 17 van het Gerechtelijk Wetboek</p> <p>Art. 135</p> <p>Dit artikel wijzigt artikel 17 van het Gerechtelijk Wetboek.</p> <p><i>Mevrouw Sonja Becq c.s. dient op dit artikel achtereenvolgens de amendementen nrs. 8 (DOC 54 3303/002) en 79 (subamendement op amendement nr. 8; DOC 54 3303/003) in. Mevrouw Sonja Becq (CD&V) citeert vervolgens de schriftelijke toelichting van de beide amendementen.</i></p>	<p>TITRE 9</p> <p><i>Modifications de l'article 17 du Code judiciaire et de lois particulières en vue de créer un régime de droit commun d'action d'intérêt collectif</i></p> <p>CHAPITRE 1ER</p> <p>Modification de l'article 17 du Code judiciaire</p> <p>Art. 135</p> <p>Cet article modifie l'article 17 du Code judiciaire.</p> <p><i>Mme Sonja Becq et consorts présentent successivement les amendements n°s 8 (DOC 54 3303/002) et 79 (sous-amendement à l'amendement n° 8; DOC 54 3303/003). Mme Sonja Becq (CD&V) fait ensuite lecture de la justification de ces deux amendements.</i></p>

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) is tevreden over de voorgelegde bepaling en de daarop ingediende amendementen die tegemoet komen aan de tijdens de hoorzittingen opgeworpen opmerkingen. Immers, in de oorspronkelijke tekst werd enkel gesproken over de vrijheden terwijl de memorie van toelichting (DOC 54 3303/001, p. 98 en 99) het heeft over “fundamentele rechten”, waardoor er mogelijks een verschillende interpretatie kan rijzen. De door de indieners voorgestelde oplossing, zijnde de formulering zoals opgenomen in het EVRM, heeft een breed toepassingsgebied en omvat ook de in de Grondwet opgenomen fundamentele rechten en vrijheden, zoals artikel 23 van de Grondwet.

Deze problematiek heeft al een lange weg achter de rug. De spreker herinnert de leden eraan dat de Senaat in 2007 het wetsvoorstel tot wijziging van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, teneinde verenigingen een vorderingsrecht toe te kennen ter verdediging van collectieve belangen (Documenten Senaat 3 – 1953) heeft aangenomen. De tekst werd overgezonden naar de Kamer maar werd gelet op de ontbinding van de Kamers vervallen verklaard.

In de daarop volgende zittingsperiode (52^e legislatuur) werd het wetsontwerp uit caduciteit ontheven. Aangezien het wetsontwerp betrekking had op de procedure voor de Raad van State, werd het besproken in de commissie voor de Binnenlandse Zaken, de Algemene Zaken en het Openbaar Ambt, die hierover het advies heeft ingewonnen van de Raad van State. In zijn uitgebreid advies heeft de Raad van State een grondige analyse gemaakt van de stand van de wetgeving en de internationale verdragen wat de mogelijkheden voor verenigingen betreft om in rechte op te treden, waarbij een onderscheid werd gemaakt tussen enerzijds verenigingen die optreden ter bescherming van het milieu en anderzijds de overige verenigingen. Dit advies, dat meer dan een jaar op zich heeft laten wachten, was ook relevant voor de wijziging van artikel 17 of artikel 18 van het Gerechtelijk Wetboek. Echter, opnieuw werd door de ontbinding van de Kamers de besprekung ervan stopgezet.

Tijdens de 53^e legislatuur heeft dit verhaal zich herhaalt. De Ecolo-Groen-fractie heeft destijds haar wetgevende initiatieven aangepast aan het advies van de Raad van State. De commissie voor de Justitie heeft hoorzittingen georganiseerd doch is niet tot stemming overgegaan.

Vandaag ligt deze problematiek opnieuw op tafel. De rechtspraak heeft hierbij wel een handje geholpen. Immers, het Grondwettelijk Hof heeft gesteld dat het feit dat niet in een wettelijke regeling is voorzien voor het optreden in rechte voor verenigingen in strijd met

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) se réjouit de la disposition proposée et des amendements présentés ensuite, lesquels tiennent compte des observations formulées au cours des auditions. Dans le texte initial, il était en effet uniquement question des libertés, tandis que dans l'exposé des motifs (DOC 54 3303/001, pp. 98 et 99), il est question des “droits fondamentaux”, ce qui peut donner lieu à une interprétation différente. La formulation proposée par les auteurs, à savoir celle qui figure dans la CEDH, a un large champ d'application et couvre également les libertés et droits fondamentaux visés à l'article 23 de la Constitution.

Cette problématique n'est pas neuve. L'intervenant rappelle aux membres qu'en 2007, le Sénat a adopté une proposition de loi modifiant les lois coordonnées sur le Conseil d'État en vue d'accorder aux associations le droit d'introduire une action d'intérêt collectif (Doc. Sénat 3-1953). Ce texte a été transmis à la Chambre mais la proposition a été déclarée caduque suite à la dissolution des Chambres.

Au cours de la législature suivante (52e législature), le projet de loi a été relevé de caducité. Étant donné que ce projet avait trait à la procédure devant le Conseil d'État, il a été examiné en commission de l'Intérieur, des Affaires générales et de la Fonction publique, qui a sollicité l'avis du Conseil d'État. Dans son avis circonstancié, le Conseil d'État faisait une analyse détaillée de la législation et des conventions internationales concernant les possibilités, pour les associations, d'ester en justice, et il opérait une distinction entre, d'une part, les associations qui agissent dans le but de protéger l'environnement et, d'autre part, les autres. Cet avis, qui s'est fait attendre pendant plus d'un an, avait également son importance dans le cadre de la modification de l'article 17 ou 18 du Code judiciaire. Cependant, la discussion a été à nouveau suspendue en raison de la dissolution des Chambres.

Au cours de la 53e législature, ce scénario s'est répété. Le groupe Ecolo-Groen a, à cette époque, modifié ses propositions législatives en fonction de l'avis du Conseil d'État. La commission de la Justice a organisé des auditions mais n'est pas passée au vote.

Aujourd'hui, cette problématique est à nouveau à l'ordre du jour. Entre-temps, la jurisprudence a apporté sa pierre à l'édifice. La Cour constitutionnelle a en effet indiqué que l'absence de disposition légale régissant le droit d'ester en justice pour les associations était

de Grondwet is. Ook de rechtspraak van het Hof van Cassatie heeft een duwtje in de rug gegeven. De wetgever kon dan ook niet anders dan hieraan gehoor geven. Meer dan elf jaar nadat de Senaat een gelijkaardige tekst heeft aangenomen, weliswaar wat de Raad van State betreft, komt nu een einde aan de leer van het Eikendael-arrest.

Rest nog de vraag of de verenigingen die vandaag kunnen optreden op basis van het nieuwe artikel 17 van het Gerechtelijk Wetboek zich ook burgerlijke partij kunnen stellen in een strafproces? De spreker denkt hierbij in het bijzonder aan de verenigingen die opkomen voor de belangen van de slachtoffers van de terroristische aanslagen van 22 maart 2016. Voorliggende bepaling wijzigt weliswaar het Gerechtelijk Wetboek en niet het Wetboek van strafvordering doch artikel 2 van het Gerechtelijk Wetboek maakt het waarschijnlijk mogelijk dat verenigingen zich burgerlijke partij kunnen stellen op een zitting van een strafrechtkant. Kan de minister dit bevestigen?

De heer Stefaan Van Hecke besluit dat vandaag in deze problematiek een grote stap vooruit wordt gezet.

De minister verduidelijkt dat voorliggende wijziging strekt tot de invoering van een collectief vorderingsrecht aan rechtspersonen met betrekking tot de rechten van de mens of de fundamentele vrijheden zoals erkend door de Grondwet en de internationale verdragen. Artikel 17 van het Gerechtelijk Wetboek heeft een algemene draagwijdte zowel in burgerlijke als in strafrechtelijke procedures. Bij deze laatste moet evenwel rekening worden gehouden met de specifieke bepalingen inzake strafvordering, met name artikel 3 van de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering dat bepaalt dat de rechtsvordering tot herstel van de schade, door een misdrijf veroorzaakt, behoort aan hen die schade hebben geleden. Artikel 63 van het Wetboek van strafvordering verduidelijkt dat elke persoon die beweert door een misdaad of een wanbedrijf te zijn benadeeld, daarover bij de bevoegde onderzoeksrechter klacht kan doen en zich burgerlijke partij kan stellen. Het komt de onderzoeksrechter toe om na te gaan of de rechtspersoon in een bepaalde zaak over het vereiste belang beschikt om in rechte te mogen treden. Hij moet ook nagaan of aan de cumulatieve voorwaarden zoals bedoeld in het nieuwe artikel 17 van het Gerechtelijk Wetboek en de artikelen 3 en 63 van het Wetboek van strafvordering is voldaan. Bovendien is het ook mogelijk dat de rechtspersoon beschikt over een individueel of collectief vorderingsrecht dat hem is toegekend in een bijzondere wetgeving. Overeenkomstig de rechtspraak van het Hof van Cassatie en het Grondwettelijk Hof is

contraire à la Constitution. La jurisprudence de la Cour de cassation a également fait avancer le débat dans le même sens. Le législateur n'avait donc d'autre choix que d'y donner suite. Plus de onze ans après l'adoption par le Sénat d'un texte similaire, en tout cas pour ce qui concerne le Conseil d'État, le législateur met fin à la doctrine de l'arrêt Eikendael.

Il reste encore à savoir si les associations habilitées à ester en justice en application du nouvel article 17 du Code judiciaire peuvent également se constituer partie civile dans un procès pénal. L'intervenant pense en particulier aux associations qui se mobilisent pour défendre les intérêts des victimes des attentats terroristes du 22 mars 2016. Certes, la disposition à l'examen modifie bien le Code judiciaire et non le Code d'instruction criminelle, mais sur la base de l'article 2 du Code judiciaire, il semble plausible que des associations puissent se porter partie civile lors d'une audience d'un tribunal pénal. Le ministre peut-il le confirmer?

M. Stefaan Van Hecke conclut en disant qu'un grand pas a été franchi aujourd'hui par rapport à cette problématique.

Le ministre précise que la modification à l'examen vise à octroyer un droit d'action collectif à des personnes morales dans des matières liées aux droits de l'homme ou aux libertés fondamentales tels qu'ils sont reconnus par la Constitution et dans les conventions internationales. L'article 17 du Code judiciaire a une portée générale qui couvre les procédures tant civiles que pénales. Dans ce dernier cas, il convient toutefois de tenir compte des dispositions spécifiques en matière de procédure pénale, plus précisément l'article 3 du titre préliminaire du Code d'instruction criminelle, qui stipule que l'action pour la réparation du dommage causé par une infraction appartient à ceux qui ont souffert de ce dommage. L'article 63 du Code d'instruction criminelle précise que toute personne qui se prétend lésée par un crime ou délit peut en rendre plainte et se constituer partie civile devant le juge d'instruction compétent. Il revient au juge d'instruction de vérifier si, dans une affaire déterminée, la personne morale dispose de l'intérêt requis pour pouvoir ester en justice. Il doit aussi vérifier si les conditions cumulées visées dans le nouvel article 17 du Code judiciaire et dans les articles 3 et 63 du Code d'instruction criminelle sont bel et bien remplies. De plus, il se peut également que la personne morale dispose d'un droit d'action individuel ou collectif qui lui aurait été octroyé dans le cadre d'une législation particulière. Conformément à la jurisprudence de la Cour de cassation et de la Cour constitutionnelle, il est en tout cas possible qu'une personne morale dispose

het in elk geval mogelijk dat de rechtspersoon over het belang beschikt om een dergelijk algemeen vorderingsrecht in te stellen in het kader van een strafrechtelijke vordering.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) beaamt dat de situatie in een strafprocedure complex is. Zal evenwel een vereniging die opkomt voor de slachtoffers van terroristische aanslagen zich burgerlijke partij kunnen stellen? Deze casus zal moeten worden getoetst aan de nieuwe wetgeving. De spreker stelt evenwel vast dat de minister deze vraag niet heeft beantwoord.

HOOFDSTUK 2

Wijzigingen met als doel bepaalde bijzondere wetten in overeenstemming te brengen met het nieuwe artikel 17, tweede lid, van het Gerechtelijke Wetboek

Art. 136

Dit artikel wijzigt artikel 32, 1°, van de wet van 30 juli 1981 tot bestrafing van bepaalde door racisme en xenofobie ingegeven daden.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 9 in (DOC 54 3303/002). *Mevrouw Sonja Becq (CD&V)* geeft lezing van de schriftelijke toelichting van haar amendement.

Art. 137

Dit artikel betreft artikel 1, eerste lid, van de wet van 12 januari 1993 betreffende een vorderingsrecht inzake bescherming van het leefmilieu.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 10 in (DOC 54 3303/002). *Mevrouw Sonja Becq (CD&V)* citeert de schriftelijke toelichting van haar amendement.

Art. 138

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 139

Dit artikel wijzigt artikel 9ter, tweede lid, van de wet van 9 maart 1993 ertoe strekkende de exploitatie van huwelijksbureaus te regelen en te controleren.

de l'intérêt requis pour faire valoir un tel droit d'action général dans le cadre d'une action pénale.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) admet que la situation, dans le cas d'une procédure pénale, est complexe. Toutefois, une association de défense des victimes d'attentats terroristes pourra-t-elle par exemple se porter partie civile? Ce cas devra certes être évalué à la lumière de la nouvelle législation, mais l'intervenant constate que le ministre n'a pas répondu à cette question.

CHAPITRE 2

Modifications en vue de mettre en concordance certaines lois particulières avec le nouvel article 17, alinéa 2, du Code judiciaire

Art. 136

Cet article modifie l'article 32, 1°, de la loi du 30 juillet 1981 tendant à réprimer certains actes inspirés par le racisme ou la xénophobie.

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 9 (DOC 54 3303/002). *Mme Sonja Becq (CD&V)* fait lecture de la justification écrite de son amendement.

Art. 137

Cet article a trait à l'article 1er, alinéa 1er, de la loi du 12 janvier 1993 concernant un droit d'action en matière de protection de l'environnement.

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 10 (DOC 54 3303/002). *Mme Sonja Becq (CD&V)* fait lecture de la justification écrite de son amendement.

Art. 138

Cet article ne donne lieu à aucune observation.

Art. 139

Cet article modifie l'article 9ter, alinéa 2, de la loi du 9 mars 1993 tendant à réglementer et à contrôler les activités des entreprises de courtage matrimonial.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 11 in tot vervanging van dit artikel (DOC 54 3303/002). Mevrouw Sonja Becq (CD&V) haalt de schriftelijke toelichting van haar amendement aan.

Art. 140

Dit artikel betreft artikel 4 van de wet van 23 maart 1995 tot bestrafing van het ontkennen, minimaliseren, rechtvaardigen of goedkeuren van de genocide die tijdens de tweede wereldoorlog door het Duitse nationaalsocialistische regime is gepleegd.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient op dit artikel amendement nr. 12 in (DOC 54 3303/002). Mevrouw Sonja Becq (CD&V) geeft vervolgens lezing van de schriftelijke toelichting van haar amendement.

Art. 141

Voorliggend artikel wijzigt artikel 11, § 5, van de wet van 13 april 1995 houdende bepalingen tot bestrijding van de mensenhandel en van de mensensmokkel.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient op dit artikel amendement nr. 13 in tot vervanging van het voorgestelde artikel (DOC 54 3303/002). Mevrouw Sonja Becq (CD&V) citeert de schriftelijke toelichting van haar amendement.

Art. 142

Dit artikel strekt tot de wijziging van artikel 32duodecies, eerste lid, 4°, van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient op dit artikel amendement nr. 14 in (DOC 54 3303/002). Mevrouw Sonja Becq (CD&V) geeft vervolgens lezing van de schriftelijke toelichting van haar amendement.

Art. 143

Dit artikel wijzigt artikel 7 van de wet van 24 november 1997 strekkende om het geweld tussen partners tegen te gaan.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 15 in (DOC 54 3303/002). Mevrouw Sonja Becq (CD&V) citeert de schriftelijke toelichting van haar amendement.

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 11, qui tend à remplacer cet article (DOC 54 3303/002). Mme Sonja Becq (CD&V) renvoie à la justification écrite de son amendement.

Art. 140

Cet article a trait à l'article 4 de la loi du 23 mars 1995 tendant à réprimer la négation, la minimisation, la justification ou l'approbation du génocide commis par le régime national-socialiste allemand pendant la Seconde Guerre mondiale.

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 12 (DOC 54 3303/002). Mme Sonja Becq (CD&V) fait ensuite lecture de la justification écrite de son amendement.

Art. 141

Cet article modifie l'article 11, § 5, de la loi du 13 avril 1995 contenant des dispositions en vue de la répression de la traite et du trafic des êtres humains.

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 13 tendant à remplacer l'article proposé (DOC 54 3303/002). Mme Sonja Becq (CD&V) cite la justification écrite de son amendement.

Art. 142

Cet article vise à modifier l'article 32duodecies, alinéa 1er, 4°, de la loi du 4 août 1996 relative au bien-être des travailleurs lors de l'exécution de leur travail.

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 14 à cet article (DOC 54 3303/002). Mme Sonja Becq (CD&V) donne ensuite lecture de la justification écrite de son amendement.

Art. 143

Cet article modifie l'article 7 de la loi du 24 novembre 1997 visant à combattre la violence au sein du couple.

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 15 (DOC 54 3303/002). Mme Sonja Becq (CD&V) cite la justification écrite de son amendement.

Art. 144

Dit artikel beoogt de wijziging van artikel 9, tweede lid, van de wet van 2 augustus 2002 betreffende de bestrijding van de betalingsachterstand bij handelstransacties.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 16 in tot vervanging van dit artikel (DOC 54 3303/002). Mevrouw Sonja Becq (CD&V) haalt de schriftelijke toelichting van haar amendement aan.

Art. 145

Dit artikel betreft artikel 127, § 1, tweede lid, van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient op dit artikel amendement nr. 17 in tot vervanging van het voorgestelde artikel (DOC 54 3303/002). Mevrouw Sonja Becq (CD&V) citeert de schriftelijke toelichting van haar amendement.

Art. 146

Dit artikel stelt de wijziging van artikel 10, tweede lid, van de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument voor.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 18 in tot vervanging van dit artikel (DOC 54 3303/002). Mevrouw Sonja Becq (CD&V) haalt de schriftelijke toelichting van haar amendement aan.

Art. 147

Dit artikel betreft artikel 30, 1°, van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 19 in (DOC 54 3303/002). Mevrouw Sonja Becq (CD&V) citeert de schriftelijke toelichting van haar amendement.

Art. 148

Dit artikel wijzigt artikel 35, 1°, van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient op dit artikel amendement nr. 20 in (DOC 54 3303/002). Mevrouw Sonja

Art. 144

Cet article vise à modifier l'article 9, alinéa 2, de la loi du 2 août 2002 concernant la lutte contre le retard de paiement dans les transactions commerciales.

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 16 tendant à remplacer cet article (DOC 54 3303/002). Mme Sonja Becq (CD&V) cite la justification écrite de son amendement.

Art. 145

Cet article concerne l'article 127, § 1er, alinéa 2, de la loi du 2 août 2002 relative à la surveillance du secteur financier et aux services financiers

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 17 tendant à remplacer l'article proposé (DOC 54 3303/002). Mme Sonja Becq (CD&V) cite la justification écrite de son amendement.

Art. 146

Cet article propose de modifier l'article 10, alinéa 2, de la loi du 20 décembre 2002 relative au recouvrement amiable des dettes du consommateur.

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 18 tendant à remplacer cet article (DOC 54 3303/002). Mme Sonja Becq (CD&V) cite la justification écrite de son amendement.

Art. 147

Cet article concerne l'article 30, 1°, de la loi du 10 mai 2007 tendant à lutter contre certaines formes de discrimination.

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 19 (DOC 54 3303/002). Mme Sonja Becq (CD&V) cite la justification écrite de son amendement.

Art. 148

Cet article modifie l'article 35, 1°, de la loi du 10 mai 2007 tendant à lutter contre la discrimination entre les femmes et les hommes.

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 20 (DOC 54 3303/002). Mme Sonja Becq

Becq (CD&V) geeft vervolgens lezing van de schriftelijke toelichting van haar amendement.

Art. 149

Dit artikel beoogt de wijziging van artikel 3, § 2, van de dienstenwet van 26 maart 2010 betreffende bepaalde juridische aspecten bedoeld in artikel 77 van de Grondwet.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 21 in tot vervanging van dit artikel (DOC 54 3303/002). Mevrouw Sonja Becq (CD&V) haalt de schriftelijke toelichting van haar amendement aan.

Art. 150

Dit artikel betreft artikel 20, tweede lid, van de wet van 28 augustus 2011 betreffende de bescherming van de consumenten inzake overeenkomsten betreffende het gebruik van goederen in deeltijd, vakantieproducten van lange duur, doorverkoop en uitwisseling.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient op dit artikel amendement nr. 22 in tot vervanging van het voorgestelde artikel (DOC 54 3303/002). Mevrouw Sonja Becq (CD&V) citeert de schriftelijke toelichting van haar amendement.

Art. 151

Dit artikel wijzigt artikel 43 van de wet van 26 november 2011 tot wijziging en aanvulling van het Strafwetboek teneinde het misbruik van de zwakke toestand van personen strafbaar te stellen, en de strafrechtelijke bescherming van kwetsbare personen tegen mishandeling uit te breiden.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 23 in (DOC 54 3303/002). Mevrouw Sonja Becq (CD&V) geeft lezing van de schriftelijke toelichting van haar amendement.

Art. 152

Dit artikel betreft artikel XI.336, § 2, tweede lid, van het Wetboek van economisch recht.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 24 in tot vervanging van dit artikel (DOC 54 3303/002). Mevrouw Sonja Becq (CD&V) haalt de schriftelijke toelichting van haar amendement aan.

(CD&V) donne ensuite lecture de la justification écrite de son amendement.

Art. 149

Cet article vise à modifier l'article 3, § 2, de la loi du 26 mars 2010 sur les services concernant certains aspects juridiques visés à l'article 77 de la Constitution

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 21 tendant à remplacer cet article (DOC 54 3303/002). Mme Sonja Becq (CD&V) cite la justification écrite de son amendement.

Art. 150

Cet article concerne l'article 20, alinéa 2, de la loi du 28 août 2011 relative à la protection des consommateurs en matière de contrats d'utilisation de biens à temps partagé, de produits de vacances à long terme, de revente et d'échange.

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 22 tendant à remplacer l'article proposé (DOC 54 3303/002). Mme Sonja Becq (CD&V) cite la justification écrite de son amendement.

Art. 151

Cet article modifie l'article 43 de la loi du 26 novembre 2011 modifiant et complétant le Code pénal en vue d'incriminer l'abus de la situation de faiblesse des personnes et d'étendre la protection pénale des personnes vulnérables contre la maltraitance.

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 23 (DOC 54 3303/002). Mme Sonja Becq (CD&V) donne lecture de la justification écrite de son amendement.

Art. 152

Cet article concerne l'article XI.336, § 2, alinéa 2, du Code de droit économique.

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 24 tendant à remplacer cet article (DOC 54 3303/002). Mme Sonja Becq (CD&V) cite la justification écrite de son amendement.

Art. 153

Dit artikel strekt tot de wijziging van artikel XVII.7, tweede lid, van hetzelfde Wetboek.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient op dit artikel *amendement nr. 25* in tot vervanging van het voorgestelde artikel (DOC 54 3303/002). *Mevrouw Sonja Becq (CD&V)* citeert de schriftelijke toelichting van haar amendement.

Art. 154

Dit artikel wijzigt artikel XVII.30, tweede lid, van hetzelfde Wetboek.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient *amendement nr. 26* in tot vervanging van dit artikel (DOC 54 3303/002). *Mevrouw Sonja Becq (CD&V)* haalt de schriftelijke toelichting van haar amendement aan.

TITEL 10 (NIEUW)

Wijzigingen betreffende de rechterlijke organisatie

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient *amendement nr. 27* in tot invoeging van een nieuwe titel 10 in dit wetsontwerp (DOC 54 3303/002).

HOOFDSTUK 1 (NIEUW)

Wijzigingen van Gerechtelijk Wetboek

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient vervolgens *amendement nr. 28* in tot invoeging van een nieuw hoofdstuk (DOC 54 3303/002).

Art. 155 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient *amendement nr. 29* in tot invoeging van een nieuw artikel dat betrekking heeft op artikel 259quater, § 4, van het Gerechtelijk Wetboek (DOC 54 3303/002). *Mevrouw Sonja Becq (CD&V)* citeert de schriftelijke toelichting van haar amendement.

Art. 156 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient *amendement nr. 30* in tot invoeging van een nieuw artikel betreffende artikel 259septies van het Gerechtelijk Wetboek (DOC

Art. 153

Cet article vise à modifier l'article XVII.7, alinéa 2, du même Code.

Mme Sonja Becq et consorts présentent *l'amendement n° 25* tendant à remplacer l'article proposé (DOC 54 3303/002). *Mme Sonja Becq (CD&V)* cite la justification écrite de son amendement.

Art. 154

Cet article vise à modifier l'article XVII.30, alinéa 2, du même Code.

Mme Sonja Becq et consorts présentent *l'amendement n° 26* tendant à remplacer cet article (DOC 54 3303/002). *Mme Sonja Becq (CD&V)* cite la justification écrite de son amendement.

TITRE 10 (NOUVEAU)

Modifications concernant l'organisation judiciaire

Mme Sonja Becq et consorts présentent *l'amendement n° 27* tendant à insérer un titre 10 dans le projet de loi à l'examen (DOC 54 3303/002).

CHAPITRE 1ER (NOUVEAU)**Modifications du Code judiciaire**

Mme Sonja Becq et consorts présentent ensuite *l'amendement n° 28* tendant à insérer un nouveau chapitre (DOC 54 3303/002).

Art. 155 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent *l'amendement n° 29* tendant à insérer un nouvel article visant l'article 259quater, § 4, du Code judiciaire (DOC 54 3303/002). *Mme Sonja Becq (CD&V)* cite la justification de son amendement.

Art. 156 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent *l'amendement n° 30* tendant à insérer un nouvel article visant l'article 259septies du Code judiciaire (DOC 54

54 3303/002). Mevrouw Sonja Becq (CD&V) overloopt vervolgens de schriftelijke toelichting van haar amendement.

HOOFDSTUK 2 (NIEUW)

Wijzigingen van het bijvoegsel bij het Gerechtelijk Wetboek

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 31 in tot invoeging van een nieuw hoofdstuk 2 (DOC 54 3303/002).

Art. 157 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 32 in tot invoeging van een nieuw artikel dat betrekking heeft op afdeling 1 van het bijvoegsel bij het Gerechtelijk Wetboek (DOC 54 3303/002). Mevrouw Sonja Becq (CD&V) haalt vervolgens de schriftelijke toelichting van haar amendement aan.

Art. 158 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 33 in tot invoeging van een nieuw artikel dat betrekking heeft op afdeling 2 van het bijvoegsel bij het Gerechtelijk Wetboek (DOC 54 3303/002). Mevrouw Sonja Becq (CD&V) citeert de schriftelijke toelichting van haar amendement.

Art. 159 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 34 in tot invoeging van een nieuw artikel dat betrekking heeft op afdeling 6 van het bijvoegsel bij het Gerechtelijk Wetboek (DOC 54 3303/002). Mevrouw Sonja Becq (CD&V) haalt vervolgens de schriftelijke toelichting van haar amendement aan.

Art. 160 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 35 in tot invoeging van een nieuw artikel dat betrekking heeft op afdeling 9.1. van het bijvoegsel bij het Gerechtelijk Wetboek (DOC 54 3303/002). Mevrouw Sonja Becq (CD&V) overloopt de schriftelijke toelichting van haar amendement.

3303/002). Mme Sonja Becq (CD&V) parcourt ensuite la justification de son amendement.

CHAPITRE 2 (NOUVEAU)

Modification apportées à l'annexe du Code judiciaire

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 31 tendant à insérer un nouveau Chapitre 2 (DOC 54 3303/002).

Art. 157 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 32 tendant à insérer un nouvel article visant la section 1 de l'annexe du Code judiciaire (DOC 54 3303/002). Mme Sonja Becq (CD&V) cite ensuite la justification de son amendement.

Art. 158 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 33 tendant à insérer un nouvel article visant la section 2 de l'annexe du Code judiciaire (DOC 54 3303/002). Mme Sonja Becq (CD&V) cite la justification de son amendement.

Art. 159 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 34 tendant à insérer un nouvel article visant la section 6 de l'annexe du Code judiciaire (DOC 54 3303/002). Mme Sonja Becq (CD&V) cite la justification de son amendement.

Art. 160 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 35 tendant à insérer un nouvel article visant la section 9.1. de l'annexe du Code judiciaire (DOC 54 3303/002). Mme Sonja Becq (CD&V) parcourt la justification de son amendement.

HOOFDSTUK 3 (NIEUW)

Overgangsbepalingen en inwerkingtreding

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient vervolgens *amendement nr. 36* in tot invoeging van een nieuw hoofdstuk (DOC 54 3303/002).

Art. 161 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient *amendement nr. 37* in tot invoeging van een nieuw artikel dat een overgangsbepaling betreft (DOC 54 3303/002). Mevrouw Sonja Becq (CD&V) overloopt de schriftelijke toelichting van haar amendement.

Art. 162 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient *amendement nr. 38* in tot invoeging van een nieuw artikel dat eveneens een overgangsbepaling betreft (DOC 54 3303/002). Er wordt verwezen naar de schriftelijke toelichting van amendement nr. 37.

Art. 163 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient *amendement nr. 39* in tot invoeging van een nieuw artikel dat een inwerkingtreding betreft (DOC 54 3303/002). Mevrouw Sonja Becq (CD&V) citeert de schriftelijke toelichting van haar amendement.

TITEL 11 (NIEUW)

Wijzigingen van de wet van 18 juni 2018 houdende diverse bepalingen inzake burgerlijk recht en bepalingen met het oog op de bevordering van alternatieve vormen van geschillenoplossing (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient *amendement nr. 40* in tot invoeging van een nieuwe titel 11 in dit wetsontwerp (DOC 54 3303/002).

Art. 164 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient *amendement nr. 41* in tot invoeging van een nieuw artikel dat strekt tot de wijziging van artikel 4 van de wet van 18 juni 2018 houdende diverse bepalingen inzake burgerlijk recht en bepalingen met het oog op de bevordering van alternatieve vormen van geschillenoplossing (DOC 54 3303/002). Mevrouw

CHAPITRE 3 (NOUVEAU)

Dispositions transitoires et d'entrée en vigueur

Mme Sonja Becq et consorts présentent ensuite l'amendement n° 36 tendant à insérer un nouveau chapitre (DOC 54 3303/002).

Art. 161 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 37 tendant à insérer un nouvel article qui concerne une disposition transitoire (DOC 54 3303/002). Mme Sonja Becq (CD&V) commente la justification écrite de son amendement.

Art. 162 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 38 tendant à insérer un nouvel article qui concerne également une disposition transitoire (DOC 54 3303/002). Elle renvoie à la justification écrite de l'amendement n° 37.

Art. 163 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 39 tendant à insérer un nouvel article qui concerne l'entrée en vigueur (DOC 54 3303/002). Mme Sonja Becq (CD&V) cite la justification écrite de son amendement.

TITRE 11 (NOUVEAU)

Modifications de la loi du 18 juin 2018 portant dispositions diverses en matière de droit civil et des dispositions en vue de promouvoir des formes alternatives de résolution des litiges (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 40 tendant à insérer un titre 11 dans le projet de loi à l'examen (DOC 54 3303/002).

Art. 164 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 41 tendant à insérer un nouvel article qui vise à modifier l'article 4 de la loi du 18 juin 2018 portant dispositions diverses en matière de droit civil et des dispositions en vue de promouvoir des formes alternatives de résolution des litiges (DOC 54 3303/002).

Sonja Becq (CD&V) overloopt de schriftelijke toelichting van haar amendement.

Art. 164/1 (*nieuw*)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 94 in tot invoeging van een nieuw artikel dat betrekking heeft op artikel 35 van de wet van 18 juni 2018 (DOC 54 3303/005). *De heer Raf Terwingen (CD&V)* citeert de schriftelijke toelichting van dit amendement.

Art. 165 (*nieuw*)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 42 in tot invoeging van een nieuw artikel dat betrekking heeft op artikel 42 van de wet van 18 juni 2018 (DOC 54 3303/002). *Mevrouw Sonja Becq (CD&V)* geeft lezing van de schriftelijke toelichting van haar amendement.

Art. 166 (*nieuw*)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 43 in tot invoeging van een nieuw artikel dat betrekking heeft op artikel 43 van de wet van 18 juni 2018 (DOC 54 3303/002). *Mevrouw Sonja Becq (CD&V)* haalt de schriftelijke toelichting van haar amendement aan.

Art. 167 (*nieuw*)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 44 in tot invoeging van een nieuw artikel dat strekt tot de invoeging van een nieuw artikel 43/1 in de wet van 18 juni 2018 (DOC 54 3303/002). *Mevrouw Sonja Becq (CD&V)* geeft lezing van de schriftelijke toelichting van haar amendement.

Art. 168 (*nieuw*)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 45 in tot invoeging van een nieuw artikel betreffende artikel 63 van de wet van 18 juni 2018 (DOC 54 3303/002). *Mevrouw Sonja Becq (CD&V)* overloopt de schriftelijke toelichting van haar amendement.

Art. 169 (*nieuw*)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 46 in tot invoeging van een nieuw artikel dat strekt tot de invoeging van een nieuw artikel 70/1 in de wet van

Mme Sonja Becq (CD&V) commente la justification écrite de son amendement.

Art. 164/1 (*nouveau*)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 94 tendant à insérer un nouvel article relatif à l'article 35 de la loi du 18 juin 2018 (DOC 54 3303/005). *M. Raf Terwingen (CD&V)* cite la justification écrite de cet amendement.

Art. 165 (*nouveau*)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 42 tendant à insérer un nouvel article relatif à l'article 42 de la loi du 18 juin 2018 (DOC 54 3303/002). *Mme Sonja Becq (CD&V)* donne lecture de la justification écrite de son amendement.

Art. 166 (*nouveau*)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 43 tendant à insérer un nouvel article relatif à l'article 43 de la loi du 18 juin 2018 (DOC 54 3303/002). *Mme Sonja Becq (CD&V)* commente la justification écrite de son amendement.

Art. 167 (*nouveau*)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 44 tendant à insérer un nouvel article qui vise à insérer un article 43/1 dans la loi du 18 juin 2018 (DOC 54 3303/002). *Mme Sonja Becq (CD&V)* donne lecture de la justification écrite de son amendement.

Art. 168 (*nouveau*)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 45 tendant à insérer un nouvel article relatif à l'article 63 de la loi du 18 juin 2018 (DOC 54 3303/002). *Mme Sonja Becq (CD&V)* commente la justification écrite de son amendement.

Art. 169 (*nouveau*)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 46 tendant à insérer un article 70/1 dans la loi du 18 juin 2018 (DOC 54 3303/002). *Mme Sonja Becq*

18 juni 2018 (DOC 54 3303/002). *Mevrouw Sonja Becq (CD&V)* geeft lezing van de schriftelijke toelichting van haar amendement.

Art. 170 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 47 in tot invoeging van een nieuw artikel dat betrekking heeft op artikel 76 van de wet van 18 juni 2018 (DOC 54 3303/002). *Mevrouw Sonja Becq (CD&V)* haalt de schriftelijke toelichting van haar amendement aan.

Art. 171 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 48 in tot invoeging van een nieuw artikel betreffende artikel 80 van de wet van 18 juni 2018 (DOC 54 3303/002). *Mevrouw Sonja Becq (CD&V)* overloopt de schriftelijke toelichting van haar amendement.

Art. 172 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 49 in tot invoeging van een nieuw artikel dat betrekking heeft op artikel 85 van de wet van 18 juni 2018 (DOC 54 3303/002). *Mevrouw Sonja Becq (CD&V)* haalt de schriftelijke toelichting van haar amendement aan.

Art. 173 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 50 in tot invoeging van een nieuw artikel dat strekt tot de invoeging van een nieuw artikel 85/1 in de wet van 18 juni 2018 (DOC 54 3303/002). *Mevrouw Sonja Becq (CD&V)* geeft lezing van de schriftelijke toelichting van haar amendement.

Art. 174 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 51 in tot invoeging van een nieuw artikel betreffende de invoeging van een nieuw artikel 85/2 in de wet van 18 juni 2018 (DOC 54 3303/002). *Mevrouw Sonja Becq (CD&V)* overloopt de schriftelijke toelichting van haar amendement.

Art. 175 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 52 in tot invoeging van een nieuw artikel dat betrekking

(*CD&V*) donne lecture de la justification écrite de son amendement.

Art. 170 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 47 tendant à insérer un nouvel article relatif à l'article 76 de la loi du 18 juin 2018 (DOC 54 3303/002). *Mme Sonja Becq (CD&V)* donne lecture de la justification écrite de son amendement.

Art. 171 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 48 tendant à insérer un nouvel article relatif à l'article 80 de la loi du 18 juin 2018 (DOC 54 3303/002). *Mme Sonja Becq (CD&V)* donne lecture de la justification écrite de son amendement.

Art. 172 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 49 tendant à insérer un nouvel article relatif à l'article 85 de la loi du 18 juin 2018 (DOC 54 3303/002). *Mme Sonja Becq (CD&V)* donne lecture de la justification écrite de son amendement.

Art. 173 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 50 tendant à insérer un nouvel article visant à insérer un nouvel article 85/1 dans la loi du 18 juin 2018 (DOC 54 3303/002). *Mme Sonja Becq (CD&V)* donne lecture de la justification écrite de son amendement.

Art. 174 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 51 tendant à insérer un nouvel article visant à insérer un nouvel article 85/2 dans la loi du 18 juin 2018 (DOC 54 3303/002). *Mme Sonja Becq (CD&V)* donne lecture de la justification écrite de son amendement.

Art. 175 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 52 tendant à insérer un nouvel article relatif à

heeft op artikel 106 van de wet van 18 juni 2018 (DOC 54 3303/002). *Mevrouw Sonja Becq (CD&V)* haalt de schriftelijke toelichting van haar amendement aan.

Art. 176 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 53 in tot invoeging van een nieuw artikel betreffende titel 2 van de wet van 18 juni 2018 (DOC 54 3303/002). Mevrouw Sonja Becq (CD&V) geeft lezing van de schriftelijke toelichting van haar amendement.

Art. 177 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 54 in tot invoeging van een nieuw artikel dat strekt tot de invoeging van een nieuw artikel 108/1 in de wet van 18 juni 2018 (DOC 54 3303/002). Mevrouw Sonja Becq (CD&V) geeft lezing van de schriftelijke toelichting van haar amendement.

Art. 178 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 55 in tot invoeging van een nieuw artikel strekkende tot de vervanging van artikel 110 van de wet van 18 juni 2018 (DOC 54 3303/002). Mevrouw Sonja Becq (CD&V) haalt de schriftelijke toelichting van haar amendement aan.

Art. 179 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 56 in tot invoeging van een nieuw artikel betreffende de invoeging van een nieuwe afdeling 5 in titel 2 van de wet van 18 juni 2018 dat het artikel 116/1 omvat (DOC 54 3303/002). Mevrouw Sonja Becq (CD&V) geeft lezing van de schriftelijke toelichting van haar amendement.

Art. 180 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 57 in tot invoeging van een nieuw artikel dat betrekking heeft op artikel 117 van de wet van 18 juni 2018 (DOC 54 3303/002). Mevrouw Sonja Becq (CD&V) haalt de schriftelijke toelichting van haar amendement aan.

Art. 181 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 58 in tot invoeging van een nieuw artikel betreffende artikel

l'article 106 de la loi du 18 juin 2018 (DOC 54 3303/002). *Mme Sonja Becq (CD&V)* donne lecture de la justification écrite de son amendement.

Art. 176 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 53, tendant à insérer un nouvel article concernant le titre 2 de la loi du 18 juin 2018 (DOC 54 3303/002). Mme Sonja Becq (CD&V) donne lecture de la justification écrite de son amendement.

Art. 177 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 54, tendant à insérer un nouvel article insérant un article 108/1 dans la loi du 18 juin 2018 (DOC 54 3303/002). Mme Sonja Becq (CD&V) donne lecture de la justification écrite de son amendement.

Art. 178 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 55, tendant à insérer un nouvel article visant à remplacer l'article 110 de la loi du 18 juin 2018 (DOC 54 3303/002). Mme Sonja Becq (CD&V) cite la justification écrite de son amendement.

Art. 179 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 56, tendant à insérer un nouvel article visant à insérer dans le titre 2 de la loi du 18 juin 2018 une nouvelle section 5 contenant l'article 116/1 (DOC 54 3303/002). Mme Sonja Becq (CD&V) donne lecture de la justification écrite de son amendement.

Art. 180 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 57, tendant à insérer un nouvel article relatif à l'article 117 de la loi du 18 juin 2018 (DOC 54 3303/002). Mme Sonja Becq (CD&V) cite la justification écrite de son amendement.

Art. 181 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 58, tendant à insérer un nouvel article relatif à

118, eerste lid, van de wet van 18 juni 2018 (DOC 54 3303/002). *Mevrouw Sonja Becq (CD&V)* trekt dit amendement in en dient vervolgens amendement nr. 95 in (DOC 54 3303/005). De hoofdindienster geeft lezing van de schriftelijke toelichting van haar amendement.

Art. 182 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 59 in tot invoeging van een nieuw artikel betreffende artikel 179 van de wet van 18 juni 2018 (DOC 54 3303/002). *Mevrouw Sonja Becq (CD&V)* haalt de schriftelijke toelichting van haar amendement aan.

Art. 183 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 60 in tot invoeging van een nieuw artikel betreffende de invoeging van een nieuwe afdeling 5 in titel 6 van de wet van 18 juni 2018 (DOC 54 3303/002). *Mevrouw Sonja Becq (CD&V)* geeft lezing van de schriftelijke toelichting van haar amendement.

Art. 184 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 61 in tot invoeging van een nieuw artikel dat strekt tot de invoeging van een nieuw artikel 179/1 in de wet van 18 juni 2018 (DOC 54 3303/002). *Mevrouw Sonja Becq (CD&V)* verwijst naar de schriftelijke toelichting van haar amendement.

Art. 185 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 62 in tot invoeging van een nieuw artikel dat bepaalt dat de artikelen 182 tot 184 uitwerking hebben vanaf 2 juli 2018 (DOC 54 3303/002). *Mevrouw Sonja Becq (CD&V)* haalt de schriftelijke toelichting van haar amendement aan.

Art. 186 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 63 in tot invoeging van een nieuw artikel dat een technische verbetering aanbrengt in artikel 187 van de wet van 18 juni 2018 (DOC 54 3303/002). *Mevrouw Sonja Becq (CD&V)* verwijst naar de schriftelijke toelichting van haar amendement.

l'article 118, alinéa 1er, de la loi du 18 juin 2018 (DOC 54 3303/002). *Mme Sonja Becq (CD&V)* retire son amendement et présente ensuite l'amendement n° 95 (DOC 54 3303/005). L'auteure principale donne lecture de la justification écrite de son amendement.

Art. 182 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 59, tendant à insérer un nouvel article relatif à l'article 179 de la loi du 18 juin 2018 (DOC 54 3303/002). *Mme Sonja Becq (CD&V)* cite la justification écrite de son amendement.

Art. 183 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 60, tendant à insérer un nouvel article relatif à l'insertion dans le titre 6 de la loi du 18 juin 2018 d'une section 5 (DOC 54 3303/002). *Mme Sonja Becq (CD&V)* donne lecture de la justification écrite de son amendement.

Art. 184 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 61, tendant à insérer un nouvel article insérant un article 179/1 dans la loi du 18 juin 2018 (DOC 54 3303/002). *Mme Sonja Becq (CD&V)* renvoie à la justification écrite de son amendement.

Art. 185 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 62, tendant à insérer un nouvel article qui dispose que les articles 182 à 184 sortissent leurs effets à partir du 2 juillet 2018 (DOC 54 3303/002). *Mme Sonja Becq (CD&V)* cite la justification écrite de son amendement.

Art. 186 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 63, tendant à insérer un nouvel article qui apporte une correction technique dans l'article 187 de la loi du 18 juin 2018 (DOC 54 3303/002). *Mme Sonja Becq (CD&V)* renvoie à la justification écrite de son amendement.

Art. 187 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 64 in tot invoeging van een nieuw artikel betreffende artikel 201 van de wet van 18 juni 2018 (DOC 54 3303/002). Mevrouw Sonja Becq (CD&V) haalt de schriftelijke toelichting van haar amendement aan.

Art. 188 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 65 in tot invoeging van een nieuw artikel dat betrekking heeft op artikel 216 van de wet van 18 juni 2018 (DOC 54 3303/002). Mevrouw Sonja Becq (CD&V) citeert de schriftelijke toelichting van haar amendement.

Art. 189 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 66 in tot invoeging van een nieuw artikel betreffende artikel 218 van de wet van 18 juni 2018 (DOC 54 3303/002). Mevrouw Sonja Becq (CD&V) overloopt de schriftelijke toelichting van haar amendement.

Art. 190 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 67 in tot invoeging van een nieuw artikel dat betrekking heeft op artikel 221 van de wet van 18 juni 2018 (DOC 54 3303/002). Mevrouw Sonja Becq (CD&V) geeft lezing van de schriftelijke toelichting van haar amendement.

Art. 191 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 68 in tot invoeging van een nieuw artikel betreffende artikel 231 van de wet van 18 juni 2018 (DOC 54 3303/002). Mevrouw Sonja Becq (CD&V) overloopt de schriftelijke toelichting van haar amendement.

TITEL 12 (NIEUW)

Wijziging van artikel 23 van het Gerechtelijk Wetboek betreffende het gezag van het rechterlijk gewijsde

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 69 in tot invoeging van een nieuwe titel 12 in dit wetsontwerp (DOC 54 3303/002).

Art. 187 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 64, tendant à insérer un nouvel article relatif à l'article 201 de la loi du 18 juin 2018 (DOC 54 3303/002). Mme Sonja Becq (CD&V) cite la justification écrite de son amendement.

Art. 188 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 65, tendant à insérer un nouvel article relatif à l'article 216 de la loi du 18 juin 2018 (DOC 54 3303/002). Mme Sonja Becq (CD&V) cite la justification écrite de son amendement.

Art. 189 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 66, tendant à insérer un nouvel article relatif à l'article 218 de la loi du 18 juin 2018 (DOC 54 3303/002). Mme Sonja Becq (CD&V) parcourt la justification écrite de son amendement.

Art. 190 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 67, tendant à insérer un nouvel article relatif à l'article 221 de la loi du 18 juin 2018 (DOC 54 3303/002). Mme Sonja Becq (CD&V) donne lecture de la justification écrite de son amendement.

Art. 191 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 68, tendant à insérer un nouvel article relatif à l'article 231 de la loi du 18 juin 2018 (DOC 54 3303/002). Mme Sonja Becq (CD&V) parcourt la justification écrite de son amendement.

TITEL 12 (NOUVEAU)

Modification de l'article 23 du Code judiciaire relatif à l'autorité de la chose jugée

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 69, tendant à insérer un titre 12 dans le projet de loi (DOC 54 3303/002).

Art. 192 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 70 in tot invoeging van een nieuw artikel dat betrekking heeft op artikel 23 van het Gerechtelijk Wetboek (DOC 54 3303/002). Mevrouw Sonja Becq (CD&V) verduidelijkt dat dit amendement het gezag van gewijsde nuanceert.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) vraagt welk probleem zich in de praktijk heeft gesteld waardoor een wijziging van artikel 23 van het Gerechtelijk Wetboek zich opdringt. Heeft dit probleem zich ook voorgedaan vóór de wijziging van artikel 23 bij de wet van 19 oktober 2015 of is het er gekomen sinds die wijziging?

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) geeft lezing van de schriftelijke toelichting van haar amendement en legt uit dat de wijziging bij de wet van 19 oktober 2015 aanleiding heeft gegeven tot een nieuwe interpretatie van het betreffende artikel. Voorliggende wijziging betreft dan ook een verduidelijking.

TITEL 13 (NIEUW)

Wijziging van artikel 392 van het Burgerlijk Wetboek

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 80 in tot invoeging van een nieuwe titel 13 in dit wetsontwerp (DOC 54 3303/003).

Art. 193 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 81 in tot invoeging van een nieuw artikel betreffende artikel 392 van het Burgerlijk Wetboek (DOC 54 3303/002). Mevrouw Sonja Becq (CD&V) overloopt de schriftelijke toelichting van haar amendement.

Art. 194 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 82 in tot invoeging van een nieuw artikel dat voorziet in een inwerkingsstredingbepaling voor artikel 193 van het wetontwerp (DOC 54 3303/002). Mevrouw Sonja Becq (CD&V) geeft lezing van de schriftelijke toelichting van haar amendement.

Art. 192 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 70, tendant à insérer un nouvel article relatif à l'article 23 du Code judiciaire (DOC 54 3303/002). Mme Sonja Becq (CD&V) précise que cet amendement nuance l'autorité de la chose jugée.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) demande quel problème s'est posé dans la pratique rendant nécessaire une modification de l'article 23 du Code judiciaire. Ce problème s'est-il également posé avant la modification de l'article 23 par la loi du 19 octobre 2015 ou s'est-il posé depuis cette modification?

Mme Sonja Becq (CD&V) donne lecture de la justification écrite de son amendement et explique que la modification apportée par la loi du 19 octobre 2015 a donné lieu à une nouvelle interprétation de l'article en question. La présente modification constitue donc une clarification.

TITRE 13 (NOUVEAU)

Modification de l'article 392 du Code civil

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 80, qui tend à insérer un nouveau titre 13 dans le projet de loi à l'examen (DOC 54 3303/003).

Art. 193 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 81, qui tend à insérer un nouvel article portant sur l'article 392 du Code civil (DOC 54 3303/002). Mme Sonja Becq (CD&V) passe en revue la justification écrite de son amendement.

Art. 194 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 82, qui tend à insérer un nouvel article prévoyant une disposition d'entrée en vigueur pour l'article 193 du projet de loi (DOC 54 3303/002). Mme Sonja Becq (CD&V) donne lecture de la justification écrite de son amendement.

TITEL 14 (NIEUW)

Wijzigingen van de wet van 25 ventôse jaar XI tot regeling van het notarisambt

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient *amendement nr. 83* in tot invoeging van een nieuwe titel 14 in dit wetsontwerp (DOC 54 3303/003).

Art. 195 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient *amendement nr. 84* in tot invoeging van een nieuw artikel dat betrekking heeft op artikel 37 van de wet van 25 ventôse jaar XI tot regeling van het notarisambt (DOC 54 3303/003). Mevrouw Sonja Becq (CD&V) trekt dit amendement in en dient vervolgens *amendement nr. 91* in (DOC 54 3303/004). De hoofdindienster citeert de schriftelijke toelichting van haar amendement.

Art. 196 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient *amendement nr. 85* in tot invoeging van een nieuw artikel betreffende artikel 91 van dezelfde wet (DOC 54 3303/003). Mevrouw Sonja Becq (CD&V) overloopt de schriftelijke toelichting van haar amendement.

TITEL 15 (NIEUW)

Wijziging van het Wetboek van vennootschappen

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient *amendement nr. 86* in tot invoeging van een nieuwe titel 15 in dit wetsontwerp (DOC 54 3303/003).

Art. 197 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient *amendement nr. 87* in tot invoeging van een nieuw artikel dat betrekking heeft op artikel 2, § 2, van het Wetboek van vennootschappen (DOC 54 3303/003). Mevrouw Sonja Becq (CD&V) geeft lezing van de schriftelijke toelichting van haar amendement.

De heer Christian Brotcorne (cdH) stelt vast dat deze wijziging het Wetboek van vennootschappen betreft en merkt op dat het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen (DOC 54 3119/001) net is aangenomen in de commissie voor Handels- en Economisch Recht. Kan de minister dit verduidelijken?

TITRE 14 (NOUVEAU)

Modifications de la loi du 25 ventôse an XI contenant organisation du notariat

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'*amendement n° 83*, qui tend à insérer un nouveau titre 14 dans ce projet de loi (DOC 54 3303/003).

Art. 195 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'*amendement n° 84*, qui tend à insérer un nouvel article portant sur l'article 37 de la loi du 25 ventôse an XI contenant organisation du notariat (DOC 54 3303/003). Mme Sonja Becq (CD&V) retire son amendement et présente l'*amendement n° 91* (DOC 54 3303/004). L'auteure principale donne lecture de la justification écrite de son amendement.

Art. 196 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'*amendement n° 85*, qui tend à insérer un nouvel article concernant l'article 91 de la même loi (DOC 54 3303/003). Mme Sonja Becq (CD&V) passe en revue la justification écrite de son amendement.

TITRE 15 (NOUVEAU)

Modification du Code des sociétés

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'*amendement n° 86*, qui tend à insérer un nouveau titre 15 dans ce projet de loi (DOC 54 3303/003).

Art. 197 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'*amendement n° 87*, qui tend à insérer un nouvel article portant sur l'article 2, paragraphe 2, du Code des sociétés (DOC 54 3303/003). Mme Sonja Becq (CD&V) donne lecture de la justification écrite de son amendement.

M. Christian Brotcorne (cdH) note que cet amendement concerne le Code des Sociétés et note que le projet de loi introduisant le Code des sociétés et des associations et portant des dispositions diverses (DOC 54 3119/001) vient d'être adopté en commission de Droit commercial et économique. Le ministre peut-il apporter des précisions à ce sujet?

De minister antwoordt dat als gevolg van de wet van 15 april 2018 houdende hervorming van het ondernemingsrecht de landbouwvennootschap verkeerdelijk werd afgeschaft terwijl enkel haar burgerlijk karakter verdwijnt. Voorliggend amendement remedieert louter deze materiële vergissing.

Art. 198 (nieuw)

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 88 in tot invoeging van een nieuw artikel dat een precisering van de inwerkingtreding betreft van het vorige artikel (DOC 54 3303/003). Mevrouw Sonja Becq (CD&V) overloopt de schriftelijke toelichting van haar amendement.

V. — STEMMINGEN

TITEL 1

Algemene bepaling

Art. 1

Artikel 1 wordt eenparig aangenomen.

TITEL 2

Vereenvoudiging van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek en het Gerechtelijk Wetboek betreffende de onbekwaamheid, en van de wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid

HOOFDSTUK 1

Wijzigingen van het Burgerlijk Wetboek

Art. 2 tot 15

De artikelen 2 tot 15 worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

Art. 16

Amendement nr. 71 tot opheffing van artikel 16 wordt eenparig aangenomen.

Le ministre répond qu'à la suite de la loi du 15 avril 2018 portant réforme du droit des entreprises, la société agricole a été supprimée à tort alors que seul son caractère civil a disparu. Cet amendement corrige cette erreur matérielle.

Art. 198 (nouveau)

Mme Sonja Becq et consorts présentent l'amendement n° 88, qui tend à insérer un nouvel article précisant l'entrée en vigueur de l'article précédent (DOC 54 3303/003). Mme Sonja Becq (CD&V) passe en revue la justification écrite de son amendement.

V. — VOTES

TITRE 1ER

Disposition générale

Art. 1er

L'article 1er est adopté à l'unanimité.

TITRE 2

Simplification des dispositions du Code civil et du Code judiciaire en matière d'incapacité, et de la loi du 17 mars 2013 réformant les régimes d'incapacité et instaurant un nouveau statut de protection conforme à la dignité humaine

CHAPITRE 1ER

Modifications du Code civil

Art. 2 à 15

Les articles 2 à 15 sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 16

L'amendement n° 71 tendant à supprimer l'article 16 est adopté à l'unanimité.

<p>Art. 17 tot 21</p> <p>De artikelen 17 tot 21 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 17 à 21</p> <p>Les articles 17 à 21 sont successivement adoptés à l'unanimité.</p>
<p>Art. 22</p> <p>Amendement nr. 72 tot vervanging van artikel 22 wordt eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 22</p> <p>L'amendement n° 72 tendant à remplacer l'article 22 est adopté à l'unanimité.</p>
<p>Art. 23</p> <p>Amendement nr. 73 en het aldus geamendeerde artikel 23 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 23</p> <p>L'amendement n° 73 et l'article 23, tel qu'il a été modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.</p>
<p>Art. 24</p> <p>Artikel 24 wordt eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 24</p> <p>L'article 24 est adopté à l'unanimité.</p>
<p>Art. 25</p> <p>Amendement nr. 96 en het aldus geamendeerde artikel 25 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 25</p> <p>L'amendement n° 96 et l'article 25, tel qu'il a été modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.</p>
<p>Art. 26 tot 29</p> <p>De artikelen 26 tot 29 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 26 à 29</p> <p>Les articles 26 à 29 sont successivement adoptés à l'unanimité.</p>
<p>Art. 30</p> <p>Amendement nr. 74 en het aldus geamendeerde artikel 30 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 30</p> <p>L'amendement n° 74 et l'article 30, tel qu'il a été modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.</p>
<p>Art. 31 tot 33</p> <p>De artikelen 31 tot 33 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 31 à 33</p> <p>Les articles 31 à 33 sont successivement adoptés à l'unanimité.</p>
<p>Art. 34</p> <p>Amendement nr. 75 en het aldus geamendeerde artikel 34 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 34</p> <p>L'amendement n° 75 et l'article 34, tel qu'il a été modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.</p>

<p>Art. 35</p> <p>Amendement nr. 89 wordt ingetrokken.</p> <p>Artikel 35 wordt eenparig aangenomen.</p> <p>Art. 36 tot 46</p> <p>De artikelen 36 tot 46 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p> <p>Art. 47</p> <p>Amendement nr. 90 en het aldus geamendeerde artikel 47 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p> <p>HOOFDSTUK 2</p> <p>Wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek</p> <p>Art. 48 en 49</p> <p>De artikelen 48 en 49 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p> <p>Art. 50</p> <p>Artikel 50 wordt aangenomen met 7 stemmen en 3 onthoudingen.</p> <p>Art. 51 tot 53</p> <p>De artikelen 51 tot 53 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p> <p>Art. 54</p> <p>Amendement nr. 1 en het aldus geamendeerde artikel 54 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p> <p>Art. 55</p> <p>Amendement nr. 2 en het aldus geamendeerde artikel 55 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 35</p> <p>L'amendement n° 89 est retiré.</p> <p>L'article 35 est adopté à l'unanimité.</p> <p>Art. 36 à 46</p> <p>Les articles 36 à 46 sont successivement adoptés à l'unanimité.</p> <p>Art. 47</p> <p>L'amendement n° 90 et l'article 47, tel qu'il a été modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.</p> <p>CHAPITRE 2</p> <p>Modifications du Code judiciaire</p> <p>Art. 48 et 49</p> <p>Les articles 48 et 49 sont successivement adoptés à l'unanimité.</p> <p>Art. 50</p> <p>L'article 50 est adopté par 7 voix et 3 abstentions.</p> <p>Art. 51 à 53</p> <p>Les articles 51 à 53 sont successivement adoptés à l'unanimité.</p> <p>Art. 54</p> <p>L'amendement n° 1 et l'article 54, tel qu'il a été modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.</p> <p>Art. 55</p> <p>L'amendement n° 2 et l'article 55, tel qu'il a été modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.</p>
--	--

<p>Art. 56</p> <p>Amendement nr. 3 wordt eenparig aangenomen. Amendement nr. 97 wordt verworpen met 7 tegen 3 stemmen.</p> <p>Het aldus geamendeerde artikel 56 wordt aangenomen met 7 stemmen en 3 onthoudingen.</p>	<p>Art. 56</p> <p>L'amendement n° 3 est adopté à l'unanimité. L'amendement n° 97 est rejeté par 7 voix contre 3.</p> <p>L'article 56, tel qu'il a été modifié, est adopté par 7 voix et 3 abstentions.</p>
<p>Art. 57 tot 59</p> <p>De artikelen 57 tot 59 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 57 à 59</p> <p>Les articles 57 à 59 sont successivement adoptés à l'unanimité.</p>
<p>Art. 60</p> <p>Amendement nr. 98 wordt ingetrokken. De amendementen nrs. 76, 4, en 103 en het aldus geamendeerde artikel 60 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 60</p> <p>L'amendement n° 98 est retiré. Les amendements n°s 76, 4, et 103 et l'article 60, tel qu'il a été modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.</p>
<p>Art. 61</p> <p>Amendement nr. 77 en het aldus geamendeerde artikel 61 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 61</p> <p>L'amendement n° 77 et l'article 61, tel qu'il a été modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.</p>
<p>Art. 62</p> <p>Artikel 62 wordt eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 62</p> <p>L'article 62 est adopté à l'unanimité.</p>
<p>Art. 63</p> <p>Amendement nr. 5 en het aldus geamendeerde artikel 63 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 63</p> <p>L'amendement n° 5 et l'article 63, tel qu'il a été modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.</p>
<p>Art. 64 tot 67</p> <p>De artikelen 64 tot 67 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 64 à 67</p> <p>Les articles 64 à 67 sont successivement adoptés à l'unanimité.</p>
<p>Art. 68</p> <p>Amendement nr. 6 en het aldus geamendeerde artikel 68 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 68</p> <p>L'amendement n° 6 et l'article 68, tel qu'il a été modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.</p>
<p>Art. 69 tot 78</p> <p>De artikelen 69 tot 78 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 69 à 78</p> <p>Les articles 69 à 78 sont successivement adoptés à l'unanimité.</p>

<p>Art. 79</p> <p>Amendement nr. 7 en het aldus geamendeerde artikel 79 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p> <p>Art. 80 tot 87</p> <p>De artikelen 80 tot 87 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p> <p>HOOFDSTUK 3</p> <p>Wijzigingen van de wet van 22 augustus 2002 betreffende de rechten van de patiënt</p> <p>Art. 88</p> <p>Artikel 88 wordt eenparig aangenomen.</p> <p>HOOFDSTUK 4</p> <p>Wijziging van de wet van 7 mei 1999 op de kansspelen, de weddenschappen, de kansspelinrichtingen en de bescherming van de spelers</p> <p>Art. 89</p> <p>Artikel 89 wordt aangenomen met 7 stemmen en 3 onthoudingen.</p> <p>HOOFDSTUK 5</p> <p>Wijziging van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen</p> <p>Art. 90</p> <p>Artikel 90 wordt eenparig aangenomen.</p> <p>HOOFDSTUK 6</p> <p>Wijzigingen van de wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid</p> <p>Art. 91 tot 93</p> <p>De artikelen 91 tot 93 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 79</p> <p>L'amendement n° 7 et l'article 79, tel qu'il a été modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.</p> <p>Art. 80 à 87</p> <p>Les articles 80 à 87 sont successivement adoptés à l'unanimité.</p> <p>CHAPITRE 3</p> <p>Modification de la loi du 22 août 2002 relative aux droits du patient</p> <p>Art. 88</p> <p>L'article 88 est adopté à l'unanimité.</p> <p>CHAPITRE 4</p> <p>Modification de la loi du 7 mai 1999 sur les jeux de hasard, les paris, les établissements de jeux de hasard et la protection des joueurs</p> <p>Art. 89</p> <p>L'article 89 est adopté par 7 voix et 3 abstentions.</p> <p>CHAPITRE 5</p> <p>Modification de la loi du 8 août 1983 organisant un registre national des personnes physiques</p> <p>Art. 90</p> <p>L'article 90 est adopté à l'unanimité.</p> <p>CHAPITRE 6</p> <p>Modifications du la loi du 17 mars 2013 réformant les régimes d'incapacité et instaurant un nouveau statut de protection conforme à la dignité humaine</p> <p>Art. 91 à 93</p> <p>Les articles 91 à 93 sont successivement adoptés à l'unanimité.</p>
---	--

<p>HOOFDSTUK 7</p> <p>Slotbepalingen</p> <p>Art. 94 en 95</p> <p>De artikelen 94 en 95 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p> <p>Art. 96</p> <p>Amendement nr. 78 tot opheffing van artikel 96 wordt eenparig aangenomen.</p> <p>Art. 97</p> <p>Artikel 97 wordt eenparig aangenomen.</p> <p>Art. 98</p> <p>Amendement nr. 99 wordt verworpen met 7 tegen 3 stemmen.</p> <p>Artikel 98 wordt aangenomen met 7 stemmen en 3 onthoudingen.</p> <p>Art. 99</p> <p>Amendement nr. 92 en het aldus geamendeerde artikel 99 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p> <p>TITEL 3</p> <p><i>Wijzigingen van het afstammingsrecht</i></p> <p>HOOFDSTUK 1</p> <p>Wijzigingen van het Burgerlijk Wetboek</p> <p>Art. 100 tot 110</p> <p>De artikelen 100 tot 110 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p>	<p>CHAPITRE 7</p> <p>Dispositions finales</p> <p>Art. 94 et 95</p> <p>Les articles 94 et 95 sont successivement adoptés à l'unanimité.</p> <p>Art. 96</p> <p>L'amendement n° 78 tendant à supprimer l'article 96 est adopté à l'unanimité.</p> <p>Art. 97</p> <p>L'article 97 est adopté à l'unanimité.</p> <p>Art. 98</p> <p>L'amendement n° 99 est rejeté par 7 voix contre 3.</p> <p>Art. 99</p> <p>L'article 98 est adopté par 7 voix et 3 abstentions.</p> <p>TITRE 3</p> <p><i>Modifications du droit de la filiation</i></p> <p>CHAPITRE 1ER</p> <p>Modifications du Code civil</p> <p>Art. 100 à 110</p> <p>Les articles 100 à 110 sont successivement adoptés à l'unanimité.</p>
---	--

<p>HOOFDSTUK 2</p> <p>Wijzigingen van de wet van 1 juli 2006 tot wijziging van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot het vaststellen van de afstamming en de gevolgen ervan</p> <p>Art. 111</p> <p>Artikel 111 wordt eenparig aangenomen.</p>
<p>HOOFDSTUK 3</p> <p>Overgangsbepalingen</p> <p>Art. 112 tot 114</p> <p>De artikelen 112 tot 114 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p>
<p>TITEL 4</p> <p><i>Wijzigingen van de artikelen 335 en 335ter van het Burgerlijk Wetboek teneinde een meerderjarig kind de mogelijkheid te bieden van zijn nieuwe naam akte te laten nemen als gevolg van de vaststelling van een nieuwe afstammingsband via gerechtelijke weg</i></p>
<p>HOOFDSTUK 1</p> <p>Wijzigingen van het Burgerlijk Wetboek</p> <p>Art. 115 en 116</p> <p>De artikelen 115 en 116 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p>
<p>HOOFDSTUK 2</p> <p>Slotbepaling</p> <p>Art. 117</p> <p>Artikel 117 wordt eenparig aangenomen.</p>

<p>CHAPITRE 2</p> <p>Modifications de la loi du 1er juillet 2006 modifiant des dispositions du Code civil relatives à l'établissement de la filiation et aux effets de celle-ci</p> <p>Art. 111</p> <p>L'article 111 est adopté à l'unanimité.</p>
<p>CHAPITRE 3</p> <p>Dispositions transitoires</p> <p>Art. 112 à 114</p> <p>Les articles 112 à 114 sont successivement adoptés à l'unanimité.</p>
<p>TITRE 4</p> <p><i>Modifications des articles 335 et 335ter du Code civil en vue de permettre à un enfant majeur de faire acter son nouveau nom à la suite de l'établissement d'un nouveau lien de filiation par voie judiciaire</i></p>
<p>CHAPITRE 1ER</p> <p>Modifications du Code civil</p> <p>Art. 115 et 116</p> <p>Les articles 115 et 116 sont successivement adoptés à l'unanimité.</p>
<p>CHAPITRE 2</p> <p>Disposition finale</p> <p>Art. 117</p> <p>L'article 117 est adopté à l'unanimité.</p>

TITEL 5

Wijzigingen van het Burgerlijk Wetboek en van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het voorleggen van de vorderingen tot opheffing van het verbod een huwelijk aan te gaan bedoeld in de artikelen 164 en 353-13 van het Burgerlijk Wetboek aan de Familierechtbank

HOOFDSTUK 1**Wijzigingen van het Burgerlijk Wetboek**

Art. 118 tot 120

De artikelen 118 tot 120 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

HOOFDSTUK 2**Wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek**

Art. 121 tot 123

De artikelen 121 tot 123 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

HOOFDSTUK 3**Slotbepaling**

Art. 124

Artikel 124 wordt eenparig aangenomen.

TITEL 6

Wijzigingen van het Burgerlijk Wetboek en van het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot de werking van de Commissie voor Onderhoudsbijdragen, de vaststelling en afrekening van de buitengewone kosten en de vermeldingen in overeenkomsten die onderhoudsbijdragen vaststellen

HOOFDSTUK 1**Wijzigingen van het Burgerlijk Wetboek**

Art. 125

De amendementen nrs. 104 en 107 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

TITRE 5

Modifications du Code civil et du Code judiciaire en vue de soumettre les demandes de levée de la prohibition de contracter un mariage visées aux articles 164 et 353-13 du Code civil au tribunal de la famille

CHAPITRE 1ER**Modifications du Code civil**

Art. 118 à 120

Les articles 118 à 120 sont successivement adoptés à l'unanimité.

CHAPITRE 2**Modifications du Code judiciaire**

Art. 121 à 123

Les articles 121 à 123 sont successivement adoptés à l'unanimité.

CHAPITRE 3**Disposition finale**

Art. 124

L'article 124 est adopté à l'unanimité.

TITRE 6

Modifications apportées au Code civil et au Code judiciaire concernant le fonctionnement de la Commission des contributions alimentaires, la détermination et le règlement des frais extraordinaires et les mentions dans les conventions qui fixent les contributions alimentaires

CHAPITRE 1ER**Modifications apportées au Code civil**

Art. 125

Les amendements n°s 104 et 107 sont successivement adoptés à l'unanimité.

<p>Amendement nr. 100, 1°, wordt ingetrokken.</p> <p>Amendement nr. 100, 2°, wordt verworpen met 9 tegen 3 stemmen.</p>	<p>L'amendement n° 100, 1°, est retiré.</p> <p>L'amendement n° 100, 2°, est rejeté par 9 voix contre 3.</p>
<p>Het aldus geamendeerde artikel 125 wordt eenparig aangenomen.</p>	<p>L'article 125, ainsi modifié, est adopté à l'unanimité.</p>
<p style="text-align: center;">Art. 125/1</p> <p>Amendement nr. 101 tot invoeging van een nieuw artikel 125/1 wordt ingetrokken.</p>	<p style="text-align: center;">Art. 125/1</p> <p>L'amendement n° 101 tendant à insérer un nouvel article 125/1 est retiré.</p>
<p>Amendement nr. 106 tot invoeging van een nieuw artikel 125/1 wordt eenparig aangenomen.</p>	<p>L'amendement n° 106 tendant à insérer un nouvel article 125/1 est adopté à l'unanimité.</p>
<p style="text-align: center;">HOOFDSTUK 2</p> <p>Wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek</p> <p style="text-align: center;">Art. 126</p> <p>Amendement nr. 102 tot opheffing van artikel 126 wordt verworpen met 9 tegen 3 stemmen.</p> <p>Amendement nr. 105 tot vervanging van artikel 126 wordt eenparig aangenomen.</p>	<p style="text-align: center;">CHAPITRE 2</p> <p>Modifications apportées au Code judiciaire</p> <p style="text-align: center;">Art. 126</p> <p>L'amendement n° 102 tendant à supprimer 126 est rejeté par 9 voix contre 3.</p> <p>L'amendement n° 105 tendant à remplacer l'article 126 est adopté à l'unanimité.</p>
<p style="text-align: center;">Art. 127</p> <p>Artikel 127 wordt eenparig aangenomen.</p>	<p style="text-align: center;">Art. 127</p> <p>L'article 127 est adopté à l'unanimité.</p>
<p style="text-align: center;">TITEL 7</p> <p><i>Wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek om de vermelding van het beroep in de akten van rechtspleging te schrappen</i></p> <p style="text-align: center;">Art. 128 tot 132</p> <p>De artikelen 128 tot 132 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p>	<p style="text-align: center;">TITRE 7</p> <p><i>Modifications apportées au Code judiciaire en vue de supprimer la mention de la profession dans les actes de procédure</i></p> <p style="text-align: center;">Art. 128 à 132</p> <p>Les articles 128 à 132 sont successivement adoptés à l'unanimité.</p>
<p style="text-align: center;">TITEL 8</p> <p><i>Wijziging van artikel 1410 van het Gerechtelijk Wetboek</i></p> <p style="text-align: center;">Art. 133 en 134</p> <p>De artikelen 133 en 134 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p>	<p style="text-align: center;">TITRE 8</p> <p><i>Modification de l'article 1410 du Code judiciaire</i></p> <p style="text-align: center;">Art. 133 et 134</p> <p>Les articles 133 et 134 sont successivement adoptés à l'unanimité.</p>

TITEL 9	TITRE 9
<p><i>Wijzigingen van artikel 17 van het Gerechtelijk Wetboek en van bijzondere wetten met als doel een gemeenrechtelijk regime van vordering ter verdediging van collectieve belangen op te richten</i></p> <p style="text-align: center;">HOOFDSTUK 1</p> <p>Wijziging van artikel 17 van het Gerechtelijk Wetboek</p> <p style="text-align: center;">Art. 135</p> <p>De amendementen nrs. 79 en 8 en het aldus geamendeerde artikel 135 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p> <p style="text-align: center;">HOOFDSTUK 2</p> <p>Wijzigingen met als doel bepaalde bijzondere wetten in overeenstemming te brengen met het nieuwe artikel 17, tweede lid, van het Gerechtelijke Wetboek</p> <p style="text-align: center;">Art. 136</p> <p>Amendment nr. 9 en het aldus geamendeerde artikel 136 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p> <p style="text-align: center;">Art. 137</p> <p>Amendment nr. 10 en het aldus geamendeerde artikel 137 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p> <p style="text-align: center;">Art. 138</p> <p>Artikel 138 wordt eenparig aangenomen.</p> <p style="text-align: center;">Art. 139</p> <p>Amendment nr. 11 tot vervanging van artikel 139 wordt eenparig aangenomen.</p> <p style="text-align: center;">Art. 140</p> <p>Amendment nr. 12 en het aldus geamendeerde artikel nr. 140 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p>	<p><i>Modifications apportées à l'article 17 du Code judiciaire et à des lois particulières en vue de créer un régime de droit commun d'action d'intérêt collectif</i></p> <p style="text-align: center;">CHAPITRE 1ER</p> <p>Modification de l'article 17 du Code judiciaire</p> <p style="text-align: center;">Art. 135</p> <p>Les amendements n°s 79 et 8 et l'article 135, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.</p> <p style="text-align: center;">CHAPITRE 2</p> <p>Modifications en vue de mettre en concordance certaines lois particulières avec le nouvel article 17, alinéa 2, du Code judiciaire</p> <p style="text-align: center;">Art. 136</p> <p>L'amendement n° 9 et l'article 136, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.</p> <p style="text-align: center;">Art. 137</p> <p>L'amendement n° 10 et l'article 137, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.</p> <p style="text-align: center;">Art. 138</p> <p>L'article 138 est adopté à l'unanimité.</p> <p style="text-align: center;">Art. 139</p> <p>L'amendement n° 11 tendant à remplacer l'article 139 est adopté à l'unanimité.</p> <p style="text-align: center;">Art. 140</p> <p>L'amendement n° 12 et l'article 140, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.</p>

<p>Art. 141</p> <p>Amendement nr. 13 tot vervanging van artikel 141 wordt eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 141</p> <p>L'amendement n° 13 tendant à remplacer l'article 141 est adopté à l'unanimité.</p>
<p>Art. 142</p> <p>Amendement nr. 14 en het aldus geamendeerde artikel 142 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 142</p> <p>L'amendement n° 14 et l'article 142, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.</p>
<p>Art. 143</p> <p>Amendement nr. 15 en het aldus geamendeerde artikel 143 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 143</p> <p>L'amendement n° 15 et l'article 143, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.</p>
<p>Art. 144</p> <p>Amendement nr. 16 tot vervanging van artikel 144 wordt eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 144</p> <p>L'amendement n° 16 tendant à remplacer l'article 144 est adopté à l'unanimité.</p>
<p>Art. 145</p> <p>Amendement nr. 17 tot vervanging van artikel 145 wordt eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 145</p> <p>L'amendement n° 17 tendant à remplacer l'article 145 est adopté à l'unanimité.</p>
<p>Art. 146</p> <p>Amendement nr. 18 tot vervanging van artikel 146 wordt eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 146</p> <p>L'amendement n° 18 tendant à remplacer l'article 146 est adopté à l'unanimité.</p>
<p>Art. 147</p> <p>Amendement nr. 19 en het aldus geamendeerde artikel 147 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 147</p> <p>L'amendement n° 19 et l'article 147, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.</p>
<p>Art. 148</p> <p>Amendement nr. 20 en het aldus geamendeerde artikel 148 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 148</p> <p>L'amendement n° 20 et l'article 148, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.</p>
<p>Art. 149</p> <p>Amendement nr. 21 tot vervanging van artikel 149 wordt eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 149</p> <p>L'amendement n° 21 tendant à remplacer l'article 149 est adopté à l'unanimité.</p>

<p>Art. 150</p> <p>Amendement nr. 22 tot vervanging van artikel 150 wordt eenparig aangenomen.</p> <p>Art. 151</p> <p>Amendement nr. 23 en het aldus geamendeerde artikel 151 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p> <p>Art. 152</p> <p>Amendement nr. 24 tot vervanging van artikel 152 wordt eenparig aangenomen.</p> <p>Art. 153</p> <p>Amendement nr. 25 tot vervanging van artikel 153 wordt eenparig aangenomen.</p> <p>Art. 154</p> <p>Amendement nr. 26 tot vervanging van artikel 154 wordt eenparig aangenomen.</p> <p>TITEL 10 (<i>nieuw</i>)</p> <p>Wijzigingen betreffende de rechterlijke organisatie (<i>nieuw</i>)</p> <p>Amendement nr. 27 tot invoeging van een nieuwe titel 10 wordt eenparig aangenomen.</p> <p>HOOFDSTUK 1 (NIEUW)</p> <p>Wijzigingen van Gerechtelijk Wetboek (<i>nieuw</i>)</p> <p>Amendement nr. 28 tot invoeging van een nieuw hoofdstuk 1 wordt eenparig aangenomen.</p> <p>Art. 155 (<i>nieuw</i>)</p> <p>Amendement nr. 29 tot invoeging van een nieuw artikel 155 wordt eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 150</p> <p>L'amendement n° 22 tendant à remplacer l'article 150 est adopté à l'unanimité.</p> <p>Art. 151</p> <p>L'amendement n° 23 et l'article 151, ainsi modifié, sont successivement adoptés à l'unanimité.</p> <p>Art. 152</p> <p>L'amendement n° 24 tendant à remplacer l'article 152 est adopté à l'unanimité.</p> <p>Art. 153</p> <p>L'amendement n° 25 tendant à remplacer l'article 153 est adopté à l'unanimité.</p> <p>Art. 154</p> <p>L'amendement n° 26 tendant à remplacer l'article 154 est adopté à l'unanimité.</p> <p>TITRE 10 (<i>nouveau</i>)</p> <p>Modifications relatives à l'organisation judiciaire (<i>nouveau</i>)</p> <p>L'amendement n° 27 tendant à insérer un nouveau titre 10 est adopté à l'unanimité.</p> <p>CHAPITRE 1ER (NOUVEAU)</p> <p>Modifications apportées au Code judiciaire (<i>nouveau</i>)</p> <p>L'amendement n° 28 tendant à insérer un nouveau chapitre 1er est adopté à l'unanimité.</p> <p>Art. 155 (<i>nouveau</i>)</p> <p>L'amendement n° 29 tendant à insérer un nouvel article 155 est adopté à l'unanimité.</p>
--	--

<p>Art. 156 (<i>nieuw</i>)</p> <p>Amendement nr. 30 tot invoeging van een nieuw artikel 156 wordt eenparig aangenomen.</p> <p>HOOFDSTUK 2 (NIEUW)</p> <p>Wijzigingen van het bijvoegsel bij het Gerechtelijk Wetboek (<i>nieuw</i>)</p> <p>Amendement nr. 31 tot invoeging van een nieuw hoofdstuk 2 wordt eenparig aangenomen.</p> <p>Art. 157 (<i>nieuw</i>)</p> <p>Amendement nr. 32 tot invoeging van een nieuw artikel 157 wordt eenparig aangenomen.</p> <p>Art. 158 (<i>nieuw</i>)</p> <p>Amendement nr. 33 tot invoeging van een nieuw artikel 158 wordt eenparig aangenomen.</p> <p>Art. 159 (<i>nieuw</i>)</p> <p>Amendement nr. 34 tot invoeging van een nieuw artikel 159 wordt eenparig aangenomen.</p> <p>Art. 160 (<i>nieuw</i>)</p> <p>Amendement nr. 35 tot invoeging van een nieuw artikel 160 wordt eenparig aangenomen.</p> <p>HOOFDSTUK 3 (NIEUW)</p> <p>Overgangsbepalingen en inwerkingtreding (<i>nieuw</i>)</p> <p>Amendement nr. 36 tot invoeging van een nieuw hoofdstuk 3 wordt eenparig aangenomen.</p> <p>Art. 161 (<i>nieuw</i>)</p> <p>Amendement nr. 37 tot invoeging van een nieuw artikel 161 wordt eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 156 (<i>nouveau</i>)</p> <p>L'amendement n° 30 tendant à insérer un nouvel article 156 est adopté à l'unanimité.</p> <p>CHAPITRE 2 (NOUVEAU)</p> <p>Modifications apportées à l'annexe du Code judiciaire (<i>nouveau</i>)</p> <p>L'amendement n° 31 tendant à insérer un nouveau chapitre 2 est adopté à l'unanimité.</p> <p>Art. 157 (<i>nouveau</i>)</p> <p>L'amendement n° 32 tendant à insérer un nouvel article 157 est adopté à l'unanimité.</p> <p>Art. 158 (<i>nouveau</i>)</p> <p>L'amendement n° 33 tendant à insérer un nouvel article 158 est adopté à l'unanimité.</p> <p>Art. 159 (<i>nouveau</i>)</p> <p>L'amendement n° 34 tendant à insérer un nouvel article 159 est adopté à l'unanimité.</p> <p>Art. 160 (<i>nouveau</i>)</p> <p>L'amendement n° 35 tendant à insérer un nouvel article 160 est adopté à l'unanimité.</p> <p>CHAPITRE 3 (NOUVEAU)</p> <p>Dispositions transitoires et entrée en vigueur (<i>nouveau</i>)</p> <p>L'amendement n° 36 tendant à insérer un nouveau chapitre 3 est adopté à l'unanimité.</p> <p>Art. 161 (<i>nouveau</i>)</p> <p>L'amendement n° 37 tendant à insérer un nouvel article 161 est adopté à l'unanimité.</p>
---	--

<p>Art. 162 (nieuw)</p> <p>Amendement nr. 38 tot invoeging van een nieuw artikel 162 wordt eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 162 (nouveau)</p> <p>L'amendement n° 38 tendant à insérer un nouvel article 162 est adopté à l'unanimité.</p>
<p>Art. 163</p> <p>Amendement nr. 39 tot invoeging van een nieuw artikel 163 wordt eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 163</p> <p>L'amendement n° 39 tendant à insérer un nouvel article 163 est adopté à l'unanimité.</p>
<p>TITEL 11 (nieuw)</p> <p><i>Wijzigingen van de wet van 18 juni 2018 houdende diverse bepalingen inzake burgerlijk recht en bepalingen met het oog op de bevordering van alternatieve vormen van geschillenoplossing (nieuw)</i></p> <p>Amendement nr. 40 tot invoeging van een nieuwe titel 11 wordt eenparig aangenomen.</p>	<p>TITRE 11 (nouveau)</p> <p><i>Modifications apportées à la loi du 18 juin 2018 portant dispositions diverses en matière de droit civil et des dispositions en vue de promouvoir des formes alternatives de résolution des litiges (nouveau)</i></p> <p>L'amendement n° 40 tendant à insérer un nouveau titre 11 est adopté à l'unanimité.</p>
<p>Art. 164 (nieuw)</p> <p>Amendement nr. 41 wat de bepalingen onder 1° tot 20° betreft, alsook het geheel van amendement nr. 41 tot invoeging van een nieuw artikel 164 worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 164 (nouveau)</p> <p>L'amendement n° 41, points 1° à 20°, et toutes les dispositions de l'amendement n° 41 tendant à insérer un nouvel article 164 sont successivement adoptés à l'unanimité.</p>
<p>Art. 164/1 (nieuw)</p> <p>Amendement nr. 94 tot invoeging van een nieuw artikel 164/1 wordt eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 164/1 (nouveau)</p> <p>L'amendement n° 94 tendant à insérer un nouvel article 164/1 est adopté à l'unanimité.</p>
<p>Art. 165 (nieuw)</p> <p>Amendement nr. 42 tot invoeging van een nieuw artikel 165 wordt eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 165 (nouveau)</p> <p>L'amendement n° 42 tendant à insérer un nouvel article 165 est adopté à l'unanimité.</p>
<p>Art. 166 (nieuw)</p> <p>Amendement nr. 43 tot invoeging van een nieuw artikel 166 wordt eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 166 (nouveau)</p> <p>L'amendement n° 43 tendant à insérer un nouvel article 166 est adopté à l'unanimité.</p>
<p>Art. 167 (nieuw)</p> <p>Amendement nr. 44 tot invoeging van een nieuw artikel 167 wordt eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 167 (nouveau)</p> <p>L'amendement n° 44 tendant à insérer un nouvel article 167 est adopté à l'unanimité.</p>

<p>Art. 168 (<i>nieuw</i>)</p> <p>Amendement nr. 45 tot invoeging van een nieuw artikel 168 wordt eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 168 (<i>nouveau</i>)</p> <p>L'amendement n° 45 tendant à insérer un nouvel article 168 est adopté à l'unanimité.</p>
<p>Art. 169 (<i>nieuw</i>)</p> <p>Amendement nr. 46 tot invoeging van een nieuw artikel 169 wordt eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 169 (<i>nouveau</i>)</p> <p>L'amendement n° 46 tendant à insérer un nouvel article 169 est adopté à l'unanimité.</p>
<p>Art. 170 (<i>nieuw</i>)</p> <p>Amendement nr. 47 tot invoeging van een nieuw artikel 170 wordt eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 170 (<i>nouveau</i>)</p> <p>L'amendement n° 47 tendant à insérer un nouvel article 170 est adopté à l'unanimité.</p>
<p>Art. 171 (<i>nieuw</i>)</p> <p>Amendement nr. 48 tot invoeging van een nieuw artikel 171 wordt eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 171 (<i>nouveau</i>)</p> <p>L'amendement n° 48 tendant à insérer un nouvel article 171 est adopté à l'unanimité.</p>
<p>Art. 172 (<i>nieuw</i>)</p> <p>Amendement nr. 49 tot invoeging van een nieuw artikel 172 wordt eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 172 (<i>nouveau</i>)</p> <p>L'amendement n° 49 tendant à insérer un nouvel article 172 est adopté à l'unanimité.</p>
<p>Art. 173 (<i>nieuw</i>)</p> <p>Amendement nr. 50 tot invoeging van een nieuw artikel 173 wordt eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 173 (<i>nouveau</i>)</p> <p>L'amendement n° 50 tendant à insérer un nouvel article 173 est adopté à l'unanimité.</p>
<p>Art. 174 (<i>nieuw</i>)</p> <p>Amendement nr. 51 tot invoeging van een nieuw artikel 174 wordt eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 174 (<i>nouveau</i>)</p> <p>L'amendement n° 51 tendant à insérer un article 174 est adopté à l'unanimité.</p>
<p>Art. 175 (<i>nieuw</i>)</p> <p>Amendement nr. 52 tot invoeging van een nieuw artikel 175 wordt eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 175 (<i>nouveau</i>)</p> <p>L'amendement n° 52 tendant à insérer un article 175 est adopté à l'unanimité.</p>
<p>Art. 176 (<i>nieuw</i>)</p> <p>Amendement nr. 53 tot invoeging van een nieuw artikel 176 wordt eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 176 (<i>nouveau</i>)</p> <p>L'amendement n° 53 tendant à insérer un article 176 est adopté à l'unanimité.</p>

Art. 177 (*nieuw*)

Amendement nr. 54 tot invoeging van een nieuw artikel 177 wordt eenparig aangenomen.

Art. 178 (*nieuw*)

Amendement nr. 55 tot invoeging van een nieuw artikel 178 wordt eenparig aangenomen.

Artikel 179 (*nieuw*)

Amendement nr. 56 *partim*, tot invoeging van een nieuwe afdeling, alsook amendement nr. 56 *partim*, tot invoeging van een nieuw artikel worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 180 (*nieuw*)

Amendement nr. 57 tot invoeging van een nieuw artikel 180 wordt eenparig aangenomen.

Art. 181 (*nieuw*)

Amendement nr. 58 wordt ingetrokken.

Amendement nr. 95 tot invoeging van een nieuw artikel 181 wordt eenparig aangenomen.

Art. 182 (*nieuw*)

Amendement nr. 59 tot invoeging van een nieuw artikel 182 wordt eenparig aangenomen.

Art. 183 (*nieuw*)

Amendement nr. 60 tot invoeging van een nieuw artikel 183 wordt eenparig aangenomen.

Art. 184 (*nieuw*)

Amendement nr. 61 tot invoeging van een nieuw artikel 184 wordt eenparig aangenomen.

Art. 185 (*nieuw*)

Amendement nr. 62 tot invoeging van een nieuw artikel 185 wordt eenparig aangenomen.

Art. 177 (*nouveau*)

L'amendement n° 54 tendant à insérer un article 177 est adopté à l'unanimité.

Art. 178 (*nouveau*)

L'amendement n° 55 tendant à insérer un article 178 est adopté à l'unanimité.

Article 179 (*nouveau*)

L'amendement n° 56 *partim*, tendant à insérer une nouvelle section, et l'amendement n° 56 *partim*, tendant à insérer un nouvel article, sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 180 (*nouveau*)

L'amendement n° 57 tendant à insérer un article 180 est adopté à l'unanimité.

Art. 181 (*nouveau*)

L'amendement n° 58 est retiré.

L'amendement n° 95 tendant à insérer un article 181 est adopté à l'unanimité.

Art. 182 (*nouveau*)

L'amendement n° 59 tendant à insérer un article 182 est adopté à l'unanimité.

Art. 183 (*nouveau*)

L'amendement n° 60 tendant à insérer un article 183 est adopté à l'unanimité.

Art. 184 (*nouveau*)

L'amendement n° 61 tendant à insérer un article 184 est adopté à l'unanimité.

Art. 185 (*nouveau*)

L'amendement n° 62 tendant à insérer un article 185 est adopté à l'unanimité.

<p>Art. 186 (<i>nieuw</i>)</p> <p>Amendement nr. 63 tot invoeging van een nieuw artikel 186 wordt eenparig aangenomen.</p> <p>Art. 187 (<i>nieuw</i>)</p> <p>Amendement nr. 64 tot invoeging van een nieuw artikel 187 wordt eenparig aangenomen.</p> <p>Art. 188 (<i>nieuw</i>)</p> <p>Amendement nr. 65 tot invoeging van een nieuw artikel 188 wordt eenparig aangenomen.</p> <p>Art. 189 (<i>nieuw</i>)</p> <p>Amendement nr. 66 tot invoeging van een nieuw artikel 189 wordt eenparig aangenomen.</p> <p>Art. 190 (<i>nieuw</i>)</p> <p>Amendement nr. 67 tot invoeging van een nieuw artikel 190 wordt eenparig aangenomen.</p> <p>Art. 191 (<i>nieuw</i>)</p> <p>Amendement nr. 68 tot invoeging van een nieuw artikel 191 wordt eenparig aangenomen.</p> <p>TITEL 12 (<i>nieuw</i>)</p> <p><i>Wijziging van artikel 23 van het Gerechtelijk Wetboek betreffende het gezag van het rechterlijk gewijsde (nieuw)</i></p> <p>Amendement nr. 69 tot invoeging van een nieuwe titel 12 wordt eenparig aangenomen.</p> <p>Art. 192 (<i>nieuw</i>)</p> <p>Amendement nr. 70 tot invoeging van een nieuw artikel 192 wordt eenparig aangenomen.</p>	<p>Art. 186 (<i>nouveau</i>)</p> <p>L'amendement n° 63 tendant à insérer un article 186 est adopté à l'unanimité.</p> <p>Art. 187 (<i>nouveau</i>)</p> <p>L'amendement n° 64 tendant à insérer un article 187 est adopté à l'unanimité.</p> <p>Art. 188 (<i>nouveau</i>)</p> <p>L'amendement n° 65 tendant à insérer un article 188 est adopté à l'unanimité.</p> <p>Art. 189 (<i>nouveau</i>)</p> <p>L'amendement n° 66 tendant à insérer un article 189 est adopté à l'unanimité.</p> <p>Art. 190 (<i>nouveau</i>)</p> <p>L'amendement n° 67 tendant à insérer un article 190 est adopté à l'unanimité.</p> <p>Art. 191 (<i>nouveau</i>)</p> <p>L'amendement n° 68 tendant à insérer un article 191 est adopté à l'unanimité.</p> <p>TITRE 12 (<i>nouveau</i>)</p> <p><i>Modification de l'article 23 du Code judiciaire relatif à l'autorité de la chose jugée (nouveau)</i></p> <p>L'amendement n° 69 tendant à insérer un titre 12 est adopté à l'unanimité.</p> <p>Art. 192 (<i>nouveau</i>)</p> <p>L'amendement n° 70 tendant à insérer un article 192 est adopté à l'unanimité.</p>
---	--

<p>TITEL 13 (nieuw)</p> <p><i>Wijziging van artikel 392 van het Burgerlijk Wetboek (nieuw)</i></p> <p>Amendement nr. 80 tot invoeging van een nieuwe titel 13 wordt eenparig aangenomen.</p> <p>Art. 193 (nieuw)</p> <p>Amendement nr. 81 tot invoeging van een nieuw artikel 193 wordt eenparig aangenomen.</p> <p>Art. 194 (nieuw)</p> <p>Amendement nr. 82 tot invoeging van een nieuw artikel 194 wordt eenparig aangenomen.</p> <p>TITEL 14 (nieuw)</p> <p><i>Wijzigingen van de wet van 25 ventôse jaar XI tot regeling van het notarisambt (nieuw)</i></p> <p>Amendement nr. 83 tot invoeging van een nieuwe titel 14 wordt eenparig aangenomen.</p> <p>Art. 195 (nieuw)</p> <p>Amendement nr. 84 wordt ingetrokken. Amendement nr. 91 tot invoeging van een nieuw artikel 195 wordt eenparig aangenomen.</p> <p>Art. 196 (nieuw)</p> <p>Amendement nr. 85 tot invoeging van een nieuw artikel 196 wordt eenparig aangenomen.</p> <p>TITEL 15 (nieuw)</p> <p><i>Wijziging van het Wetboek van vennootschappen (nieuw)</i></p> <p>Amendement nr. 86 tot invoeging van een nieuwe titel 15 wordt eenparig aangenomen.</p> <p>Art. 197 (nieuw)</p> <p>Amendement nr. 87 tot invoeging van een nieuw artikel 197 wordt eenparig aangenomen.</p>	<p>TITRE 13 (nouveau)</p> <p><i>Modification de l'article 392 du Code civil (nouveau)</i></p> <p>L'amendement n° 80 tendant à insérer un titre 13 est adopté à l'unanimité.</p> <p>Art. 193 (nouveau)</p> <p>L'amendement n° 81 tendant à insérer un article 193 est adopté à l'unanimité.</p> <p>Art. 194 (nouveau)</p> <p>L'amendement n° 82 tendant à insérer un article 194 est adopté à l'unanimité.</p> <p>TITRE 14 (nouveau)</p> <p><i>Modifications de la loi du 25 ventôse an XI contenant organisation du notariat (nouveau)</i></p> <p>L'amendement n° 83 tendant à insérer un titre 14 est adopté à l'unanimité.</p> <p>Art. 195 (nouveau)</p> <p>L'amendement n° 84 est retiré. L'amendement n° 91 tendant à insérer un article 195 est adopté à l'unanimité.</p> <p>Art. 196 (nouveau)</p> <p>L'amendement n° 85 tendant à insérer un article 196 est adopté à l'unanimité.</p> <p>TITRE 15 (nouveau)</p> <p><i>Modification du Code des sociétés (nouveau)</i></p> <p>L'amendement n° 86 tendant à insérer un titre 15 est adopté à l'unanimité.</p> <p>Art. 197 (nouveau)</p> <p>L'amendement n° 87 tendant à insérer un article 197 est adopté à l'unanimité.</p>
---	---

Art. 198 (nieuw)

Amendement nr. 88 tot invoeging van een nieuw artikel 198 wordt eenparig aangenomen.

Op verzoek van de heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) zal de commissie met toepassing van artikel 83.1 van het Reglement tot een tweede lezing overgaan. De commissie wenst daartoe over een nota van de Juridische Dienst te beschikken.

De rapporteurs,

Sonja BECQ
Goedele UYTTERSROOT

De voorzitter,

Philippe GOFFIN

Art. 198 (nouveau)

L'amendement n° 88 tendant à insérer un article 198 est adopté à l'unanimité.

À la demande de M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen), et en application de l'article 83.1 du Règlement, la commission procédera à une deuxième lecture. La commission souhaiterait disposer à cet effet d'une note du Service juridique.

Les rapporteurs,

Sonja BECQ
Goedele UYTTERSROOT

Le président,

Philippe GOFFIN

BIJLAGEN

ANNEXES

HOORZITTINGEN VAN 6 NOVEMBER 2018

A. Hoorzitting met de heer Jean-François Ledoux en mevrouw Claudine Vroonen, vertegenwoordigers van AVOCATS.BE, de heer Stefan Pieters, vertegenwoordiger van de Orde van Vlaamse Balies, mevrouw Isabelle De Bauw, familiaal bemiddelaar, advocate en opleidster aan de UCL en de heer Benoit Allemeersch, professor aan de KULeuven

A.1. Procedure

De heer Philippe Goffin, voorzitter van de commissie voor de Justitie, geeft lezing van artikel 28, 2bis, van het Kamerreglement:

“Bij hoorzittingen (...) wordt sprekers gevraagd om bij het begin van de hoorzitting duidelijk te vermelden of ze:

1° in een andere hoedanigheid betrokken zijn of geweest zijn bij initiatieven betreffende de voorliggende wetgeving, en

2° betaald worden voor de bijdrage aan de hoorzitting en in voorkomend geval door welke instantie.”

De voorzitter nodigt de sprekers uit om hun respectieve uiteenzettingen aan te vangen met het beantwoorden van deze vragen.

A.2. Uiteenzettingen van de genodigden

A.2.1. Uiteenzetting van de heer Jean-François Ledoux en mevrouw Claudine Vroonen, vertegenwoordigers van AVOCATS.BE

De heer Jean-François Ledoux (AVOCATS.BE) is tevreden over de positieve en praktische wijzigingen die in het wetsontwerp vervat zijn. Hij voegt er wel aan toe dat AVOCATS.BE het jammer vindt niet bij de uitwerking van het wetsontwerp te zijn betrokken. Vandaar dat hij een aantal opmerkingen heeft.

I. Onbekwaamheden

1. Gebruik dat de bestuurder van zijn identiteitskaart maakt

Artikel 11, d), van het wetsontwerp strekt ertoe artikel 492/1, § 1, derde lid, van het Burgerlijk Wetboek aan te vullen met een bepaling onder 21°, luidende:

“21° de ondertekening of authenticatie met behulp van de elektronische identiteitskaart overeenkomstig artikel 6, § 7, van de wet van 19 juli 1991 betreffende de

AUDITIONS DU 6 NOVEMBRE 2018

A. Audition de M. Jean-François Ledoux et Mme Claudine Vroonen, représentants d'AVOCATS.BE, M. Stefan Pieters, représentant de l'“Orde van Vlaamse Balies”, Mme Isabelle De Bauw, médiatrice familiale, avocate et formatrice à l'UCL et M. Benoit Allemeersch, professeur à la KULeuven

A.1. Procédure

M. Philippe Goffin, président de la commission de la Justice, donne lecture de l'article 28, 2bis, du Règlement de la Chambre:

“En cas d'auditions [...], il est demandé aux orateurs de préciser explicitement au début de l'audition:

1° s'ils sont ou ont été associés à quelque autre titre que ce soit à des initiatives relatives à la législation à l'examen, et

2° s'ils sont rémunérés pour leur contribution à l'audition, et le cas échéant, par quelle instance.”

Le président invite les orateurs à entamer leurs exposés respectifs en répondant à ces questions.

A.2. Exposés des invités

A.2.1. Exposé de M. Jean-François Ledoux et Mme Claudine Vroonen, représentants d'AVOCATS.BE

M. Jean-François Ledoux (AVOCATS.BE) salue les modifications positives et pratiques qui sont insérées dans le projet de loi. Cependant, AVOCAT.BE regrette de ne pas avoir été associé à l'élaboration du projet de loi et souhaite formuler une série d'observations.

I. Incapacités

1. Utilisation de sa carte d'identité par l'administré

L'article 11, d), du projet de loi, insère un 21° à l'alinéa 3 du paragraphe premier de l'article 492/1 du Code civil, et est rédigé comme suit:

“21° de signer ou de s'authentifier au moyen de la carte d'identité électronique, conformément à l'article 6, § 7, de la loi du 19 juillet 1991 relative aux registres

bevolkingsregisters, de identiteitskaarten, de vreemdelingenkaarten en de verblijfsdocumenten en tot wijziging van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen".

AVOCATS.BE heeft vragen bij de praktische gevolgen van dit artikel wat het gebruik betreft dat de bestuurde van zijn identiteitskaart maakt. De bestuurde moet van de authenticatiefunctie gebruik kunnen blijven maken, meer bepaald bij een eventuele ziekenhuisopname. Er dient dus absoluut een onderscheid te worden gemaakt tussen de handtekeningsfunctie en de authenticatiefunctie; alleen de handtekeningsfunctie zou moeten worden uitgeschakeld.

De spreker stelt daarom voor in artikel 11, d), van het wetsontwerp de woorden "of authenticatie" weg te laten.

2. Rechten van de patiënt

Artikel 11, e), van het wetsontwerp strekt ertoe tussen het derde en het vierde lid van artikel 492/1, § 1, van het Burgerlijk Wetboek een lid in te voegen, luidende:

"De rechter spreekt zich in alle gevallen ook uit over de bevoegdheid van de bewindvoerder om de rechten van de patiënt uit te oefenen op basis van artikel 14, § 2, van de wet van 22 augustus 2002 betreffende de rechten van de patiënt voor het geval hij zelf deze rechten niet kan uitoefenen volgens voornoemde wet."

Volgens dit artikel kan de vrederechter de bewindvoerder de bevoegdheid geven om de rechten van de bestuurde als patiënt te beheren, zonder enige controle door de rechter. De bewindvoerder kent zijn bestuurde niet goed genoeg om alle in de wet beschreven rechten van de patiënt te doen gelden (reanimatie van de bestuurde, therapeutische hardnekkigheid, keuze van de doodskist of keuze voor bijvoorbeeld crematie bij overlijden enzovoort).

Artikel 88 van het wetsontwerp beoogt de wijziging van de wet van 22 augustus 2002 betreffende de rechten van de patiënt en luidt:

"In artikel 14, § 2, van de wet van 22 augustus 2002 betreffende de rechten van de patiënt, vervangen bij de wet van 17 maart 2013, worden de woorden "na machtiging door de vrederechter overeenkomstig artikel 499/7, § 1" vervangen door de woorden "aangesteld door de vrederechter overeenkomstig artikel 499/7, § 1, vierde lid,".

AVOCATS.BE stelt voor die beide bepalingen weg te laten uit het wetsontwerp, aangezien de wet op de rechten van de patiënt de bestuurde al de maatregelen

de la population, aux cartes d'identité, aux cartes d'étranger et aux documents de séjour et modifiant la loi du 8 août 1983 organisant un Registre national des personnes physiques."

AVOCATS.BE se pose la question des conséquences pratiques de cet article en ce qui concerne l'utilisation de sa carte d'identité par l'administré. La possibilité pour celui-ci d'encore bénéficier de la fonction d'authentification reste nécessaire, notamment pour une éventuelle admission à la clinique. Il faut donc impérativement différencier la fonction signature de la fonction authentification, seule la fonction signature devant être désactivée.

Il propose dès lors de supprimer les mots "ou de s'authentifier" à l'article 11, d), du projet de loi.

2. Droits du patient

L'article 11, e), du projet de loi, insère un alinéa entre l'alinéa 3 et l'alinéa 4 du paragraphe premier de l'article 492/1 du Code civil est rédigé comme suit:

"Dans tous les cas, le juge se prononce également sur la compétence de l'administrateur d'exercer les droits du patient sur base de l'article 14, § 2, de la loi du 22 août 2002 relative aux droits du patient, si la personne n'est pas en mesure d'exercer elle-même ces droits selon la loi précitée."

Selon cet article, le juge de paix peut donner la compétence à l'administrateur de gérer les droits du patient de l'administré, et ce sans le moindre contrôle du juge. L'administrateur ne connaît pas suffisamment son administré pour faire face à l'ensemble des droits du patient tels que décrits par la loi (réanimation de l'administré, acharnement thérapeutique, choix du cercueil ou p. ex. d'une incinération en cas de décès...).

L'article 88 du projet de loi modifie la loi du 22 août 2002 relative aux droits du patient et est rédigé comme suit:

"Dans l'article 14, § 2, de la loi du 22 août 2002 relative aux droits du patient, remplacé par la loi du 17 mars 2013, les mots "après autorisation du juge de paix conformément à l'article 499/7, § 1er" sont remplacés par les mots "désigné par le juge de paix pour le faire, conformément à l'article 492/1, § 1er, alinéa 4,".

AVOCATS.BE propose de supprimer ces deux dispositions du projet de loi, puisque la loi sur le droit du patient garantit déjà à l'administré les mesures qui lui

garandeert die voor hem het gunstigst uitvallen. Die rechten worden uitgeoefend door de personen uit de omgeving van de bestuurde (echtgeno(o)t(e), kinderen, of bij ontstentenis daarvan, de huisarts).

De spreker stelt daarom voor de artikelen 11, e), en 88 van het wetsontwerp weg te laten.

3. Opdrachten na het overlijden van de bestuurde

Artikel 34 van het wetsontwerp beoogt het eerste en het tweede lid van artikel 499/19, § 2, van het Burgerlijk Wetboek te vervangen door wat volgt:

“Indien de beschermde persoon tijdens de duur van het bewind overlijdt, kan de vrederechter, ambtshalve of op verzoek van de bewindvoerder, van de vertrouwenspersoon of van elke belanghebbende evenals van de procureur des Konings, in afwijking van § 1, de bewindvoerder over de goederen, bij afwezigheid van erfgenamen die zich bij deze bewindvoerder hebben aangemeld, machtigen om diens opdracht uit te oefenen tot uiterlijk zes maanden na dit overlijden.

De bevoegdheden van de bewindvoerder zijn in dat geval beperkt tot de eventuele teruggave van een goed dat de persoon als hoofdverblijfplaats had gehuurd met inbegrip van het recht om te beschikken over de huurwaarborg en de betaling bij voorafneming op de tegoeden van de nalatenschap van de bezoldigingen en vergoedingen bedoeld in artikel 497/5, de begrafenis-kosten en de andere bevoordechte schuldvorderingen vermeld in de artikelen 19 en 20 van de hypothekewet van 16 december 1851 evenals de rusthuiskosten voor zover deze dateren van voor het overlijden van de beschermd persoon.

De opdracht van de bewindvoerder eindigt in ieder geval op het tijdstip waarop de curator over de onbeheerde nalatenschap zijn opdracht aanvat of op het tijdstip waarop een erfgenaam zich aanmeldt. De bewindvoerder deelt deze informatie mee aan de vrederechter.”

AVOCATS.BE stelt voor dat de bewindvoerder bij het verstrijken van zijn opdracht kan verzoeken om de aanstelling van een curator van de onbeheerde nalatenschap, van een sekwester of van een voorlopige bewindvoerder over de nalatenschap.

AVOCATS.BE suggereert dat het laatste lid van het ontworpen artikel 34 de volgende zin bevat: “De opdracht van de bewindvoerder eindigt hoe dan ook op het tijdstip waarop de curator of de voorlopige bewindvoerder van de nalatenschap zijn opdracht in verband met die nalatenschap aanvat.”

sont le plus favorables. Ces droits sont exercés par les personnes qui entourent l’administré (conjoint, enfants, ou, à défaut, médecin de famille).

Il propose de supprimer les articles 11, e), et 88 du projet de loi.

3. Missions après décès de l’administré

L’article 34 du projet de loi remplace les alinéas 1er et 2 du deuxième paragraphe de l’art. 499/19 du Code civil par le texte suivant:

“En cas de décès de la personne protégée pendant la durée de l’administration, le juge de paix peut, par dérogation au § 1er, autoriser, d’office ou à la demande de l’administrateur, de la personne de confiance ou de toute personne intéressée ainsi que du procureur du Roi, l’administrateur des biens, en l’absence d’héritiers qui se seraient signalés auprès de cet administrateur, à poursuivre sa mission jusqu’à six mois au maximum après ce décès.

Dans ce cas, les compétences de l’administrateur se limitent à la restitution éventuelle d’un bien loué par la personne en tant que résidence principale, en ce compris le droit de disposer de la garantie locative, et au paiement par prélèvement sur les avoirs de la succession des rémunérations et des indemnités visées à l’article 497/5, des frais funéraires et des autres créances privilégiées mentionnées aux articles 19 et 20 de la loi hypothécaire du 16 décembre 1851, ainsi que des frais de séjour en maison de repos, pour autant que ceux-ci soient antérieurs au décès de la personne protégée.

La mission de l’administrateur prend fin en tous les cas au moment où le curateur entame sa mission sur la succession vacante ou au moment où un héritier se manifeste. L’administrateur communique cette information au juge de paix.”

AVOCATS.BE propose qu’en fin de mandat de l’administrateur de biens, celui-ci puisse solliciter la désignation d’un curateur à succession vacante, d’un séquestre ou d’un administrateur provisoire à succession.

AVOCATS.BE suggère que l’article 34 du projet de loi dispose dans son dernier alinéa que “la mission de l’administrateur prend fin en tous les cas au moment où le curateur ou l’administrateur provisoire à succession entame sa mission sur la succession.”.

4. De bij het verzoekschrift te voegen geneeskundige verklaring

Artikel 56 van het wetsontwerp strekt tot vervanging van artikel 1241 van het Gerechtelijk Wetboek door wat volgt:

“Art. 1241. § 1. Tenzij het verzoek gegrond is op artikel 488/2 van het Burgerlijk Wetboek, wordt een omstandige geneeskundige verklaring, waarvan het model door de Koning wordt vastgesteld, van ten hoogste vijftien dagen oud, afgeleverd door een erkende arts of een psychiater, bij het verzoekschrift gevoegd. Die verklaring beschrijft de gezondheidstoestand van vooroemde persoon op grond van de actuele medische gegevens van het patiëntendossier bedoeld in artikel 9 van de wet van 22 augustus 2002 betreffende de rechten van de patiënt of een recent onderzoek van de persoon. (...)"

De nieuwe formulering van artikel 1241 van het Gerechtelijk Wetboek strekt ertoe te bepalen dat bij elk nieuw verzoekschrift een medische verklaring van een erkend arts of van een psychiater moet worden gevoegd. AVOCATS.BE wijst erop dat dit aanzienlijke medische kosten (waarvan niet vaststaat dat ze door de sociale zekerheid zullen worden terugbetaald) met zich zal brengen voor de bestuurde, die bovendien met bijkomende administratieve traagheid zal worden geconfronteerd.

Daarenboven moet de verklaring worden afgegeven door een erkend arts of een psychiater; zulks beperkt uiteraard het aantal artsen dat een dergelijke verklaring kan afleveren. Bovendien zal die arts of die psychiater de bestuurde op voorhand moeten hebben ontmoet.

Het ware derhalve raadzaam te bepalen dat een geneeskundige verklaring alleen vereist is voor verzoekschriften die een wijziging van de bekwaamheid van de bestuurde beogen, alsook in de gevallen waarin de vrederechter uitdrukkelijk om een dergelijke verklaring verzoekt.

Er wordt voorgesteld in artikel 56 van het wetsontwerp, tussen de woorden “op artikel 488/2 van het Burgerlijk Wetboek,” en de woorden “wordt een omstandige geneeskundige verklaring”, de woorden „, wanneer het ingediende verzoekschrift een wijziging van de bekwaamheid van de bestuurde beoogt, of wanneer de vrederechter dit uitdrukkelijk eist,” in te voegen.

5. Oproepingen – partijen in het geding

Artikel 60 van het wetsontwerp strekt tot vervanging van artikel 1244 van het Gerechtelijk Wetboek door wat volgt:

4. Certificat médical à joindre à la requête

L’article 56 du projet de loi remplace l’article 1241 du Code judiciaire par le texte suivant:

“Art. 1241. § 1er. À moins que la demande ne soit fondée sur l’article 488/2 du Code civil, un certificat médical circonstancié dont le modèle est établi par le Roi, de moins de quinze jours, délivré par un médecin agréé ou un psychiatre, est joint à la requête. Il y décrit l’état de santé de celle-ci sur base des données médicales actualisées du dossier du patient visé à l’article 9 de la loi du 22 août 2002 relative aux droits du patient ou sur base d’un examen récent de la personne. (...)"

La nouvelle rédaction de l’article 1241 du Code judiciaire prévoit l’obligation de joindre le certificat médical d’un médecin agréé ou d’un psychiatre pour chaque nouvelle requête déposée. AVOCATS.BE relève que l’administré va devoir dès lors faire face à d’importants frais médicaux (avec un remboursement hypothétique au niveau de la sécurité sociale) et à une lenteur administrative supplémentaire.

De plus, le médecin devra être agréé ou psychiatre, ce qui limitera bien évidemment le nombre de médecins pouvant délivrer un tel certificat. Il devra en outre obligatoirement avoir rencontré l’administré au préalable.

Il serait dès lors judicieux de limiter le dépôt d’un certificat médical aux seules requêtes visant à modifier la capacité de l’administré et aux cas où le juge de paix le demande expressément.

Il est proposé d’ajouter les mots “lorsque la requête déposée vise à modifier la capacité de l’administré, ou lorsque le juge de paix le requiert expressément,” entre les mots “sur l’article 488/2 du Code civil,” et les mots “un certificat médical circonstancié” à l’article 56 du projet de loi.

5. Convocations – parties à la cause

L’article 60 du projet de loi remplace l’article 1244 du Code judiciaire par le texte suivant:

“§ 1. De rechter onderzoekt het verzoek.

§ 2. Hij roept ambtshalve de verzoeker op wanneer deze vraagt gehoord te worden.

Hij roept ambtshalve de beschernde of de te beschermen persoon op wanneer het verzoek een mogelijke weerslag heeft op zijn bekwaamheid, in de zin van artikel 491, e), van het Burgerlijk Wetboek, tenzij die persoon zich niet kan verplaatsen.

Hij kan bovendien de personen bedoeld in de vorige leden, de lasthebber, de bewindvoerder of bewindvoerders, de vertrouwenspersoon en elke andere persoon, inzonderheid de personen die zijn vermeld in artikel 1240, oproepen telkens hij dit nuttig acht.

De oproepingen worden ter kennis gebracht door de griffier.

De personen die worden opgeroepen, worden aldus partij in het geding, tenzij zij zich er ter zitting tegen verzetten. Zij worden hiervan op de hoogte gebracht in de oproeping.”

AVOCATS.BE is verbaasd over de formulering volgens dewelke alle opgeroepen personen partijen in het geding worden. Moet daaruit worden afgeleid dat die partijen ook in het raam van elk verzoekschrift zullen moeten worden opgeroepen? Zullen die nieuwe partijen in het geding ook toegang moeten hebben tot het dossier? Zo ja, op welke manier? Het spreekt immers voor zich dat de rechten van verdediging van elk van de partijen moeten worden geëerbiedigd.

6. Kennisgeving van de beschikkingen

Artikel 69 van het wetsontwerp beoogt een nieuw artikel 1249/2 in het Gerechtelijk Wetboek in te voegen, luidende:

“§ 1. Binnen drie dagen na de uitspraak geeft de griffier kennis van de beschikking aan de partijen en, in voorkomend geval, de bewindvoerders.

Een niet ondertekend afschrift wordt, in voorkomend geval, binnen dezelfde termijn aan de beschernde persoon, de vertrouwenspersonen en de advocaten van de partijen meegedeeld.

§ 2. De termijn om de rechtsmiddelen aan te wenden voor de partijen begint te lopen vanaf deze kennisgeving. De griffier brengt de partijen hiervan op de hoogte op het ogenblik van de kennisgeving.

“§ 1er. Le juge vérifie la demande.

§ 2. Il convoque d’office le requérant lorsqu’il fait la demande d’être entendu.

Il convoque d’office la personne protégée ou à protéger lorsque la demande est susceptible d’affecter sa capacité au sens de l’article 491, e), du Code civil, à moins qu’elle soit dans l’impossibilité de se déplacer.

Il peut, en outre, convoquer les personnes visées aux alinéas précédents, le mandataire, le ou les administrateurs, la personne de confiance et toute autre personne, notamment celles qui sont mentionnées à l’article 1240, chaque fois qu’il l’estime utile.

Les convocations sont notifiées par le greffier.

Les personnes convoquées deviennent des parties à la cause sauf si elles s’y opposent à l’audience. Elles en sont avisées dans la convocation.”

AVOCATS.BE s’étonne de la formulation qui prévoit que toutes les personnes convoquées deviennent des parties à la cause. Doit-on en déduire que ces parties devront-être convoquées également dans le cadre de toute requête? Ces nouvelles parties à la cause devront-elles avoir un accès au dossier? Si oui, lequel, puisque, bien évidemment, il convient de respecter les droits de la défense de chacune des parties?

6. Notification des ordonnances

L’article 69 du projet de loi en ce qu’il insère un nouvel art. 1249/2 au Code judiciaire rédigé comme suit:

“§ 1er. Dans les trois jours du prononcé, le greffier notifie les ordonnances aux parties et, le cas échéant, aux administrateurs.

Une copie non signée est, le cas échéant, communiquée à la personne protégée, aux personnes de confiance, et aux avocats des parties dans le même délai.

§ 2. Le délai pour exercer les voies de recours par les parties court à partir de cette notification. Le greffier en avise les parties au moment de la notification.

§ 3. Een uittreksel bevattende het beschikkende gedeelte kan worden meegedeeld aan enige andere persoon die een bijzonder belang verantwoordt in verband met de bescherming van de betrokken persoon.”

AVOCATS.BE vreest dat de mededeling aan de kwetsbare persoon in de praktijk in handen van derden valt, die dit document, evenals het bezorgen ervan aan derden, tegen de belangen van de beschermde persoon zouden kunnen gebruiken.

7. Centraal register van de bescherming van de personen – Toegang en beheer

Artikel 84 van het wetsontwerp beoogt een nieuw artikel 1253/4 in het Gerechtelijk Wetboek in te voegen, luidende:

“§ 1. De magistraten van de rechterlijke orde bedoeld in artikel 58bis, de griffiers en bewindvoerders, in het kader van de vervulling van hun wettelijke opdrachten alsook de beschermde persoon of, na zijn overlijden, zijn erfgenamen, de vertrouwenspersoon en, in het algemeen, elkeen die partij is in een procedure waarvan de behandeling door het register wordt verzekerd, hun advocaten, de notarissen, de gerechtsdeurwaarders en de beheerder hebben toegang tot de voor hen relevante gegevens van het register, volgens de nadere regels bepaald door de Koning, na het advies van de Gegevensbeschermingsautoriteit. (...)"

In dit artikel zouden de partijen met toegang tot het register nauwkeuriger moeten worden omschreven. Tevens is het belangrijk te omschrijven wat moet worden verstaan onder “relevante gegevens”, alsook aan te geven wie zal bepalen welke in het register vervatte gegevens relevant zijn voor welke (categorieën) van betrokkenen. Voorts moeten de zeer persoonlijke gegevens niet worden meegedeeld.

AVOCATS.BE is bovendien verbaasd dat de gerechtsdeurwaarders zijn opgenomen in de lijst van personen die toegang hebben tot het register.

Tot slot is AVOCATS.BE bereid de FOD Justitie te ondersteunen bij het beheer van voormeld register, zoals dat al gebeurt met RegSol.

AVOCATS.BE dringt erop aan dat de beroepskaart van de advocaat, veeleer dan diens identiteitskaart, de vereiste toegang biedt. De beroepskaart is immers het enige document dat diens hoedanigheid van advocaat waarborgt.

§ 3. Un extrait de l'ordonnance comprenant le dispositif peut être communiqué à toute autre personne qui justifie d'un intérêt particulier en lien avec la protection de la personne concernée.”

AVOCATS.BE craint que la communication faite à la personne vulnérable ne tombe en fait entre les mains de tiers, qui pourraient utiliser ce document contre les intérêts de la personne protégée, tout comme la transmission à des tiers.

7. Registre central de la protection des personnes – Accès et gestion

L'article 84 du projet de loi insère un nouvel article 1253/4 au Code judiciaire rédigé comme suit:

“§ 1er. Les magistrats de l'ordre judiciaire visés à l'article 58bis, les greffiers et les administrateurs, dans le cadre de l'accomplissement de leurs missions légales, ainsi que la personne protégée ou à protéger ou, après le décès de celle-ci, ses héritiers, la personne de confiance et généralement toute partie à une procédure dont le traitement est assuré par le registre, leurs avocats, les notaires, les huissiers et le gestionnaire peuvent accéder aux données du registre qui sont pertinentes pour eux, selon les modalités fixées par le Roi, après avis de l'Autorité de protection des données. (...)"

Cet article devrait être plus précis en ce qui concerne la définition des parties ayant accès au registre. Il serait également important de définir ce qu'il faut entendre par “informations pertinentes” et de préciser qui va déterminer quelles informations figurant au registre sont pertinentes pour quelles (catégories de) personnes. D'autre part, les éléments très personnels ne doivent pas être transmis.

AVOCATS.BE s'étonne en outre que les huissiers soient cités parmi les personnes ayant accès au registre.

Enfin, AVOCATS.BE est disposé à apporter son soutien au SPF Justice dans sa mission de gestion dudit registre, comme il le fait déjà avec RegSol.

AVOCATS.BE insiste pour que la carte professionnelle de l'avocat et non pas la carte d'identité de celui-ci, lui ouvre les accès nécessaires. La carte d'avocat est en effet le seul document garantissant la qualité d'avocat.

8. Vergissing betreffende de nummering

In artikel 36 van het wetsontwerp moet op het einde van het eerste lid van het te wijzigen artikel 500/3 van het Gerechtelijk Wetboek, niet worden verwezen naar artikel 1247, maar naar artikel 1724 van het Gerechtelijk Wetboek.

II. Familierecht

1. Vordering tot opheffing van het verbod een huwelijk aan te gaan – Duitse taal

Artikel 121 van het wetsontwerp beoogt een nieuwe § 2/2 in het Gerechtelijk Wetboek in te voegen, luidende:

“De vorderingen tot opheffing van het verbod een huwelijk aan te gaan bedoeld in de artikelen 164 en 353-13 van het Burgerlijk Wetboek worden voor de familierechtbank van de woonplaats of, bij ontstentenis daarvan, van de verblijfplaats van een van de toekomstige echtgenoten gebracht.

Indien de toekomstige echtgenoten geen woonplaats of geen verblijfplaats hebben in België, is de familierechtbank van Brussel bevoegd om kennis te nemen van de vordering.”

Het tweede lid strekt ertoe te bepalen dat, indien de toekomstige echtgenoten geen woonplaats of geen verblijfplaats hebben in België, de familierechtbank van Brussel bevoegd is om kennis te nemen van de vordering. Aangezien dat rechtscollege niet over een Duitstalige kamer beschikt, oppert AVOCATS.BE toe te voegen dat de familierechtbank van Eupen bevoegd zou zijn voor de toekomstige echtgenoten die zich in het Duits uitdrukken.

Er wordt voorgesteld om tussen de woorden “geen verblijfplaats hebben in België,” en de woorden “is de familierechtbank van Brussel”, de woorden “is de familierechtbank van Eupen bevoegd om kennis te nemen van de vordering van de toekomstige echtgenoten die zich in het Duits uitdrukken en is” in te voegen. Bovendien wordt voorgesteld om na de woorden “de familierechtbank van Brussel bevoegd om kennis te nemen van de vordering” de woorden “van alle andere toekomstige echtgenoten” toe te voegen.

2. Buitengewone kosten

De spreker gaat in op de Franse tekst van artikel 125 van het wetsontwerp, dat artikel 203bis, § 3, derde lid, van het Burgerlijk Wetboek aanvult met drie leden. Het eerste lid ervan luidt:

8. Erreur de numérotation

À l'article 36 du projet de loi, alinéa 1° du nouvel article 500/3 du Code judiciaire *in fine*, c'est l'article 1724 du Code judiciaire qui doit être visé et non l'art. 1247.

II. Droit de la famille

1. Demande de levée de prohibition d'un mariage – Langue allemande

L'article 121 du projet de loi insère un nouveau § 2/2 à l'article 629bis du Code judiciaire rédigé comme suit:

“Les demandes de levée de la prohibition de contracter un mariage visées aux articles 164 et 353-13 du Code civil sont portées devant le tribunal de la famille du domicile ou à défaut, de la résidence d'un des futurs conjoints.

En l'absence de domicile ou de résidence des futurs conjoints en Belgique, le tribunal de la famille de Bruxelles est compétent pour connaître de la demande.”

L'alinéa 2 prévoit qu'en l'absence de domicile ou de résidence des futurs conjoints en Belgique, le tribunal de la famille de Bruxelles est compétent pour connaître de la demande. Cette juridiction ne disposant pas de chambre germanophone, AVOCATS.BE suggère d'ajouter que le tribunal de la famille d'Eupen est compétent pour les futurs conjoints s'exprimant en allemand.

Il est proposé d'ajouter les mots “le tribunal de la famille d'Eupen est compétent pour connaître la demande de futurs conjoints s'exprimant en langue allemande et” entre les mots “en Belgique,” et les mots “le tribunal de la famille de Bruxelles”. Il est également proposé d'ajouter les mots “de tous les autres futurs conjoints” après les mots “pour connaître de la demande”.

2. Frais extraordinaires

L'article 125 du projet de loi complète l'alinéa 3 du § 3 de l'article 203bis du Code civil par trois alinéas dont le premier est rédigé comme suit:

“Dans les cas où les frais extraordinaires doivent faire l’objet d’une concertation préalable et d’un accord préalable exprès, sauf en cas d’urgence et de force majeure, la condition d’un accord préalable est remplie lorsque le parent à qui la demande d’accord est adressée par envoi recommandé ou par fax s’abstient d’y répondre de l’une de ces manières dans les 8 jours. Lorsque la demande est formulée pendant les vacances scolaires d’au moins une semaine ou plus, ce délai est porté à 30 jours.”

AVOCATS.BE vindt dat die formulering beter kan.

De vereniging is ingenomen met het streven om de partijen een schriftelijk bewijs van het verzoek tot akkoord op te leggen, maar heeft bedenkingen bij de logheid van de opgelegde procedure (zending per aangetekende brief of fax) in een tijdperk waarin de communicatie tussen ouders hoofdzakelijk elektronisch verloopt. Het versturen van een aangetekende brief tussen de ouders kan als een onnodige bron van spanning worden opgevat.

Tot slot is de termijn van 8 dagen om al dan niet tot een akkoord te komen in geval van een aangetekende brief, bijzonder kort en onrealistisch; dergelijke poststukken worden immers slechts 15 dagen in het postkantoor bewaard.

Er wordt voorgesteld om in het Frans de woorden “*envoi recommandé ou par fax*” te vervangen door de woorden “*courrier postal ou électronique*” (in het Nederlands zouden de woorden “aangetekende brief, faxbericht of op elektronische wijze” derhalve worden vervangen door de woorden “brief of op elektronische wijze”).

3. Vaststelling van de onderhoudsbijdragen

Artikel 126 van het wetsontwerp strekt tot wijziging van artikel 1321, § 1, van het Gerechtelijk Wetboek als volgt:

“1° in paragraaf 1 worden de woorden “Behoudens akkoord van de partijen over het bedrag van de onderhoudsbijdrage in het belang van het kind, vermeldt elke rechterlijke beslissing die de onderhoudsbijdrage vaststelt op grond van artikel 203, § 1, van het Burgerlijk Wetboek volgende elementen:” vervangen door de woorden “Elke rechterlijke beslissing en elke overeenkomst die een onderhoudsbijdrage vaststelt op grond van artikel 203, § 1, van het Burgerlijk Wetboek vermeldt volgende elementen:”,

“Dans les cas où les frais extraordinaires doivent faire l’objet d’une concertation préalable et d’un accord préalable exprès, sauf en cas d’urgence et de force majeure, la condition d’un accord préalable est remplie lorsque le parent à qui la demande d’accord est adressée par envoi recommandé ou par fax s’abstient d’y répondre de l’une de ces manières dans les 8 jours. Lorsque la demande est formulée pendant les vacances scolaires d’au moins une semaine ou plus, ce délai est porté à 30 jours.”

AVOCATS.BE regrette la formulation peu heureuse de cette exception.

Il salue la volonté d'imposer aux parties une preuve écrite de la demande d'accord, mais s'interroge sur la lourdeur de la procédure imposée (envoi par recommandé ou par fax) à une époque où la communication entre parents est essentiellement électronique. L'envoi d'un recommandé entre les parents peut être perçu comme source de tension inutile.

Enfin, le délai de 8 jours pour obtenir ou non un accord est fort court et irréaliste si l'envoi se fait par recommandé, lequel est conservé 15 jours à la poste.

Il est proposé de remplacer les mots “*envoi recommandé ou par fax*” par les mots “*courrier postal ou électronique*”.

3. Fixation contribution alimentaire

L'article 126 du projet de loi modifie le paragraphe premier de l'article 1321 du Code judiciaire comme suit:

“1° dans le paragraphe 1er, les mots “Sauf accord des parties quant au montant de la contribution alimentaire conforme à l'intérêt de l'enfant, toute décision judiciaire, fixant une contribution alimentaire en vertu de l'article 203, § 1er, du Code civil, indique les éléments suivants:” sont remplacés par les mots “Toute décision judiciaire et toute convention fixant une contribution alimentaire en vertu de l'article 203, § 1er, du Code civil indique les éléments suivants:”;

2° in paragraaf 1, 1°, worden de woorden “of door de partijen” ingevoegd tussen de woorden “de familierechtbank” en de woorden “in acht genomen”;

3° in paragraaf 2, worden de woorden “of de overeenkomst” ingevoegd tussen de woorden “De familierechtbank” en het woord “verduidelijkt”;

4° in paragraaf 2, 2°, worden de woorden “bij een met bijzondere redenen omkleed vonnis” vervangen door de woorden “met een omstandige motivering”, worden de woorden “heeft bepaald” vervangen door de woorden “hebben bepaald”, en worden de woorden “zij afwijkt” vervangen door de woorden “zij afwijken”;

5° in paragraaf 3, eerste en tweede lid, worden de woorden “of de overeenkomst” telkens ingevoegd tussen de woorden “Het vonnis” en het woord “vermeldt”.

AVOCATS.BE stelt zich vragen bij het feit dat de woorden “of door de partijen” alleen in 1° van dit artikel worden toegevoegd; dat zou betekenen dat alleen de ouders – en geen eventuele andere partijen – verantwoording zouden moeten afleggen voor alle elementen die zijn vervat in het tweede tot en met het achtste lid. Het is van oordeel dat op zijn minst moet worden geëxpliciteerd wie die “andere partijen” zijn.

A.2.2. Uiteenzetting van de heer Stefan Pieters, vertegenwoordiger van de Orde van Vlaamse Balies

De heer Stefan Pieters (Orde van Vlaamse Balies, hierna: OVB) deelt het standpunt van de organisatie die hij vertegenwoordigt mee in de uiteenzetting die hierna volgt.

De OVB verwelkomt de voorgestelde wijzigingen aan de wetgeving inzake de onbekwaamheid. Veelal ondersteunt zij deze, zij het dat de OVB tevens een aantal aandachtspunten wenst te signaleren. In wat hierna volgt worden de voorgestelde wijzigingen en de aandachtspunten toegelicht.

a. Vereenvoudiging en informatisering van de bestaande procedure inzake bewind¹

De OVB is voorstander van een vereenvoudiging en informatisering van de procedure met als doel de vermindering van de werklast voor magistraten en griffies. Het feit dat één procedure wordt voorgesteld in plaats van vier procedures verhoogt ook de transparantie en toegankelijkheid naar de rechtzoekenden toe en kan dus worden toegejuicht.

¹ Zie MvT Wetsontwerp 8 oktober 2018, Parl. St. Kamer DOC 54-3303/001, blz. 8-9.

2° dans le paragraphe 1er, 1°, les mots “ou par les parties” sont insérés entre les mots “tribunal de la famille” et les mots “en vertu”;

3° dans le paragraphe 2, les mots “ou la convention” sont insérés entre le mot “famille” et le mot “précise”;

4° dans le paragraphe 2, 2°, les mots “dans un jugement spécialement motivé” sont remplacés par les mots “par une motivation spéciale”, les mots “il a fixé” sont remplacés par les mots “ils ont fixés”, et les mots “il s’écarte” par les mots “ils s’écartent”;

5° dans le paragraphe 3, alinéas 1er et 2, les mots “ou la convention” sont chaque fois insérés entre les mots “jugement” et “mentionne”.”

AVOCATS.BE s’interroge sur l’ajout des mots “ou par les parties” au 1° uniquement de cet article: cela supposerait que seuls les parents – et pas les éventuelles autres parties – devraient justifier de l’ensemble des éléments repris aux alinéas 2 à 8. Il estime qu’il faudrait a minima expliciter quelles sont ces “autres parties”.

A.2.2. Exposé de M. Stefan Pieters, représentant de l’Orde van Vlaamse Balies

M. Stefan Pieters, représentant de l’Orde van Vlaamse Balies (ci-après l’OVB) donne le point de vue de l’organisation qu’il représente dans l’exposé qui suit.

L’OVB se félicite des modifications proposées à la législation sur l’incapacité. Il les soutient souvent, même s’il souhaite également attirer l’attention sur plusieurs points. Les modifications proposées et les points à prendre en considération sont expliqués ci-après.

a. Simplification et informatisation de la procédure existante en matière d’administration¹

L’OVB est favorable à la simplification et à l’informatisation de la procédure afin de réduire la charge de travail des magistrats et des greffiers. Le fait qu’une seule procédure soit proposée au lieu de quatre augmente également la transparence et l’accessibilité pour les justiciables et doit donc être salué.

¹ Voir Exposé des motifs du projet de loi du 8 octobre 2018, Doc. parl. Chambre DOC 54-3303/001, p. 8-9.

b. Invoering van een permanent evaluatiesysteem voor bewind²

De OVB is zeker vragende partij voor meer controle op het bewind. Op die manier wordt het bewind voor de rechtzoekenden, en voornamelijk voor de beschermd persoon, transparanter gemaakt en kan misbruik zeer snel worden opgespoord.

Tegelijkertijd wil de OVB de gelegenheid te baat nemen om even te signaleren dat naar haar aanvoelen de wetgever soms te veel uitgaat van het standpunt dat de bewindvoerder zijn positie misbruikt. De OVB is de mening toegedaan dat een dergelijk uitgangspunt enerzijds rechtvaardigt dat meer controle op het bewind wordt voorzien, waarvan zij voorstander is, maar dat anderzijds een dergelijk uitgangspunt aanleiding geeft tot een (vaak ongegrond) wantrouwen bij de rechtzoekenden ten aanzien van het bewind waardoor de perceptie ervan eerder negatief wordt. Een dergelijke perceptie doet dan weer afbreuk aan het degelijke werk dat dagelijks door vele bewindvoerders wordt verricht. Bovendien durft het uitgangspunt van misbruik door bewindvoerders (soms) leiden tot een omgekeerde beweging waarbij wordt gezocht naar feiten die de premissie van het misbruik ondersteunen. Een en ander doet uiteraard geen afbreuk aan het feit dat wanneer misbruik wordt vastgesteld de OVB, zoals de wetgever, van oordeel is dat streng moet worden opgetreden.

c. Afschaffing van lijst met gezondheidstoestanden die tot een algemene onbekwaamheid kunnen leiden in termen van vermogensrechtelijke handelingen en het automatisch ontslag van een aantal plichten³

De OVB is van oordeel dat via deze weg meer recht wordt gedaan aan de specifieke situatie waarin de beschermd persoon zich bevindt. De rechter zal immers meer gedwongen worden tot een beoordeling van de situatie *in concreto*, en zal niet meer op algemene wijze uitspraak kunnen doen. Het komt voor dat de belangen van rechtzoekenden zodoende beter ter harte kunnen worden genomen. In het licht van de doelstelling van de wetgever om de werklast binnen Justitie te verminderen,⁴ durft de OVB zich evenwel de vraag te stellen of deze maatregel daaraan ten goede komt.

b. Instauracion d'un système d'évaluation permanente de l'administration²

L'OVB est certainement favorable à un renforcement du contrôle de l'administration. Cela augmentera la transparence de l'administration pour les justiciables, et en particulier pour la personne protégée, et permettra de détecter très rapidement les abus.

En même temps, l'OVB tient à souligner qu'à son avis, le législateur estime parfois un peu trop vite que l'administrateur abuse de sa position. L'OVB est d'avis qu'un tel point de départ, d'une part, justifie un plus grand contrôle de l'administration, auquel il est favorable et, d'autre part, suscite une méfiance (souvent infondée) de la part des justiciables vis-à-vis de l'administration, ce qui rend sa perception plutôt négative. Une telle perception, à son tour, porte atteinte au bon travail accompli quotidiennement par de nombreux administrateurs. De plus, la présomption d'abus par les administrateurs conduit (parfois) à un mouvement inverse où l'on recherche des faits pour appuyer les prémisses de l'abus. Il n'empêche bien entendu que, lorsque des abus sont constatés, l'OVB, au même titre que le législateur, considère qu'il faut faire preuve de sévérité.

c. Suppression de la liste des états de santé pouvant entraîner une incapacité générale en termes de droit patrimonial et le retrait de plein droit d'un certain nombre d'obligations³

L'OVB estime que ces mesures permettront, dans une plus large mesure, de tenir compte de la situation spécifique de la personne protégée. En effet, le juge sera davantage contraint d'évaluer concrètement la situation et ne pourra plus se prononcer de manière générale, ce qui permettra de mieux tenir compte des intérêts des justiciables. L'OVB se demande cependant si cette mesure permettra d'atteindre l'objectif poursuivi par le législateur de diminuer la charge de travail de la Justice⁴.

² Zie MvT Wetsontwerp 8 oktober 2018, *Parl. St. Kamer* DOC 54-3303/001, blz. 4 en 28.

³ Zie MvT Wetsontwerp 8 oktober 2018, *Parl. St. Kamer* DOC 54-3303/001, blz. 28-29.

⁴ Zie MvT Wetsontwerp 8 oktober 2018, *Parl. St. Kamer* DOC 54-3303/001, blz. 9.

² Voir Exposé des motifs du projet de loi du 8 octobre 2018, *Doc. parl. Chambre* DOC 54-3303/001, p. 4 en 28.

³ Voir l'exposé des motifs du projet de loi du 8 octobre 2018, *Doc. parl., Chambre*, DOC 54-3303/001, p. 28-29.

⁴ Voir l'exposé des motifs du projet de loi du 8 octobre 2018, *Doc. parl., Chambre*, DOC 54-3303/001, p. 9.

d. Beter evenwicht tussen autonomie en bescherming van de beschermde persoon

De wetgever wil via een aantal wijzigingen de autonomie van de lastgever verhogen, conform de regeling van het bewind.⁵ Zo wordt bijvoorbeeld voorgesteld om, conform met de verplichtingen van de bewindvoerder, de lasthebber te verplichten tot een overleg met de lastgever op regelmatige tijdstippen, alsook om hem te verplichten om de lastgever zoveel als mogelijk en in verhouding tot zijn begripsvermogen te betrekken bij de uitvoering van de lastgeving. Dit alles vanuit de idee dat de buitengerechtelijke bescherming tot doel heeft om de autonomie van de beschermde persoon te verhogen. De OVB juicht deze wijzigingen toe.

e. Registratie in centraal register van bescherming van de personen⁶

Volgens de Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp is het centraal register “een geïnformatiseerde gegevensbank voor het beheer, de follow-up en de integrale behandeling van de procedures met betrekking tot beschermde personen. Het is een verzameling van alle stukken en gegevens inzake een rechterlijke beschermingsprocedure en vormt het platform voor de uitwisselingen tussen de rechtbank en de betrokken actoren.”⁷ Tijdens de procedure zullen advocaten dus van dit register gebruik moeten maken. De OVB is voorstander van de oprichting van een dergelijk centraal register omwille van de uniformiteit die daardoor wordt teweeggebracht, de transparantie en de informativering van de procedure. Tegelijkertijd wil zij haar bezorgdheid uiten omtrent de uitwerking van het register waarbij o.a. vragen rijzen omtrent het statuut van de documenten en papieren stukken die werden neergelegd of meegeleid aan de griffie voor de inwerkingtreding van de wijzigingen, en meer algemeen omtrent de privacy van de betrokken personen. De OVB wenst te benadrukken dat dienaangaande een duidelijk uitgewerkte en strenge regelgeving noodzakelijk is.

f. Uniforme verslaggeving en bezoldiging van de bewindvoerder⁸

De OVB wenst nogmaals te benadrukken dat ze voorstander is van een ruime controle door de vrederechter op het bewind middels een degelijke, uniforme verslaggeving. De afstemming en vereenvoudiging van

⁵ Zie MvT bij art. 9 Wetsontwerp 8 oktober 2018, Parl. St., Kamer DOC 54-3303/001, blz. 24-25.

⁶ Zie MvT Wetsontwerp 8 oktober 2018, Parl. St., Kamer DOC 54-3303/001, blz. 69-73.

⁷ Zie MvT Wetsontwerp 8 oktober 2018, Parl. St., Kamer DOC 54-3303/001, blz. 10.

⁸ Zie MvT Wetsontwerp 8 oktober 2018, Parl. St., Kamer DOC 54-3303/001, blz. 31-33.

d. Meilleur équilibre entre l'autonomie et la protection de la personne protégée

Le législateur souhaite accroître l'autonomie du mandant, conformément au régime de l'administration, en apportant plusieurs modifications.⁵ Il propose par exemple, à l'instar des obligations de l'administrateur, d'obliger le mandataire à se concerter à intervalles réguliers avec le mandant et de l'obliger à associer le mandant, dans toute la mesure du possible et compte tenu de sa capacité de compréhension, à l'exécution du mandat, en partant de l'idée que la protection extra-judiciaire vise à accroître l'autonomie de la personne protégée. L'OVB se réjouit de ces modifications.

e. Enregistrement dans le registre central de la protection des personnes⁶

Dans l'Exposé des Motifs du projet de loi à l'examen, il est indiqué que le registre central est “la banque de données informatisée qui permettra la gestion, le suivi et le traitement des procédures relatives aux personnes protégées dans leur intégralité. Il rassemblera toutes les pièces et toutes les données relatives à une procédure de protection judiciaire et constituera la plateforme à travers laquelle s'effectueront les échanges entre le tribunal et les acteurs concernés”.⁷ Durant la procédure, les avocats devront donc utiliser ce registre. L'OVB est favorable à la création d'un tel registre central, ce qui favorisera l'uniformité ainsi que la transparence et l'informatisation de la procédure. Dans le même temps, l'OVB souhaite exprimer ses inquiétudes quant aux effets dudit registre, notamment à propos du statut des documents (papier) qui ont été déposés ou communiqués au greffe avant l'entrée en vigueur des modifications et, plus généralement, de la protection de la vie privée des personnes concernées. L'OVB souhaite souligner qu'à cet égard, il est nécessaire de rédiger une réglementation circonstanciée et stricte.

f. Uniformisation du rapport et de la rémunération de l'administrateur⁸

L'OVB souhaite une nouvelle fois souligner qu'il est partisan d'un large contrôle de l'administration exercé par le juge de paix via l'établissement de rapports circonstanciés et uniformes. C'est pourquoi

⁵ Voir le commentaire relatif à l'article 9 du projet de loi du 8 octobre 2018, Doc. parl., Chambre, DOC 54-3303/001, p. 24-25.

⁶ Voir l'exposé des motifs du projet de loi du 8 octobre 2018, Doc. parl., Chambre, DOC 54/3303/001, p. 69-73.

⁷ Voir l'exposé des motifs du projet de loi du 8 octobre 2018, Doc. parl., Chambre, DOC 54/3303/001, p. 10.

⁸ Voir exposé des motifs, projet de loi du 8 octobre 2018, Doc. parl., Chambre, DOC 54-3303/001, p. 31-33.

de verslaggeving in het kader van bewind wordt dan ook warm onthaald. Dit komt de rechtzoekenden, en zeker de beschermde persoon ten goede, alsook de werking van de rechtkanalen en griffies die zodoende overal te lande van eenzelfde verslag gebruik kunnen maken. Ook het feit dat dossiers online worden bijgehouden komt hieraan ten goede. De bezoldiging van de bewindvoerder hangt niet alleen af van het nazicht van het verslag maar ook van de goedkeuring ervan. Stelt de vrederechter tekortkomingen vast dan kan hij dus geen of een lagere bezoldiging toecken. Ook kan de vrederechter de bewindvoerder een vergoeding toecken voor zijn buitengewone ambtsverrichtingen. De OVB wenst dienaangaande op te merken dat waakzaamheid aan de dag moet worden gelegd bij de omschrijving van welke verrichtingen als "buitengewoon" moeten worden beschouwd. De praktijk toont immers aan dat bepaalde vrederechters de verkoop van onroerende goederen als een gewone ambtsverrichting beschouwen, terwijl hier toch kan worden verdedigd dat sprake is van een buitengewone ambtsverrichting gelet op de aard van de verrichting, de eraan verbonden prestaties en de vereiste van een bijzondere machtiging. Tevens moet worden opgemerkt dat geen eensgezindheid bestaat omtrent de inkomsten die als basis dienen voor de bepaling van de vergoeding van de bewindvoerder, zodat ook hier waakzaamheid vereist is.

Besluit

De OVB is van oordeel dat een goed wetsontwerp voorligt, maar dat de wetgever oog moet hebben voor de aangehaalde aandachtspunten bij de verdere uitwerking van de tekst.

A.2.3. Uiteenzetting van mevrouw Isabelle De Bauw, bemiddelaar in gezinszaken, advocate en lesgeefster aan de UCL

Mevrouw Isabelle De Bauw, bemiddelaar in gezinszaken, verwoordt haar standpunt in de volgende analyse.

In het licht van de principes inzake bemiddeling en op grond van haar ervaring geeft de spreekster aan dat de wet van 19 maart 2010 bepaalt dat de beslissingen inzake onderhoudsbijdragen in het raam van overeenkomsten niet met redenen moeten worden omkleed. Zij vindt dat deze wet zeer adequaat is verwoord en dat ze dus op dat punt geen wijzigingen behoeft.

l'harmonisation et la simplification du rapport dans le cadre de l'administration sont très bien accueillies. Cette mesure sera bénéfique pour les justiciables – et certainement pour les personnes protégées –, mais aussi pour le fonctionnement des tribunaux et des greffes, qui pourront ainsi utiliser le même type de rapport partout dans le pays. Le fait que les dossiers soient mis à jour en ligne facilite également le processus. La rémunération de l'administrateur est fonction non seulement de la vérification du rapport mais aussi de l'approbation de celui-ci. Si le juge de paix relève des manquements, il peut refuser d'allouer une rémunération ou allouer une rémunération inférieure. Le juge de paix peut également allouer une rémunération à l'administrateur pour des prestations considérées comme des devoirs exceptionnels. L'OVB souhaite souligner à cet égard que la vigilance s'impose quand on précise quels devoirs peuvent être considérés comme "exceptionnels". La pratique montre en effet que certains juges de paix considèrent la vente de biens immobiliers comme d'un devoir habituel, alors que l'on pourrait soutenir qu'il est question ici d'un devoir exceptionnel vu la nature du devoir, les prestations qui y sont liées et l'exigence d'une autorisation spéciale. Il convient également de souligner qu'il n'y a pas de consensus concernant les revenus qui servent de base à la fixation de la rémunération de l'administrateur, si bien que la vigilance s'impose en cette matière également.

Conclusion

L'OVB estime que le projet de loi à l'examen est de bonne facture, mais que législateur devrait, lors de l'élaboration plus détaillée du texte, prêter attention aux différents points d'attention soulevés.

A.2.3. Exposé de Mme Isabelle De Bauw, médiatrice familiale, avocate et formatrice à l'UCL

Mme Isabelle De Bauw, médiatrice familiale, communique son point de vue dans l'analyse qui suit.

À la lumière des principes de la médiation et de sa pratique, l'oratrice estime que la formulation de la loi du 19 mars 2010, qui exclut les accords de l'obligation de motiver les décisions en matière de contributions alimentaires, est très pertinente et ne doit pas être modifiée sur ce point.

1. Het wetsontwerp raakt aan essentiële beginselen inzake bemiddeling

Dankzij de recente wet van 18 juni 2018 werd het begrip “bemiddeling” omschreven (artikel 1723/1 van het Gerechtelijk Wetboek). Deze definitie legt de klemtoon op onder meer twee essentiële aspecten van de bemiddeling, met name dat ze vrijwillig wordt aangegaan en vertrouwelijk is.

A. Dat vrijwillig voor de bemiddeling wordt gekozen, werd onmiddellijk doorbroken door dezelfde wet van 18 juni 2018, aangezien het nieuwe artikel 1734, § 1, van het Gerechtelijk Wetboek de rechter de mogelijkheid biedt de bemiddeling op te leggen, zelfs wanneer één van de partijen zich daartegen verzet – wat niet noodzakelijk een kwalijske zaak is.

Voorts doet het ter bespreking voorliggende wetsontwerp op nog een ander vlak afbreuk aan die vrijwillig aangegane bemiddeling, met name dat van de wilsvrijheid van de partijen, door die partijen er nutteloos toe te verplichten in een minnelijke context een verantwoording te formuleren.

Men moet voor ogen houden dat de partijen die hun geschil via bemiddeling wensen te beslechten, ervoor kiezen zulks te doen buiten de gerechtelijke context, met de facultatieve mogelijkheid om de overeenkomst vervolgens te doen homologeren door de rechtbank (ook al verkiezen sommigen dat niet te doen). Volgens de spreekster is het belangrijk die keuze te respecteren; de wet mag dan ook geen toelichtingen opleggen die geen steek houden in deze minnelijke context. Het is normaal dat een rechter zijn beslissing met redenen omkleedt om zijn beslissing te duiden, maar bemiddelingszaken zijn van een andere orde.

B. Het ter bespreking voorliggende wetsontwerp doet afbreuk aan een ander essentieel beginsel, met name de vertrouwelijkheid van de debatten, doordat de partijen ertoe worden verplicht de grondslag van hun gezamenlijke beslissingen toe te lichten. Deze vertrouwelijkheid is evenwel van zeer groot belang om het voor de partijen mogelijk te maken passende beslissingen te nemen, inzonderheid op financieel vlak.

2. In de praktijk

Kennelijk is die verplichting volgens de spreekster, afgezien van de beginselen, in de praktijk allesbehalve een goede zaak voor het in het kader van een bemiddeling verwezenlijkte werk.

1. Le projet touche à des principes essentiels de la médiation

La loi récente du 18 juin 2018 a eu le mérite de donner une définition de la médiation, (art. 1723/1, du Code judiciaire). Cette définition met l'accent notamment sur deux éléments essentiels de la médiation, son caractère volontaire et la confidentialité.

A. Le caractère volontaire de la médiation a immédiatement été battu en brèche par la même loi du 18 juin 2018, puisque, l'article 1734, § 1er, nouveau, du Code judiciaire, permet au juge d'ordonner la médiation, même si une des parties s'y oppose – ce qui n'est pas nécessairement une mauvaise chose.

Le projet actuel porte par ailleurs atteinte à ce caractère volontaire sous un autre angle, celui de l'autonomie de la volonté des parties, en leur imposant des justifications inutiles dans un cadre amiable.

Il ne faut pas perdre de vue que les personnes qui souhaitent régler leur différend en médiation font le choix d'un règlement de celui-ci dans une autre sphère que la sphère judiciaire avec la possibilité, facultative – et que certains ne souhaitent pas – de faire ensuite homologuer l'accord intervenu par le Tribunal. Il paraît important à l'oratrice de respecter ce choix, et dès lors, que la loi n'impose pas de précisions qui n'ont pas de sens dans ce contexte amiable. Il est normal qu'un juge motive sa décision, pour l'expliciter, mais, en médiation, on n'est pas dans le même registre.

B. Le projet de loi actuel s'attaque à un autre principe essentiel, c'est-à-dire la confidentialité des discussions, en obligeant les parties à expliciter le fondement de leurs décisions communes. Or, cette confidentialité est essentielle pour permettre aux parties de prendre des décisions adéquates, particulièrement en matière financière.

2. Dans la pratique

Au-delà des principes, en pratique, cette obligation, ne paraissent pas du tout une bonne chose pour le travail réalisé en médiation, affirme l'oratrice.

De bij de wet van 19 maart 2010 bepaalde beveiligingsregelingen met het oog op de inachtneming van de openbare orde en van de belangen van de kinderen zijn noodzakelijk en toereikend.

A. Vertrouwelijkheid is een beginsel dat de financiële besprekingen vaak vergemakkelijkt

De spreekster stelt vast dat vertrouwelijkheid, die (bij vrijwel alle bij de aanvang van het proces onder tekende bemiddelingsprotocollen) gepaard gaat met de verplichting de cijfers duidelijk vrij te geven, heel waardevol blijkt in het kader van de besprekingen over onderhoudsregelingen.

Mensen zijn dan ook veel duidelijker over hun diverse inkomsten (voorbeeld: de indirecte voordelen die één van hen als zelfstandige of bij de uitoefening van het beroep via een vennootschap heeft verkregen, worden samen, zonder taboes beoordeeld, zelfs al doet een en ander soms conflicten rijzen). De besprekking is veel opener wanneer ze plaatsvindt terwijl er vertrouwelijkheid geldt; sommige mensen verzoeken in de loop van de gesprekken geregeld om bevestiging van die vertrouwelijkheid.

De ervaring brengt de spreekster tot de vaststelling dat die vertrouwelijkheid vaak een grotere solidariteit tussen ouders kan bewerkstelligen. Als de ouders in de context van een minnelijke schikking worden gedwongen het geringste financiële aspect te beschrijven dat aan hun overeenkomst ten grondslag heeft gelegen, dan zou er in sommige gevallen wel eens géén schikking uit de bus kunnen komen.

B. De genomen beslissingen zijn meestal het resultaat van alomvattende onderhandelingen

1. Concreet hebben die onderhandelingen betrekking op alle vraagstukken in verband met de scheiding (vermogensaangelegenheden, de huisvesting van de kinderen, bijdragen tot het onderhoud en eventueel een uitkering tot onderhoud), en zal tussen die facetten onderling een algemeen evenwicht worden gevonden.

Voorbeeld:

- de vermogensverdeling zal zodanig worden uitgewerkt dat elke ouder de mogelijkheid heeft om opnieuw fatsoenlijke huisvesting te vinden; dat zal een invloed hebben op de besprekingen over de bijdrage in de kosten voor de kinderen;

- sommige situaties zijn uitermate complex, bijvoorbeeld een beroepsvennootschap van één van de ouders (die geen partij is bij de overeenkomst) die goeddeels de

Les garde-fous du respect de l'ordre public et de l'intérêt des enfants, prévus par la loi du 19 mars 2010 sont nécessaires et suffisants.

A. La confidentialité est un principe qui facilite souvent les discussions financières

L'oratrice constate que la confidentialité, qui s'accompagne (dans la quasi-totalité des protocoles de médiation, signés en début de processus) de l'obligation de la clarté dans le partage des chiffres s'avère très précieuse dans le cadre des discussions en matière alimentaire.

Les personnes sont dès lors beaucoup plus claires sur leurs revenus divers (par exemple: les avantages indirects obtenus par l'une d'elles comme indépendant, ou dans le cadre de l'exercice de la profession par le biais d'une société sont évalués ensemble, sans tabou, même si c'est parfois conflictuel. La discussion est beaucoup plus franche lorsqu'elle a lieu dans la confidentialité, ce dont certains demandent régulièrement la confirmation au cours des échanges.

L'expérience de l'oratrice la conduit à constater que cette confidentialité permet souvent d'arriver à une plus grande solidarité entre parents. Si, dans un contexte amiable, on oblige les parents à décrire le moindre aspect financier qui a présidé à leur accord, il risque dans certains cas de ne pas y en avoir.

B. Les décisions prises sont le plus souvent le résultat de négociations globales

1. Sur le plan concret, ces négociations concernent l'ensemble des questions liées à la séparation: questions patrimoniales, hébergement des enfants, contributions alimentaires et une éventuelle pension alimentaire, et un équilibre global sera trouvé entre ces éléments.

Par exemple:

- le partage du patrimoine sera conçu de manière à ce que chaque parent ait la possibilité de retrouver un logement décent, ce qui aura une influence sur les discussions en matière de contribution aux frais des enfants;

- certaines situations sont extrêmement complexes: société professionnelle de l'un des parents (qui n'est pas partie à la convention) qui finance une bonne partie

gezinswoning financiert waar de andere ouder samen met de kinderen verblijft.

2. Voorts kunnen in een overeenkomst elementen van relationele aard meespelen:

— er ontstaat een zekere samenhorigheid zodra bepaalde plooien van het conflict zijn gladgestreken;

— een ouder zal met bepaalde financiële regelingen instemmen, wanneer de bemiddelaar heeft kunnen vaststellen dat die ouder correct ingelicht en geadviseerd werd, aangezien het voor hem de "prijs van de vrede" is om binnen een (hoogoplopend) geschil een einde te maken aan het conflict of om bijvoorbeeld voorrang te geven aan een minnelijke benadering. Die waarde primeert voor hem.

3. Vaak komt er een "forfaitair" compromis uit de bus, zonder dat echt duidelijk kan worden aangegeven op welke financiële grondslagen het is gestoeld. Soms is er een soort "*package deal*". Zo kan het feit dat de ene ouder een ruimere huisvesting aanvaardt, de andere brengen tot een meer solidair standpunt aangaande het financiële aspect.

Om uiteenlopende redenen verkiezen de partijen doorgaans dat die evenwichtsoefeningen vertrouwelijk blijven en niet uitdrukkelijk in de tekst van de overeenkomst worden opgenomen, te meer omdat zulks tot nieuwe moeilijke discussies zou kunnen leiden en de nochtans echte en in de tijd duurzame overeenkomst erdoor aan kracht zou inboeten.

C. Sommige ouders willen niet in detail gaan en vinden dat dit geen enkel nut heeft

Deze ouders zijn absoluut niet geïnteresseerd wanneer hun wordt voorgesteld een budget voor de kinderen op te maken of om hun inkomsten in detail te beschrijven: zij komen aanzetten met ter zake duidelijke regelingen, buiten elke bemiddeling om, die hen passen en waarvan zij de bemiddelaar niet in detail in kennis willen stellen. In dat geval verwijst de bemiddelaar hen doorgaans door naar een jurist om er zeker van te zijn dat ze terdege worden geïnformeerd; heel vaak blijven ze bij hun overeenkomst, terwijl ze van hun rechten en verantwoordelijkheden in kennis zijn gesteld.

Vaak gaat het om mensen met een vrij laag inkomen, voor wie de onderhandelingsmarge hoe dan ook miniem is.

Soms gaat het echter om ouders die allebei een hoog inkomen hebben en voor wie het niet nodig is hun respectieve bijdragecapaciteit nauwkeurig uit te rekenen;

du logement familial où réside l'autre parent avec les enfants.

2. Par ailleurs des éléments d'ordre relationnel, peuvent intervenir dans un accord:

— une solidarité se crée, une fois certains aspects conflictuels mis à plat;

— un parent acceptera certains accords financiers, pour lesquels le médiateur aura vérifié qu'il aura été correctement informé et conseillé, car c'est pour lui le "prix de la paix", soit dans un contexte (très) conflictuel, pour mettre fin au conflit, soit dans un contexte où il souhaite privilégier le côté amiable. Cette valeur prime pour lui.

3. Souvent, un compromis "forfaitaire" émerge, sans qu'on puisse totalement préciser sur quelles bases financières il se fonde. Il y a parfois des sortes de "packages". Ainsi, le fait qu'un des parents accepte un hébergement plus large amènera l'autre à une position plus solidaire en matière financière.

Et les parties préfèrent généralement, pour diverses raisons, que ces équilibrages restent confidentiels et ne soient pas explicités dans le texte de la convention, d'autant plus que, devoir les expliciter pourrait entraîner de nouvelles discussions difficiles et fragiliser l'accord, pourtant bien réel, et qui s'avère durable dans le temps.

C. Certains parents refusent de rentrer dans les détails et n'y voient aucun intérêt

Ces parents ne sont absolument pas intéressés quand on leur propose de faire un budget des enfants, de détailler leurs revenus: ils arrivent avec des accords clairs en la matière, trouvés en dehors de la médiation, qui leur conviennent, et dont ils ne souhaitent pas donner le détail au médiateur. Celui-ci les envoie généralement demander l'avis d'un juriste, pour être sûrs qu'ils soient bien informés, et très souvent, leur accord reste inchangé, alors qu'ils ont été informés de leurs droits et responsabilités.

Il s'agit souvent de personnes avec des revenus assez faibles, pour lesquels la marge de négociation est de toute façon très étroite.

Parfois, ce sont au contraire des parents se trouvant tous les deux dans une tranche de revenus supérieure, qui n'ont pas besoin de chiffrer de manière précise leurs

zij komen bedragen overeen die ruimschoots volstaan om in de behoeften van de kinderen te voorzien.

Sommige ouders hebben dan weer een verschillend inkomenspeil (wat vaak in de overeenkomst wordt ge-preciseerd) en wensen uit principe dat elk van hen de helft van de kosten draagt.

D. Indien die verduidelijkingen van financiële parameters noodzakelijk worden geacht, zullen ze in de overeenkomst worden opgenomen.

Vooreerst dient erop gewezen dat men vertrouwen kan stellen in de bemiddelaars en in hun klanten; ze nemen hun taak ernstig. Indien het uit de gesprekken nuttig blijkt te zijn de financiële parameters in de overeenkomst te verduidelijken, zullen ze daar werk van maken.

Sommige mensen streven bij de evaluatie van hun inkomen en van het budget voor de kinderen een zeer grote nauwkeurigheid na, en willen zelfs dat de bedragen die tot hun beslissing hebben geleid in de overeenkomst worden opgenomen. In dat geval zijn zij het echter die dat beslissen.

De meeste bemiddelingsovereenkomsten bevatten een beding van herziening van de aspecten die betrekking hebben op de onderhoudsbijdragen; daarin wordt soms opgesomd welke nieuwe omstandigheden voor dat specifieke gezin een herziening verantwoorden.

E. Tot besluit

Uit onderzoek in andere landen is gebleken dat het nalevingspercentage van de beslissingen die uit bemiddeling zijn voortgekomen heel hoog is.

Voorts bevatten de meeste bemiddelingsovereenkomsten bovendien een bemiddelingsbeding, dat heel vaak voorkomt dat men naar de rechbank moet stappen wanneer zich na de ondertekening van de overeenkomst een conflict voordoet.

De verplichting om dergelijke verduidelijkingen in alle bemiddelingsovereenkomsten op te nemen, dreigt meer problemen te creëren dan er op te lossen. Statisch gezien zullen zich immers weinig problemen voordoen (daar werd in andere landen onderzoek naar gevoerd), omdat de bemiddelingsovereenkomsten doorgaans beter worden nageleefd.

3. De vaststelling van de buitengewone kosten

Die vaststelling, waarmee de Koning zou worden belast, is bij bemiddeling niet per se nuttig en relevant.

capacités contributives respectives, et s'entendent sur des montants largement susceptibles de couvrir les besoins des enfants.

D'autres parents, malgré une disparité de revenus (et là, c'est souvent précisé dans la convention) souhaitent, pour des questions de principe un partage 50/50 des frais.

D. Si ces précisions de paramètres financiers sont nécessaires, elles apparaîtront dans la convention.

Tout d'abord, on peut faire confiance aux médiateurs et à leurs clients qui travaillent avec sérieux: s'il apparaît, au cours des discussions, qu'il serait utile de préciser les paramètres financiers dans la convention, ils travailleront cette question.

Certaines personnes ont le souhait d'être très précises dans l'évaluation de leurs revenus et du budget des enfants et vont même souhaiter inscrire dans la convention les chiffres qui les ont amenés à une décision. Mais alors, c'est elles qui le décident.

Les conventions de médiation contiennent, pour la plupart, une clause de révision des questions alimentaires, qui liste parfois ce qui sera considéré, dans cette famille-là, comme des circonstances nouvelles justifiant la révision.

E. En conclusion

Des études réalisées dans d'autres pays ont démontré que le taux de respect des décisions prises en médiation est très élevé.

Par ailleurs, la majorité des conventions de médiation prévoient en outre une clause de médiation, qui, très souvent, évite un recours au Tribunal en cas de conflit postérieur à la signature de la convention.

Imposer de telles précisions dans toutes les conventions de médiation, alors que, statistiquement, il y aura peu de soucis (des études ont été faites dans d'autres pays), les accords de médiation étant généralement mieux respectés, risque de créer des problèmes plus que d'en résoudre.

3. La définition des frais extraordinaires

Cette définition, qui sera confiée au Roi, n'est pas nécessairement utile et pertinente en médiation.

In bemiddeling gaat het om: "Wie betaalt wat met welk geld?". Vaak veel preciezer dan in een vonnis wordt ingegaan op de kosten die door elke ouder ten laste werden genomen tijdens de periodes van huisvesting:

- de kosten die misschien door slechts één van hen worden gedragen;
- de gedeelde kosten;
- de manier waarop deze laatste kosten ten laste werden genomen (onderhoudsbijdrage, "kind"-rekening, regelmatig de rekening opmaken, of zelfs gemengde stelsels) en de verhouding van de bijdrage van elke ouder daarin.

Uitgaande van dat schema zijn alle overeenkomsten verschillend, en zijn de bemiddelingsovereenkomsten vaak veel preciezer en praktischer dan de vonnissen.

Sommige ouders zullen deze categorie helemaal niet nodig hebben, met name zij die beslissen alle specifieke kosten van de kinderen (behalve woonst, onderhoud en eten) te financieren door middel van een gemeenschappelijke rekening: als kosten die met deze rekening gefinancierd zullen worden, zullen zij uiteenlopende zaken opnemen zoals de kosten voor kledij en schoenen, geschenken die de kinderen geven wanneer ze ergens werden uitgenodigd, schoolgeld, met inbegrip van de kosten voor hoger onderwijs, de kosten voor de kapper of een gemeenschappelijk spaarboekje bestemd voor de kinderen.

Wanneer een meer beperkende vaststelling van bepaalde gedeelde kosten nodig is, stelt de spreker in de praktijk vast dat de buitengewone kosten die de ouders in het kader van een bemiddeling bepalen verschillend zal zijn voor elk gezin, ook al zijn er enkele constanten.

Indien er effectief een lijst wordt vastgesteld bij koninklijk besluit kan misschien worden overwogen om te bepalen dat, bij overeenkomsten, deze lijst aanvullend is, alleen als de partijen zelf niet in detail hebben aangegeven wat zij beschouwen als buitengewone kosten waarvoor een voorafgaand akkoord nodig is.

De suggestie om te voorzien in een akkoord wanneer er geen antwoord komt, is daarentegen oordeelkundig, ook al lijkt de procedure een beetje log en komt de termijn van acht dagen sommige gezinnen niet uit.

En médiation, la question à régler est "qui paye quoi avec quel argent?". On va travailler – souvent de manière beaucoup plus précise que dans un jugement – sur les frais pris en charge par chaque parent pendant ses périodes d'hébergement:

- les frais éventuellement pris en charge par un seul d'entre eux;
- les frais partagés;
- le mode de prise en charge de ces derniers frais (contribution alimentaire, compte "enfant", décomptes réguliers, voire régimes mixtes) et la proportion de la participation de chaque parent.

En partant de ce schéma, toutes les conventions sont différentes, et les conventions de médiation sont souvent beaucoup plus précises et pratiques que les jugements.

Certains parents n'auront aucun besoin d'utiliser cette catégorie, notamment ceux qui décident de financer tous les frais spécifiques des enfants (hors logement, entretien et nourriture) via un compte commun: ils incluront dans la liste des frais financés par ce compte des éléments aussi divers que les frais de vêtements et chaussures, les cadeaux offerts par les enfants lors d'invitations, les frais scolaires, en ce compris ceux relatifs aux études supérieures, les frais de coiffeur ou une épargne commune constituée pour les enfants.

Dans le cas où une définition de certains frais partagés, de manière plus restrictive est nécessaire, l'oratrice constate, en pratique, que la définition que donnent en médiation les parents des frais extraordinaires, même s'il y a quelques constantes, va être différente pour chaque famille.

On pourrait peut-être imaginer, si une liste est effectivement fixée par un arrêté royal, de rendre, dans le cas de conventions, l'application de cette liste supplétive, uniquement si les parties n'ont pas détaillé elles-mêmes ce qu'elles considèrent comme des frais extraordinaires devant donner lieu à un accord préalable.

Par contre, la suggestion de prévoir un accord à défaut de réponse est judicieuse, même si la procédure apparaît un peu lourde et que le délai de huit jours ne correspond pas au rythme de certaines familles.

4. Davo

De verplichting om in een bemiddelingsovereenkomst te vermelden dat het mogelijk is een beroep te doen op de Davo, dreigt contraproductief te zijn, omdat ze de bij de bemiddeling betrokken partijen kan ergeren; het is namelijk niet zeer ordeelkundig om op het moment dat een geest van samenwerking heerst, te vermelden dat één van de partijen haar verbintenissen niet zou kunnen nakomen.

5. De statistische methoden

Op basis van haar ervaring lijkt het de spreekster moeilijk om een louter “wetenschappelijke” methode voor de inschatting van de kosten in verband met de kinderen vast te leggen, vooral wanneer men het aan de bemiddeling ten grondslag liggende beginsel met betrekking tot de zelfbeschikking van de partijen wil handhaven.

Bij gebruik van het merendeel van die methoden (in het bijzonder de “methode Renard”, die van de *Ligue des Familles* en tot slot de “methode-Tremery”) komt men snel tot de vaststelling dat bij het ingeven van de cijfers in de diverse stappen keuzes moeten worden gemaakt. Er wordt gepoogd die als “objectief” voor te stellen, maar die keuzes worden niet met de instemming van beide partijen gemaakt. Er is opnieuw sprake van de subjectieve visie van de ene die aan de andere wordt opgelegd; soms gebeurt dat meer tersluiks (bijvoorbeeld een “schatting van het inkomen” wanneer geen objectieve gegevens vorhanden zijn, wanneer een deel van de inkomsten niet is aangegeven, het feit dat met een deel van de alimentatiebijdragen al dan niet een spaarpot voor de kinderen wordt aangelegd enzovoort). Ze kunnen soms nuttig zijn wanneer de ouders tijdens een bemiddeling samen beslissen om er gebruik van te maken en samen de diverse gevraagde inlichtingen invullen.

Voorts bleek onlangs uit een door het *Rechtskundig Weekblad* uitgevoerde vergelijkende analyse van de in het verslag van de Evaluatiecommissie vermelde methoden, dat zij met dezelfde vertrekparameters tot heel verschillende resultaten komen. De spreekster besluit dat die methoden *black boxes* zijn; wanneer een gegeven wordt ingegeven of gewijzigd, weet men niet wat de weerslag ervan zal zijn. De ouders hebben het evaluatieverloop dus niet onder controle.

4. Le Secal

L’obligation de mentionner la possibilité de recourir au Secal dans une convention de médiation risque de heurter de manière contre-productive les parties à la médiation: évoquer le fait que l’une d’elles pourrait ne pas respecter ses engagements au moment où on travaille dans un climat de coopération n’est pas très judicieux.

5. Les méthodes statistiques

Se basant sur son expérience, il semble difficile à l’oratrice, surtout si l’on veut rester dans le principe de l’autodétermination des parties qui préside à la médiation, d’établir une méthode purement “scientifique” de l’évaluation des frais des enfants.

On constate vite, en les utilisant, que la plupart de ces méthodes (et notamment la méthode Renard, celle de la Ligue des Familles et la méthode Tremery) impliquent des choix aux différentes étapes d’introduction des chiffres. On tente de les faire passer pour “objectives”, mais si ces choix ne sont pas faits de commun accord, on replonge dans la subjectivité de l’un imposée à l’autre, sous une forme plus pernicieuse parfois (par exemple une “estimation des revenus” si on n’a pas de données objectives, s’il y a une partie de revenus non déclarés, le fait d’affecter ou non une partie des contributions alimentaires à une épargne pour les enfants, etc...). Elles peuvent parfois être utiles lorsque les parents décident ensemble, en médiation, d’y recourir et remplissent ensemble les différents renseignements demandés.

Par ailleurs, une récente analyse comparative du *Rechtskundig Weekblad* des trois méthodes évoquées dans le cadre du rapport de la Commission d’évaluation a montré qu’elles aboutissaient, avec les mêmes paramètres de base, à des résultats sensiblement différents. Elle conclut en précisant que ces méthodes sont des “*black boxes*”: quand on introduit ou modifie une donnée, on ne sait pas quel va être son impact, et les parents ne maîtrisent dès lors pas le processus d’évaluation.

A.2.4 Uiteenzetting van de heer Benoit Allemersch, hoogleraar aan de KU Leuven

De heer Benoit Allemersch (KU Leuven) maakt de volgende analyse.

1. Context en onderscheid met de rechtsvordering tot collectief herstel en de *actio popularis*

In het vigerende procesrecht geldt dat eenieder die een vordering wil instellen, een persoonlijk en rechtstreeks belang moet hebben. Luidens de zogenaamde "Eikendaal-doctrine" doet het enkele feit dat een rechtspersoon een doel, ook al is het statutair, nastreeft, geen persoonlijk en rechtstreeks belang ontstaan; het eigen belang van een rechtspersoon omvat alleen datgene wat zijn bestaan, zijn materiële goederen en morele rechten inzonderheid zijn vermogen, eer en goede naam, raakt. De voorgestelde wijziging van artikel 17 van het Gerechtelijk Wetboek zal de toepassing van de beperkende Eikendaal-doctrine uitsluiten voor rechtspersonen die de bescherming van fundamentele vrijheden nastreven.

Dit voorstel is een nieuwe stap in een evolutie die al lang bezig is, waarbij het procesrecht meer functioneel wordt benaderd, als een instrument om geschillen zo efficiënt mogelijk te beslechten. In die logica gaat het niet op om te strak vast te houden aan een (te) individualistische invulling van de begrippen "belang" en "hoedanigheid". Reeds sinds geruime tijdleeft immers de overtuiging dat rechtsgeschillen soms efficiënter kunnen beslecht worden op een collectief niveau. Vandaar dat de Raad van State en het Grondwettelijk Hof reeds sinds de jaren 80 respectievelijk 90 het recht van rechtspersonen erkennen om in rechte te ageren ter bescherming van het collectief belang dat zij statutair nastreven. Vandaar ook dat de wetgever dat in bijzondere wetgeving reeds voorziet voor bepaalde verenigingen en welomschreven materies.

In dezelfde evolutie paste ook de invoering in 2014 van de rechtsvordering tot collectief herstel, die in boek XVII van het Wetboek van Economisch Recht is opgenomen. Het ontwerp heeft evenwel niets vandoen met de rechtsvordering tot collectief herstel. De rechtsvordering tot collectief herstel wordt uitgeoefend door een groepsvertegenwoordiger die optreedt voor een groep al dan niet nader geïdentificeerde individuen welke elk ten persoonlijke titel schade hebben geleden als gevolg van een gemeenschappelijke oorzaak. Dit is een Belgische variant op de "*class action*", in die zin dat de bescherming van rechten van derden kan nagestreefd worden

A.2.4. Exposé de M. Benoit Allemersch, professeur à la KU Leuven

M. Benoit Allemersch (KU Leuven) propose l'analyse suivante.

1. Contexte et différences par rapport à l'action en réparation collective et l'*actio popularis*

Le droit de la procédure prévoit actuellement que quiconque souhaite introduire une action doit justifier d'un intérêt personnel et direct. En vertu de la "doctrine Eikendael", le seul fait qu'une personne morale poursuive un but, fût-il statutaire, n'entraîne pas la naissance d'un intérêt personnel et direct; l'intérêt propre d'une personne morale ne comprend que ce qui concerne son existence, ses biens matériels et ses droits moraux, en particulier son patrimoine, son honneur et sa réputation. La modification proposée de l'article 17 du Code judiciaire aura pour effet d'exclure l'application de cette doctrine restrictive aux personnes morales qui se sont donné pour mission de protéger des libertés fondamentales.

Cette proposition constitue une nouvelle étape dans une évolution initiée de longue date et privilégiant une approche plus fonctionnelle du droit de la procédure, celui-ci étant considéré comme un instrument destiné à résoudre les conflits aussi efficacement que possible. Dans cette logique, il ne peut être question de s'en tenir de manière trop stricte à une définition (trop) individualiste des notions d'"intérêt" et de "qualité". En effet, cela fait longtemps déjà que prévaut la conviction qu'il est quelquefois plus efficace de régler les litiges au niveau collectif. C'est la raison pour laquelle le Conseil d'État et la Cour constitutionnelle reconnaissent déjà respectivement depuis les années 80 et les années 90 aux personnes morales le droit d'ester en justice pour protéger l'intérêt collectif qu'elles poursuivent conformément à leurs statuts. C'est également la raison pour laquelle le législateur prévoit déjà dans certaines lois particulières cette possibilité pour certaines associations et matières bien définies.

L'instauration en 2014 de l'action en réparation collective, qui a été insérée dans le livre XVII du Code de droit économique, s'inscrivait également dans cette évolution. Le projet n'a cependant rien à voir avec l'action en réparation collective. Celle-ci est exercée par un représentant du groupe qui agit pour un groupe d'individus identifiés ou non ayant chacun à titre individuel été lésés par une cause commune. Il s'agit d'une variante belge de la "*class action*", en ce sens que la défense de droits de tiers peut être poursuivie par un représentant. Le projet de loi est très différent dès lors qu'il ne s'agit pas de droits de tiers. Les personnes morales qui

door een vertegenwoordiger. Het wetsontwerp heeft daarmee als dusdanig niets te maken want daarin gaat het niet om de rechten van derden. De rechtspersonen die zullen kunnen ageren op basis van het gewijzigde artikel 17 zullen nog altijd hun eigen belang nastreven, niet dat van derden, zij het dat dit belang een intangibel “collectief” belang zal zijn, dat statutair verankerd is.

De uitbreiding van de vorderingsmogelijkheden voor verenigingen die het wetsontwerp beoogt, komt evenmin neer op een veralgemening van de *actio popularis*. Immers, het ontwerp maakt het verenigingen niet mogelijk om voor het algemeen belang op te treden, maar uitsluitend voor een bijzonder, collectief belang, d.w.z. een specifiek belang dat een bepaalde groep mensen met elkaar gemeen hebben of waarvoor zij samen opkomen en dat de loutere bundeling van individuele belangen overstijgt.

2. Verantwoording

Het wetsontwerp verantwoordt de voorgestelde wijziging door te verwijzen naar het arrest van het Grondwettelijk Hof van 10 oktober 2013. In dat arrest heeft het Hof geoordeeld dat de rechtspersonen die een vordering instellen die overeenstemt met een van hun statutaire doelen, om een einde te maken aan onmenselijke en vernederende behandelingen in de zin van artikel 3 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens (EVRM), een ongelijke behandeling ondergaan die ongrondwettig is vergeleken met de rechtspersonen die gebruik kunnen maken van de rechtstoegang geboden door bijzondere wetgeving, zoals de antiracismewet of de antidiscriminatiewetten, en daardoor wél een vordering kunnen instellen die overeenstemt met een van hun statutaire doelen en beoogt een einde te maken aan de schending van (andere) fundamentele vrijheden.

Strikt naar de letter van het arrest gelezen gaat het wetsontwerp verder dan wat het Grondwettelijk Hof heeft beslist. De draagwijdte van het arrest is immers beperkt tot rechtspersonen die de handhaving van de rechten beschermen door artikel 3 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens als statutair doel hebben. Dat was immers de (beperkte) strekking van de prejudiciële vraag waarover het Hof zich moest buigen. De uitbreiding naar alle fundamentele vrijheden is evenwel volledig terecht, gezien de opdracht van het Grondwettelijk Hof aan de wetgever, in het slot van zijn arrest, niet mis te verstaan is. Ik citeer:

“Het komt (...) aan de wetgever toe te preciseren onder welke voorwaarden een vorderingsrecht kan worden toegekend aan de rechtspersonen die een vordering wensen in te stellen die overeenstemt met hun statutair doel en de bescherming beoogt van de fundamentele

pourront ester en justice en vertu de l’article 17 modifié poursuivront toujours leur propre intérêt, et non celui de tiers, étant entendu qu’il s’agira d’un intérêt “collectif” intangible prévu dans les statuts.

L’élargissement des possibilités d’action pour les associations visé par le projet de loi ne s’apparente pas non plus à une généralisation de l’*actio popularis*. En effet, le projet ne permet pas aux associations d’intervenir pour l’intérêt général, mais exclusivement pour un intérêt particulier et collectif, c’est-à-dire un intérêt spécifique qu’un certain groupe de personnes ont en commun ou qu’elles défendent ensemble, et qui va au-delà du simple regroupement d’intérêts individuels.

2. Justification

Le projet de loi justifie la modification proposée en renvoyant à l’arrêt de la Cour constitutionnelle du 10 octobre 2013, dans lequel la Cour a considéré que les personnes morales exerçant une action correspondant à un de leurs buts statutaires en vue de faire cesser des traitements inhumains et dégradants au sens de l’article 3 de la Convention européenne des droits de l’homme (CEDH) subissent un traitement inégal qui est inconstitutionnel par rapport aux personnes qui peuvent faire usage de l’accès à la justice offert par la législation particulière, comme la loi antiracisme ou les lois antidiscrimination, et peuvent ainsi exercer une action correspondant à un de leurs buts statutaires en vue de faire cesser la violation de libertés fondamentales (y compris autres que celles visées dans le premier cas).

Si l’on s’en tient strictement à la lettre de l’arrêt, le projet de loi va au-delà de la décision de la Cour constitutionnelle. La portée de l’arrêt se limite en effet aux personnes morales dont le but statutaire est la sauvegarde des droits protégés par l’article 3 de la Convention européenne des droits de l’homme. Telle était en effet la portée (limitée) de la question préjudiciale sur laquelle devait se pencher la Cour. L’élargissement à toutes les libertés fondamentales est toutefois entièrement justifié, dans la mesure où, dans la conclusion de son arrêt, la Cour constitutionnelle a confié au législateur une mission sans équivoque:

“C’est (...) au législateur qu’il appartient de préciser à quelles conditions un droit d’action peut être reconnu aux personnes morales souhaitant exercer une action correspondant à leur but statutaire et visant à la protection des libertés fondamentales telles qu’elles sont

vrijheden zoals zij zijn erkend in de Grondwet en in de internationale verdragen waarbij België partij is.”

Indien de wetgever zich zou beperken tot het uitbreiden van de procesmogelijkheden (uitsluitend) voor verenigingen die zich inzetten voor de handhaving van de in artikel 3 EVRM bedoelde rechten, dan zou allicht wel gauw een nieuwe prejudiciële vraag, van een andere vereniging, te verwachten zijn. Het heeft er alle schijn van dat het Hof daarop hetzelfde antwoord zou bieden, tenminste indien het een vereniging zou betreffen die een (andere) fundamentele vrijheid als statutair doel heeft.

3. Voorwaarden

Aan het instellen van een vordering in rechte voor de bescherming van een louter statutair doel stelt het wetsontwerp een aantal voorwaarden.

De eerste voorwaarde is dat het een rechtspersoon moet betreffen “die de bescherming beoogt van de fundamentele vrijheden zoals zij zijn erkend in de Grondwet en in de internationale verdragen waarbij België partij zijn.” Deze voorwaarde volgt uit het arrest van 10 oktober 2013. Het Grondwettelijk Hof heeft duidelijk gesteld dat de artikelen 10 en 11 van de Grondwet de wetgever niet ertoe dwingen die mogelijkheid uit te breiden tot alle verenigingen. Enkel voor verenigingen die een collectief belang aanvoeren dat verband houdt met de bescherming van de fundamentele vrijheden, zag het Hof een discriminatie. Het wetsontwerp doet dus wat het Hof suggereert, maar ook niet méér.

De andere voorwaarden zijn een getrouwe weergave van de voorwaarden die het Grondwettelijk Hof zelf hanteert voor de toegang van verenigingen tot het Hof, namelijk:

— Specialiteit: een statutair doel van bijzondere aard, d.w.z. een doel dat niet samenvalt met het algemeen belang (dat het openbaar ministerie moet behartigen);

— Collectiviteit: het belang moet collectief zijn, d.w.z. meer dan een samentelling van individuele belangen (vandaar het onderscheid met de rechtsvordering tot collectief herstel);

— Betrekkelijkheid: het voorwerp van de vordering moet in relatie staan tot het statutair doel, d.w.z. de vordering moet de verdediging beogen van het belang dat verband houdt met dat doel;

— Duurzaamheid: de rechtspersoon moet het statutair doel op duurzame en effectieve wijze nastreven; het

reconnues par la Constitution et par les traités internationaux auxquels la Belgique est partie.”

Si le législateur se limitait à étendre les possibilités du procès (exclusivement) aux associations qui luttent pour le respect des droits visés à l'article 3 de la CEDH, il s'exposerait sans doute rapidement à une nouvelle question préjudiciable de la part d'une autre association. Tout laisse à penser que la Cour y apporterait alors une réponse identique, à moins qu'il ne s'agisse d'une association ayant pour but statutaire une (autre) liberté fondamentale.

3. Conditions

Le projet de loi fixe plusieurs conditions à remplir pour intenter une action en justice en vue de la protection d'un but statutaire.

La première condition est qu'il s'agisse d'une personne morale “visant à protéger les libertés fondamentales reconnues dans la Constitution et dans les traités internationaux auxquels la Belgique est partie”. Cette condition découle de l'arrêt du 10 octobre 2013. La Cour constitutionnelle a clairement indiqué que les articles 10 et 11 de la Constitution n'obligent pas le législateur à étendre cette possibilité à toutes les associations. La Cour n'a vu une discrimination que pour les associations invoquant un intérêt collectif lié à la protection des libertés fondamentales. Le projet de loi fait donc ce que la Cour suggère, mais pas plus.

Les autres conditions sont la reproduction fidèle des conditions que la Cour constitutionnelle applique elle-même pour l'accès des associations à la Cour, à savoir:

— Spécialité: un but statutaire d'une nature particulière, c'est-à-dire qui ne coïncide pas avec l'intérêt général (que doit poursuivre le ministère public);

— Collectivité: l'intérêt doit être collectif, c'est-à-dire plus qu'une somme d'intérêts individuels (d'où la distinction avec l'action en réparation collective);

— Relativité: l'objet de l'action doit être en rapport avec le but statutaire, c'est-à-dire que l'action doit chercher à défendre les intérêts en rapport avec ce but;

— Durabilité: la personne morale doit poursuivre le but statutaire d'une manière durable et effective; il ne

mag niet blijken dat het doel niet of niet meer werkelijk wordt nagestreefd.

Het voordeel van deze formule – indien zij goedgekeurd wordt door uw Kamer – is dat er voortaan uniforme voorwaarden zouden gelden voor de rechtstoegang tot de gewone rechtbanken en tot het Grondwettelijk Hof. Dit is een goede zaak, en deze keuze valt dus toe te juichen. Toch verdient het aanbeveling in de parlementaire voorbereiding wat meer duiding te verschaffen over hoe de rechter het begrip “fundamentele vrijheden” precies moet invullen. Allicht worden hiermee alle grondrechten bedoeld, dus ook de sociale grondrechten (zoals het recht op de bescherming van de gezondheid, het recht op behoorlijke huisvesting, de bescherming van het leefmilieu, enz.) doch het zou nuttig zijn om daarover alle twijfel uit te sluiten. Tevens stelt zich de vraag in welke verdragen men – in de huidige stand van het recht – deze grondrechten zoals kan gaan zoeken (EVRM, IVBPR, IVRK, Aarhus enzovoort).

4. Gevolgen

De voorgestelde wijziging zal het aantal verenigingen dat voor een collectief belang optreedt, doen toenemen, maar zeker niet leiden tot een overvloed aan vorderingen. De Eikendael-doctrine zal immers blijven bestaan voor alle andere rechtspersonen. De verenigingen die wel onder de uitbreiding van artikel 17 vallen, zullen allicht ook niet klaarstaan om een stortvloed aan zaken aanhangig te maken, gelet op de aanzienlijke kost daarvan en het ontbreken van een omvattend kader voor procesfinanciering. Ook bij de invoering van de rechtsvordering tot collectief herstel is gebleken dat het ontbreken van dat kader een rem zet op het gebruik van het instrument. Bovendien zijn de verenigingen nog altijd onderworpen aan andere beperkingen op ongelimiteerde procesdrang, zoals het verbod op tergend en roekeloos procederen.

Eenmaal gebruik wordt gemaakt van de veralgemeende rechtstoegang, zullen de verenigingen die zich inzetten voor fundamentele vrijheden zich op dezelfde manier kunnen wenden tot de rechter als eender welke andere rechtszoekende. Dit betekent dat zij ook schadevergoeding zullen kunnen vorderen, zij het dat het in deze dan wel om vergoeding van louter morele schade zal gaan. In dit verband is het nuttig te wijzen op het arrest van het Grondwettelijk Hof van 21 januari 2016, naar luid waarvan artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt indien men deze bepaling zo interpreteert dat een rechtspersoon die is opgericht en in het rechtsverkeer optreedt ter verdediging van een collectief belang, zoals de bescherming van het leefmilieu of bepaalde bestanddelen ervan, niet meer dan een symbolische vergoeding van één

peut pas apparaître que le but n'est pas ou plus effectivement poursuivi.

L'avantage de cette formule – si elle est adoptée par votre Chambre – est que désormais des conditions uniformes s'appliqueraient pour l'accès aux tribunaux ordinaires et à la Cour constitutionnelle. C'est une bonne chose et ce choix est donc à saluer. Néanmoins, il serait souhaitable d'apporter, dans les travaux préparatoires, quelques précisions sur la manière dont le juge devrait interpréter concrètement la notion de "libertés fondamentales". Bien que cela puisse couvrir tous les droits fondamentaux, y compris les droits sociaux fondamentaux (tels que le droit à la protection de la santé, le droit à un logement décent, la protection de l'environnement, etc.), il serait malgré tout utile de lever tout doute en ce domaine. La question se pose également de savoir dans quels traités (CEDH, PIDCP, CIDE, Aarhus, etc.) figurent – dans l'état actuel du droit – ces droits fondamentaux.

4. Conséquences

La modification proposée entraînera une augmentation du nombre d'associations agissant pour la défense d'un intérêt collectif, mais certainement pas une pléthore d'actions. La doctrine Eikendael continuera de s'appliquer pour toutes les autres personnes morales. Il est également peu probable que les associations visées par l'extension de l'article 17 soient prêtes à intenter des actions à tour de bras, étant donné leur coût considérable et l'absence d'un cadre global pour le financement des procès. Lors de l'introduction de l'action en réparation collective, il est également apparu que l'absence d'un tel cadre freine le recours à l'instrument. En outre, les associations sont toujours soumises à d'autres restrictions à leur propension à ester en justice, telles que l'interdiction de procédures téméraires et vexatoires.

Une fois l'accès généralisé à la justice réalisé, les associations œuvrant pour les libertés fondamentales pourront saisir les tribunaux de la même manière que tout autre justiciable. Cela signifie qu'elles pourront également réclamer un dédommagement, même s'il s'agira uniquement d'une réparation d'un simple dommage purement moral. Dans ce contexte, il convient de mentionner l'arrêt de la Cour constitutionnelle du 21 janvier 2016, selon lequel l'article 1382 du Code civil viole les articles 10 et 11 de la Constitution, si cette disposition est interprétée en ce sens qu'une personne morale qui a été créée et qui agit en vue de défendre un intérêt collectif, comme la protection de l'environnement ou de certains éléments de celui-ci, reçoive, pour atteinte à l'intérêt collectif pour lequel elle a été créée, un dédommagement moral qui dépasse

euro zou kunnen krijgen als morele schadevergoeding. De verenigingen zullen dus altijd recht hebben op een schadebegroting *in concreto*, die hoger kan zijn dan een symbolische euro.

Wel zullen de verenigingen altijd rekening moeten houden met de beperkingen die een burgerlijk proces stelt, zoals bijvoorbeeld:

- het verbod op rechterlijke opportunitetscontrole (wat eraan in de weg staat dat de rechter loutere beledsafwegingen maakt);
- het verbod voor de rechter om bij wege van algemeen geldende beschikking uitspraak te doen (de rechter kan geen nieuwe regels afkondigen); en
- het verbod op de *actio ad futurum* (geen preventieve acties, tenzij om de schending van een ernstig bedreigd recht te voorkomen).

De verenigingen zullen dus altijd een concrete schending van fundamentele vrijheden in een concreet geval moeten aantonen, en kunnen weliswaar een rechterlijk bevel of verbod krijgen maar niet de afkondiging van een nieuwe norm. Indirect zullen zij dat laatste natuurlijk wel soms kunnen afdwingen, zeker indien zij op het hoogste niveau in het gelijk worden gesteld, want rechtspraak blijft een gezaghebbende bron van recht.

Tot slot stelt zich de vraag of verenigingen met de uitgebreide rechtstoegang nu ook in het strafproces aan de slag kunnen. Daarvoor moet onderzocht worden hoe het nieuwe art. 17 van het Gerechtelijk Wetboek zich zal verhouden tot artikel 3 van de voorafgaande titel van het Wetboek van strafvordering en artikel 63 van hetzelfde Wetboek. Luidens deze bepalingen komt het aan het slachtoffer van een misdrijf toe om zich burgerlijke partij te stellen en de vordering tot herstel van de schade voor de strafrechter in te stellen. Het verdient aanbeveling in de parlementaire voorbereiding te verduidelijken of de wijziging ook invloed zal hebben op de positie van de betreffende verenigingen in een eventuele strafzaak.

B. Opmerkingen en vragen van de leden

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) verwijst naar de verklaring van de heer Ledoux over het feit dat de beindvoerder zal moeten beslissen of iemand zijn patiëntenrechten nog kan uitoefenen; bedoelt hij daarmee art. 11 van het wetsontwerp? Volgens de Memorie van toelichting bepaalt art. 11 immers dat er geen sprake van kan zijn om de beindvoerder toe te laten om de patiëntenrechten van een te beschermen of beschermde persoon uit te oefenen en beperkt de tussenkomst van

le dédommagement symbolique d'un euro. Les associations auront donc toujours droit à une évaluation concrète du dommage, qui peut être supérieure à un euro symbolique.

Toutefois, les associations devront toujours tenir compte des limites d'une procédure civile, comme par exemple:

- l'interdiction du contrôle judiciaire d'opportunité (qui empêche le juge de se limiter à une appréciation purement pratique);
- l'interdiction pour le juge de statuer au moyen d'une ordonnance d'application générale (le juge ne peut édicter de nouvelles règles); et
- l'interdiction de l'*actio ad futurum* (aucune action préventive, sauf pour prévenir la violation d'un droit gravement menacé).

Les associations devront donc toujours prouver l'existence d'une violation effective de libertés fondamentales dans un cas concret, et elles peuvent certes obtenir une ordonnance judiciaire ou une interdiction, mais pas la promulgation d'une nouvelle norme. Elles pourront toutefois l'obtenir parfois de manière indirecte, surtout si elles obtiennent gain de cause au plus haut niveau, étant donné que la jurisprudence reste une des sources du droit qui fait autorité.

La question se pose enfin de savoir si des associations disposant d'un accès élargi à la justice pourront dorénavant aussi se pourvoir au pénal. Il faut pour cela examiner comment le nouvel article 17 du Code judiciaire s'articule avec l'article 3 du titre préliminaire du Code de procédure pénale ainsi qu'avec l'article 63 du même Code. Selon ces dispositions, il incombe en effet à la victime d'une infraction de se constituer partie civile et d'intenter une action en réparation du dommage devant le juge pénal. Il serait opportun, dans les travaux préparatoires, de préciser si cette modification aura également un impact sur la position des associations concernées dans une éventuelle affaire pénale.

B. Observations et questions des membres

Mme Sonja Becq (CD&V) fait référence à la déclaration de M. Ledoux concernant le fait que l'administrateur devra décider si quelqu'un peut encore exercer ses droits de patient et demande si l'orateur faisait en cela référence à l'article 11 du projet de loi. Selon l'exposé des motifs, l'article 11 prévoit en effet qu'il n'est pas question d'autoriser l'administrateur à exercer les droits du patient d'une personne protégée ou à protéger, tandis que l'intervention du juge de paix se limite à

de vrederechter zich tot het aanwijzen van de persoon die in naam van de beschermden of te beschermen persoon de patiëntenrechten kan uitoefenen wanneer deze geen lasthebber heeft aangewezen of wanneer de aangewezen lasthebber niet tussenbeide komt.

Hebben de sprekers bijkomende elementen voor wat betreft de kostenverrekening? Wat bedoelt de heer Pieters met de uniformiteit van de vergoeding voor de bewindvoering? Klopt het dat, zelfs indien familieleden interesse hebben om de bewindvoering op zich te nemen, toch vaak een professioneel bewindvoerder wordt aangesteld? De doelstelling van de vorige wetswijziging was voornamelijk het leveren van "maatwerk" mogelijk te maken; is deze doelstelling volgens de sprekers gerealiseerd?

Is mevrouw De Bauw het ermee eens dat beslissingen genomen bij bemiddeling ook kunnen gemotiveerd worden mits beide partijen daarmee akkoord gaan of sluit ze motivering bij bemiddeling volledig uit?

*De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) wenst wat dieper in te gaan op het vorderingsrecht van verenigingen ter verdediging van collectieve belangen (Titel 9). De tekst van het wetsontwerp heeft het over *fundamentele vrijheden* terwijl de memorie van toelichting de term *fundamentele rechten* hanteert. Volgens professor Allemeersch komt dit op hetzelfde neer, maar de spreker hoopt toch dat dit onderscheid door de minister zal worden verduidelijkt. De heer Van Hecke vraagt welke de internationale verdragen zijn waaruit de fundamentele rechten voortvloeien.*

De Memorie van toelichting stelt op pag. 99 dat, wat betreft de toegang tot de rechter, het beter is om geen uitdrukkelijke wetsbepaling te voorzien voor milieuverenigingen die volgens het Verdrag van Aarhus steeds moeten kunnen genieten van een effectieve toegang. De heer Van Hecke vraagt zich af of dit in de huidige praktijk van hoven en rechtkanten wel zo een evidentie is. Vindt professor Allemeersch dat dit inderdaad reeds een verworvenheid is en dat er hierover geen specifieke bepalingen meer nodig zijn? Wat overigens met de strafprocedure: betekent de wijziging van art. 17 van het Gerechtelijk wetboek dat milieuverenigingen, nu ze kunnen optreden in een burgerlijke procedure, zich ook burgerlijke partij zullen kunnen stellen in een strafprocedure? Er is immers geen wijziging van het Wetboek van strafvordering maar art. 2 van het Gerechtelijk wetboek bepaalt dat dit wetboek geldt wanneer de *lex specialis* (in casu het Wetboek van strafvordering) niets voorziet – of is er toch een wijziging van het Wetboek

désigner la personne qui pourra exercer les droits du patient au nom de la personne protégée ou à protéger lorsque cette dernière n'a pas désigné de mandataire ou lorsque le mandataire désigné n'intervient pas.

L'intervenante demande par ailleurs aux orateurs s'ils ont des compléments d'informations concernant le décompte des coûts et demande en particulier à M. Pieters ce qu'il entend par l'uniformité de la rémunération pour l'administration. Est-il exact qu'un administrateur professionnel est souvent désigné même lorsque des membres de la famille expriment le souhait de prendre eux-mêmes en charge l'administration? L'objectif de la précédente modification de la loi était principalement de permettre une forme de "travail sur mesure". Les orateurs estiment-ils que cet objectif est atteint?

Mme De Bauw souscrit-elle à l'idée selon laquelle les décisions prises à la suite d'une médiation peuvent également être motivées pourvu que les deux parties y consentent? Ou exclut-elle toute motivation en cas de médiation?

*M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) souhaite revenir un peu plus en profondeur sur le droit des associations d'intenter une action d'intérêt collectif (Titre 9). Le texte du projet de loi parle de *libertés fondamentales*, tandis que dans l'exposé des motifs, il est question de *droits fondamentaux*. Selon le professeur Allemeersch, cela revient au même, mais M. Van Hecke espère quand même que le ministre clarifiera cette distinction. L'intervenant demande de quels traités internationaux découlent ces droits fondamentaux.*

Il souligne par ailleurs qu'à propos de l'accès à la justice, l'exposé des motifs indique, à la page 99, qu'il est préférable de ne pas prévoir de disposition légale explicite pour les associations environnementales qui, conformément à la Convention d'Aarhus, doivent toujours pouvoir bénéficier d'un accès effectif. M. Van Hecke se demande dans quelle mesure il s'agit là vraiment d'une évidence dans la pratique actuelle des cours et des tribunaux. Le professeur Allemeersch estime-t-il qu'il s'agit déjà bel et bien d'un acquis et qu'aucune disposition spécifique n'est encore nécessaire en la matière? Qu'en est-il d'ailleurs de la procédure pénale? La modification de l'article 17 du Code judiciaire signifie-t-elle que maintenant que les associations environnementales peuvent intervenir dans une procédure civile, elles pourront également se constituer partie civile dans une procédure pénale? En effet, s'il n'y a pas de modification du Code d'instruction criminelle, l'article 2 du Code judiciaire prévoit néanmoins que

van strafvordering vereist om milieuverenigingen gelijke rechten toe te kennen in een strafprocedure?

De heer Christian Brotcorne (cdH) vraagt of de explicite motivering bij overeenkomsten via bemiddeling steeds noodzakelijk is, aangezien dit geen gerechtelijke beslissingen zijn die wel steeds moeten gemotiveerd zijn aangezien deze aan de partijen worden opgelegd buiten elk overleg om. Het vorderingsrecht van rechtspersonen zoals voorgesteld via de wijziging van art. 17 van het Gerechtelijk wetboek, zou volgens prof. Allemeersch ook gelden voor sociale rechten; zou dit dan betekenen dat in het geval van een sociaal conflict de vakbonden, die geen rechtspersoonlijkheid hebben, geen vorderingsrecht zouden hebben in tegenstelling tot werkgeversverenigingen met rechtspersoonlijkheid, zoals het VBO?

Mevrouw Goedele Uyttersprot (N-VA) vraagt aan prof. Allemeersch om de aanpassing van art. 17 van het Gerechtelijk wetboek verder toe te lichten met concrete voorbeelden. De voorgestelde aanpassing zou het Gerechtelijk wetboek in overeenstemming brengen met het arrest van het Grondwettelijk Hof van 10 oktober 2013, maar hoe groot acht prof. Allemeersch de kans dat het Grondwettelijk Hof een ander standpunt zou innemen mocht het wetsontwerp om enige reden niet ter stemming komen?

Mevrouw Laurette Onkelinx (PS) verwijst naar de uiteenzetting van de heer Pieters en zet nogmaals de problematiek in de verf van de rol en verantwoordelijkheden van de voorlopig bewindvoerder in gevallen van ongeneeslijk zieke personen, gelet op de dunne scheidingslijn met de patiëntenrechten. Mevrouw Onkelinx is het voorts volledig eens met de sprekers betreffende de motiveringsplicht bij bemiddeling.

C. Antwoorden en replieken

De heer Jean-François Ledoux et Mme Claudine Vroonen, vertegenwoordigers van AVOCATS.BE

Mevrouw Vroonen stelt dat de Wet betreffende de rechten van de patiënt de autonomie van de patiënt beoogt en eist van de beroepsbeoefenaar dat deze een duidelijke en verstaanbare taal hanteert om aan de patiënt behandelingen voor te stellen zodat deze daarover met kennis van zaken een beslissing kan nemen. Dit betekent dat de beroepsbeoefenaar zich moet aanpassen aan de toestand en het ziektebeeld van de patiënt en aan diens bekwaamheid om iets te begrijpen. Het is volgens

c'est lui qui s'applique lorsque la *lex specialis* (dans le cas présent, le Code d'instruction criminelle) ne prévoit rien. Ou une modification du Code d'instruction criminelle est-elle quand même requise pour accorder des droits égaux aux associations environnementales dans le cadre d'une procédure pénale?

M. Christian Brotcorne (cdH) demande si la motivation explicite en cas d'accord intervenu après médiation est toujours nécessaire, étant donné qu'il ne s'agit pas de décisions de justice, qui, elles, doivent toujours être motivées dès lors qu'elles sont imposées aux parties en dehors de toute concertation. Par ailleurs, la reconnaissance – proposée via la modification de l'article 17 du Code judiciaire – du droit d'action à des personnes morales vaudrait également, selon le professeur Allemeersch, pour les droits sociaux. Cela signifie-t-il qu'en cas de conflit social, les syndicats, qui n'ont pas la personnalité juridique, n'auraient pas de droit d'action, contrairement aux associations d'employeurs dotées de la personnalité juridique, comme la FEB?

Mme Goedele Uyttersprot (N-VA) demande au professeur Allemeersch de préciser la modification de l'article 17 du Code judiciaire à l'aide d'exemples concrets. La modification proposée mettrait le Code judiciaire en concordance avec larrêt de la Cour constitutionnelle du 10 octobre 2013, mais dans quelle mesure le professeur Allemeersch estime-t-il probable que la Cour constitutionnelle adopte un autre point de vue si le projet de loi n'était pas soumis au vote pour quelque raison que ce soit?

Mme Laurette Onkelinx (PS) renvoie à l'exposé de M. Pieters et insiste de nouveau sur la problématique du rôle et des responsabilités de l'administrateur provisoire en ce qui concerne les personnes incurables, eu égard à la frontière très mince avec les droits du patient. Mme Onkelinx se rallie en outre aux orateurs concernant l'exigence de motivation en cas de médiation.

C. Réponses et répliques

M. Jean-François Ledoux et Mme Claudine Vroonen, représentants d'AVOCATS.BE

Mme Vroonen indique que la loi relative aux droits du patient vise à garantir l'autonomie du patient et exige que le praticien professionnel utilise une langue claire lorsqu'il propose des traitements au patient de manière à ce que ce dernier puisse prendre une décision en connaissance de cause à cet égard. Cela signifie que le praticien professionnel doit s'adapter à l'état et à la pathologie du patient ainsi qu'à sa capacité à comprendre. Mme Vroonen estime que la possibilité dont

mevrouw Vroonen weinig bekend dat de patiënt, mocht deze zijn wil niet meer kunnen te kennen geven of zich niet meer kunnen uitdrukken, een lasthebber kan aanstellen die wanneer nodig voor hem kan beslissen. De vraag rijst waar men een dergelijke lastgeving kan terugvinden: in principe in het medisch dossier; maar er bestaat geen register van lastgevingen. De Wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid (*Belgisch Staatsblad* 14 juni 2013) voorziet in de mogelijkheid om een bewindvoerder over de persoon aan te stellen die de beschermde persoon bijstaat of vertegenwoordigt bij het stellen van handelingen met betrekking tot zijn persoon, desgevallend ook betreffende de patiëntenrechten. Het gebeurt echter dat de rechter een bewindvoerder aanstelt over de persoon, inclusief wat betreft patiëntenrechten, terwijl het medisch attest niet uitdrukkelijk preciseert dat de persoon onbekwaam is om zijn patiëntenrechten uit te oefenen. Bovendien is de bewindvoerder vaak onvoldoende vertrouwd met de betrokken persoon om diens medische behoeften te kunnen inschatten en zijn de zorgverstrekkers vaak niet op de hoogte dat er een bewindvoerder over de persoon werd aangesteld. Zo gebeurt het regelmatig dat een persoon gehospitaliseerd wordt zonder dat diens bewindvoerder ervan op de hoogte is, zodat er een grijze zone ontstaat. Betreffende beslissingen inzake patiëntenrechten is overigens steeds, behoudens hoogdringendheid, de goedkeuring van de vrederechter vereist. Het voorliggend wetsontwerp vereist niet langer de goedkeuring van de vrederechter en volgens de memorie van toelichting zal de beroepsbeoefenaar dan nagaan of de bewindvoerder de juiste beslissingen neemt. Hierbij rijzen heel wat vragen: weet de beroepsbeoefenaar dat er een bewindvoerder werd aangesteld, kent de bewindvoerder de beroepsbeoefenaar, hoe gaan de familie of naasten hierop reageren? Het zou derhalve beter zijn mochten de patiëntenrechten geen deel meer uitmaken van de bevoegdheden van de bewindvoerder over de persoon, aangezien die niet over de medische competentie beschikt, noch voldoende de gezondheidstoestand van de persoon kent en al evenmin zijn medische wensen en levenskeuze.

Mevrouw Vroonen stelt ook de meerwaarde van de vereiste accreditatie van artsen om medische attesten van onbekwaamheid uit te vaardigen, in vraag. Deze attesten zijn weliswaar inderdaad vaak slecht opgesteld maar wellicht zou een gedetailleerde model van attest inzake de graad van onbekwaamheid al volstaan om aan de bezwaren tegemoet te komen.

De heer Ledoux beaamt dat er vooral noodzaak is aan een algemene vorming van de geneesheren inzake de problematiek van onbekwaamheid, aangezien dit niet in hun vorming is opgenomen.

dispose le patient de désigner un mandataire qui peut décider pour lui au cas où il ne serait plus à même de faire connaître sa volonté ou de s'exprimer est méconue. La question se pose de savoir où un tel mandat peut figurer: cette information devrait en principe se trouver dans le dossier médical, mais il n'existe pas de registre des mandats. La loi du 17 mars 2013 réformant les régimes d'incapacité et instaurant un nouveau statut de protection conforme à la dignité humaine (*Moniteur belge* du 14 juin 2013) prévoit la possibilité de désigner un administrateur de la personne qui assiste ou représente la personne protégée dans l'accomplissement d'actes relatifs à sa personne et aux droits du patient également le cas échéant. Il arrive toutefois que le juge désigne un administrateur de la personne, y compris en ce qui concerne les droits du patient, alors que le certificat médicale ne précise pas expressément que l'intéressé est incapable d'exercer ses droits en tant que patient. Qui plus est, l'administrateur ne connaît souvent pas suffisamment la personne concernée pour être en mesure d'évaluer ses besoins médicaux et les prestataires de soins ignorent souvent qu'un administrateur de la personne a été désigné. Il arrive ainsi régulièrement qu'une personne soit hospitalisée sans que son administrateur en soit informé si bien qu'une zone grise apparaît. En ce qui concerne les décisions en matière de droits du patient, l'approbation du juge de paix est d'ailleurs toujours requise, sauf en cas d'urgence. Aux termes du projet de loi à l'examen, l'approbation du juge de paix ne serait plus requise et, selon l'exposé des motifs, le praticien professionnel contrôlera si l'administrateur prend les bonnes décisions. Nombreuses sont les questions qui se posent à ce sujet: le praticien professionnel sait-il qu'un administrateur a été désigné, l'administrateur connaît-il le praticien professionnel, quelle sera la réaction de la famille ou des proches à cet égard? Il serait par conséquent préférable que les droits du patient ne relèvent plus de la compétence de l'administrateur de la personne car ce dernier n'a ni les compétences médicales, ni la connaissance de l'état de santé de la personne, ni la connaissance de ses souhaits médicaux net ses choix de vie.

Mme Vroonen remet également en question la plus-value de l'accréditation requise des médecins pour établir des attestations médicales d'incapacité. En effet, ces attestations sont certes souvent mal rédigées, mais un modèle plus détaillé d'attestation en matière de degré d'incapacité suffirait sans doute déjà à répondre aux objections.

M. Ledoux reconnaît qu'il faudrait surtout que les médecins suivent une formation générale au sujet de la problématique de l'incapacité, car celle-ci ne figure pas dans leur formation.

Wat betreft het bewind over de goederen geeft de vrederechter in eerste instantie doorgaans de voorkeur aan een familielid als bewindvoerder. Vaak wordt er later op verzoek van het familielid-bewindvoerder toch een professioneel aangesteld omdat het familielid zijn of haar taak niet meer aankan of omdat er sprake was van misbruik vanwege het familielid-bewindvoerder.

De heer Stefan Pieters, vertegenwoordiger van de Orde van Vlaamse Balies

De heer Pieters wordt als plaatsvervangend vrederechter vaak geconfronteerd met onzorgvuldig of onvolledig opgestelde medische attesten waardoor het onmogelijk wordt om een bewindvoering op maat in te voeren. Er dient zeker meer zorg te worden besteed aan het onderzoek van de persoon en aan het opstellen van het medisch attest zodat het doel van de wet, bescherming op maat, effectief bereikt wordt. De heer Pieters laat in het midden of dit via algemene vorming van artsen of via accreditatie moet gebeuren.

Er is een koninklijk besluit in voorbereiding om een-vormigheid en transparantie te brengen in de vergoeding van de bewindvoerders, waarvoor momenteel zeer grote verschillen bestaan naargelang het gerechtelijk kanton.

De heer Pieters houdt zich ter beschikking om meer precieze gegevens te verstrekken over de klachten ingediend bij het Meldpunt bewindvoering.

Mevrouw Isabelle De Bauw, familiaal bemiddelaar, advocate en opleidster aan de UCL

Mevrouw De Bauw benadrukt het vrijwillige en vertrouwelijke karakter van bemiddeling, waar de partijen er uitdrukkelijk voor kiezen om zelf over een geschil te beslissen zonder tussenkomst van een rechter. Mevrouw De Bauw vermoedt dat slechts weinig zaken met bemiddeling uiteindelijk betwist worden voor de rechtbank. Buitenlandse studies wijzen trouwens uit dat financiële overeenkomsten bereikt via bemiddeling veel beter worden nageleefd dan gerechtelijke beslissingen. Het lijkt dan ook niet aangewezen om een motiveringsplicht op te leggen bij beslissingen genomen via bemiddeling en dit zou deze procedure ook nodeloos verzwaren. De bemiddelingsovereenkomsten bevatten ook steeds een clausule van herziening en de voorwaarden daartoe. Het voorliggend wetsontwerp legt te veel verplichtingen op en dreigt zo bemiddelingsovereenkomsten te bemoeilijken. Overeenkomsten via bemiddeling moeten weliswaar zo precies mogelijk zijn maar een verplichte

Quant à l'administration des biens, le juge de paix préfère généralement désigner dans un premier temps un membre de la famille en tant qu'administrateur. Souvent, un professionnel est pourtant désigné par la suite à la demande du parent-administrateur au motif que ce dernier n'est plus en mesure de remplir sa tâche ou qu'il a été question d'abus de sa part.

M. Stefan Pieters, représentant de l'Orde van Vlaamse Balies

En tant que juge de paix suppléant, M. Pieters est souvent confronté à des attestations médicales rédigées négligemment ou incomplètes empêchant dès lors de mettre en place une administration sur mesure. Il faut certainement examiner la personne plus scrupuleusement et rédiger l'attestation médicale plus précisément de manière à ce que l'objectif de la loi, à savoir la protection sur mesure, puisse être réalisé effectivement. M. Pieters ne se prononce pas sur la question de savoir si cet objectif doit être poursuivi par le biais de la formation générale des médecins ou d'une accréditation.

Un arrêté royal est en préparation afin d'uniformiser et d'apporter de la transparence dans la rémunération des administrateurs qui varie actuellement de façon considérable selon le canton judiciaire.

M. Pieters se tient à disposition pour fournir des données plus précises concernant les plaintes déposées auprès du Point de contact administration des biens et de la personne.

Mme Isabelle De Bauw, médiatrice familiale, avocate et formatrice à l'UCL

Mme De Bauw met l'accent sur le caractère volontaire et confidentiel de la médiation, dans laquelle les parties choisissent expressément de statuer sur un contentieux, sans l'intervention d'un juge. Mme De Bauw suppose que seul un nombre limité de dossiers traités par la voie de la médiation sont finalement contestés devant le tribunal. Certaines études réalisées à l'étranger prouvent d'ailleurs que les accords financiers conclus après médiation sont bien mieux respectés que les décisions judiciaires. Il ne semble donc pas opportun d'imposer une obligation de motivation dans les décisions prises par la médiation, ce qui alourdirait en outre inutilement la procédure. Les accords de médiation comportent par ailleurs systématiquement une clause de révision, assortie de conditions. Le projet de loi à l'examen impose trop d'obligations et menace dès lors de compliquer les accords de médiation. Certes, les accords issus de la médiation doivent être le plus précis possible, mais

motivering lijkt mevrouw De Bauw niet nuttig en ze meent dat de huidige wetgeving daarover volstaat.

De heer Benoit Allemeersch, professor aan de KULeuven

Professor Allemeersch stelt dat het Grondwettelijk Hof betreffende het vorderingsrecht voor milieuverenigingen een vooruitstrevende koers vaart.

Volgens de professor is het begrip "fundamentele vrijheden" een algemene categorie die samenvalt met het begrip "grondrechten"; dit houdt in dat ook de sociale grondrechten daaronder vallen. Voor milieuverenigingen betekent deze interpretatie dat een aparte vermelding ervan niet meer hoeft, aangezien artikel 9.3 van het Verdrag van Aarhus bepaalt dat het nationaal recht criteria mag bepalen; het enige werkelijk bijkomend criterium in voorliggend wetsontwerp is dat er in hoofde van de vereniging een bepaalde duurzaamheid moet zijn. Artikel 17 van het Gerechtelijk wetboek biedt dan een voldoende basis voor milieuverenigingen zodat een expliciete vermelding niet nodig is. Het voordeel van de nieuwe tekst is dat er geen sectorgewijze opdeling meer is tussen verenigingen. Echter, bij een striktere interpretatie van het begrip "fundamentele vrijheden" waar leefmilieu niet zou onder vallen, zou er wel een specifieke vermelding nodig zijn. Rechtspraak van het Hof van Cassatie stelt weliswaar dat leefmilieuverenigingen voldoende belang hebben om een procedure in te leiden wanneer ze een situatie aanklagen die niet strookt met het belang dat zij nastreven, maar de wettelijke grondslag voor een optreden in rechte door leefmilieuverenigingen ligt in het Verdrag van Aarhus dat rechtstreekse werking heeft. Aangezien dit verdrag echter verwijst naar nationale criteria, lijkt het prof. Allemeersch wenselijk dat de nationale wetgever de uitvoeringsmodaliteiten ervan verder uitwerkt in uitvoeringswetten.

Wat betreft de burgerlijke partijstelling door leefmilieuverenigingen in strafzaken via art. 2 van het Gerechtelijk wetboek meent prof. Allemeersch dat dit in principe wel mogelijk is, maar dit biedt geen absolute garantie aangezien het door strafrechters ook al is terzijde geschoven. In het belang van de duidelijkheid lijkt het prof. Allemeersch wenselijk dat er in de parlementaire voorbereiding verwezen wordt naar de toepasbaarheid van art. 2 van het Gerechtelijk wetboek in strafprocedures. In de mate dat een leefmilieuvereniging in burgerlijke zaken schadevergoeding kan eisen voor de schending van een statutair doel, kan men overigens argumenteren dat deze vereniging zich ook als slachtoffer burgerlijke partij zou kunnen stellen in strafzaken. Overigens voorzien nu

une obligation de motivation ne semble pas utile pour Mme De Bauw, qui estime que la législation actuelle en la matière est suffisante.

M. Benoit Allemeersch, professeur à la KULeuven

Le professeur Allemeersch indique qu'en ce qui concerne le droit d'action pour les associations de défense de l'environnement, la Cour constitutionnelle adopte une attitude progressiste.

Selon le professeur, la notion de "libertés fondamentales" correspond à une catégorie générale qui coïncide avec la notion de "droits fondamentaux"; par conséquent, les droits sociaux fondamentaux en relèvent également. Pour les associations environnementales, cette interprétation signifie qu'une mention séparée n'est plus nécessaire dans la mesure où, aux termes de l'article 9.3 de la Convention d'Aarhus, le droit national peut définir des critères. Le seul critère réellement nouveau du projet de loi à l'examen est l'existence obligatoire, dans le chef de l'association, d'une certaine durabilité. Dès lors que l'article 17 du Code judiciaire procure un fondement suffisant aux associations environnementales, une mention n'est pas nécessaire. L'avantage du nouveau texte est qu'il n'établit plus de subdivision sectorielle entre les associations. Cependant, en cas d'interprétation plus stricte de la notion de "libertés fondamentales" excluant l'environnement, une mention spécifique serait nécessaire. Bien que la jurisprudence de la Cour de cassation stipule que les associations environnementales ont un intérêt suffisant pour initier une procédure lorsqu'elles dénoncent une situation qui va à l'encontre de l'intérêt qu'elles défendent, le fondement légal d'une action en justice par des associations environnementales réside dans la Convention d'Aarhus, qui a effet direct. Or, puisque ladite convention renvoie à des critères nationaux, il convient, selon le professeur Allemeersch, que le législateur national en développe les modalités d'exécution par le biais de lois d'exécution.

En ce qui concerne la constitution de partie civile par des associations de défense de l'environnement en matière pénale, en application de l'article 2 du Code judiciaire, le professeur Allemeersch estime que si cette possibilité existe en principe, il n'existe pas de garantie absolue, dès lors que certains juges pénaux l'on déjà écartée. Dans un souci de clarté, le professeur Allemeersch estime opportun que les travaux préparatoires renvoient à l'applicabilité de l'article 2 du Code judiciaire dans les procédures pénales. Dans la mesure où une association de défense de l'environnement peut réclamer un dédommagement au civil pour la violation d'un but statutaire, on peut au demeurant avancer que cette association pourrait également se

reeds heel wat bijzondere wetten de mogelijkheid voor leefmilieuverenigingen om op te treden als burgerlijke partij in strafzaken.

Bij de vraag van de heer Brotcorne betreffende het vorderingsrecht van vakbonden stelt professor Allemeersch dat een aantal bijzondere wetten, zoals de Wet betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten, dit reeds voorzien. Ook de recente Wet houdende de hervorming van het ondernemingsrecht (*Belgisch Staatsblad* 27 april 2018) voorziet rechtstoegang voor feitelijke verenigingen opgenomen in de kruispuntbank van ondernemingen, wat voor de meeste vakbonden het geval is. Toch blijft de vraag of het begrip "rechtspersoon" beperkend is; het Grondwettelijk Hof gebruikt de term in zijn arrest van 10 oktober 2013 waar het stelt dat de wetgever moet preciseren onder welke voorwaarden aan een rechtspersoon een vorderingsrecht kan worden toegekend. De wetgever lijkt dit in voorliggend wetsontwerp ook te volgen. Echter, in zijn eigen rechtspraak betreffende toegang van verenigingen tot het Grondwettelijk Hof voor een bepaald statutair doel, gebruikt het Hof de begrippen "vereniging" en "groepering". Om het vorderingsrecht te beperken tot rechtspersonen, ziet professor Allemeersch slechts twee mogelijke argumenten: de rechtspersoonlijkheid biedt meer garantie op duurzaamheid (ook financieel) en de rechtspersoonlijkheid impliceert dat er een statutair doel is, wat niet geldt voor alle feitelijke verenigingen. Het is echter twijfelachtig of deze argumenten volstaan om een vereniging het vorderingsrecht te ontzeggen, rekening houdend met het principe van non-discriminatie.

Professor Allemeersch acht de continuïteit van de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof zeer groot, maar de vraag naar het vorderingsrecht voor feitelijke verenigingen verdient wel enige verduidelijking vanwege het Hof.

constituer partie civile au pénal en tant que victime. De nombreuses lois particulières prévoient du reste déjà la possibilité pour les associations de défense de l'environnement d'intervenir au pénal en tant que partie civile.

En ce qui concerne la question de M. Brotcorne au sujet du droit d'action des syndicats, le professeur Allemeersch indique qu'un certain nombre de lois particulières, telles que la loi sur les conventions collectives de travail, le prévoient déjà. La récente loi portant réforme du droit des entreprises (*Moniteur belge* du 27 avril 2018) prévoit, elle aussi, l'accès des associations de fait inscrites à la banque carrefour des entreprises, ce qui est le cas de la plupart des syndicats, à la justice. La question demeure cependant de savoir si la notion de "personne morale" est restrictive; dans son arrêt du 10 octobre 2013, la Cour constitutionnelle utilise les termes tout en indiquant que c'est au législateur qu'il appartient de préciser à quelles conditions un droit d'action peut être reconnu aux personnes morales. Dans le projet de loi à l'examen, le législateur semble y donner suite. Toutefois, dans sa propre jurisprudence relative à l'accès d'associations à la Cour constitutionnelle concernant un but statutaire donné, la Cour utilise les notions d'"association" et de "groupement". Le professeur Allemeersch ne distingue de deux arguments possibles pour limiter le droit d'action aux personnes morales: la personnalité juridique offre plus de garanties de durabilité (y compris financière) et la personnalité juridique implique l'existence d'un but statutaire, ce qui n'est pas le cas dans toutes les associations de fait. Il est toutefois douteux que ces arguments suffisent pour priver une association du droit d'action, compte tenu du principe de non-discrimination.

Le professeur Allemeersch considère que la jurisprudence de la Cour constitutionnelle est très constante, mais la question du droit d'action pour les associations de fait mérite d'être éclaircie par la Cour.

B. Hoorzitting met de heer Philippe Lambrecht, bestuurder – secretaris-generaal van het Verbond van Belgische Ondernemingen (VBO), mevrouw Els Vandensande, vertegenwoordigster van de Verenigde Verenigingen, de heer Kristiaan Rotthier, vertegenwoordiger van de Conferentie van de Vrede-en Politierechters, de heer Vincent Bertouille, vertegenwoordiger van het Koninklijk Verbond van de Vrede- en Politierechters, mevrouw Gisèle Marliere, voorzitster van de Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap (NHRPH), de heer Luc Goutry, vertegenwoordiger van Meldpunt Bewindvoering, de heer Claude Petit, vertegenwoordiger van het Overlegplatform Geestelijke Gezondheidszorg Gebied Brussel-Hoofdstad, mevrouw Marga De Bauw, voorzitster, en de heer Pierre-André Wustefeld, ondervoorzitter, van de commissie voor onderhoudsbijdragen

B.1. Procedure

De heer Philippe Goffin, voorzitter van de commissie voor de Justitie, geeft lezing van artikel 28, 2bis, van het Kamerreglement:

“Bij hoorzittingen (...) wordt sprekers gevraagd om bij het begin van de hoorzitting duidelijk te vermelden of ze:

1° in een andere hoedanigheid betrokken zijn of geweest zijn bij initiatieven betreffende de voorliggende wetgeving, en

2° betaald worden voor de bijdrage aan de hoorzitting en in voorkomend geval door welke instantie.”.

De voorzitter verzoekt vervolgens de sprekers deze vragen te beantwoorden.

De heer Vincent Bertouille, vertegenwoordiger van het Koninklijk Verbond van de Vrede- en Politierechters, antwoordt betrokken te zijn geweest bij de opmaak van het ter bespreking voorliggende wetsontwerp. Hij wordt niet betaald voor zijn bijdrage aan deze hoorzitting.

De overige sprekers antwoorden op de beide vragen ontkennend.

B.2. Uiteenzettingen van de genodigden

B.2.1. Uiteenzetting van de heer Philippe Lambrecht, bestuurder-secretaris-generaal van het Verbond van Belgische Ondernemingen (VBO)

De heer Philippe Lambrecht, bestuurder-secretaris-generaal van het Verbond van Belgische Ondernemingen, beperkt zijn tussenkomst tot Titel

B. Audition de M. Philippe Lambrecht, administrateur – secrétaire général de la Fédération des entreprises de Belgique (FEB), Mme Els Vandensande, représentante des “Verenigde Verenigingen”, M. Kristiaan Rotthier, représentant de la Conférence des juges de paix et de police, M. Vincent Bertouille, représentant de l’Union Royale des Juges de paix et de Police, Mme Gisèle Marliere, présidente du Conseil Supérieur National des Personnes Handicapées (CSNPH), M. Luc Goutry, représentant du Point de contact administration des biens et de la personne, M. Claude Petit, représentant de la Plate-forme de Concertation pour la Santé Mentale en Région de Bruxelles-Capitale, Mme Marga De Bauw, présidente, et M. Pierre-André Wustefeld, vice-président, de la commission des contributions alimentaires

B.1. Procédure

M. Philippe Goffin, président de la commission de la Justice, donne lecture de l’article 28, 2bis, du Règlement de la Chambre:

“2bis. En cas d’auditions [...], il est demandé aux orateurs de préciser explicitement au début de l’audition:

1° s’ils sont ou ont été associés à quelque autre titre que ce soit à des initiatives relatives à la législation à l’examen, et

2° s’ils sont rémunérés pour leur contribution à l’audition, et le cas échéant, par quelle instance.”

Le président invite ensuite les orateurs à répondre à ces questions.

M. Vincent Bertouille, représentant de l’Union Royale des Juges de paix et de Police, répond avoir été associé à la rédaction du projet de loi à l’examen. Il n’est pas rétribué pour sa contribution à l’audition.

Les autres orateurs répondent par la négative aux deux questions.

B.2. Exposés des invités

B.2.1. Exposé de M. Philippe Lambrecht, administrateur – secrétaire général de la Fédération des entreprises de Belgique (FEB)

M. Philippe Lambrecht, administrateur – secrétaire général de la Fédération des entreprises de Belgique, concentrera son intervention sur le Titre 9 du projet de

9 van het wetsontwerp “Wijzigingen van artikel 17 van het Gerechtelijk Wetboek en van bijzondere wetten met als doel een gemeenrechtelijk regime van vordering ter verdediging van collectieve belangen op te richten”.

B.2.1.1. Doel en inhoud

Titel 9 van het wetsontwerp strekt ertoe een “gemeenrechtelijk regime van vordering ter verdediging van collectieve belangen op te richten”. Thans bestaan er al veel bijzondere wetten die een vordering ter verdediging van collectieve belangen mogelijk maken in een welomschreven context, zoals de wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden, of nog de wet van 12 januari 1993 betreffende een vorderingsrecht inzake bescherming van het leefmilieu

Desalniettemin kan een rechtspersoon die een niet bij één van die wetten erkend collectief belang verdedigt tot dusver, op grond van de rechtspraak van het Hof van Cassatie, een vordering in rechte instellen om het door hem verdedigde collectieve belang te doen eerbiedigen, aangezien er geen enkele gemeenrechtelijke regeling bestaat die geldt wanneer geen enkele bijzondere wet kan worden ingeroepen.

De vraag naar een dergelijke gemeenrechtelijke regeling is niet nieuw, daar de heer Stefaan Van Hecke c.s. bij de aanvang van deze zittingsperiode al een wetsvoorstel heeft ingediend¹. Tijdens die zittingsperiode heeft zich een keerpunt voorgedaan. Het Grondwettelijk Hof heeft in zijn arrest van 10 oktober 2013² immers vastgesteld dat de “ontstentenis van een wetsbepaling waarin wordt gepreciseerd onder welke voorwaarden een vorderingsrecht kan worden toegekend aan de rechtspersonen die een vordering wensen in te stellen die overeenstemt met hun statutair doel en de bescherming beoogt van de fundamentele vrijheden zoals zij zijn erkend in de Grondwet en in de internationale verdragen waarbij België partij is”, die rechtspersonen discrimineert ten opzichte van andere rechtspersonen en verenigingen aan wie en waaraan op grond van de bovenvermelde bijzondere wetten een (specifiek) vorderingsrecht wordt verleend. Met zijn arrest van 2013 heeft het Grondwettelijk Hof de wetgever dus verplicht op te treden, zij het dan binnen een beperkt kader.

loi à l'examen, intitulé “Modifications de l'article 17 du Code judiciaire et de lois particulières en vue de créer un régime de droit commun d'action d'intérêt collectif”.

B.2.1.1. Objectif et contenu

Le Titre 9 du projet de loi a pour objectif de créer un régime de droit commun d'action d'intérêt collectif. Il existe déjà actuellement de nombreuses lois particulières qui autorisent une action d'intérêt collectif dans un contexte spécifique comme, par exemple, la loi du 30 juillet 1981 sanctionnant les actes de racisme et de xénophobie ou la loi du 12 janvier 1993 concernant un droit d'action en matière de protection de l'environnement.

Une personne morale qui défend un intérêt collectif qui n'est pas reconnu dans une de ces lois ne peut toutefois, à ce jour, sur la base de la jurisprudence de la Cour de Cassation, intenter une action en justice pour faire respecter l'intérêt collectif qu'elle défend, parce qu'il n'existe pas de régime de droit commun qui s'applique lorsqu'aucune loi particulière ne peut être invoquée.

La demande d'un tel régime de droit commun n'est pas nouvelle, puisque M. Stefaan Van Hecke et consorts ont déjà soumis une proposition de loi au début de cette législature¹. Durant celle-ci, un tournant a eu lieu, dans la mesure où la Cour constitutionnelle a constaté dans son arrêt du 10 octobre 2013² que “l'absence d'une disposition de loi précisant à quelles conditions un droit d'action peut être reconnu aux personnes morales souhaitant exercer une action correspondant à leur but statutaire et visant à la protection des libertés fondamentales telles qu'elles sont reconnues par la Constitution et par les traités internationaux auxquels la Belgique est partie” constitue une discrimination de ces personnes morales par rapport à d'autres personnes morales et associations auxquelles les lois particulières précitées accordent un droit d'action (spécifique). Avec son arrêt de 2013, la Cour constitutionnelle a donc obligé le législateur à intervenir, fut-ce dans un cadre limité.

¹ Wetsvoorstel tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek teneinde verenigingen een vorderingsrecht toe te kennen ter verdediging van collectieve belangen van de heer Stefaan Van Hecke c.s. (DOC 54 0466/001). Dit wetsvoorstel bouwt voort op eerdere wetsvoorstellen van onder andere mevrouw Gerkens en de heer Brotcorne van de vorige zittingsperiode.

² Arrest nr. 133/2013.

¹ Proposition de loi modifiant le Code judiciaire en vue d'accorder aux associations le droit d'introduire une action d'intérêt collectif de M. Stefaan Van Hecke et consorts (DOC 54 0466/001). Cette proposition de loi s'inspire notamment de propositions de loi antérieures déposées par Mme Gerkens et par M. Brotcorne sous la précédente législature.

² Arrêt n° 133/2013.

Titel 9 van het wetsontwerp doet wat het Grondwettelijk Hof de wetgever heeft opgedragen, door een belangrijke wijziging aan te brengen in artikel 17 van het Gerechtelijk Wetboek. Thans bepaalt dat artikel het volgende: “De rechtsvordering kan niet worden toegelaten, indien de eiser geen hoedanigheid en geen belang heeft om ze in te dienen.”

Het Hof van Cassatie geeft een strikte interpretatie van dat artikel, en oordeelt dat het eigen belang van een rechtspersoon “alleen datgene [is] wat zijn bestaan of zijn materiële en morele goederen, inzonderheid zijn vermogen, eer en goede naam raakt”. Voorts stelt het dat “het enkele feit dat een rechtspersoon of een natuurlijke persoon een doel nastreeft, zij het een statutair doel, niet tot gevolg heeft dat hij een eigen belang tot stand heeft gebracht.”³.

Terecht heeft het Grondwettelijk Hof die interpretatie van het Hof van Cassatie als correct bestempeld⁴. Het is de wetgeving die moet worden bijgestuurd. Dat is nu net wat het aangehaalde wetsontwerp vandaag doet door aan artikel 17 van het Gerechtelijk Wetboek een lid toe te voegen dat het volgende beoogt te bepalen: “de vordering [is] ontvankelijk van een rechtspersoon die de bescherming beoogt van de fundamentele vrijheden zoals zij zijn erkend in de Grondwet en in de internationale verdragen waarbij België partij is, onder de volgende voorwaarden.”.

Die voorwaarden zijn van essentieel belang voor de rechtszekerheid en om een wildgroei aan *ad-hoc*-rechtspersonen en een massale toename van het aantal vorderingen te voorkomen.

B. 2.1.2. Standpunt van het VBO

— *De definitie en de afbakening van het begrip “collectief belang”*

In het wetsontwerp is ervoor gekozen om die term niet letterlijk in de tekst van artikel 17 op te nemen. Het wetsontwerp heeft het over “de bescherming (...) van de fundamentele vrijheden zoals zij zijn erkend in de Grondwet en in de internationale verdragen.”. Het betreft een eerste belangrijke afbakening.

Volgens het VBO is het cruciaal dat het begrip “collectief belang” duidelijk wordt omschreven en afgebakend. In dezen wordt immers één van de basiselementen van ons recht gewijzigd door, naast het – door het openbaar

³ Cassatie 19 september 1996.

⁴ Het gaat om een beperking die een wettig doel nastreeft, namelijk de goede rechtsbedeling verzekeren door de *actio popularis* te weigeren en het beginsel in acht te doen nemen dat is uitgedrukt in het adagium “nul ne plaide par procureur”.

Le Titre 9 du projet de loi fait ce dont la Cour constitutionnelle a chargé le législateur en apportant une modification importante à l'article 17 du Code judiciaire. Cet article prévoit aujourd’hui: “L'action ne peut être admise si le demandeur n'a pas qualité et intérêt pour la former.”

La Cour de Cassation fait une interprétation stricte de cet article et estime que l'intérêt propre d'une personne morale ne comprend que ce qui concerne son existence, ses biens matériels et ses droits moraux, en particulier son patrimoine, son honneur et sa réputation. Le seul fait qu'une personne morale ou une personne physique poursuit un but, fût-il statutaire, n'entraîne pas la naissance d'un intérêt propre.³

La Cour constitutionnelle a jugé à juste titre que cette interprétation de la Cour de Cassation est correcte.⁴ C'est la législation qui doit être adaptée. Et c'est ce que fait le projet de loi évoqué aujourd'hui en ajoutant à l'article 17 du Code judiciaire un alinéa qui stipule: “La demande d'une personne morale visant à protéger des libertés fondamentales reconnues dans la Constitution et dans les conventions internationales auxquelles la Belgique est partie, est recevable aux conditions suivantes (...).”

Ces conditions sont essentielles pour la sécurité juridique et pour éviter une prolifération de personnes morales *ad hoc* et une explosion du nombre d'actions.

B. 2.1.2. Position de la FEB

— La définition et la délimitation de la notion d'intérêt collectif

Dans le projet de loi on a choisi de ne pas inscrire ce terme littéralement dans le texte de l'article 17. Le projet de loi parle de “la protection (...) des libertés fondamentales reconnues dans la Constitution et dans les traités internationaux (...).” Il s'agit d'une première délimitation importante.

Pour la FEB, il est crucial que la notion d'intérêt collectif soit définie et délimitée clairement. On modifie en effet ici un des éléments de base de notre droit en créant, à côté de l'intérêt général – défendu par le

³ Cass. 19 septembre 1996.

⁴ Il s'agit d'une restriction qui poursuit un but légitime, en l'occurrence assurer une bonne administration de la justice en écartant les actions populaires et en faisant respecter le principe traduit par l'adage “nul ne plaide par procureur”.

ministerie verdedigde – algemeen belang en het individueel belang, een derde belangcategorie te creëren. Het is dus van essentieel belang niet eender welk collectief belang in aanmerking te nemen: er moet absoluut worden voorkomen dat ieder zijn “eigen collectief belang” kan omschrijven en het in rechte kan verdedigen via de oprichting van een *ad-hoc*-rechtspersoon.

Het statutaire doel van een rechtspersoon wordt vrij vaak immers erg vaag omschreven (bijvoorbeeld milieubescherming, verhoging van het dierenwelzijn enzovoort). Die zeer ruime formuleringen zouden kunnen uitmonden in een enorme hoeveelheid collectieve belangen, en dus in de instelling van talrijke (potentieel niet verantwoorde) vorderingen bij de Belgische hoven en rechtbanken. Daardoor zou een onredelijk risico op privatisering van ons rechtssysteem ontstaan, met aanzienlijke gevolgen voor de goede werking van onze hoven en rechtbanken (alsook voor de gerechtelijke achterstand die men net probeert weg te werken). De *actio popularis* is immers in België terecht niet toegelaten; alleen de openbare aanklager is bevoegd voor de verdediging van het algemeen belang.

Een duidelijke afbakening van het begrip “collectief belang” is dus heel belangrijk. Het wetsontwerp bakent het begrip af door te verduidelijken dat alleen de bescherming van de fundamentele vrijheden, zoals het recht op een eerlijk proces, het verbod op onmenselijke behandeling enzovoort, aanleiding kan geven tot een vordering ter verdediging van een collectief belang. Het VBO kan niet genoeg op het belang van die precisering hameren. Dit vormt één van de onontbeerlijke waarborgen tegen de wildgroei van *ad hoc*-rechtspersonen en van lichtvaardig ingestelde vorderingen.

— *Voorwaarden waaraan de rechtspersoon moet beantwoorden*

Het wetsontwerp beoogt meerdere belangrijke voorwaarden vast te leggen, waaraan de rechtspersoon die een vordering wil instellen moet voldoen, namelijk: “1° dat zijn maatschappelijk doel van bijzondere aard is, onderscheiden van het algemeen belang; 2° dat louter een collectief belang wordt nagestreefd; 3° dat hij optreedt in rechte in het kader van zijn maatschappelijk doel, met het oog op de verdediging van een belang dat verband houdt met dat doel; 4° dat hij op duurzame en effectieve wijze zijn maatschappelijk doel nastreeft.”.

Ook het VBO meent dat die voorwaarden essentiële waarborgen vormen om misbruiken te voorkomen.

Ministère public – et de l’intérêt individuel, une troisième catégorie d’intérêt. Il est donc essentiel de ne pas prendre en considération n’importe quel intérêt collectif: il faut absolument éviter que chacun puisse définir son “propre intérêt collectif” et le défendre en droit via la création d’une personne morale *ad hoc*.

L’objet statutaire d’une personne morale est en effet souvent défini de manière très vague (ex. la protection de l’environnement, l’amélioration du bien-être animal, etc.). Ces formulations très larges pourraient aboutir à une énorme quantité d’intérêts collectifs et donc à l’introduction d’un nombre important d’actions (potentiellement pas justifiées) auprès des Cours et Tribunaux belges. Il en résulterait un risque de privatisation déraisonnable de notre système juridique, avec d’importantes conséquences pour le bon fonctionnement de nos Cours et Tribunaux (et pour l’arriéré judiciaire que l’on cherche précisément à résorber). En effet, l’action populaire n’est pas permise en Belgique, et à juste titre: la défense de l’intérêt général n’appartient qu’au ministère public.

Une délimitation claire de la notion d’intérêt collectif est donc très importante. Le projet de loi délimite la notion en précisant que seule la protection des libertés fondamentales, comme le droit à un procès équitable, l’interdiction des traitements inhumains, etc., peut donner lieu à une action d’intérêt collectif. La FEB ne soulignera jamais assez l’importance de cette précision. C’est une des garanties indispensables contre la prolifération de personnes morales *ad hoc* et d’actions intentées à la légère.

— *Conditions que la personne morale doit remplir*

Le projet de loi fixe plusieurs conditions importantes que doit remplir la personne morale qui veut intenter une action: “1° que son objet social soit d’une nature particulière, distincte de l’intérêt général; 2° que seul un intérêt collectif soit poursuivi; 3° qu’elle agisse en justice dans le cadre de son objet social, en vue d’assurer la défense d’un intérêt en rapport avec cet objet; 4° qu’elle poursuive son objet social de manière durable et effective.”.

La FEB pense également que ces conditions sont des garanties essentielles pour éviter les abus.

De eerste voorwaarde, namelijk dat het maatschappelijk doel van de rechtspersoon van bijzondere aard, onderscheiden van het algemeen belang, moet zijn, beoogt een *actio popularis* in de reine zin uit te sluiten.

Er wordt daarentegen niet uitgesloten dat de rechtspersoon een winstgevend oogmerk heeft. Alle rechtspersonen, de handelsvennootschappen inbegrepen, kunnen dus een vordering van collectief belang instellen, indien hun maatschappelijk doel goed is geformuleerd. Dat zou sommige rechtspersonen ertoe kunnen aanzetten om een dubbel maatschappelijk doel in hun statuten op te nemen. Men zou bijvoorbeeld een winstgevend oogmerk kunnen vermelden, zoals afvalverwerking, en daarenboven een maatschappelijk doel dat wordt verwoord als een collectief belang, verbonden met het persoonlijk belang van de rechtspersoon, zoals snelle en efficiënte afvalverwerking en -verwijdering met het oog op milieubescherming. De rechtspersoon uit het voorbeeld zou dus een vordering ter verdediging van dat collectieve belang kunnen instellen, teneinde de afvalverwerking te versnellen en er aldus voor te zorgen zelf meer werk te krijgen. Waarschijnlijk zal een dergelijke vordering bij de behandeling ten gronde voor de rechtbank geen enkele kans maken, maar ze zou wel kunnen beantwoorden aan de ontvankelijkheidsvoorraarden, waardoor de rechtbank er in elk geval een deel van haar kostbare tijd aan zou moeten besteden.

Het VBO meent dan ook dat het de voorkeur zou verdienen uit te sluiten dat rechtspersonen met een winstgevend oogmerk vorderingen ter verdediging van het collectief belang kunnen instellen. Die rechtspersonen beschikken vandaag al over een voldoende ruime toegang tot ons rechtssysteem.

De tweede voorwaarde, namelijk dat louter een collectief belang wordt nagestreefd, is toegevoegd om het onderscheid te maken met de *class action* of rechtsvordering tot collectief herstel. Een collectief belang is niet de optelsom van een aantal individuele belangen, zelfs wanneer het om een groot aantal ervan gaat.

Ook die voorwaarde is belangrijk voor het VBO; de *class action* streeft immers een ander doel na, namelijk het vergoeden van een grote groep benadeelden die ten gevolge van hetzelfde feit (bijvoorbeeld het treinongeluk in Buizingen van enkele jaren geleden) dezelfde schade hebben geleden.

Op grond van de derde voorwaarde moet de rechtspersoon die in rechte optreedt, dat doen binnen het kader van zijn maatschappelijk doel en met het oog op de verdediging van een belang dat met dat doel verband houdt. Die voorwaarde is belangrijk om ervoor

La première condition, à savoir que l'objet social de la personne morale soit d'une nature particulière, distinct de l'intérêt collectif, a pour objectif d'exclure une véritable *actio popularis*.

On n'exclut par contre pas la possibilité que la personne morale ait un but lucratif. Toutes les personnes morales, y compris les sociétés commerciales, peuvent donc, si leur objet social est bien formulé, intenter une action d'intérêt collectif. Cela pourrait inciter certaines personnes morales à formuler un double objet social dans leurs statuts. Par exemple: d'une part, un objet à but lucratif, par ex. le traitement de déchets, et, d'autre part, un objet sociétal formulé comme un intérêt collectif lié à l'intérêt personnel de la personne morale, par ex. le traitement et l'élimination rapides et efficaces des déchets en vue de la protection de l'environnement. La personne morale de l'exemple pourrait donc intenter une action en défense de cet intérêt collectif pour accélérer le traitement des déchets et s'assurer ainsi plus de travail. Certes, il est probable qu'une telle action n'ait aucune chance d'aboutir sur le fond devant le tribunal. Mais elle pourrait bien répondre aux conditions de recevabilité et le tribunal devrait alors en tout cas y consacrer une partie de son temps précieux.

La FEB estime dès lors qu'il serait préférable d'exclure les actions de personnes morales poursuivant un but lucratif dans la défense de l'intérêt collectif. Celles-ci disposent déjà aujourd'hui d'un accès suffisamment étendu à notre système judiciaire.

La deuxième condition, à savoir la poursuite d'un intérêt uniquement collectif, a été ajoutée pour faire la distinction avec la *class action* ou *action en réparation collective*. Un intérêt collectif n'est pas la somme d'un nombre d'intérêts individuels, même si ce nombre est grand.

Cette condition est également importante pour la FEB: la *class action* poursuit en effet un autre but, à savoir l'indemnisation d'un grand groupe de personnes lésées qui ont subi le même préjudice à la suite du même fait (par ex. l'accident de train à Buizingen il y a quelques années).

Sur la base de la troisième condition, la personne morale qui agit en justice doit le faire dans le cadre de son objet social et en vue d'assurer la défense d'un intérêt en rapport avec cet objet. Cette condition est importante pour veiller à ce que la personne morale

te zorgen dat de rechtspersoon consequent blijft en geen vorderingen instelt die buiten zijn opdracht (het maatschappelijk doel) vallen.

Tot slot beoogt de *vierde voorwaarde* dat wordt nagegaan of de rechtspersoon niet alleen op papier, maar ook in de praktijk, op duurzame en effectieve wijze zijn maatschappelijk doel nastreeft. Dat duurzaamheids criterium heeft het gehaald van een anciënniteitscriterium.

Hoewel het VBO altijd een anciënniteitscriterium heeft verdedigd, begrijpt het de opmerking van de Raad van State ter zake en gaat het niet verder in op dit punt. Het VBO benadrukt echter dat hierdoor de rechter die over de ontvankelijkheid van de vordering van collectief belang een beslissing zal moeten nemen, de belangrijke taak krijgt na te gaan of de betrokken rechtspersoon daadwerkelijk zijn maatschappelijk doel op duurzame en effectieve wijze nastreeft. Er moet immers koste wat het kost worden voorkomen dat rechtspersonen worden opgericht met als enig doel een bepaalde vordering in te stellen.

Het VBO kan niet genoeg op het belang van die voorwaarden hameren. Zij vormen een minimale drempel om misbruiken te voorkomen. Er moet worden voorkomen de deur open te zetten voor een wildgroei van nieuwe verenigingen of stichtingen die opportunistisch zouden zijn opgericht om vorderingen van collectief belang in te stellen; evenmin mag het aantal weinig gegrondte vorderingen die nadelig zijn voor de reputatie van de mensen tegen wie ze worden ingesteld explosief toenemen.

Om dezelfde reden meent het VBO dat het belangrijk is dat alle bepalingen van het procedurerecht integraal van toepassing zijn, opdat kwaadwillige vorderingen met als enig doel de goede naam van de tegenstander onderuit te halen of hem een andere vorm van schade toe te brengen, kunnen worden bestraft.

B.2.2. Uiteenzetting van vrouw Els Vandensande, vertegenwoordigster van de Verenigde Verenigingen

De Verenigde Verenigingen is het netwerk en de spreekbuis van middenveldorganisaties in Vlaanderen. Ze ontwikkelt haar werking voornamelijk vanuit en via een aantal kernorganisaties zoals 11.11.11, beweging.net, Bond Beter Leefmilieu, de Vlaamse vakbonden, Minderhedenforum, De Federatie, Forum voor Amateurkunsten, Gezinsbond, Christelijke Mutualiteit, Socialistische Mutualiteit, Vlaamse Jeugdraad, Netwerk Tegen Armoede en de Vlaamse Sportfederatie. Het netwerk wil de krachten van middenveldorganisaties bundelen in functie van een meer verenigingsvriendelijk beleid en een bredere erkenning voor de

soit conséquente et qu'elle n'intente pas d'actions en dehors de sa mission (l'objet social).

Enfin, la quatrième condition a pour objectif de vérifier que la personne morale poursuit son objet social, non seulement sur papier, mais aussi dans la pratique de manière durable et effective. Ce critère de durabilité a prévalu sur un critère d'ancienneté.

Bien que la FEB ait toujours soutenu un critère d'ancienneté, elle comprend la remarque du Conseil d'État en la matière et n'insiste plus sur ce point. Elle souligne toutefois que de ce fait, le juge qui devra décider de la recevabilité d'une action d'intérêt collectif aura la tâche importante de vérifier si la personne morale en question poursuit réellement son objet social de manière durable et effective. Il faut en effet éviter à tout prix que des personnes morales soient constituées dans le seul but d'intenter une action déterminée.

La FEB ne soulignera jamais assez l'importance de ces conditions. Elles constituent un seuil minimal pour éviter les abus. Il faut éviter d'ouvrir la porte à une prolifération de nouvelles associations ou fondations créées de manière opportuniste pour intenter des actions d'intérêt collectif et à une explosion du nombre d'actions peu fondées potentiellement préjudiciables à la réputation des personnes contre lesquelles elles sont intentées.

Pour la même raison, la FEB estime qu'il est important que toutes les dispositions du droit procédural s'appliquent intégralement, afin que les actions malveillantes intentées dans le seul but de nuire à la réputation de l'adversaire ou de lui causer un autre préjudice puissent être sanctionnées.

B.2.2. Exposé de Mme Els Vandensande, représentante des "Verenigde Verenigingen"

Les "Verenigde Verenigingen" sont le réseau et le porte-parole des organisations de la société civile en Flandre. Elles développent leurs activités principalement à partir et par l'intermédiaire d'un certain nombre d'organisations centrales telles que 11.11.11, beweging.net, Bond Beter Leefmilieu, les syndicats flamands, Minderhedenforum, De Federatie, Forum voor Amateurkunsten, Gezinsbond, Christelijke Mutualiteit, Socialistische Mutualiteit, Vlaamse Jeugdraad, Netwerk Tegen Armoede et la Vlaamse Sportfederatie. Le réseau vise à unir les forces des organisations de la société civile afin de parvenir à une politique plus favorable aux

maatschappelijke taken van middenveldorganisaties bij beleid en samenleving.

Namens de verenigingen binnen dit netwerk die rechtstreeks worden geraakt door dit wetsontwerp spreekt de Verenigde Verenigingen haar steun uit voor Titel 9 van dit wetsontwerp. De uitbreiding van het procesbelang van verenigingen zoals voorgesteld in dit wetsontwerp zal een deel van het middenveld – namelijk het deel dat de bescherming van fundamentele rechten en vrijheden tot doel heeft – toelaten zijn maatschappelijke taken nog beter te vervullen en samen met de talrijke betrokken burgers te komen tot een betere en meer gedragen bescherming van de fundamentele rechten en vrijheden van eenieder in onze samenleving.

Thans mogen burgers in die verenigingen alle acties op het getouw zetten die ze opportuun achten ter bescherming van de fundamentele rechten en vrijheden behalve het instellen van een rechtsvordering voor de gewone rechtbanken. Dit betekent dat nog vóór de vraag over de gegrondheid van de vordering rijst, de verenigingen het recht reeds wordt ontzegd om een mogelijke rechtenschending aan een onafhankelijke rechter voor te leggen.

Het collectief actierecht van verenigingen is een onderdeel van de vrijheid van vereniging, namelijk de vrijheid van verenigingen om de belangen en doelstellingen die ze als vereniging nastreven desnoods ook voor de rechtbank te verdedigen. De erkenning van het collectief actierecht van verenigingen die de bescherming van fundamentele rechten en vrijheden beogen, versterkt bovendien de democratie en kan leiden tot een verbetering van de toegang tot de rechter voor heel wat kwetsbare groepen. Het is niet omdat geen benadeeld individu kan worden aangeduid dat de desbetreffende rechtenschendingen geen bescherming verdienen.

Tegenstanders van de verruiming van het procesbelang van verenigingen hebben in het verleden al aangevoerd dat een dergelijke verruiming zou kunnen leiden tot een explosie van geschillen voor de rechtbanken. Die schrik is ongegrond. Het verruimen van het procesbelang van verenigingen zal er niet voor zorgen dat verenigingen morgen massaal rechtszaken aanhangig maken.

Ook verenigingen wegen hun actievormen zorgvuldig af en voor hen is een beroep op de rechter ook het laatste in te zetten middel. Voor een vereniging geldt net als voor iedereen het verbod op misbruik maken van het procesrecht (dat reeds voldoende waarborgen biedt). De vereniging zal ook nog steeds moeten aantonen dat ze een belang heeft bij het proces dat ze voert en ze zal geen *actio popularis* kunnen starten.

associations et à une reconnaissance plus large des actions sociales des organisations de la société civile dans la politique et la société.

Au nom des associations de ce réseau qui sont directement concernées par le projet de loi à l'examen, les "Verenigde Verenigingen" expriment leur soutien au titre 9 du projet de loi. L'extension de l'intérêt à l'instance des associations, telle que proposée dans le projet de loi à l'examen, permettra à une partie de la société civile – à savoir la partie qui vise à protéger les libertés et droits fondamentaux – d'accomplir encore mieux ses tâches sociales et, de concert avec les nombreux citoyens concernés, d'améliorer la protection des droits et libertés fondamentaux de chacun dans notre société et d'accroître l'adhésion à cette protection.

Actuellement, les citoyens peuvent, dans ces associations, mener toutes les actions qu'ils jugent appropriées pour protéger les droits et libertés fondamentaux, à l'exception de l'intention d'une action devant les tribunaux ordinaires. Cela signifie qu'avant même que la question du bien-fondé de l'action ne se pose, les associations se voient déjà refuser le droit de porter une éventuelle atteinte aux droits devant un tribunal indépendant.

Le droit d'action d'intérêt collectif des associations fait partie de la liberté d'association, à savoir la liberté des associations de défendre les intérêts et les objectifs qu'elles poursuivent comme association, le cas échéant aussi devant les tribunaux. En outre, la reconnaissance du droit d'action d'intérêt collectif des associations visant la protection des droits et libertés fondamentaux renforce la démocratie et peut contribuer à améliorer l'accès à la justice pour de nombreux groupes vulnérables. Ce n'est pas parce qu'aucun individu lésé ne peut être identifié que les droits en question ne méritent pas de protection.

Par le passé, les adversaires de l'élargissement de l'intérêt à l'instance des associations ont déjà indiqué qu'un tel élargissement pourrait entraîner une explosion du nombre de litiges devant les tribunaux. Cette crainte est non fondée. L'élargissement de l'intérêt à l'instance des associations ne poussera pas du jour au lendemain les associations à saisir massivement les tribunaux.

Les associations pèsent, elles aussi, soigneusement le pour et le contre de leurs démarches et, pour elles, la saisine du juge est le dernier moyen envisagé. Comme à tout le monde, il est interdit à une association d'abuser du droit procédural (qui offre déjà suffisamment de garanties). Une association devra donc toujours prouver qu'elle a un intérêt à l'action qu'elle intente et sera empêchée d'intenter une action populaire.

Bovendien is het aantal geschillen waartoe de goedkeuring van dit wetsontwerp aanleiding zou kunnen geven uiteraard niet het juiste criterium. Het doel van de wetgever inzake de toegang tot de rechter moet niet zijn om het aantal geschillen zo veel mogelijk te beperken maar wel om ervoor te zorgen dat alle schendingen van fundamentele rechten en vrijheden door een geschikte actor en in een passende en efficiënte vorm aan de rechter voorgelegd kunnen worden.

Om rechtsonzekerheid te vermijden, is het wel belangrijk dat de wetgever het wetsontwerp nog verder verduidelijkt en verfijnt. Zo creëert het wetsontwerp de nodige verwarring door in de voorgestelde aanpassingen aan artikel 17 van het Gerechtelijk Wetboek enkel te spreken over "vorderingen van rechtspersonen die de bescherming beogen van de fundamentele vrijheden" terwijl in memorie van toelichting (DOC 54 3303/001, p. 98) dan weer wordt gesproken over vorderingen die de bescherming beogen van fundamentele rechten. Om alle verwarring dienaangaande te vermijden verdient het dan ook aanbeveling om in artikel 17 te spreken over "vorderingen van rechtspersonen die de bescherming beogen van fundamentele rechten en vrijheden". Indien de wetgever toch een onderscheid wil maken tussen vorderingen die de bescherming van fundamentele vrijheden beogen enerzijds en vorderingen die de bescherming van fundamentele rechten beogen anderzijds moet de wetgever dit onderscheid toelichten en duidelijk maken welke fundamentele rechten en vrijheden uitsluitend tot de categorie van fundamentele rechten behoren en die dus geen aanleiding zouden kunnen geven tot een collectieve actie van een vereniging.

De Verenigde Verenigingen vragen zich ook af wat de meerwaarde is van het woord "fundamenteel" in de zinsnede "de vordering van een rechtspersoon die de bescherming beoogt van de fundamentele vrijheden zoals zij zijn erkend in de Grondwet en in de internationale verdragen waarbij België partij is". Zijn er vrijheden die erkend zijn in de Grondwet en in de internationale verdragen waarbij België partij is die niet fundamenteel zijn? Dit lijkt niet het geval te zijn. Het woord "fundamenteel" kan dan ook beter geschrapt worden.

Het voorstel tot aanvulling van artikel 17 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt ook dat een rechtspersoon die een vordering wil aanbrengen ter bescherming van fundamentele vrijheden "op duurzame en effectieve wijze" zijn maatschappelijk doel moet nastreven. Dit criterium is terecht te verkiezen boven een anciënniteitscriterium maar het is wel belangrijk dat de invulling van deze voorwaarde door de rechtspraak goed opgevolgd zou worden. Het kan immers niet de bedoeling zijn dat

De plus, le nombre de litiges que pourrait susciter l'adoption du projet de loi à l'examen n'est évidemment pas le bon critère pour en évaluer le bien-fondé. L'objectif du législateur en matière d'accès à la justice doit être non pas de limiter le plus possible le nombre de litiges, mais bien de veiller à ce que le juge soit saisi de toutes les violations des libertés et des droits fondamentaux par une personne apte et sous une forme adéquate et efficace.

Pour éviter l'insécurité juridique, il est toutefois important que le législateur clarifie et affine encore le projet de loi. C'est ainsi notamment que le texte actuel sème la confusion en parlant uniquement, dans les modifications proposées de l'article 17 du Code judiciaire, des demandes de personnes morales "visant à protéger des libertés fondamentales", alors que dans l'exposé des motifs (DOC 54 3303/001, p. 98), il est question d'actions visant la protection des droits fondamentaux. C'est pourquoi il s'indique, afin de lever toute ambiguïté, de parler, dans l'article 17, des "actions de personnes morales visant la protection des libertés et droits fondamentaux". Si le législateur veut malgré tout faire une distinction entre les actions visant la protection des libertés fondamentales, d'une part, et celles visant la protection des droits fondamentaux, d'autre part, il doit alors expliquer cette distinction et indiquer clairement quels sont les droits fondamentaux et les libertés fondamentales qui appartiennent exclusivement à la catégorie des droits fondamentaux et qui, par conséquent, ne pourraient donner lieu à une action collective d'une association.

Les Verenigde Verenigingen se demandent également quelle est la valeur ajoutée du mot "fondamentales" dans le segment de phrase "la demande d'une personne morale visant à protéger des libertés fondamentales reconnues dans la Constitution et dans les conventions internationales auxquelles la Belgique est partie". Existe-t-il des libertés qui sont reconnues dans la Constitution et les conventions internationales auxquelles adhère la Belgique qui ne sont pas fondamentales? Vraisemblablement non. Il serait dès lors préférable de supprimer le mot "fondamentales".

La proposition visant à compléter l'article 17 du Code judiciaire prévoit également qu'une personne morale qui souhaite intenter une action visant la protection de libertés fondamentales doit poursuivre son objet social "de manière durable et effective". S'il se justifie de préférer ce critère à celui de l'ancienneté, il est par ailleurs important de prévoir un suivi minutieux de la manière dont cette condition sera concrètement interprétée par la jurisprudence. Il ne saurait en effet être question

rechters op deze manier onrechtstreeks uitspraak doen over hoe verenigingen hun statutair doel behoren na te streven.

B.2.3. Uiteenzetting van de heer Kristiaan Rotthier, vertegenwoordiger van de Conferentie van de Vreden en Politierechters

De opmerkingen van de Conferentie van Voorzitters van de vrederechters en rechters in de politierechtbank, zijn beperkt tot titel 2 van het wetsontwerp dat betrekking heeft op de wetgeving inzake de bewindvoering.

De bewindvoering over onbekwamen is immers een belangrijke bevoegdheid van de vrederechter en geeft aanleiding tot een stijgend aantal dossiers. Het spreekt dan ook vanzelf dat de voorzitters zeer nauw betrokken worden bij de wetgeving ter zake, gelet op de grote impact ervan op de dagelijks rechtspraktijk, en dus op het (binnenkort?) zelfstandig beheer van hun entiteiten.

B.2.3.1. De buitengerechtelijke bescherming

Wat betreft de wijzigingen van het toepassingsgebied van de buitengerechtelijke bescherming (uitbreiding tot de persoon), kan gesteld worden dat de Conferentie reeds voorheen een koele minnaar was van de vermoedensrechtelijke volmacht. Dit systeem biedt immers in een aantal gevallen geen waarborg op bescherming en door een gebrek aan externe controle kan misbruik ontstaan van de beschermde persoon. Dat in het wetsontwerp aan de lasthebber de verplichting (zonder sanctie?) wordt opgelegd om met de lastgever te overleggen is slechts een doekje voor het bloeden.

De uitbreiding van het systeem naar de persoonsrechtelijke aangelegenheden zal het risico van misbruik dus nog vergroten.

B.2.3.2. Vereenvoudiging van de procedure

In zoverre het wetsontwerp een vereenvoudiging nastreeft van de bestaande procedurerregels is de Conferentie uiteraard vragende partij.

De hervorming van 2013, in werking sinds 1 september 2014, heeft vele verdiensten, maar bleek in de praktijk in vele gevallen zeer omslachtig en onoverzichtelijk, vooral op het vlak van de vele soorten procedures die de werklast van de vrederechten in belangrijke mate hebben vergroot.

Het ontwerp komt tegemoet aan de vraag om meer eenvoud en transparantie.

que des juges se prononcent ainsi indirectement sur la manière dont des associations doivent poursuivre leur objet social statutaire.

B.2.3. Exposé de M. Kristiaan Rotthier, représentant de la Conférence des juges de paix et de police.

Les observations de la Conférence des présidents des juges de paix et des juges au tribunal de police se limitent au titre 2 du projet de loi, qui a trait à la législation relative à l'administration.

L'administration des personnes en régime d'incapacité est en effet une compétence importante du juge de paix et elle constitue une problématique qui est à la base d'un nombre croissant de dossiers. Il va donc de soi que les présidents suivent de très près la législation en la matière, compte tenu de son impact déterminant sur la pratique juridique quotidienne, et donc aussi sur la gestion (bientôt?) autonome de leurs entités.

B.2.3.1. La protection extrajudiciaire

En ce qui concerne les modifications du champ d'application de la protection extrajudiciaire (élargissement à la personne), il est permis d'affirmer que la Conférence n'a jamais été une fervente partisane de la procuration patrimoniale. Ce système n'offre en effet aucune garantie de protection dans une série de cas et la personne protégée peut être victime d'abus faute de contrôle externe. Le fait que le projet de loi impose (sans sanction?) au mandataire de se concerter avec le mandant n'est qu'un pis aller.

L'élargissement du système aux actes en matière de droits personnels ne fera dès lors qu'accentuer le risque d'abus.

B.2.3.2. Simplification de la procédure

Pour autant que le projet de loi tend à simplifier les règles de procédure existantes, il va de soi que la Conférence est demandeuse.

La réforme de 2013, en vigueur depuis le 1er septembre 2014, a beaucoup de mérites, mais, dans la pratique, elle s'est avérée très compliquée et confuse dans nombre de cas, surtout en raison des multiples procédures qui ont considérablement alourdi la charge de travail des justices de paix.

Le projet répond à la demande d'une simplicité et d'une transparence accrues.

Niettemin dient toch de volgende belangrijke opmerking te worden geformuleerd: het wetsontwerp schrijft voor dat de vrederechter *verplicht* is in de dossiers die de juridische bekwaamheid betreffen, informatie in te winnen bij de sociale dienst van het parket en de sociale omgeving van de beschermd persoon (art. 63 van het ontwerp dat artikel 1246, § 3, Ger. W. vervangt: de vrederechter wint nuttige inlichtingen in bij de Procureur; zie ook de Memorie van Toelichting (DOC 54 3303/001, p. 59) onder artikel 63: *bepaalde bijzondere maatregelen zijn dwingend voor de rechter...*).

Niet alleen wordt niet geregeld hoe dat concreet dient uitgevoerd, maar de Conferentie is bezorgd omtrent de vraag of dit wel zal werken en of dit geen nodeloos vertragend effect zal hebben op het verloop van de procedure. Het is bekend dat de diensten van de Procureur overbevraag zijn en allicht niet voldoende uitgerust om advies of inlichtingen te verschaffen in de duizenden dossiers inzake bewindvoering per arrondissement.

Anderzijds wil men de procedure vereenvoudigen waar het machtigingen betreft. Alhoewel de beslissing in zake de juridische bekwaamheid natuurlijk zeer belangrijk is, mag toch niet uit het oog worden verloren dat ook de rechtshandelingen die het voorwerp zijn van machtigingen zeer verregaand en ingrijpend kunnen zijn, zoals de verkoop van de gezinswoning, schenkingen, testamenten, ... Dergelijke beslissingen moeten genomen worden met ruim overleg, en de bekommernis bestaat dat het wetsontwerp toelaat deze zaken eerder routinematiig af te handelen wat nu precies ingaat tegen de doelstellingen van de wet.

De afschaffing van de onwerkbare evaluatie na twee jaar is positief, de vrederechters waren overigens vragende partij op dat punt.

De procedure wordt dan weer verzwaard doordat de omstandige geneeskundige verklaring die bij het verzoekschrift moet worden gevoegd enkel kan worden opgesteld door een geaccrediteerde huisarts of een psychiater. Dat het niet aangewezen is dat een radioloog of cardioloog of andere artsen-specialisten deze medische verklaring zouden ondertekenen spreekt voor zich. Maar een huisarts is meestal goed geplaatst om de wilsbekwaamheid van een patiënt in te schatten. De bijkomende voorwaarde zal enkel drempelverhogend werken (immers niet elke huisarts zal een opleiding volgen), wat ingaat tegen het doel van deze sociale wetgeving. Voor zover er een probleem is kan dit ook opgelost worden door hierop beter te focussen in het kader van de opleiding van de huisartsen...

Toutefois, il convient tout de même de formuler l'importante observation suivante: le projet de loi prescrit que le juge de paix est obligé, dans les dossiers concernant la capacité juridique, de recueillir des informations auprès du service social du parquet et de l'entourage de la personne protégée (article 63 du projet remplaçant l'article 1246, § 3, du Code judiciaire: le juge de paix recueille des informations utiles auprès du Procureur; voir également le commentaire de l'article 63 (DOC 54 3303/001, page 59): certaines mesures particulières sont contraignantes pour le juge...).

Non seulement, le texte ne précise pas les modalités de mise en œuvre concrète de cette obligation, mais la Conférence se demande également si cette obligation pourra être respectée et si elle n'aura pas pour effet de retarder inutilement le déroulement de la procédure. Personne n'ignore que les services du Procureur sont très sollicités et qu'ils ne sont pas suffisamment équipés pour fournir des conseils ou des renseignements dans les milliers de dossiers relatifs à l'administration par arrondissement.

Par ailleurs, le but est de simplifier la procédure en ce qui concerne les mandats. Bien que la décision en matière de capacité juridique revête évidemment une grande importance, il n'est toutefois pas permis d'ignorer que les actes juridiques qui requièrent des mandats peuvent, eux aussi, être lourds de conséquences, tels que la vente du logement familial, les donations, les testaments, ... De telles décisions doivent être prises au terme d'une large concertation, et l'on craint que le projet de loi n'autorise de régler ces affaires de manière plutôt routinière, ce qui va précisément à l'encontre des objectifs de la loi en projet.

La suppression de l'évaluation bisannuelle est positive car irréalisable. Les juges de paix étaient d'ailleurs demandeurs à cet égard.

La procédure est de nouveau alourdie dès lors que le certificat médical circonstancié qui doit être joint à la requête ne peut être rédigé que par un médecin généraliste accrédité ou un psychiatre. Il va de soi qu'il n'est pas indiqué qu'un radiologue, un cardiologue ou d'autres médecins spécialistes signent ce certificat médical. Mais, un médecin généraliste est généralement bien placé pour évaluer la capacité d'un patient à exprimer sa volonté. La condition supplémentaire n'aura qu'un effet dissuasif (chaque médecin généraliste ne suivra en effet pas une formation), ce qui est contraire au but de cette législation sociale. Pour autant qu'un problème se pose, celui-ci pourra également être résolu en y attachant davantage d'attention de la formation des médecins généralistes...

B.2.3.3. De nieuwe onverenigbaarheid van de persoonlijke assistent

In vele gevallen zal de persoonlijke assistent nauw verwant zijn met de beschermd persoon.

Wanneer de wetgever opteert voor de prioriteit van familieleden als bewindvoerder, kan de vraag gesteld worden of deze onverenigbaarheid geen aanleiding zal geven tot een heus moreel dilemma? Namelijk de keuze tussen familiaal bewindvoerder of persoonlijke assistent.

B.2.3.4. De aanstelling van een advocaat pro deo

Deze nieuwheid is op zich een nuttig instrument om de beschermd persoon beter te beschermen. Het ware nog beter mocht ook de vrederechter ambtshalve de mogelijkheid hebben de bijstand van een advocaat in te roepen zoals naar analogie met artikel 758 Ger. W.

B.2.3.5. De digitalisering van het dossier

Het is positief dat het wetsontwerp de oprichting regelt van een geïnformatiseerde gegevensbank voor het beheer, de follow-up en de behandeling van de procedure inzake bewindvoering. Het valt te hopen dat dit in de praktijk tot een goed einde wordt gebracht en dat de magistraten en personeelsleden van de griffie tijdig de nodige opleiding en bijstand zullen krijgen om met dit elektronisch dossier te kunnen werken. Het is immers bekend dat informatica het zere been is van justitie. Ook dienen budgetten vrij gemaakt voor de aanpassing van de infrastructuur op de griffies, o.a. met het oog op de privacy van de partijen.

B.2.3.6. Conclusie

Het tijdsbestek is te kort voor een grondige analyse van het ontwerp. Er dient dan ook nog voorbehoud te worden gemaakt voor een meer grondige studie van de wetteksten. Toch verwelkomt de Conferentie het wetsontwerp omdat het vele punten van verbetering en vereenvoudiging bevat.

B.2.4. Uiteenzetting van de heer Vincent Bertouille, vertegenwoordiger van het Koninklijk Verbond van de Vrede- en Politierechters (KVVP)

B.2.4.1. Algemeen

Het voorliggende advies betreft alleen het gedeelte van het wetsontwerp met betrekking tot de onbekwaamheden. Gezien de omvang van het wetsontwerp, de

B.2.3.3. La nouvelle incompatibilité de l'assistant personnel

Dans bien des cas, l'assistant personnel sera très proche de la personne protégée.

Si le législateur choisit d'accorder la priorité aux membres de la famille pour agir en tant qu'administrateurs, on est en droit de se demander si cette incompatibilité ne donnera pas lieu à un véritable dilemme moral, à savoir choisir entre un administrateur familial et un assistant personnel.

B.2.3.4. La désignation d'un avocat pro deo

Cette nouveauté est, en soi, un instrument utile pour mieux protéger la personne protégée. Il aurait été encore préférable que le juge de paix ait d'office la possibilité d'invoquer l'aide d'un avocat, par analogie avec l'article 758 du Code judiciaire.

B.2.3.5. La numérisation du dossier

Il est positif que le projet de loi règle la création d'une banque de données informatisée pour la gestion, le suivi et le traitement de la procédure en matière d'administration. Il reste à espérer que ces mesures seront menées à bien dans la pratique et que les magistrats et les membres du personnel du greffe recevront à temps la formation et l'assistance nécessaires pour pouvoir utiliser ce dossier électronique. Il est en effet de notoriété publique que l'informatique n'est pas le point fort de la justice. Il convient par ailleurs de dégager des budgets pour l'adaptation de l'infrastructure des greffes, notamment en ce qui concerne la protection de la vie privée des parties.

B.2.3.6. Conclusion

Le délai imparti est trop court pour procéder à une analyse approfondie du projet. Il convient dès lors d'émettre encore une réserve en ce qui concerne une analyse plus fouillée des textes de loi. La Conférence accueille cependant positivement le projet de loi, qui comporte de nombreux points d'amélioration et de simplification.

B.2.4. Exposé de M. Vincent Bertouille, représentant de l'Union royale des juges de paix et de police (URJPP)

B.2.4.1. Généralités.

Cet avis ne se penche que sur la partie du projet de loi concernant les incapacités. Compte tenu du volume du projet de loi, de sa grande technicité et du peu de

heel technische aard ervan en de weinige tijd die werd gegeven aan het Koninklijk Verbond van Vrede- en Politierechters (KVVP) om het advies uit te brengen, heeft dit laatste niet de ambitie exhaustief te zijn. Daarnaast is het mogelijk dat de analyse van de teksten niet nauwkeurig genoeg is, bij gebrek aan tijd. Het KVVP verduidelijkt dat het in een of ander stadium van de opmaak van het ontwerp bij het proces werd betrokken, maar pas kennis heeft genomen van de ontwerptekst op het ogenblik dat die werd ingediend bij de Kamer.

B.2.4.2. Doel van het wetsontwerp

Het KVVP kan het initiatief dat beoogt de wetgeving inzake bewindvoering te vereenvoudigen alleen maar toejuichen. Precies om die vereenvoudiging te verwezenlijken, splitst het advies zich voornamelijk toe op de bepalingen die onvolmaakt lijken.

Het KVVP benadrukt dat het vooral de opheffing van de systematische herziening van de beschermingsmaatregelen en de vereenvoudiging van de procedurereregels steunt.

Het KVVP staat gematigder tegenover de informativering van de procedure. Men moet uiteraard meegaan met zijn tijd, maar uitsluitend informatica gebruiken als interface om alle procedures in te dienen is een riskante gok.

De totale afhankelijkheid van een informaticasysteem dat thans dagelijks gereeld om technische redenen onbereikbaar is, baart zorgen.

B.2.4.3. De buitengerechtelijke bescherming (artikelen 6 en 18)

De uitbreiding van het toepassingsgebied van de buitengerechtelijke bescherming naar persoonsrechtelijke handelingen vormt ontzegensprekelijk de belangrijkste inhoudelijke innovatie (artikel 6 van het wetsontwerp).

Door deze uitbreiding is het verschil tussen de rechterlijke beschermingsregeling (met de voorkeursverklaring) en de buitengerechtelijke beschermingsregeling dat er geen verslagen en toezicht bestaan in de buitengerechtelijke beschermingsregeling.

Het verbaast het KVVP dat de lasthebber, gelet op zijn heel grote vrijheid, niet alleen geen bijzondere machtiging moet vragen voor de belangrijke handelingen (verkoop van onroerend goed, verandering van verblijfplaats enzovoort), maar vooral dat de beperkingen inzake bewindvoering die worden opgelegd door artikel 497/2 (handelingen nauw verbonden met de persoon die

temps qui a été donné à l'Union Royale des Juges de Paix et de Police (en abrégé URJPP) pour rendre l'avis, celui-ci n'a pas la prétention d'être exhaustif. De plus, il est possible que par manque de temps l'analyse des textes ne soit pas suffisamment précise. L'URJPP précise que si elle a été associée à l'un ou l'autre stade du processus d'élaboration du projet, elle n'a eu connaissance du texte du projet qu'au moment de son dépôt à la Chambre.

B.2.4.2. But du projet de loi.

L'URJPP ne peut qu'applaudir l'initiative visant à simplifier la législation concernant l'administration. Si l'avis se penche principalement sur les dispositions qui paraissent imparfaites c'est dans le but d'atteindre cette simplification.

L'URJPP souligne qu'elle soutient en particulier l'abrogation de la révision systématique des mesures de protection et la simplification des règles de procédure.

En ce qui concerne l'informatisation de la procédure, le sentiment de l'URJPP est plus mitigé. S'il est évident qu'il faut vivre avec son temps, l'utilisation exclusive de l'interface informatique pour l'introduction de toutes les procédures est un pari risqué.

Le fait de dépendre totalement d'un système informatique qui, actuellement au quotidien est régulièrement inaccessible pour des raisons techniques, suscite des craintes.

B.2.4.3. La protection extra-judiciaire (art. 6 et art. 18)

La principale innovation concernant le fond de la matière constitue incontestablement l'extension de la protection extra-judiciaire à la matière des droits touchant à la personne (art. 6 du projet).

Il résulte de cette extension que la différence entre le régime de la protection judiciaire (avec la déclaration de préférence) et la protection extra-judiciaire résidera dans l'absence de rapports et de contrôle dans le régime de la protection extra-judiciaire.

Compte tenu de cette très grande liberté du mandataire, l'URJPP est surprise que le mandataire ne doive non seulement pas demander d'autorisation spéciale pour les actes importants (vente d'immeuble, changement de résidence etc.) mais surtout que les restrictions imposées en matière d'administration par l'article 497/2 (actes intimement liés à la personne non

niet vatbaar zijn voor vertegenwoordiging: huwelijk, euthanasie, donatie enzovoort) hem niet worden opgelegd.

Daarnaast vestigt het KVVP de aandacht op het feit dat de vrederechter over geen enkel middel beschikt om toezicht te houden op de buitenrechtelijke lastgevingen.

Bovendien is het jammer dat de wetgever de gelegenheid niet aangrijpt om de rol van de vrederechter inzake uitvoering van de buitenrechtelijke lastgeving te verduidelijken. Ter zake bestaat er onenigheid in de rechtsleer en de rechtspraak en de desbetreffende hoofdtekst is onnauwkeurig, om niet te zeggen raadselachtig (artikel 490/1, § 2, van het Burgerlijk Wetboek wordt niet gewijzigd door het wetsontwerp).

B.2.4.4. De lijst met de onbekwaamheden (artikelen 11 d), 11 e) en 54)

Het KVVP betreurt dat de indiener van het ontwerp geen oplossing heeft gevonden om het systeem van de lijst met onbekwaamheden zoals bepaald door artikel 492/2 van het Burgerlijk Wetboek te vereenvoudigen. Deze lange lijst die bij elke wetswijziging aangroeit, is weinig bevattelijk, zeker voor de doelgroep van deze wetgeving. De complexiteit van het systeem maakt het systeem grotendeels onuitvoerbaar.

Met betrekking tot de in het wetsontwerp vervatte wijzigingen maakt het KVVP de volgende opmerkingen:

— De ondertekening of authenticatie met behulp van de elektronische identiteitskaart (artikel 11 d): het KVVP vestigt allereerst de aandacht op het feit dat de beschermde persoon die onbekwaam zou zijn verklaard om dit recht uit te oefenen, zelf geen verzoekschrift meer zou kunnen indienen inzake bewindvoering aangezien dat alleen nog maar elektronisch zou kunnen worden ingediend. Zou het niet meer gerechtvaardigd zijn om de bewindvoerder toe te staan de elektronische handtekening te gebruiken, maar zonder deze bekwaamheid aan de beschermde persoon te onttrekken voor alle aangelegenheden, zoals uiteindelijk het geval is voor de traditionele handtekening?

— Daarnaast stelt het KVVP voor deze onbekwaamheid, die door haar aard zowel op de goederen als op de persoon van toepassing is, op te nemen in de lijst van artikel 492/1, § 2. Dat zal in veel gevallen vermijden dat bewindvoerders voor de persoon worden benoemd. Bovendien is het meestal de bewindvoerder over de goederen die er gebruik van zal moeten maken, vooral bij zijn contacten met de belastingadministratie of inzake sociale zekerheid.

susceptibles de représentation: mariage, euthanasie, donation...) ne lui soient pas imposées.

Par ailleurs, l'URJPP attire l'attention sur le fait que le juge de paix n'a aucun moyen de contrôle sur les mandats extra-judiciaires.

De plus, il est dommage que le législateur ne profite pas de l'occasion pour clarifier le rôle du juge de paix en matière de mise en œuvre du mandat extra-judiciaire, qui fait débat en doctrine et en jurisprudence et dont le texte siège de la matière est imprécis, pour ne pas dire sibyllin (article 490/1 § 2 du Code civil qui n'est pas modifié par le projet).

B.2.4.4. La liste des incapacités (art. 11 d), art. 11 e), art. 54)

L'URJPP regrette que l'auteur du projet n'aie pas trouvé une solution pour simplifier le système de la liste des incapacités tel que prévu par 492/2 du Code civil. Cette longue liste qui s'allonge à chaque modification de la loi est très peu compréhensible, certainement pour le public auquel cette législation s'adresse. La complexité du système le rend en grande partie inapplicable.

Pour ce qui concerne les modifications que le projet de loi contient, l'URJPP fait les observations suivantes:

— Signer ou de s'authentifier au moyen de la carte d'identité électronique (article 11 d): l'URJPP attire tout d'abord l'attention sur le fait que la personne protégée qui serait déclarée incapable d'exercer ce droit, ne pourrait plus introduire elle-même de requête en matière d'administration, vu que seule l'introduction électronique sera encore possible. Ne serait-il pas plus justifié de permettre à l'administrateur d'utiliser la signature électronique, mais sans enlever cette capacité en toute matière à la personne protégée, comme c'est finalement le cas pour la signature classique?

— Par ailleurs, l'URJPP propose que cette incapacité qui par nature s'applique tant aux biens qu'à la personne se trouve dans la liste prévue à l'article 492/1, § 2, cela évitera de nommer dans beaucoup de cas des administrateurs de la personne. De plus, c'est l'administrateur de biens qui dans la plupart des cas devra en faire usage en particulier dans ses rapports avec l'administration fiscale ou en matière de sécurité sociale.

— Aangaande de rechten van de patiënt (artikel 11, e), van het wetsontwerp) vestigt het KVVP de aandacht op het feit dat de rechten van de patiënt niet louter gelden ten aanzien van de arts. De patiënt komt eveneens in contact met verpleegkundigen en maatschappelijk werkers. Een bijzonder heikel vraagstuk is dat van de "Vroegtijdige Zorgplanning", in verband waarmee de beschermde persoon wordt geacht een document te ondertekenen, meer bepaald bij opname in een rusthuis. Daarbij is meer bepaald sprake van richtlijnen inzake palliatieve zorg, reanimatie enzovoort.

B.2.4.5. Verloop van het bewind (artikelen 12, 16, 22 en 63)

Artikel 12 van het wetsontwerp strekt ertoe de evaluatie van de maatregel na twee jaar te schrappen en te vervangen door een verplichting de vrederechter in kennis te stellen van elke "fundamentele wijziging in de omstandigheden", zodat hij de maatregel ambtshalve zou kunnen beoordelen. Zoals vermeld, kan het KVVP dit initiatief slechts toejuichen, aangezien daarmee veel tijd zal worden bespaard in de kantons waar de maatregel ten uitvoer werd gelegd. In de overbelaste kantons kon de maatregel niet worden uitgevoerd.

Het KVVP stelt voor dat die "fundamentele wijzigingen" worden vermeld in een afzonderlijke rubriek van het modelverslag. Het KVVP attendeert er evenwel op dat artikel 12 nog een andere wijziging van artikel 492/4 van het Burgerlijk Wetboek beoogt. Krachtens de thans vigerende bepaling is een medische verklaring slechts noodzakelijk bij opheffing van de maatregel. Artikel 12 beoogt die precisering weg te laten en afgaande op de bepalingen die een wijziging van het Gerechtelijk Wetboek beogen, alsook op de memorie van toelichting, zal een medische verklaring nodig zijn voor alle wijzigingen. Dat zal de procedure veel ingewikkelder maken, zeker als rekening wordt gehouden met alle andere adviezen die verplicht moeten worden aangevraagd (artikel 63 van het wetsontwerp (nieuw artikel 1246 van het Gerechtelijk Wetboek)). Er wordt tevens verwezen naar de opmerkingen met betrekking tot artikel 63.

Het KVVP heeft vragen bij de gevolgen van de nieuwe onverenigbaarheid die artikel 16 (artikel 496/14 van het Burgerlijk Wetboek) beoogt in te stellen. Naaste familieleden die dit statuut zouden kunnen hebben (ouders bijvoorbeeld), zouden niet langer kunnen optreden als bewindvoerder.

Artikel 22 beoogt artikel 497/6 van het Burgerlijk Wetboek te wijzigen. Deze bepaling bevat momenteel de wettelijke grondslag voor de kennismemingsbevoegdheid van de vrederechter aangaande de situatie van de beschermde persoon, buiten elke procedure om. Het

— En ce qui concerne les droits du patient (article 11, e) du projet), l'URJPP attire l'attention sur le fait que les droits du patient ne s'exercent pas qu'en présence du médecin. Les infirmiers et les assistants sociaux interviennent également. Une question particulièrement délicate est celle du "Projet de Soins Personnalisés et Anticipés" que la personne protégée est censée signer en particulier lorsqu'elle est admise dans une maison de repos. Il y est en particulier question de directives en matière de soins palliatifs, réanimation etc...

B.2.4.5. Le déroulement de l'administration (art. 12, art. 16, art. 22, art. 63).

L'article 12 du projet supprime l'évaluation de la mesure après deux ans et la remplace par une obligation d'avertir le juge de paix de "tout changement fondamental de la situation" en vue de lui permettre d'évaluer d'office la mesure. Comme déjà indiqué, l'URJPP ne peut qu'applaudir cette initiative qui fera gagner beaucoup de temps dans les cantons où la mesure était mise en application. Dans les cantons surchargés elle ne pouvait l'être.

L'URJPP propose que ces "changements fondamentaux" fassent l'objet d'une rubrique particulière du rapport-type. Cependant, l'URJPP attire l'attention sur le fait que l'article 12 contient une autre modification de l'article 492/4 du Code civil. Aux termes de la disposition actuellement en vigueur un certificat médical n'est nécessaire qu'en cas de levée de mesure. L'article 12 supprime cette précision et si l'on en croit les dispositions modifiant le Code judiciaire et l'exposé des motifs, un certificat médical sera nécessaire pour toutes les modifications. Cela rendra la procédure bien plus compliquée certainement si l'on tient compte des autres avis qu'il faudra obligatoirement demander (article 63 du projet (article 1246 nouveau du Code judiciaire)). Il est renvoyé également aux commentaires relatifs à l'article 63.

L'URJPP s'interroge quant aux conséquences de la nouvelle incompatibilité introduite par l'article 16 (article 496/14 du Code civil). Des membres de la famille proche qui pourraient avoir ce statut (parents par exemple) ne pourraient plus être administrateurs.

L'article 22 modifie l'article 497/6 du Code civil. Cette disposition contient actuellement la base légale du pouvoir d'information du juge de paix quant à la situation de la personne protégée en dehors de toute procédure. Le

wetsontwerp beoogt de tekst over te hevelen naar het nieuwe artikel 1246, § 3, van het Gerechtelijk Wetboek (artikel 63). Zoals het thans is gesteld, is het kennisnemingsrecht van de vrederechter beperkt tot een duidelijk afgebakende procedure. In zijn hoedanigheid van nabijheidsrechter krijgt de vrederechter geregeld kennis van belangrijke feiten, buiten elke procedure om. In die gevallen moet hij nadere inlichtingen kunnen inwinnen. Het makkelijkste zou zijn de bestaande tekst van artikel 497/6 van het Burgerlijk Wetboek te handhaven.

B.2.4.6. Verslagen (artikelen 23, 25 en 30)

Artikel 23 van het wetsontwerp bepaalt de minimumvoorraarden voor de goedkeuring van het verslag van de bewindvoerder. In werkelijkheid gaat het om een onderzoek dat louter administratief is, behalve inzake het nagaan of er geen ernstige aanwijzingen van nalatigheid of fraude bij de bewindvoerder bestaan. De vrederechter moet de griffie de bij die bepaling opgelegde materiële verificaties kunnen toevertrouwen. Men mag niet over het hoofd zien dat veel collega's van de spreker als gevolg van de forse inkrimping van het aantal kantons en vrederechters met zeer veel dossiers belast zijn. Het zou jammer zijn mocht een magistraat voortdurend in beslag worden genomen door louter administratieve taken. De bestaande tekst wekt de indruk dat de rechter de verslagen persoonlijk moet onderzoeken. De zinsnede "na minstens nagegaan te zijn of" zou moeten worden vervangen door de zinsnede "nadat minstens werd nagegaan of".

Artikel 30 strekt ertoe artikel 499/14 van het Burgerlijk Wetboek te wijzigen, door de bewindvoerder ertoe te verplichten niet alleen het jongste rekeninguittreksel ter staving van de bankrekeningsaldi voor te leggen, maar ook het eerste rekeninguittreksel voor de betrokken periode. Het KVVP is formeel gekant tegen deze nieuwe verplichting. Deze verplichting lijkt op het eerste gezicht eenvoudig te zijn en niet veel voor te stellen, maar zal veel en langdradig werk inhouden.

Bij elke controle van de rekeninguitreksels moeten drie elementen worden nagekeken: de datum, het rekeningnummer en het saldo. De nieuwe verplichting zal minstens een verviervoudiging van het werk voor elke rekening betekenen, aangezien niet alleen een bijkomend uittreksel moet worden onderzocht, maar eveneens moet worden gekeken naar het laatste uittreksel van het vorige verslag om er zeker van te zijn dat het eerste uittreksel van het nieuwe verslag wel degelijk het eerstvolgende is. Ingeval een uittreksel ontbreekt, moet een rappel worden gestuurd, het dossier weer op de planning worden geplaatst, er weer worden uitgehaald

projet déplace le texte vers l'article 1246, § 3 nouveau du Code judiciaire (art. 63). Tel que rédigé, le droit d'information du juge de paix se limite au cadre d'une procédure bien précise. Or, le juge de paix en sa qualité de juge de proximité est régulièrement amené à avoir connaissance de faits importants en dehors de toute procédure. Il est important que dans ce cas, il puisse s'informer. Le plus simple serait de laisser subsister l'article 497/6 du Code civil dans sa version actuelle.

B.2.4.6. Les rapports (art. 23, art. 25, art. 30).

L'article 23 du projet définit les conditions minimales pour l'approbation du rapport de l'administrateur. Il s'agit en réalité d'une vérification purement administrative à l'exception de la vérification de l'absence d'indices sérieux de manquements ou de fraude dans le chef de l'administrateur. Il est important que le juge de paix puisse confier au greffe les vérifications matérielles que cette disposition impose. Il faut garder à l'esprit qu'avec la diminution sensible du nombre des cantons et des juges de paix, beaucoup de collègues ont un très grand nombre de dossier sous leur responsabilité. Il serait dommage d'accaparer le temps d'un magistrat à des tâches purement administratives. Le texte actuel laisse à penser que c'est le juge personnellement qui doit faire la vérification. La phrase "après avoir vérifié au moins que:" devrait être modifiée comme suit "après qu'il ait été vérifié au moins que".

L'article 30 modifie l'article 499/14 du Code civil en imposant non seulement que l'administrateur joigne le dernier extrait de compte justifiant le solde des comptes bancaires mais également le premier extrait de compte de la période. L'URJPP s'oppose formellement à cette nouvelle obligation. En effet, apparemment simple et sans conséquence cette obligation entraînera un travail important et fastidieux.

Chaque vérification d'extraits de comptes impose trois vérifications: la date, le numéro de compte et le solde. La nouvelle obligation multipliera le travail au moins par quatre pour chaque compte, puisqu'il faudra non seulement vérifier un extrait complémentaire, mais également vérifier le dernier extrait du rapport précédent pour s'assurer que le premier extrait du nouveau rapport est bien celui qui suit. S'il manque un extrait, il faudra envoyer un rappel, mettre le dossier à l'échéancier, le ressortir... Si l'on peut évaluer le nombre de comptes en moyenne à minimum trois par personne protégée et que

enzovoort. Ervan uitgaande dat elke beschermde persoon gemiddeld minstens drie rekeningen heeft en dat de rechter dagelijks twee tot vijf verslagen moet onderzoeken, zal de stijging van de werkdruk voor de rechter en de griffie allesbehalve denkbeeldig zijn.

Het KVVP zoekt tevergeefs naar de meerwaarde van deze nieuwe verplichting, die fraudegevallen zoals in de zaak-Burlion niet zal voorkomen. Het zou veel meer uithalen om de bewindvoerder ertoe te verplichten het bankjournaal bij te voegen.

De KVPP dringt erop aan dat de bewindvoerders die voor zowel de persoon als de goederen zijn aangewezen, slechts één verslag moeten indienen. Dat is voor de bewindvoerders – vooral de familiale – veel eenvoudiger, en het vergemakkelijkt het werk van de griffie bij de controle op de indiening van de verslagen. Er zou een model voor een dergelijk verslag moeten worden opgemaakt. Zowel in artikel 498/4 (bijstand) als in artikel 499/14 (vertegenwoordiging) van het Burgerlijk Wetboek zou een § 2bis kunnen worden ingevoegd, luidende: “wanneer één enkele bewindvoerder wordt aangewezen als bewindvoerder over de persoon én de goederen, dient de bewindvoerder jaarlijks één enkel verslag in”.

B.2.4.7. Beëindiging van het bewind (artikel 34)

De KVPP is verheugd over de eenvormige en vereenvoudigde procedure bij de beëindiging van de opdracht van de bewindvoerder.

Aangaande de verlenging van de opdracht van de bewindvoerder na het overlijden van de beschermde persoon, is de bij artikel 34 van het wetsontwerp bedoelde uitbreiding van zowel de termijn als de opdracht van de bewindvoerder een positieve zaak. De KVPP stelt zich niettemin de vraag of de opdracht van de bewindvoerder, indien het duidelijk een nalatenschap onder voorrecht van boedelbeschrijving betreft, niet moet worden uitgebreid naar de lopende uitgaven van de beschermde persoon en in het bijzonder de eventueel nog verschuldigde huur, met inbegrip van het vrijgeven van de huurwaarborg.

B.2.4.8. Bewind door een echtgenoot of een wettelijk samenwonende partner (artikel 36)

Het wetsontwerp biedt geen antwoord op de situatie waarbij het bewind aan de echtgenoot van de beschermde persoon wordt toevertrouwd. Dat is bijvoorbeeld het geval wanneer de echtgenoot de zorg op zich neemt van de partner die met een aandoening zoals de ziekte

le juge doit contrôler jurementlement de 2 à 5 rapports, l'augmentation de travail pour le juge et le greffe sera tout sauf théorique.

L'URJPP cherche en vain la valeur ajoutée à cette nouvelle obligation, les fraudes type "Burlion" ne seront pas évitées. Il serait plus efficace d'imposer à l'administrateur de joindre le livre journal de la banque.

L'URJPP insiste pour que les administrateurs lorsqu'ils sont désignés à la fois pour la personne et les biens ne déposent qu'un seul rapport. Cela est beaucoup plus simple pour les administrateurs en particulier familiaux et simplifie le travail du greffe dans la vérification du respect du dépôt des rapports. Un modèle de rapport unique devrait être établi. Un § 2bis pourrait être inséré à la fois à l'article 498/4 (assistance) et à l'article 499/14 (représentation) du Code civil, libellé comme suit "lorsque un seul administrateur est désigné comme administrateur de la personne et des biens, l'administrateur communique tous les ans un rapport unique".

B.2.4.7. Fin de l'administration (art. 34)

L'URJPP se réjouit de la procédure unifiée et simplifiée en cas de fin de mission de l'administrateur.

En ce qui concerne la prolongation de la mission de l'administrateur après le décès de la personne protégée, l'extension à la fois du délai et de la mission de l'administrateur prévue à l'article 34 du projet est positive. L'URJPP se pose cependant la question de savoir s'il ne faudrait pas étendre la mission de l'administrateur, lorsque la succession est manifestement bénéficiaire, aux dépenses courantes de la personne protégée et en particulier le loyer qui serait encore dû en ce compris le déblocage de la garantie locative.

B.2.4.8. L'administration par un époux ou cohabitant légal (art. 36)

Le projet de loi ne rencontre pas la situation de l'administration confiée à l'époux de la personne protégée. Le cas de figure est celui de l'époux qui s'occupe de son conjoint admis dans un home avec une maladie de type Alzheimer. Les formalités prévues par la loi sont lourdes

van Alzheimer in een verzorgingstehuis is opgenomen. De bij de wet bepaalde vormvereisten zijn omslachtig en worden vaak als onaangenaam ervaren door de bewindvoerende echtgenoot, die al met heel veel leed wordt geconfronteerd.

Artikel 220, § 2, van het Burgerlijk Wetboek voorziet in een vereenvoudigde regeling, maar die valt onder de bevoegdheid van de familierechtbank, die doorgaans niet oordeelt over de onbekwaamheid en die er niet op voorzien is om de beschermde persoon ter plaatse te kunnen ontmoeten. Een oplossing zou erin kunnen bestaan dat die bevoegdheid aan de vrederechter wordt toegekend, of dat de bij artikel 500/2 van het Burgerlijk Wetboek vereenvoudigde regeling van de bewindvoering door de ouders wordt uitgebreid naar de echtgenoot of de wettelijk samenwonende partner. Die laatste oplossing verhelpt niet alle problemen, vooral niet het vraagstuk omrent het beheer van de "gemeenschappelijke" rekeningen, maar ze vergemakkelijkt de regeling wel.

B.2.4.9. De eenvormige procedure (artikelen 54, 55, 56, 61, 63 en 69)

De KVPP verheugt zich over de instelling van één enkele procedure. Uit de lezing van het wetsontwerp volgen niettemin enkele kanttekeningen.

Hoewel het opstellen van modelteksten naar aanleiding van de hervorming van 2013 ontegensprekelijk een geslaagde maatregel is, lijkt het weinig realistisch om te voorzien in tal van aanvraagprocedures aan de hand van een formulier (artikel 54), temeer daar de aanvragen vaak worden ingediend door de beschermde personen zelf of door niet-beroepsbeoefenaars.

In een eerste fase lijkt het wenselijk te opteren voor een regeling waarbij de niet-beroepsbeoefenaars een niet-geformaliseerde aanvraag kunnen indienen en daarbij de mogelijkheid krijgen die met de griffie te bespreken.

De KVPP stelt zich de vraag hoe het zit met de verwerking van de onvolledige verzoekschriften. Het verzoekschrift moet de vermeldingen niet langer op straffe van nietigheid bevatten (zie artikel 1026 van het Gerechtelijk Wetboek voor de huidige procedure). Zal het systeem onvolledige verzoekschriften tegenhouden? Zo ja, op welke wettelijke basis? Zo niet, op welke grond zal de vrederechter, alvorens de zaak ten gronde te behandelen, kunnen verzoeken dat het verzoekschrift wordt vervolledigd om te voorkomen dat het zonder gevolg blijft? Het lijkt noodzakelijk dat een specialist inzake gerechtelijk recht zijn licht hierover laat schijnen, temeer daar de beginselen die voor het eenzijdig verzoekschrift gelden, niet van toepassing zijn.

et souvent mal vécues par l'époux administrateur déjà confronté à une très grande souffrance.

Il existe le régime simplifié de l'article 220 § 2 du Code civil, mais qui est de la compétence du tribunal de la famille, tribunal qui n'est cependant pas le juge naturel de l'incapacité et qui n'est pas organisé pour pouvoir rencontrer la personne protégée sur place. La solution pourrait être de confier cette compétence au juge de paix, ou alors d'étendre le régime simplifié de l'administration des parents prévu à l'article 500/2 du Code civil aux époux et cohabitants légaux. Cette dernière solution ne résout pas tous les problèmes, et en particulier la question de la gestion de comptes "communs", mais facilite déjà le système

B.2.4.9. La procédure unifiée (art. 54, art. 55, art. 56, art. 61, art. 63, art. 69)

L'URJPP se réjouit de l'introduction d'une seule procédure. La lecture des textes en projet suscite cependant les réflexions suivantes.

Si l'établissement de textes types lors de la réforme de 2013 constitue incontestablement une réussite, le fait de prévoir toutes formes d'introduction de demandes par le biais d'un formulaire (art. 54) paraît peu réaliste, d'autant plus que les demandes sont régulièrement introduites par les personnes protégées elles-mêmes ou des non-professionnels.

Dans un premier temps à tous le moins, le dépôt non formalisé pour les non-professionnels avec la possibilité d'une "discussion" avec le greffe paraît souhaitable.

L'URJPP se pose la question du traitement des requêtes incomplètes. Les mentions de la requête ne sont plus prévues à peine de nullité (voir art. 1026 Code judiciaire pour la procédure actuelle). Le système va-t-il bloquer la requête incomplète? Si oui, sur quelle base légale? Si non, sur quelle base le juge de paix pourrait demander que la requête soit complétée sous peine de ne pas donner suite à la requête, avant traitement de l'affaire au fond? Les lumières d'un spécialiste du droit judiciaire paraissent nécessaires, d'autant plus que les principes applicables à la requête unilatérale ne sont pas applicables.

In de memorie van toelichting wordt uitgelegd dat er slechts één verzoekschrift bestaat, en dat de vrederechter de wijze waarop die verzoekschriften worden verwerkt, zal kunnen aanpassen naar gelang van het voorwerp van de aanvraag. Die aanpassing wordt duidelijk uiteengezet met betrekking tot de maatregelen die de vrederechter met het oog op het onderzoek moet nemen (artikel 60 van het wetsontwerp), maar niet met betrekking tot de geneeskundige verklaring, die in de huidige versie van de tekst en volgens de memorie van toelichting (DOC 54 3303/001, blz. 52) voor elk verzoekschrift vereist is. Dat kan bijvoorbeeld niet het geval zijn voor de vorderingen tot begroting of voor een vrijgave van geld. Dit vraagt om meer verduidelijking.

Voorts bepaalt het wetsontwerp dat de geneeskundige verklaring niet langer op straffe van niet-ontvankelijkheid vereist is. De vraag rijst wat dan moet gebeuren met de verzoekschriften tot aanstelling van een bewindvoerder zonder geneeskundige verklaring en zonder motief van dringendheid. Daaraan zal gevolg moeten worden gegeven.

De vrederechter zal dat verzoekschrift uiteraard ongegrond kunnen verklaren, maar wanneer hij eenmaal te maken heeft met een te beschermen persoon die duidelijk aan de voorwaarden voldoet, zal hij haast gedwongen zijn gevuld te geven aan het verzoekschrift door zelf een arts aan te stellen. Dat zou ertoe leiden dat de rechter belast wordt met het vinden van een arts enzovoort. De KVPP is van oordeel dat meer duidelijkheid nodig is over de specifieke gevallen waarbij, op straffe van onontvankelijkheid, een geneeskundige verklaring vereist is. De huidige regeling, waarbij dit certificaat verplicht is op het moment dat de eerste beschermingsmaatregel wordt genomen en op het moment dat die wordt opgeheven, lijkt afdoende.

Volgens artikel 61 zou de rechter bij elke ontmoeting met de beschermde of te beschermen persoon in het kader van een procedure moeten vragen of die zich door een advocaat wenst te doen bijstaan. Zo ja, dan moet de zaak naar een nabije datum worden verdaagd. Die nadere regel is bijzonder ongelukkig. Meer bepaald wanneer de maatregel wordt genomen, hebben het gezin, de naasten en de beroepsbeoefenaars zich verplaatst en zullen zij dat naar aanleiding van een tweede terechting vermoedelijk niet meer doen. Verdaging naar een nabije datum buiten het vrederecht is niet altijd mogelijk, want dan dreigt desorganisatie van het werk. Een oplossing is uiteraard om de beschermde persoon te vragen dat hij vóór de procedure een raadsman kiest of de beroepstermijn te verlengen, zodat het voor de beschermde persoon gemakkelijker wordt een beslissing te bekennen die zonder passende verdediging zou zijn genomen.

L'exposé des motifs explique qu'il n'existe qu'une seule requête et que le juge de paix pourra adapter le mode de traitement de ces requêtes en fonction de l'objet de la demande. Si cette adaptation paraît clairement précisée au niveau des mesures d'instruction qu'il doit mettre en œuvre (article 60 du projet), ce n'est pas le cas pour ce qui concerne le certificat médical qui en l'état actuel du texte et selon l'exposé des motifs (DOC 54 3303/001, p. 52), est nécessaire pour toute requête. Cela ne peut être le cas, par exemple, pour les requêtes en taxation ou pour une libération de fonds. Une précision paraît nécessaire.

Par ailleurs, le texte en projet ne prévoit plus le certificat médical à peine d'irrecevabilité. Se pose alors la question du sort qu'il faudra réservé aux requêtes en désignation d'administrateur sans certificat, sans motif d'urgence. Il faudra y donner suite.

Le juge de paix pourra naturellement la déclarer non fondée, cependant une fois en face d'une personne à protéger qui se trouve manifestement dans les conditions, il sera presque forcée d'y donner suite en nommant lui-même un médecin, aboutissant ainsi à déplacer sur le juge la charge de trouver le médecin etc... Il apparaît à l'URJPP que les cas précis où l'adjonction d'un certificat médical est obligatoire à peine d'irrecevabilité, doivent être précisés. Le système actuel qui rend ce certificat obligatoire au moment de la prise de mesure initiale de protection et au moment de la levée paraît adéquat.

L'article 61 impose au juge de demander à chaque fois qu'il rencontre la personne protégée ou à protéger dans le cadre d'une procédure si celle-ci veut se faire assister d'un avocat. Si elle le désire, l'affaire doit être remise à une date rapprochée. Cette modalité paraît fort malheureuse. En particulier, lors de la prise de la mesure, famille, proches, professionnels se sont déplacés et ne se déplaceront probablement plus lors d'une seconde audience. La remise à date rapprochée en dehors de la justice de paix n'est pas toujours possible, au risque de désorganiser le travail. Une solution est naturellement d'inviter la personne protégée à faire le choix d'un conseil avant la procédure ou d'allonger le délai d'appel pour permettre à la personne protégée de contester plus facilement une décision qui aurait été prise sans défense adéquate.

Artikel 63 beoogt vrij zware onderzoeksmaatregelen op te leggen “wanneer het verzoek een mogelijke weerslag heeft op de bekwaamheid van de beschermd personen of de te beschermen persoon”. Zelfs bij een heel restrictive interpretatie van dat soort verzoeken (bijvoorbeeld opheffing van de maatregel), lijkt dat irrealistisch. De beschermd personen verzoeken zelf heel geregeld (bijna bij elke terechtzitting over onbekwaamheid) om opheffing van de maatregel: dan telkens vragen dat het gezin, de naasten en de voor de beschermd persoon zorgende beroepsbeoefenaars samenkommen en dan telkens het advies van de procureur des Konings vragen (met de daarmee gepaard gaande termijnen), lijkt niet realistisch. Het onbedoelde effect kan dan zijn dat de versoepeling van een maatregel of de opheffing ervan veel moeilijker wordt. Het KVVP vraagt dat men vertrouwen zou hebben in de vrederechters om te bepalen welke onderzoeksmaatregelen nodig zijn.

Het KVVP vraagt zich af volgens welke nadere regels de procureur des Konings bij bemiddeling van de sociale dienst zijn advies zou geven en vooral wat de termijnen en de te volgen houding zouden zijn bij het uitblijven van antwoorden (geen theoretische vraag, gelet op de werklast van de parketten).

Het KVVP vraagt dat één van de verplichte vermeldingen bij elk verzoek zou zijn dat wordt aangegeven of de beschermd personen of te beschermen persoon in staat is zich te verplaatsen.

Kennisgeving van de beslissing met een niet-ondertekend afschrift aan personen die bij de procedure geen partij waren, zal voor veel onbegrip zorgen en veel uitleg van de griffie vergen. Door toegang tot het dossier te geven wordt al in voldoende openbaarmaking voorzien.

B.2.4.10. Het geïnformatiseerde dossier (artikelen 71, 74, 84 en 86)

Het wetsontwerp beoogt te bepalen dat elk verzoekschrift verplicht geïnformatiseerd moet worden ingediend en in een digitaal dossier moet worden bijhouden. Die belangrijke vernieuwing roept de volgende opmerkingen op.

Bij de verplichte invoering van verzoeken via geïnformatiseerde weg rijst de vraag wat zal geschieden als het systeem een verzoek weigert in aanmerking te nemen omdat het onvolledig of slecht ingevuld zou zijn. Dat zijn heel belangrijke veronderstellingen want een en ander is van regulerende aard voor de toegang tot de rechter. Het lijkt moeilijk die hypothesen over te laten aan de beslissing van de ontwerper van een informatiesysteem, zelfs in het kader van een goedkeuring bij koninklijk besluit.

L’article 63 impose des mesures d’instruction fort lourdes chaque fois que la demande est susceptible d’affaiblir la capacité de la personne protégée. Même si l’on interprète ce type de demandes de manière très restrictive (ex. demande de levée de mesure) cela paraît irréaliste. De manière très régulière (presque chaque audience consacrée aux incapacités) les personnes protégées demandent elles-mêmes la levée de la mesure qui les concerne: demander à chaque fois de réunir la famille, les proches, les professionnels qui s’occupent de la personne protégée, demander l’avis du procureur du Roi (avec les délais que cela implique) ne paraît pas réaliste. L’effet non désiré pourrait être que l’assouplissement d’une mesure ou sa levée deviendraient beaucoup plus difficiles. L’URJPP demande que l’on fasse confiance aux juges de paix pour déterminer quelles mesures d’instruction sont nécessaires.

L’URJPP se demande quelles seraient les modalités selon lesquelles le procureur du Roi, à l’intervention du service social donnerait son avis et surtout quels seraient les délais et l’attitude à suivre en l’absence de réponses (ce qui n’est pas théorique vu la réalité de la charge de travail des parquets).

L’URJPP demande qu’une des mentions obligatoires sur chaque requête soit d’indiquer si la personne protégée ou à protéger est capable de se déplacer.

La notification de copie non signée de décisions à des personnes qui n’ont pas été parties à la procédure va susciter beaucoup d’incompréhensions et de travail d’explication à assumer par le greffe. Par l’accès au dossier, une publicité suffisante est déjà organisée.

B.2.4.10. Le dossier informatisé (art. 71, art 74, art. 84, art 86)

Le projet prévoit l’introduction obligatoire de toute requête par la voie informatique et la tenue d’un dossier informatisé. Cette innovation importante suscite les observations suivantes

L’introduction obligatoire des requêtes par la voie informatique pose la question des hypothèses dans lesquelles le système refusera de prendre une requête en compte parce qu’elle serait incomplète ou mal remplie. Il s’agit d’hypothèses très importantes car elles régulent l’accès même au juge. Il paraît difficile de laisser ces hypothèses à la discrétion d’un concepteur d’un système informatique, même dans le cadre d’une approbation par un arrêté royal.

Een bijzondere systeemvalidatieprocedure lijkt op zijn minst noodzakelijk. Het is veelzeggend dat ondanks de autonomiseringsprojecten van de rechterlijke macht het precies de FOD Justitie is die verantwoordelijk is voor het systeem, en niet het College van de hoven en rechtbanken.

Het lijkt problematisch dat de bevoegde rechter automatisch door het systeem zou worden bepaald. Territoriale bevoegdheid is geen zaak van openbare orde, in elk geval wanneer er nog geen beschermingsmaatregel is, en in sommige gevallen moet misschien een keuze worden gemaakt (verblijfplaats, woonplaats enzovoort).

Het KVVP wijst voorts op het aanzienlijke extra werk dat het “begeleiden” van niet-beroepsbeoefenaars zal inhouden bij het vervullen van de formaliteiten die eigen zijn aan het computersysteem en aan het invullen van formulieren.

In het kader van de doeltreffendheid van het systeem wijst het KVVP erop dat niets specifieks is bepaald in verband met de indiening van de verslagen van de bewindvoerders (*simple upload, online* ingevulde formulieren, automatische gegevensverwerking enzovoort). Die verslagen zijn veel talrijker dan de procedures in verband met de bewindvoering. Het gebruik van het systeem door de beheerder is in elk geval niet verplicht; alleen de beroepsbeoefenaar zal ertoe verplicht zijn. Maar het is precies in de behandeling van die repetitieve en vergelijkbare verslagen dat de computerverwerking het meest efficiënt is. Het is begrijpelijk waarom het in het wetsontwerp niet aan de gezinsbewindvoerders wordt opgelegd, maar het is de vraag of in de huidige samenleving de bijstand en vooral de vertegenwoordiging van de belangen van een derde effectief kunnen worden waargenomen als gegevens niet via internet kunnen worden ingevoerd.

De omzetting van papieren documenten naar computerbestanden zal voor de griffie een bron van werk zijn.

Artikel 84 van het wetsontwerp strekt ertoe de verschillende betrokkenen elektronisch toegang tot het dossier te bieden, zoals dat vandaag het geval is. Het KVVP vestigt er de aandacht op dat de filter die van tijd tot tijd moet bestaan met betrekking tot de toegang tot het dossier, en die er is bij de raadpleging van het papieren dossier, niet langer zal bestaan. Zo kunnen er duidelijk tegengestelde belangen zijn, kunnen er onderzoeksmaatregelen lopen met betrekking tot mogelijke fraude, of kan er sprake zijn van heel persoonlijke informatie enzovoort. Daarvoor zou men een oplossing moeten kunnen vinden (voorbehouden zones enzovoort).

Une procédure particulière de validation du système paraît à tout le moins nécessaire. Il est significatif que malgré les projets d'autonomisation du pouvoir judiciaire ce soit le SPF Justice qui soit responsable du système et non le Collège des Cours et Tribunaux.

Le fait que le juge compétent soit automatiquement déterminé par le système paraît problématique. La compétence territoriale n'est pas d'ordre public en tout cas lorsqu'il n'y pas encore de mesure de protection et dans certains cas il pourrait être nécessaire de faire un choix (résidence, domicile...).

L'URJPP pointe par ailleurs l'important travail complémentaire qu'impliquera le “guidage” des non-professionnels dans l'accomplissement des formalités propres au système informatique et au remplissage des formulaires

Dans le cadre de l'efficacité du système, l'URJPP pointe le fait que rien de spécifique n'est prévu quant au dépôt des rapports des administrateurs (simple upload, formulaires complétés en ligne, traitement automatisées des données...). Ces rapports sont bien plus nombreux que les procédures liées à l'administration. L'utilisation du système par l'administrateur n'est en tout cas pas obligatoire, seul le professionnel y sera tenu. Or, c'est dans le traitement de ces rapports répétitifs et comparables que le traitement informatique est le plus efficient. On comprend pourquoi l'auteur du projet n'a pas voulu l'imposer aux administrateurs familiaux, mais on peut se demander si dans la société actuelle, on peut assumer efficacement l'assistance et surtout la représentation des intérêts d'un tiers si l'on ne peut introduire des données par internet ...

La conversion des documents papiers en documents informatiques sera une source de travail pour le greffe.

L'article 84 du projet permet l'accès électronique au dossier aux divers intervenants comme actuellement. L'URJPP attire l'attention sur le fait que le filtre qui doit de temps en temps exister quant à l'accès au dossier et qui se fait lors de la consultation du dossier papier n'existera plus. L'on pense au cas où il y aurait des intérêts manifestement opposés, lorsque des mesures d'investigation sont en cours par rapport à d'éventuelles fraudes, ou en présence de renseignements à caractère très privés... Une solution devrait pouvoir être trouvée (zones réservées...).

Bovendien strookt de vrije toegang tot dit dossier, door om het even welke beroepsbeoefenaar, ongeacht zijn hoedanigheid, niet met de vereisten inzake de inachtneming van de persoonlijke levenssfeer, of zelfs louter inzake de vertrouwelijkheid van de uitwisselingen tussen een partij of een derde en de vrederechter.

De bewaartijd voor het papieren archief (5 jaar na het einde van de maatregel) zou moeten worden verduidelijkt.

Het KVVP stelt zich vragen bij de termijnen en nadere regels bij reparatie en bij het beschikken stellen van materiaal, in het bijzonder van computers bij defecten.

Tot slot vestigt het KVVP er de aandacht op dat toegang tot het internetsysteem tijdens hoorzittingen buiten het vrederecht onontbeerlijk is, omdat men anders telkens het dossier moet afdrukken.

B.2.5. Uiteenzetting van mevrouw Gisèle Marliere, voorzitter van de Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap (NHRPH)

Personen met een handicap en hun familie wachten al lang op de hervorming van de handelingsbekwaamheid omdat de zogenaamde "onbekwaamheidsstatussen" de meest elementaire rechten van de personen met een handicap miskennen, onder het voorwendsel van hun zwakte en hun kwetsbaarheid.

Deze statussen voldoen niet meer aan de verwachtingen van de mensen zelf en sluiten ze op in een wereld van verboden, van onmogelijkheden om te handelen en zich te ontsplooien op menselijk vlak.

Het Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap, geratificeerd door België in 2009, heeft de beleidmakers er onherroepelijk toe gedwongen hun verantwoordelijkheid te nemen en het nodige te doen om over veel wetteksten opnieuw na te denken en die te herschrijven.

Tussen 2011 en 2015 was de Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap bijzonder actief wat deze onderwerpen betreft:

- hij heeft de vertegenwoordiger van de minister van Justitie regelmatig uitgenodigd en gehoord over de voortgang of de voorstellen;

- hij heeft meermaals advies uitgebracht over uittenlopende ontwerpen van hervormingen (te raadplegen op de website van de Raad (<http://ph.belgium.be/nl/csnph/mission.html>) en in het bijzonder de vijf adviezen die tussen 2011 en 2015 werden uitgebracht;

En outre, le libre accès à ce dossier, par n'importe quel professionnel, quelle que soit sa qualité, ne répond pas aux exigences en matière de respect de la vie privée, voire simplement de la confidentialité des échanges, entre une partie ou un tiers, et le juge de paix.

Le délai de conservation des archives papier (5 ans après la fin de la mesure) devrait être précisé.

L'URJPP s'interroge sur les délais et modalités de réparation et de mise à disposition de matériel et en particulier des ordinateurs en cas de panne.

Enfin, l'URJPP attire l'attention sur le fait qu'il sera indispensable d'avoir un accès au système internet pendant les audiences en dehors de la justice de paix, sous peine de devoir imprimer le dossier à chaque fois.

B.2.5. Exposé de Mme Gisèle Marliere, présidente du Conseil Supérieur National des Personnes Handicapées (CSNPH)

La réforme sur la capacité juridique est attendue depuis longtemps par les personnes handicapées et leur famille car les statuts dits d'"incapacité" méconnaissent, au motif de leur déficience et de leur fragilité, les droits les plus élémentaires des personnes handicapées.

Ces statuts ne répondent plus aux aspirations des personnes elles-mêmes et les emprisonnent dans un monde d'interdits, d'impossibilités d'agir et de s'épanouir sur le plan humain.

La Convention relative aux droits des personnes handicapées ratifiée par la Belgique en 2009, a définitivement contraint les politiques à prendre leurs responsabilités et à mener les nécessaires travaux de réflexion et de réécriture de nombreux textes légaux.

Le Conseil Supérieur National des Personnes Handicapées a été particulièrement actif sur ces sujets entre 2011 et 2015:

- il a régulièrement invité et entendu le représentant du ministre de la Justice sur des avancées ou des propositions;

- il a exprimé à plusieurs reprises son avis sur des projets de réforme divers (à consulter sur le site du Conseil (<http://ph.belgium.be/nl/csnph/mission.html>) et en particulier les cinq avis rendus entre 2011 et 2015);

— hij heeft tot slot deelgenomen aan werkgroepen onder leiding van het kabinet van de minister van Justitie.

Tijdens al deze stappen heeft de Raad zich uiterst nauwkeurig en ijverig ingezet.

Op 25 oktober laatstleden heeft de Raad kennisgenomen van het wetsontwerp, dankzij de uitnodiging van de commissie voor deze hoorzitting van 6 november. Daardoor heeft de Raad onvoldoende tijd gehad om het wetsontwerp correct te analyseren.

Mevrouw Marlène wijst erop:

— dat de Raad, tussen 25 oktober en 6 november, niet de tijd had om het wetsontwerp te analyseren;

— dat de Raad evenmin de tijd had om te overleggen met zijn leden;

— dat de Raad geen tijd had om na te denken over de verschillende aspecten en over wat op het spel staat en dus om zich erin te verdiepen;

— dat de Raad geen tijd had om te schrijven, waarbij hij er steeds naar streefde volledig en constructief te zijn.

Het klopt dat de Raad al dringende adviezen heeft uitgebracht, en er daarbij steeds op lette volledig en nauwkeurig te zijn. Hier is dat onmogelijk: de omvang van het wetsontwerp en het belang van wat daarbij op het spel staat, vereisen de nodige tijd om zich de zaken eigen te maken en om te schrijven.

Overwegende dat de Raad altijd blijk heeft gegeven van beschikbaarheid in dit dossier, begrijpt hij vandaag niet waarom hij niet werd geraadpleegd vóór de tekst bij de Kamer werd ingediend, terwijl andere adviesinstanties wél werden geraadpleegd.

De Raad heeft in het ontwerp verschillende elementen aangetroffen die niet goed zijn, en andere die moeten worden verduidelijkt. De Raad is bereid om later een advies uit te brengen, na het kabinet van de minister te hebben gehoord.

De Raad komt bijeen in plenaire vergadering op 19 november 2018. Het is nog mogelijk om de agenda aan te passen. De commissieleden zijn erop uitgenodigd, alsook de minister of diens vertegenwoordiger om hem te horen over zijn hervorming. Vervolgens kan het standpunt van de Raad aan de commissie worden voorgesteld, in de loop van november.

— il a, enfin, participé à des groupes de travail pilotés par le cabinet du ministre de la Justice.

Toutes ces étapes ont été pour le Conseil des moments d'engagement rigoureux et assidu.

Le 25 octobre dernier, le Conseil a, grâce à l'invitation de la commission pour cette audition du 6 novembre, pris connaissance du projet de loi. Ce qui fait que le Conseil n'a pas eu le temps d'analyser correctement le projet.

Mme Marlène souligne:

— que le Conseil n'a pas, entre le 25 octobre et ce 6 novembre, eu le temps de l'analyse;

— qu'il n'a pas eu le temps non plus de la concertation avec ses membres;

— qu'il n'a pas eu le temps de la réflexion, de l'intégration des différents aspects et enjeux;

— qu'il n'a pas eu le temps de l'écriture, qu'il a toujours souhaitée complète et constructive.

Il est vrai que le Conseil a déjà rendu des avis dans l'urgence mais en veillant toujours à être complet et rigoureux. Ici c'est impossible: la taille du projet de loi et l'importance de ses enjeux nécessitent le temps de l'appropriation et le temps de l'écriture.

Alors que le Conseil a toujours témoigné sa disponibilité dans ce dossier, il ne comprend aujourd'hui pas pourquoi il n'a pas été consulté avant le dépôt du texte à la Chambre et ce, alors que d'autres instances d'avis l'ont été.

Le Conseil a identifié dans le projet des éléments qui ne sont pas bons, d'autres qui nécessitent des explications. Le Conseil est disposé à remettre un avis plus tard et après avoir entendu le cabinet du ministre.

Le Conseil se réunit en plénière le 19 novembre 2018. Il est encore possible d'adapter l'ordre du jour. Les membres de la commission y sont invités ainsi que le ministre ou son représentant pour l'entendre sur sa réforme. Ensuite, dans le courant du mois de novembre, la position du Conseil pourra être présentée à la commission.

B.2.6. Uiteenzetting van de heer Luc Goutry, vertegenwoordiger van Meldpunt bewindvoering

Algemeen

De heer Luc Goutry vertolkt het standpunt van die groep personen die men als “gebruikers” van de wetgeving over de bewindvoering zou kunnen omschrijven. Destijds heeft de heer Goutry, als lid van de Kamer van volksvertegenwoordigers, nog meegewerkt aan de totstandkoming van deze wetgeving.

Het Meldpunt Bewindvoering is een groepering van een aantal personen die zich vrijwillig inzetten om concrete signalen en klachten vanuit het werkveld over de toepassing van de regelgeving over bewindvoering te bundelen en door te geven aan de bevoegde instanties.

De hoeveelheid klachten die vooral na de inwerkingtreding van de nieuwe wetgeving in september 2014, werden geformuleerd leidde tot het op touw zetten van de “Actie Driekoningen”: op 6 januari 2016 werd een open brief, ondertekend door 50 Vlaamse welzijnsorganisaties, gericht aan alle gerechtelijke instanties. Hierin pleiten zij voor een humane toepassing van deze wetgeving die in hoofdzaak voor kwetsbare personen is bestemd. Deze actie heeft resultaat gehad doordat er nu tweemaal per jaar overleg wordt georganiseerd met de Provinciale Raad van de Vrederechters van de vijf Vlaamse provincies.

Ondertussen werd ook in Wallonië een Meldpunt opgericht, waarvan de werking zich weliswaar nog in het beginstadium bevindt.

In januari 2017 werd het Meldpunt bewindvoering opgericht. Het Meldpunt dat toelaat klachten te objectiveren fungeert als een registratiepunt waar op passieve wijze meldingen kunnen worden ingediend zonder dat het Meldpunt interageert met de melden (zij ontvatten enkel een ontvangstbericht). Het Meldpunt bezit daartoe de bevoegdheid niet en beschikt ook niet over de nodige mankracht. Het Meldpunt bestaat onder de vorm een vzw die op vrijwillige basis wordt beheerd door Inclusie Vlaanderen. Alle meldingen worden nauwkeurig geregistreerd en geobjectiveerd door een commissie.

De gemelde klachten hebben vooral betrekking op de toepassing van de regelgeving en de in de praktijk gevolgde werkwijzen, niet zozeer op de inhoud. Het is de bedoeling op grond van deze meldingen beleidsmatige aanbevelingen of voorstellen voor regelgeving te formuleren bestemd voor de gerechtelijke en andere instanties.

B.2.6. Exposé de M. Luc Goutry, représentant de Meldpunt bewindvoering (Point de contact administration des biens et de la personne)

Généralités

M. Luc Goutry traduit le point de vue du groupe de personnes qui pourraient être définies comme les “utilisateurs” de la législation relative à l’administration des biens et de la personne. M. Goutry a encore contribué à l’époque, en tant que membre de la Chambre des représentants, à l’élaboration de cette législation.

Le Point de contact administration des biens et de la personne est un groupement d’un certain nombre de personnes qui s’engagent bénévolement à rassembler les plaintes et les signaux concrets reçus du terrain sur l’application de la réglementation relative à l’administration des biens et de la personne et à les transmettre aux instances compétentes.

La quantité de plaintes formulées plus particulièrement après l’entrée en vigueur de la nouvelle loi en septembre 2014 a conduit à la mise sur pied d’une action dite Driekoningen: le 6 janvier 2016, 50 organisations d’aide sociale flamandes ont signé une lettre ouverte adressée à toutes les instances judiciaires. Elles y plaignent pour une application humaine de cette législation destinée essentiellement aux personnes vulnérables. Cette action a porté ses fruits, étant donné qu’une concertation a désormais lieu deux fois par an avec le Conseil provincial des juges de paix des cinq provinces flamandes.

Dans l’intervalle, un Point de contact a également été créé en Wallonie, dont le fonctionnement n’en est certes encore qu’à ses débuts.

Le Point de contact administration des biens et de la personne a été créé en janvier 2017. Le point de contact qui permet d’objectiver les plaintes fait office de centre d’enregistrement recevant les signalements de manière passive sans interagir avec les plaignants (qui ne reçoivent qu’un accusé de réception). Le point de contact ne dispose ni de la compétence ni des effectifs nécessaires à cet effet. Le point de contact a la forme d’une ASBL gérée de façon volontaire par *Inclusie Vlaanderen*. Tous les signalements sont minutieusement enregistrés et objectivés par une commission.

Les plaintes enregistrées concernent principalement l’application de la réglementation et les modalités pratiques, et pas tellement le contenu. Le but est de se baser sur ces signalements pour formuler des recommandations politiques ou des propositions de réglementation destinées aux instances judiciaires et autres.

De huidige ervaring toont aan dat er in de eerste plaats sterke nood is aan een formele ombudsdiest, voor klachtenmelding, vragen om inlichtingen, informatie en advies.

Het Vlaams Meldpunt ontving tot op heden reeds een zestigtal meldingen. Zijn recent geopend Waalse tegenhanger acht meldingen.

Voornaamste vaststellingen met betrekking tot de rol van de vrederechters op het gebied van bewindvoering.

Deze zijn:

— beschermingsmaatregelen worden als zeer ingrijpend ervaren door de betrokkenen en hun familie. Dikwijls worden die zeer kwetsbare personen beroofd van een deel van hun burgerrechten zowel op vlak van hun vermogen als op persoonlijk vlak. Dit mag dan ook niet gebeuren in een soort van routinematige korte sessie waarbij de persoon zelf over wie het gaat nauwelijks wordt gehoord of betrokken;

— soms is de aanpak afstandelijk, wantrouwig en overdreven routinematig wat absoluut moet worden vermeden. Betrokkenheid, empathie, afweging moeten centraal staan bij de vrederechter voor wie dit een steeds belangrijker opdracht wordt;

— de mogelijkheid tot “maatwerk” is onderbenut wat kan leiden tot “overbescherming”;

— nog teveel is de reflex aanwezig om beroep te doen op “professionele” bewindvoerders terwijl er dikwijls familieleden bereid zijn om de zorg op zich te nemen wat in talrijke gevallen te verkiezen is omdat de afstand tot de kwetsbare persoon veel kleiner is;

— soms wordt ook teveel de nadruk gelegd op het beheer van goederen en te weinig op het welzijn en de lotsverbetering van de beschermd persoon. De bewindvoerder moet er zich goed bewust van zijn dat het ten slotte gaat om financiële middelen van de beschermd persoon die er eigenaar van zijn en waarvoor zij soms heel lang gewerkt en gespaard hebben. Soms gaat de inmenging in het persoonlijke leven van de beschermd persoon veel te ver;

— er zijn signalen van automatische inkantelingen zonder oproep van beschermd personen;

Il ressort de l’expérience actuelle qu’il existe avant tout un réel besoin d’un service officiel de médiation pouvant recevoir des plaintes, des demandes de renseignements, d’informations et d’avis.

Jusqu’à présent, le *Vlaams Meldpunt* a déjà reçu une soixantaine de signalements. Son pendant wallon, qui a été créé récemment, en a reçu huit.

Principales observations concernant le rôle des juges de paix en matière d’administration.

Ces observations sont les suivantes:

les mesures de protection sont perçues comme des mesures très radicales par les personnes concernées et leur famille. Ces personnes extrêmement vulnérables sont souvent privées d’une partie de leurs droits civiques, aussi bien sur le plan patrimonial que sur le plan personnel. Par conséquent, les mesures de protection ne peuvent pas être prises lors d’une sorte de brève session routinière où la première personne concernée est à peine entendue ou impliquée;

— il arrive que l’approche du juge de paix soit distante, exagérément routinière et empreinte de défiance, ce qu’il faut éviter à tout prix. L’implication, l’empathie et la pondération doivent être au cœur de l’approche du juge de paix, pour qui cette mission ne cesse de gagner en importance;

— la possibilité d’adapter les mesures en fonction de chaque cas est sous-exploitée, ce qui peut entraîner une surprotection;

— le réflexe de faire appel à des administrateurs “professionnels” est encore trop présent, et ce, alors que des membres de la famille sont souvent prêts à assumer cette mission, un choix préférable dans de très nombreux cas compte tenu de la distance beaucoup plus faible entre la personne vulnérable et l’administrateur le cas échéant;

— il arrive également que l’accent soit exagérément mis sur la gestion des biens et insuffisamment mis sur le bien-être et l’amélioration de la qualité de vie de la personne protégée. Les administrateurs doivent être pleinement conscients qu’il s’agit au final de moyens financiers appartenant aux personnes protégées, qui ont parfois dû travailler et économiser très longtemps avant de pouvoir les acquérir. L’incursion dans la vie privée de la personne protégée est parfois excessive.

— il existe des signaux d’intégrations automatiques sans appel à des personnes protégées;

— er worden ook opvallende en storende verschillen genoteerd in de werkwijze tussen kantons wat haaks staat op eenvormigheid;

— er moet aandacht zijn voor de nieuwe doelgroep van de verlengd minderjarigen. Vrederechters zijn bijvoorbeeld helemaal niet op de hoogte van de problematiek van mensen met een mentale beperking en hun zorgondersteuners. Vorming is op dit vlak uiterst noodzakelijk. Ook belangrijk te noteren is dat ouders in dit verband, die vroeger soms vele jaren wettelijk vertegenwoordiger waren, nu bewindvoerder worden met rekenschapsplicht. Maar een ouder-bewindvoerder is totaal iets anders dan een advocaat-bewindvoerder. Ouders hebben immers dikwijls het soms pijnlijk en langdurig proces met hun kinderen meegeemaakt en verdienen dan ook met het nodige respect te worden bejegend en te worden ondersteund in het vele werk dat zij verrichten voor hun zoon of dochter.

Voornaamste vaststellingen met betrekking hebben tot de rol van de bewindvoerders.

Hierbij gaat het dan in bijna alle gevallen om meldingen over “professionele” bewindvoerders zoals bijvoorbeeld advocaten:

— de onbereikbaarheid voor de beschermde persoon of zijn familie wordt meermaals gesignaleerd;

— het voorkomen van weinig betrokkenheid, empathie en zelfs afstandelijkheid. De bewindvoerder moet zich echter als een goede huisvader gedragen die zich bekommert om het lot van zijn pupil;

— bewindvoerders gedragen zich nogal eens teveel als boekhouder en te weinig als mentor;

— er worden soms problemen gemeld in verband met de administratieve en financiële nauwkeurigheid van de bewindvoerder. Het argument dat bewindvoering aan professionelen moet worden toevertrouwd krijgt door deze vaststelling natuurlijk een behoorlijke knauw.

Opmerkingen met betrekking tot het voorliggend wetsontwerp.

De volgende punten zijn positief:

— de vereenvoudiging van de procedures;

— er komt een concreet actieplan rond digitalisering en centralisatie van gegevens in een centraal register. Het is absoluut noodzakelijk rekening te houden met

— on note aussi des différences étonnantes et gênantes dans la méthode de travail des différents cantons, ce qui va à l'encontre de la volonté d'uniformisation.

— il faut être attentif au nouveau groupe cible des mineurs prolongés. Par exemple, les juges de paix ignorent tout de la problématique des personnes souffrant d'un handicap mental et de leurs aidants. Il est crucial de prévoir une formation à cet égard. Il importe également de noter que, dans ce contexte, les parents, qui exerçaient autrefois le rôle de représentants légaux pendant de nombreuses années, seront désormais des administrateurs soumis à l'obligation de la reddition des comptes. Or, un parent-administrateur et un avocat-administrateur sont deux fonctions totalement différentes. En effet, les parents ont souvent vécu le processus parfois douloureux et très long aux côtés de leurs enfants et méritent par conséquent d'être traités avec le respect requis et d'être soutenus dans les nombreuses tâches qu'ils effectuent pour leur fils ou leur fille.

Les principaux constats concernant le rôle des administrateurs provisoires.

À cet égard, les signalements concernent, dans presque tous les cas, des administrateurs “professionnels”, comme les avocats par exemple:

— l'inaccessibilité pour la personne protégée ou sa famille est signalée à plusieurs reprises;

— l'administrateur manifeste peu d'implication, d'empathie, voire est distant. L'administrateur doit pourtant se comporter en bon père de famille soucieux du sort de son pupille;

— les administrateurs se comportent encore trop souvent comme des comptables, et trop peu comme des mentors;

— parfois, des problèmes sont signalés tenant à la précision administrative et financière de l'administrateur. Bien évidemment, ce constat met sérieusement à mal l'argument selon lequel l'administration provisoire doit être confiée à des professionnels.

Observations relatives au projet de loi à l'examen.

Les points suivants sont jugés positifs:

— la simplification des procédures;

— la mise sur pied d'un plan d'action concret concernant la numérisation et la centralisation des données dans un registre central. Il faut absolument tenir compte

gebruiksvriendelijkheid op dit vlak. De mogelijkheden van sommige kwetsbare personen wat informaticatoe-passingen betreft mogen zeker niet worden overschat;

- mogelijkheid tot permanente evaluatie. Ook positief is dat de huidige dwingende te korte termijnen voor evaluatie wegvalLEN;

- transparantie en eenvormigheid inzake erelonen, kosten en buitengewone ambtsverrichtingen van be-windsvoerders is noodzakelijk. Op dit vlak dient snel een koninklijk besluit te worden uitgevaardigd;

- de facilitering van verslaggevingsverplichtingen;

- de mogelijkheden tot versoepeling van de verslaggeving door ouders-bewindvoerders;

- de verruiming van de onderzoeks mogelijkheden van de vrederechter;

- de absolute noodzaak tot oproeping van beschermdé of te beschermen personen. Een situatie waarbij iemand bijvoorbeeld zou worden geplaatst zonder dat de vrederechter hem ook maar zou hebben gezien of ontmoet is onaanvaardbaar;

- de verplichte vraag tot aanstelling van een advocaat;

- duidelijke bepalingen over de aan banken te verstrekken informatie waarbij rekening wordt gehouden met de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. De financiële instellingen hoeven niet meer gegevens te krijgen dan daadwerkelijk nodig is;

De negatieve punten zijn:

- de geneeskundige verklaringen kunnen enkel nog via geaccrediteerde artsen worden verkregen. Dit is drempelverhogend en onnodig complex;

- de invoering van een onverenigbaarheid tussen de persoonlijk assistent en de bewindvoerder. Veel ouders bijvoorbeeld zijn persoonlijk assistent en staan dagelijks in voor hun kind. Het is ongerijmd dat die mensen die zo kort bij de kwetsbare persoon staan geen bewindvoerder meer zouden kunnen zijn. Temeer omdat de vergoeding die zij vandaag ontvangen als persoonlijk assistent onder strikte controle staat van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap. In dit systeem is nauwelijks misbruik mogelijk. Er is dus in dat geval geen sprake van een belangenconflict.

de la facilité d'utilisation en la matière. Il ne faut surtout pas sous-estimer les possibilités de certaines personnes vulnérables en qui concerne les applications informatiques;

- la possibilité d'évaluation permanente. Il est également positif que les actuels délais contraignants – trop serrés – pour l'évaluation soient supprimés;

- la transparence et l'uniformité sont indispensables en ce qui concerne les honoraires, les frais et les devoirs exceptionnels. Un arrêté royal doit être pris rapidement en la matière;

- les obligations de rapportage sont facilitées;

- les parents-administrateurs peuvent assouplir le rapportage;

- les possibilités d'examen du juge de paix sont élargies;

- la nécessité absolue de convoquer des personnes protégées ou à protéger. Il est inacceptable qu'une personne puisse être placée sans que le juge de paix l'ait vue ou rencontrée;

- la demande obligatoire de désigner un avocat;

- des dispositions claires concernant les informations à fournir aux banques, en tenant compte de la protection du droit à la vie privée. Les établissements financiers n'ont pas à recevoir plus d'informations que ce qui est effectivement nécessaire;

Les points négatifs sont les suivants:

- les certificats médicaux ne peuvent plus être obtenus qu'auprès de médecins accrédités. Cette mesure complique inutilement l'accès;

- l'instauration d'une incompatibilité entre l'assistant personnel et l'administrateur. Beaucoup de parents, par exemple, sont assistants personnels, et ils s'occupent de leur enfant au quotidien. Il est insensé que ces personnes si proches de la personne vulnérable ne puissent plus être administrateurs, d'autant que l'indemnité qu'ils reçoivent aujourd'hui en tant qu'assistants personnels fait l'objet d'un contrôle rigoureux de la part de la *Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap*. Dans ce système, tout abus est quasiment exclu. On ne peut donc pas parler de conflit d'intérêts en l'espèce.

Algemene aanbeveling

Elke beschermde persoon is een kwetsbare en zorgbehoevende medemens die met het nodige respect en empathie moet beschermd en geholpen worden voor die handelingen waarvoor hij onbekwaam is, maar tegelijk moet gevaloriseerd worden in al zijn resterende mogelijkheden met het oog op een zo groot mogelijke persoonlijke autonomie. Een vrederechter mag niet automatisch de resterende autonomie van een persoon beknotten wanneer dit niet nodig is.

De vrederechter moet als “nabijheidsrechter” het passend juridisch instrumentarium aanwenden om een bescherming op maat uit te werken die zich naadloos inpast in het totale hulpverleningsproces van de beschermde persoon en daar niet tegen in gaan.

Elke beschermde persoon verdient een betrokken, nauwgezette en sociaalvaardige bewindvoerder die de beschikbare middelen als een goede en bekommerde huisvader aanwendt in functie van een zo gelukkig mogelijk leven van zijn beschermeling

B.2.7. Uiteenzetting van de heer Claude Petit, tegenwoordiger van het Overlegplatform Geestelijke Gezondheid Gebied Brussel-Hoofdstad

De heer Claude Petit deelt mee dat hij optreedt in de hoedanigheid van gewezen bestuurder van het Overlegplatform Geestelijke Gezondheid Gebied Brussel-Hoofdstad en voor deze gelegenheid een mandaat heeft gekregen. Hij is voorts maatschappelijk werker en licentiaat in de ziekenhuiswetenschappen met veertig jaar ervaring inzake geestelijke gezondheid – in ziekenhuiscontext en in het kader van het beschut wonen; ook treedt hij sinds 25 jaar op als bewindvoerder over goederen.

Het geleverde werk om de thans vigerende wetgeving te verbeteren, moet worden toegejuicht. Het voorliggend wetsontwerp heeft drie doelstellingen: vereenvoudiging, de wetgeving bij de tijd brengen en technische rechzettingen aanbrengen. Al die doelstellingen lijken te zijn bereikt.

Die vaststelling is bemoedigend, hoewel enkele opmerkingen toch op hun plaats zijn.

De bewindvoering over de persoon, en meer bepaald over de goederen, wordt heel vaak toegepast in de sectoren van de geestelijke gezondheid, van de handicap en van de zorg voor onze oudere medeburgers.

Via de wijzigingen betreffende de rechten als persoon wordt beoogd de wet bij de tijd te brengen. Het is

Recommandation générale

Chaque personne protégée est un être humain vulnérable et dépendant qui doit être protégé et aidé avec le respect et l'empathie nécessaires pour les actes qu'il est incapable de poser. Dans le même temps, elle doit être valorisée dans toutes les possibilités qui lui restent et il convient de lui ménager une autonomie personnelle maximale. Un juge de paix ne peut pas automatiquement restreindre l'autonomie résiduelle d'une personne si ce n'est pas nécessaire.

En tant que “juge de proximité”, le juge de paix doit faire usage de l'arsenal juridique adéquat pour mettre en place une protection sur mesure, qui s'intègre parfaitement au processus global d'aide à la personne protégée, plutôt que de l'entraver.

Chaque personne protégée mérite un administrateur impliqué, rigoureux et doté des aptitudes sociales nécessaires pour affecter les moyens disponibles en bon père de famille, afin d'offrir à son protégé la vie la plus heureuse possible.

B.2.7. Exposé de M. Claude Petit, représentant de la Plate-forme de Concertation pour la santé mentale en Région de Bruxelles-Capitale.

M. Claude Petit indique intervenir en sa qualité d'ancien administrateur de la Plate-forme de concertation pour la santé mentale en Région de Bruxelles-Capitale, mandaté pour la circonstance. Il est par ailleurs assistant social, licencié en sciences hospitalières, a une pratique en santé mentale – en hôpital et en habitations protégées – de 40 ans et est également administrateurs de biens, activité exercée depuis 25 ans.

Il faut se féliciter du travail accompli en vue d'améliorer l'actuelle législation en vigueur. Le projet à l'examen poursuit trois objectifs: simplification, actualisation et réparations techniques. Ces objectifs semblent tous atteints.

Le constat est encourageant, quand bien même il convient de faire quelques commentaires.

L'administration de la personne et, particulièrement, celle des biens est très utilisée par les secteurs de la santé mentale, du handicap et par celui s'occupant des plus âgés de nos concitoyens.

L'objectif d'actualisation de la loi se matérialise au travers des modifications concernant les droits de la

immers van wezenlijk belang dat de te beschermen of beschermde persoon in de mate van het mogelijke – dus indien hij of zij daartoe in staat is – wordt betrokken bij de opdracht van de mandaathouder (buitengerechtelijke maatregel) en van de bewindvoerders over de persoon of over de goederen (gerechtelijke maatregelen).

In dat opzicht is het belangrijk dat die opdrachten niet aan dezelfde mensen worden toegekend. Het ligt gevoelig de bewindvoering over de goederen te combineren met die over de persoon. De scheiding tussen die twee rollen zou een waarborg vormen voor een tweevoudige blik en voor een democratisch debat; er mag worden gehoopt dat daardoor ook de onontbeerlijke vertrouwensrelatie tussen de betrokkenen en de te beschermen of beschermde persoon gevrijwaard blijft. In de huidige versie van het wetsontwerp is die scheiding tussen de opdrachten niet duidelijk verzekerd (cf. artikel 16 van het wetsontwerp).

De update betreft daarnaast onderwerpen zoals euthanasie, giften, wegneming van organen, genderidentiteit, informatisering, toegang tot het centraal register enzovoort. Wat dit laatste betreft, is het cruciaal dat de betrokkenen toegang krijgt tot dat register, teneinde zijn rechten als persoon te vrijwaren.

Bij de aanwijzing van een bewindvoerder over de persoon, moet de vrederechter overwegen om aan de beschermde persoon de toestemming te verlenen om zijn elektronische identiteitskaart te gebruiken. Indien dat niet gebeurt, is toegang daarmee niet mogelijk. Artikel 11 van het wetsontwerp beoogt immers dat de vrederechter een uitspraak doet over de bekwaamheid van de betrokkenen voor “*de ondertekening of authenticatie met behulp van de elektronische identiteitskaart*”. Een dergelijk gebruik zou echter kwalijke gevolgen kunnen hebben, wanneer tegelijk of later een bewindvoerder over de goederen wordt aangesteld: indien de bewindvoerder ermee is belast om de inkomsten te ontvangen en te beheren, moet hij ze ook allemaal kennen, zodat hij zich ervan kan vergewissen welke inkomsten er zijn, die inkomsten na te kijken en eventueel de belasting-aangifte van de beschermde betrokkenen in te vullen. Het is dan ook niet duidelijk hoe een beschermde persoon bekwaam zou kunnen blijven om zijn fiscale en sociale rechten en plichten uit te oefenen, want aldus dreigt het onmogelijk te worden om zijn aangifte correct in te vullen. Om zulks te doen is het onontbeerlijk zich te authentiseren met de identiteitskaart.

De bewindvoerder over de goederen ontvangt alle inkomsten. Op grond van het in het wetsvoorstel benadrukte autonomiebeginsel, zou de vrederechter kunnen bepalen dat, rekening houdend met de relatieve

personne. Il est en effet fondamental que la personne à protéger ou protégée soit associée, dans la mesure du possible – si elle en est capable – à la mission du mandataire (mesure extrajudiciaire) et des administrateurs de la personne ou des biens (mesures judiciaires).

A ce sujet, il est important que ces missions soient confiées à des personnes différentes. Il paraît délicat de cumuler l'administration des biens et celle de la personne. Séparer ces deux rôles offrirait la garantie d'un double regard, d'un débat démocratique et, on peut l'espérer, préserverait la relation, indispensable, de confiance des uns et des autres avec la personne à protéger ou protégée. Dans l'état actuel du projet, cette séparation des missions n'est pas clairement assurée (cf. l'article 16 du projet).

L'actualisation vise également des sujets tels que: l'euthanasie, le don et le prélèvement d'organes, l'identité de genre, l'informatisation, l'accès au registre central... A ce dernier sujet, il est essentiel, dans l'esprit de préserver les droits de la personne, que celle-ci puisse accéder à ce registre.

Lors de la désignation d'un administrateur de la personne, le juge de paix devra songer à autoriser celle-ci à user de sa carte d'identité électronique. A défaut de quoi cet accès ne sera pas possible. En effet, l'article 11 du projet dispose que “*(...) le juge de paix se prononce (...) sur la capacité de la personne (...) de signer ou de s'authentifier au moyen de la carte d'identité électronique*”. Toutefois cette utilisation pourrait entraîner des conséquences fâcheuses dans le cas de la désignation conjointe ou ultérieure d'un administrateur des biens: si l'administrateur des biens est chargé de recevoir et de gérer les revenus, il doit aussi avoir connaissance de leur totalité afin de pouvoir s'assurer des rentrées d'argent, de les vérifier et, le cas échéant, de compléter la déclaration fiscale de la personne protégée. Nous comprenons donc mal comment une personne protégée pourrait conserver la capacité d'exercer ses droits et obligations en matière fiscale et sociale, au risque d'être mise dans l'impossibilité de pouvoir valablement compléter sa déclaration. Or, pour se faire il est indispensable de s'authentifier avec la carte d'identité.

L'administrateur des biens perçoit l'ensemble des revenus. Selon le principe d'autonomie que le texte met en avant, le juge de paix pourrait prévoir, compte tenu de la capacité relative de la personne, que l'administrateur

bekwaamheid van de betrokkene, de bewindvoerder verplicht is om welbepaalde middelen ter beschikking te stellen.

De inventaris van het vermogen moet volgens het wetsvoorstel binnen zes weken – en niet langer binnen vier weken – na de aanstelling van de bewindvoerder over de goederen worden bezorgd. De verlenging van die termijn moet worden toegejuicht, want daardoor zal een nauwkeurigere analyse van de vermogenstoestand kunnen worden uitgevoerd. Derhalve, alsook om het autonomiebeginsel in acht te nemen, zou op dat ogenblik de vraag kunnen worden gesteld of het voormelde bedrag al dan niet ter beschikking wordt gesteld.

Wanneer ten aanzien van iemand die vooraf een bewindvoerder voor zijn persoon heeft gekregen, een maatregel tot bewindvoering over de goederen wordt genomen, moet de betrokkene niet bekwaam blijven voor fiscale en sociale zaken. De betrokkene zou dus niet langer bekwaam zijn om zich met behulp van zijn elektronische identiteitskaart te authentiseren.

Op sociaal gebied heeft de bewindvoerder bijvoorbeeld soms de grootste moeite om ziekenhuisfacturen te verkrijgen, die hij in theorie nochtans moet betalen. Hetzelfde geldt voor het terugkrijgen van de bedragen die op de zorgattesten voor het ziekenfonds vermeld staan. Het blijkt vaak heel moeilijk te zijn om louter in het bezit van die attesten te worden gesteld.

Moet voor de te beschermen persoon een fiscale en de sociale bekwaamheid worden erkend, aangezien het risico groot is dat het vermogen eronder lijdt?

Wanneer de betrokkene fiscaal en sociaal onbekwaam is verklaard, kan de bewindvoerder voorts de fiscale stukken van de betrokkene naar zijn adres doen sturen, en niet langer naar dat van de beschermd persoon; daar blijven ze immers al te vaak onverrichterzake liggen, met alle mogelijke gevolgen van dien.

Het ontworpen artikel 11 van het wetsontwerp strekt ertoe te bepalen dat de vrederechter bij artikel 492/1, § 2, derde lid, 20°, van het Burgerlijk Wetboek, moet oordelen “over de bekwaamheid van de beschermd persoon met betrekking tot (...) het aangaan van periodieke schulden”. Het aangaan van schulden gaat echter gepaard met risico’s. Op grond waarvan zal de beschermd persoon een beslissing nemen als hij/zij daarover niet overlegt met zijn/haar bewindvoerder? Wat moet worden verstaan onder “periodieke schulden”? Schuld vloeit voort uit het aangaan van een lening, en laat dit artikel nu net handelen over de (on)bekwaamheid om een lening te sluiten.

soit dans l’obligation de mettre à disposition des moyens définis.

L’inventaire du patrimoine doit être remis, selon le projet, endéans les six semaines et non plus les quatre semaines après la désignation de l’administrateur des biens. L’allongement de ce délai est à saluer car il permettra de mener une analyse plus précise de la situation patrimoniale. Partant, et afin de rencontrer le principe d’autonomie, la question pourrait être posée à ce moment de mettre ou non le montant évoqué ci-avant à disposition.

Une fois sous administration de biens, une personne qui, préalablement, serait dotée d’un administrateur de la personne nous semble ne pas devoir conserver sa capacité fiscale et sociale. Elle ne disposerait donc plus de la capacité de s’authentifier à l’aide de sa carte d’identité électronique.

Au niveau social, à titre d’exemple, il est parfois extrêmement compliqué pour l’administrateur d’obtenir des factures d’hôpitaux, dont théoriquement il doit assurer le paiement. De même, lorsqu’il s’agit de récupérer les montants des attestations de soins destinées à la mutualité. Être simplement mis en possession de ces attestations se révèle dans bien des cas très difficile.

Est-il donc indispensable de poser la question de la capacité fiscale et sociale, tant le risque de voir le patrimoine souffrir est grand?

Par ailleurs, cela permettrait à l’administrateur de disposer des documents fiscaux à son adresse et non plus à l’adresse de la personne protégée où, très souvent, ils font poste restante, avec les conséquences qu’on peut imaginer.

L’article 11, § 2, du projet prévoit quant à lui que “(...) le juge doit se prononcer sur la capacité de contracter des dettes périodiques”. Qui dit “dettes” dit “risques”. Sur base de quelles informations la personne protégée décidera-t-elle, si elle agit en dehors de toute concertation avec son administrateur des biens? Que faut-il entendre par dette périodique? La dette est la conséquence d’un emprunt or le même article pose la question de la capacité de contracter un emprunt.

Wanneer de verkoper/kredietgever bij een aankoop op krediet gewoon door het *Belgisch Staatsblad* te raadplegen nagaat of de klant bekwaam is, bestaat de mogelijkheid dat de verkoop niet doorgaat, zelfs al zou de rechter hebben geoordeeld dat de klant bekwaam is om dergelijke schulden aan te gaan. In het *Belgisch Staatsblad* wordt immers louter de aanwijzing van de bewindvoerder bekendgemaakt. Deze bepaling dreigt te leiden tot onduidelijkheid, waardoor het bij misbruik moeilijk zal worden de in artikel 493 van het Burgerlijk Wetboek bedoelde nietigheid in te roepen. Jammer genoeg wordt niet zelden misbruik gemaakt van de situatie.

Vervolgens gaat de spreker in op de oplijsting en de tarifering van de uitzonderlijke ambtsverrichtingen van de bewindvoerder. Het ware wenselijk een lijst op te stellen van de handelingen die als "uitzonderlijk" worden aangemerkt. Dankzij een dergelijke lijst zouden zowel de magistraten als de bewindvoerders over één enkele berekeningsreferentie kunnen beschikken. Al te vaak worden verrichtingen die het midden houden tussen het dagelijks beheer en het uitzonderlijk beheer, niettemin als "uitzonderlijk" aangemerkt.

De voorbeelden zijn legio wanneer de beschermd persoon vastgoed bezit. Is het al dan niet een verrichting van dagelijks beheer wanneer de bewindvoerder op verzoek van de beschermd persoon de factuur van een loodgieter betaalt, vermoedelijk nadat contact werd opgenomen? Daarentegen lijkt het verzoek om bestekken op te stellen – en dus aannemers te ontvangen – voor de herstelling van een dak uiteraard een uitzonderlijke ambtsverrichting te zijn. Diezelfde vraag rijst bij het indienen van een verzoekschrift om een deel van het kapitaal vrij te maken met het oog op de vereffening van een ziekenhuisrekening (een vaak voorkomend geval), of om het naturalisatiedossier te kunnen volgen.

De gevolgen van het overlijden van de beschermd persoon doen veel vragen rijzen. Het wetsontwerp geeft aan dat de vrederechter de opdracht van de bewindvoerder ambtshalve, dan wel op diens verzoek kan verlenen. Die opdracht kan in de huidige stand van de wet van 2013 slechts met twee maanden worden verlengd; die termijnverlenging zou worden opgetrokken tot maximum zes maanden. De verlenging van die termijn is belangrijk in meer dan één opzicht; de bewindvoerder kan zijn opdracht daardoor immers in betere omstandigheden tot een goed einde brengen, inzonderheid wanneer de erfenamen van de beschermd persoon niet bekend zijn – wat niet zelden het geval is.

Artikel 499/19 van het Burgerlijk Wetboek bevat de bevoegdheden die de bewindvoerder na het overlijden van de beschermd persoon mag uitoefenen totdat de curator wordt aangewezen.

Lors d'un achat à crédit, si le vendeur/prêteur vérifie la capacité de son client en consultant simplement le *Moniteur belge*, la vente pourrait ne pas avoir lieu, quand bien même le juge aurait reconnu la capacité à contracter de telles dettes. En effet, le *Moniteur* publie simplement la désignation de l'administrateur, rien de plus. Cette disposition crée le risque d'un flou qui rendra difficile l'invocation de la nullité visée à l'article 493 du Code civil en cas d'abus. Abus qui, malheureusement, ne sont pas rares.

L'orateur poursuit son intervention en évoquant l'inventaire et la tarification des devoirs exceptionnels accomplis par l'administrateur des biens. Il serait souhaitable de dresser une liste des actes qualifiés d'exceptionnels. Une telle liste permettrait tant aux magistrats qu'aux administrateurs de disposer d'une référence unique de calcul. Trop souvent sont qualifiés d'exceptionnels des devoirs qui se trouvent à la frontière de la gestion quotidienne et de la gestion exceptionnelle.

L'immobilier présente bon nombre d'exemples à ce sujet: répondre à la demande de la personne protégée de payer un plombier, après l'avoir probablement contacté, relève-t-il de la gestion de tous les jours ou non? Faire faire des devis – donc recevoir des entrepreneurs – afin de remplacer une toiture semble par contre relever automatiquement de l'exception. Introduire une requête afin de libérer une partie du capital pour payer des frais d'hôpitaux (c'est fréquent) ou introduire une requête et suivre le dossier en vue d'obtenir la naturalisation, posent la même question.

Les conséquences du décès de la personne protégée soulèvent de nombreuses questions. Le projet précise que le juge de paix, soit d'office, soit à la demande de l'administrateur, peut prolonger la mission. Celle-ci est portée à un maximum de six mois au lieu des deux mois actuels, prévus dans la loi de 2013. La prolongation de ce délai est importante à plus d'un titre car elle permettra à l'administrateur de clôturer sa mission dans de meilleures conditions, particulièrement lorsque la personne protégée est dépourvue d'héritiers connus, cas qui est loin d'être rare.

Le texte de l'article 499/19 du Code civil dresse la liste des compétences "*post-mortem*" de l'administrateur jusqu'à la désignation du curateur.

De spreker stelt voor die bevoegdheden aan te vullen met de verplichting voor de bewindvoerder om bij de familierechtbank een verzoekschrift in te dienen tot aanstelling van een curator over de onbeheerde nalatenschap, of om op zijn minst de procureur des Konings in kennis te stellen.

Dankzij deze bepaling zou kunnen worden voorkomen dat de afhandeling van (soms ingewikkelde) gevallen blijft aanslepen, inzonderheid wanneer de beschermd persoon vastgoed in bezit had en er geen belanghebbenden zijn.

Een laatste aspect betreft de evaluatie van de bewindvoeringsopdracht.

De vrederechter heeft bemiddelings- en controlebevoegdheden. Wanneer de partijen niet overeenkomen, is hij gelast de standpunten van de partijen – bewindvoerder over de persoon en over diens goederen, vertrouwenspersoon en beschermd persoon – op elkaar af te stemmen.

De controlebevoegdheid van de vrederechter geldt ten aanzien van alle partijen, inzonderheid inzake de goederen.

De wet van 2013 bepaalt dat de bewindvoerder jaarlijks schriftelijk verslag moet uitbrengen over de rekeningen. Het bij artikel 30 van dit wetsontwerp ontworpen artikel 499/14, § 2, derde lid, van het Burgerlijk Wetboek, bepaalt het volgende: *“Met het verslag wordt een kopie meegeleerd van het eerste en laatste rekeninguitreksel van de periode waarop het verslag betrekking heeft ter staving van de erin vermelde saldi.”*. Aangezien mag worden aangenomen dat zulks niet volstaat en het op grond van louter het eerste en het laatste rekeninguitreksel niet mogelijk is de aard van de bewegingen op de rekening tijdens de hele periode nauwkeurig na te gaan, lijkt het relevant een en ander duidelijker te stellen. Bij de banken kan op eenvoudig verzoek een volledig overzicht van de debet- en de creditverrichtingen worden opgevraagd.

Vervolgens beoogt de tekst in de volgende bepaling te voorzien: *“De bewindvoerder voert een vereenvoudigde boekhouding, die tenminste betrekking heeft op de mutaties in contant geld of op de rekeningen.”*. Kennelijk is het relevant om aan de debet- en de creditkolom van elke boekhouding een derde kolom toe te voegen, waarin uitsluitend de inkomsten zouden worden vermeld. Een op het credit geboekte terugbetaling van verstrekte zorg is immers geen inkomen terwijl de maandelijkse uitkeringen dat wel zijn. De schuldenaar die deze bedragen overschrijft, is dezelfde, met name het ziekenfonds. Hoe kan vlot worden uitgemaakt in welk

L'orateur suggère de compléter cette liste des compétences, en prévoyant l'obligation pour l'administrateur d'introduire une requête en succession vacante auprès du tribunal de la famille ou, à tout le moins, d'aviser le procureur du Roi.

Cette disposition permettrait d'éviter que des situations, parfois complexes, perdurent, en particulier lorsque la personne protégée décédée était propriétaire d'immeubles et qu'il n'y a personne d'intéressé.

Un dernier aspect concerne l'évaluation des missions d'administration.

Le juge de paix a des pouvoirs de conciliation et de contrôle. Il est chargé, en cas de désaccord, de “rapprocher les points de vue” entre les parties: administrateur de la personne, des biens, personne de confiance et personne protégée.

Son pouvoir de contrôle s'exerce à l'égard de toutes les parties, particulièrement en ce qui concerne les biens.

Au-delà de la communication annuelle d'un rapport et des comptes, prévue par la loi de 2013, il paraît pertinent d'ajouter une précision: le texte de l'article 499/14 en projet prévoit que l'administrateur des biens joint à son rapport *“une copie du premier et du dernier extrait de compte de la période concernée par le rapport, destinée à étayer les soldes qui y sont mentionnés...”*. Il est permis de penser que c'est insuffisant, et que les premier et dernier extraits bancaires ne permettent pas une vérification précise de la nature des mouvements d'argent tout au long de la période. Un historique complet des mouvements peut facilement être obtenu auprès des banques.

Le texte poursuit en prévoyant que *“l'administrateur tient une comptabilité simplifiée portant au minimum sur les mouvements des disponibilités en espèce et en compte...”*. Il semble pertinent d'ajouter, aux colonnes débit et crédit de toute comptabilité, une troisième colonne où seraient reportés uniquement les revenus. En effet, porté au crédit, un remboursement de soins donnés n'est pas un revenu alors que des indemnités mensuelles le sont. Le débiteur qui vire ces montants est le même: la mutualité. Comment faire aisément la distinction entre les natures différentes de ces apports financiers en faveur de l'administré? Rappelons que la

opzicht die financiële tegemoetkomingen ten gunste van de bestuurde van elkaar verschillen? Er moet aan worden herinnerd dat de vergoeding van de bewindvoerder ten hoogste 3 % van de inkomsten bedraagt; het is dus noodzakelijk de aard van de op het credit geboekte bedragen goed te kennen.

Dezelfde redenering geldt voor de huurgelden en de lasten van een beschermd persoon die eigenaar is van een verhuurd pand: het huurgeld is een inkomen, de lasten zijn dat niet.

Die oplossing zou de transparantie van de rekeningen vergroten, zou de controle erop vergemakkelijken en zou *de facto* de taak van de vrederechter vergemakkelijken.

De spreker gaat vervolgens in op de afschaffing van de verplichte evaluatie waarbij wordt uitgemaakt of de maatregelen na twee jaar al dan niet moeten worden voortgezet. Die regeling maakte de taak van de kantonrechter heel wat zwaarder, ofschoon die evaluatie niet in alle gevallen noodzakelijk was. De spreker stelt derhalve voor dat de rechter zich bij elke maatregel waartoe wordt beslist, uitspreekt over de duur ervan en daarbij dus een termijn vastlegt waarna een evaluatie zou moeten plaatsvinden. Zulks kan voorkomen dat het voorlopige te vaak definitief wordt, zonder die mogelijkheid evenwel uit te sluiten. Hoewel de maatregel wordt opgelegd als zijnde definitief, zou die kunnen worden herzien indien de situatie van de betrokkenen veranderd is; er kan immers niet worden uitgesloten dat de technologische vooruitgang, in het bijzonder die van de geneeskunde, een dergelijke evolutie mogelijk maakt.

Wat de toegang van de beschermd persoon tot het centraal register betreft, vraagt de spreker zich af hoe dat mogelijk zal worden gemaakt. Hoe zal die persoon zijn recht op wijziging van de gegevens die op hem betrekking hebben, kunnen doen gelden?

Vervolgens benadert de spreker de vertegenwoordiging van de persoon in het licht van de wet betreffende de rechten van de patiënt. Hij vraagt zich af of voor die vertegenwoordiging niet de voorafgaande toestemming van de vrederechter vereist zou moeten zijn. Daartoe zou de vrederechter de belangrijkste betrokkenen, zijnde de beschermd persoon zelf, opnieuw moeten horen. Die bevoegdheid van de rechter zou de waardigheid van de belanghebbende vergroten en voorkomen dat de persoon minder goed wordt beschermd.

Kortom, er is verdienstelijk werk geleverd. Het legt ontegensprekelijk de klemtoon op de bereidheid een en ander te vereenvoudigen, alsook de tekst beter af te

rémunération de l'administrateur s'élève à maximum 3 % des revenus; il est donc nécessaire de bien identifier les montants portés au crédit.

Le même raisonnement s'applique aux loyers et charges d'une personne protégée propriétaire d'un bien donné en location: le loyer est un revenu, les charges n'est sont pas.

Cette solution apporterait une plus grande transparence des comptes, en faciliterait le contrôle et rendrait *de facto* plus aisée la tâche du juge de paix.

Sur la suppression de l'évaluation obligatoire de la poursuite ou non de ces mesures après deux ans. Cette disposition alourdissait considérablement la tâche du magistrat cantonal sans que cette évaluation ne soit nécessaire dans tous les cas. L'orateur suggère que dans chaque cas le magistrat se prononce, au moment de la décision de la mesure, sur la durée de celle-ci et fixe donc un délai au terme duquel une évaluation devrait être opérée. Cela permettrait d'éviter que le provisoire ne soit trop souvent définitif, sans exclure cette possibilité. Bien que prononcée à titre définitif, elle resterait révisable si la situation de la personne venait à changer. En effet, on ne peut négliger que les progrès technologiques, et de la médecine en particulier, permettent de telles évolutions.

Sur l'accès de la personne protégée au registre central. Comment y aura-t-elle accès? Comment pourrait-elle faire valoir son droit à modification des données la concernant?

Sur la représentation de la personne en regard de la loi sur les droits des patients. Ne faut-il pas subordonner cette représentation à l'accord préalable du juge de paix qui, pour ce faire, réentendrait le principal intéressé... la personne protégée ? Réintroduire cette injonction restituerait une plus grande dignité à l'intéressé. Ceci pour ne pas affaiblir la protection de la personne.

En conclusion, le travail réalisé mérite d'être salué. Il met indéniablement l'accent sur une volonté de simplification, une plus grande adéquation du texte avec

stemmen op het streven ieders rechten en waardigheid beter te eerbiedigen.

B.2.8. Uiteenzettingen van mevrouw Marga De Bauw, voorzitster, en de heer Pierre-André Wustefeld, ondervoorzitter van de Commissie voor onderhoudsbijdragen

Mevrouw Marga De Bauw, voorzitster van de Commissie voor onderhoudsbijdragen, herinnert aan de moeizame oprichting van de Commissie voor onderhoudsbijdragen die, hoewel ze bij de wet van 19 maart 2010 in het leven werd geroepen, haar werkzaamheden pas in januari 2016 echt heeft kunnen aanvatten.

De commissie heeft onmiddellijk werk gemaakt van het formuleren van aanbevelingen voor de objectivering van de in de artikelen 203, § 1, en 203bis van het Burgerlijk Wetboek bedoelde onderhoudsbijdragen. Zij heeft een inventaris aangelegd van de evaluatie-methoden voor de verschillende posten waaruit de onderhoudsverplichting bestaat.

Voorts heeft de commissie er werk van gemaakt om de begrippen “gewone kosten” en “buitengewone kosten” te verduidelijken. Pro memorie: de verschillende familierechtbanken, de griffies of zelfs de balies hebben verschillende lijsten opgemaakt van wat onder het begrip “buitengewone kosten” moet worden verstaan; tevens moet rekening worden gehouden met de rechtspraak die op het echelon van de beslagrechters tot stand is gekomen.

Bovendien heeft de commissie bepaalde leemten in het bestaande wetgevende apparaat aangestipt, en heeft zij voorgesteld die leemten concreet te verhelpen. In verband met de gewone kosten is er met name het onderscheid dat moet worden gemaakt tussen de “verblijfsgebonden kosten” en de “verblijfsoverstijgende kosten”. Kapperskosten bijvoorbeeld vallen vanzelfsprekend niet onder de buitengewone kosten, maar de vraag rijst of ze als “verblijfsgebonden” kunnen worden beschouwd.

De heer Pierre-André Wustefeld, ondervoorzitter van de Commissie voor onderhoudsbijdragen, sluit zich aan bij wat de vorige spreekster heeft gesteld; haar betoog weerspiegelt de werkzaamheden die de Commissie voor onderhoudsbijdragen heeft verwezenlijkt tijdens de eerste twee jaar van haar bestaan.

Toe te juichen vallen de prima betrekkingen die binnen die commissie heersen. Al even lovenswaardig is de aandacht die de minister van Justitie en het Parlement aan haar eerste verslag hebben besteed.

le souci de mieux respecter les droits et la dignité de chacun.

B.2.8. Exposés de Mme Marga De Bauw, présidente, et M. Pierre-André Wustefeld, vice-président, de la commission des contributions alimentaires

Mme Marga De Bauw, présidente de la commission des contributions alimentaires, rappelle la difficile mise en place de la commission des contributions alimentaires qui, bien que créée par la loi du 19 mars 2010, n'a pu véritablement entamer ses travaux qu'en janvier 2016.

La commission s'est immédiatement attelée à formuler des recommandations pour l'objectivation du calcul des contributions alimentaires visées aux articles 203, § 1er, et 203bis du Code civil. Elle a procédé à un inventaire des méthodes d'évaluation des différents postes que comprend l'obligation d'entretien.

La commission s'est également employée à clarifier les notions de “frais ordinaires” et de “frais extraordinaire”. Pour rappel, différentes listes reprenant ce qu'il y a lieu d'entendre sous la notion de “frais extraordinaire” ont été établies dans les différents tribunaux de la famille, au sein des parquets, voire au sein des barreaux; il a fallu également tenir compte de la jurisprudence qui s'est développée au niveau des juges des saisies.

La commission a par ailleurs identifié certaines lacunes dans le dispositif législatif existant et a proposé d'y remédier de manière concrète, notamment en ce qui concerne, au sein des frais ordinaires, la distinction à opérer entre “frais liés au séjour” et “frais non liés au séjour”; à titre d'exemple, des frais de coiffeur ne relèvent à l'évidence pas des frais extraordinaires, mais peut-on les considérer comme étant “liés au séjour”?

M. Pierre-André Wustefeld, vice-président de la commission des contributions alimentaires, souscrit aux propos de l'intervenante précédente, qui reflètent les travaux accomplis par la commission des contributions alimentaires au cours des deux premières années de son existence.

Il convient de saluer la qualité des relations qui règnent au sein de ladite commission et l'intérêt porté par le ministre de la Justice et le Parlement à son premier rapport.

Er bestaan welomschreven verwachtingen omtrent de aan de commissie ter beschikking te stellen middelen, zodat ze doeltreffender kan worden. Dat is echter een ander debat.

Er is veel werk verricht om binnen de commissie een consensus te bereiken over:

- de definitie van het begrip “buitengewone kosten”, alsmede over de nadere regels volgens welke die kosten mogen worden gedaan en volgens welke ze worden terugbetaald;

- het ermee samenhangende begrip “verblijfsoverstijgende” kosten.

Via reflectie konden netelige kwesties worden uitgeklaard, bijvoorbeeld het begrip “internaatskosten”: na intense besprekingen in de commissie is een consensus bereikt om dergelijke kosten van de buitengewone kosten uit te sluiten. Dankzij de analyse van de budgetten die aan de hand van de verschillende objectiveringstmethodes voor de onderhoudsbijdragen werden aangereikt, kon immers worden aangetoond dat de internaatskosten in werkelijkheid niet hoger uitvielen dan het, gelet op de tenlastenemingsperiodes van het kind gesuggereerde, gezamenlijke aandeel van de uitgaven voor voeding, huisvesting, reiskosten, schoolgeld en kosten voor buitenschoolse activiteiten. Dat neemt niet weg dat de ouders overeenstemming kunnen bereiken over een gezamenlijke tenlasteneming van die kosten, afgezien van het gewone budget.

Bij de werkzaamheden is de commissie was nog een ander punt onder de loep genomen. Zij is het er meer bepaald over eens geworden dat van de wetgever moet worden verkregen dat de transparantie van de overeenkomsten over de nadere financieringsregels betreffende de behoeften van de kinderen wordt vergroot, zonder dat het daarbij uitmaakt wie die overeenkomsten hebben opgemaakt (advocaten, bemiddelaars, notarissen of de partijen zelf; cf. artikel 126 van het wetsontwerp).

Wanneer diezelfde overeenkomsten ter discussie worden gesteld wegens “een nieuw element”, draait dat al te vaak uit op onoverkomelijke hinderpalen: met welke bijdragecapaciteiten van de partijen werd concreet rekening gehouden? wat was het bedrag van de kinderbijslag? op welk budget worden de behoeften van het kind geraamd? welke waardering werd in aanmerking genomen voor de periodes van secundaire huisvesting? voor welke bedragen werd eventueel beschikt ten opzichte andere geschillen (bijvoorbeeld in het raam van de overname van een pand dat tot de gemeenschap van goederen behoort)? Die overwegingen maken het de rechtsbeoefenaars onmogelijk sereen en doeltreffend

Des attentes précises existent par ailleurs quant aux moyens à mettre à disposition de la commission pour lui permettre de gagner en efficacité, mais ceci relève d'un autre débat.

Un important travail a été réalisé pour obtenir au sein de la commission un consensus sur:

- la définition des frais extraordinaires, les modalités de leur engagement et de leur remboursement;

- la notion connexe de “frais non directement liés” aux modalités d’hébergement.

Une réflexion au permis de clarifier des points épineux, tel la notion de “frais d’internat”: après de riches échanges au sein de la commission, un consensus s'est dégagé pour les exclure des frais extraordinaires. En effet, l'analyse des budgets proposés par les différentes méthodes d'objectivation des contributions alimentaires a permis de mettre en évidence que les frais d'internat n'excédaient pas, en réalité, la part globale des dépenses “Alimentation, logement, frais de déplacement, frais de scolarité et de para-scolarité” suggérée au regard des périodes de prise en charge de l'enfant. Cela ne prive pas les parents de la possibilité de se mettre d'accord sur une prise en charge commune de ces frais, au-delà du budget ordinaire.

Un autre point d'attention des travaux de la commission concerne le consensus dégagé sur la nécessité d'obtenir du législateur que les conventions portant sur les modalités de financement des besoins des enfants soient plus transparentes, et ce quels qu'en soient les auteurs (avocats, médiateurs, notaires, parties elles-mêmes; cf. l'article 126 du projet de loi).

Trop souvent, la remise en cause de ces mêmes conventions “en raison d'un élément nouveau” débouche sur des obstacles insurmontables: quelles étaient les facultés contributives des parties concrètement prises en compte de même que le montant des allocations familiales, quel était le budget estimé des besoins de l'enfant, quelle valorisation a été retenue pour les périodes d'hébergement secondaire, à quelle hauteur a-t-on éventuellement transigé en fonction d'autres questions litigieuses (p.ex., dans le cadre d'une reprise d'immeuble dépendant de la communauté de biens)? Ces considérations ne permettent pas aux praticiens du droit de travailler dans la sérénité et l'efficacité: bien

te werken: heel wat nodeloze geschillen zouden kunnen worden voorkomen met die minimale maar belangrijke toevoeging die de commissie bepleit en die in het ter bespreking voorgelegde wetsontwerp is opgenomen.

De doordachte, onderling overeengekomen en pragmatische wijzigingen die in het jaarverslag 2016 over de werkzaamheden van de commissie worden vermeld, zullen niet alleen de rechtzoekenden maar ook het beheer van geschillen ter zake ten goede komen.

B. Vragen en opmerkingen van de leden

De heer Christian Brotcorne (cdH) begrijpt niet waarom het wetsontwerp, wat het vaststellen van de bijdrage in het levensonderhoud voor de kinderen betreft, in een zo strikt parallelisme voorziet tussen de gerechtelijke procedures en de bemiddelingsprocedure.

De spreker vindt het maar normaal dat in het raam van een rechterlijke uitspraak voor de vaststelling van de respectieve bijdrage van de ouders in het levensonderhoud heel nauwkeurig wordt aangegeven volgens welke nadere regels en voorwaarden een en ander gebeurt – al was het maar vanwege de verplichting de vonnissen met redenen te omkleden alsook om achteraf het werk van de magistraten te vergemakkelijken (in het kader van een eventueel beroep, in geval van herziening van het pensioen enzovoort). Dat lijkt hem daarentegen volstrekt overbodig te zijn wanneer de ouders binnen een bemiddelingsprocedure tot een vergelijk zijn gekomen. Dient er bijvoorbeeld aan te worden herinnerd dat bij de vaststelling van de bijdragecapaciteit van de ouders vrijwillig en in het belang van het kind rekening mag worden gehouden met elementen (roerende inkomsten bijvoorbeeld) die de betrokkenen zelf niet noodzakelijkerwijze uitdrukkelijk in een procedurestuk opgenomen willen zien?

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) stelt met betrekking tot de verschillende aspecten van het bewind over de goederen vast dat er een consensus tot stand lijkt te komen. Wel rijst nog een probleem aangaande de elektronische identiteitskaart en het eventuele gebruik ervan door de beschermde persoon voor bepaalde beheersdaden. Dit precieze punt zou dus moeten worden herbekijken.

Aangaande de eventuele onverenigbaarheid van de opdracht van bewindvoerder over de goederen en van persoonlijk assistent wordt onvoldoende rekening gehouden met de bijzondere situatie waarin de ouders van de beschermde persoon zich bevinden: moet de onverenigbaarheid ook in dat geval worden toegepast?

Voorts wenst de spreekster meer uitleg over de basisopleiding voor de artsen die de uitvoerige medische verklaring zouden moeten opstellen om de vrederechter

des litiges inutiles pourraient être évités par cet ajout, minime mais essentiel, préconisé par la commission et retenu par le projet de loi qui vous est soumis.

Les modifications réfléchies, consensuelles et pragmatiques contenues dans le rapport 2016 des travaux de la commission seront particulièrement bénéfiques aux justiciables, d'une part, et à la gestion des litiges en la matière, d'autre part.

B. Questions et remarques des membres

M. Christian Brotcorne (cdH) indique ne pas comprendre le parallélisme strict établi par le projet, en ce qui concerne la fixation de la contribution alimentaire pour les enfants, entre les procédures judiciaires et la procédure de médiation.

Autant il semble normal à l'intervenant que la fixation de la contribution alimentaire entre parents, lorsqu'elle résulte d'une décision judiciaire, entre dans le détail des modalités et conditions applicables – ne fût-ce qu'en raison de l'obligation de motiver les jugements et aux fins de faciliter ultérieurement le travail des magistrats (dans le cadre d'un appel éventuel, en cas de demande de révision de la pension, etc.) – autant cela paraît superflu lorsque les parents ont pu s'accorder dans le cadre d'une procédure de médiation. Faut-il rappeler, par exemple, que la fixation de la capacité contributive des parents peut volontairement et dans l'intérêt de l'enfant tenir compte d'éléments (des revenus mobiliers, par exemple) que les intéressés eux-mêmes ne souhaitent pas nécessairement expliciter dans une pièce de procédure?

Mme Sonja Becq (CD&V) constate, en ce qui concerne les différents aspects de l'administration des biens, qu'un consensus semble se dégager. Un problème subsiste cependant en ce qui concerne la carte d'identité électronique et son usage éventuel par la personne protégée pour certains actes d'administration; ce point précis devrait donc être réexaminé.

En ce qui concerne l'incompatibilité éventuelle de la mission d'administrateur des biens et d'assistant personnel, la situation particulière dans laquelle se trouvent les parents de la personne protégée n'est pas suffisamment prise en compte: l'incompatibilité doit-elle également trouver à s'appliquer dans ce cas de figure?

L'intervenante souhaite par ailleurs obtenir d'avantage d'éclaircissements en ce qui concerne la formation de base qui serait prévue pour les médecins chargés

in kennis te stellen van de staat van de te beschermen persoon (of van de persoon aan wie de status van beschermd persoon al werd toegewezen).

Tevens voorziet het wetsontwerp erin dat de vrederechter het openbaar ministerie om een schriftelijk advies kan vragen. Hoe lovenswaardig de intentie ook is, rijst de vraag of zulks in de praktijk haalbaar is. Wat met de impact op onder meer de procedurelooptijd?

Evenals de vorige spreker wil de spreekster weten of de bepalingen inzake de onderhoudskosten op gelijkaardige wijze in detail moeten worden beschreven en met redenen omkleed, ongeacht of ze voortvloeien uit een rechterlijke uitspraak dan wel werden vastgesteld in het kader van een bemiddeling. Moet voor die beide situaties echt in een strikt parallelisme worden voorzien?

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) onderstreept dat het wetsontwerp een einde wil maken aan een langdurige controverse over de gemeenrechtelijke collectieve vordering voor de verenigingen. Er moet een algemene oplossing worden aangereikt voor het probleem dat het Grondwettelijk Hof had aangekaart in zijn arrest nr. 133/2013 van 10 oktober 2013, aangezien de wetgever tot dusver genoegen had genomen met gedeeltelijke en gevalsgebonden oplossingen.

De spreker merkt op dat niet alleen in dit debat maar ook in alle eerdere gelijkaardige debatten (cf. de discussies ten tijde van de erkenning van een groepsvorde ringsrecht voor de verenigingen die de belangen van de verbruikers dienen) de tegenstanders – het VBO op kop – van een uitbreiding van het groepsvorderingsrecht als hoofdargument aanvoeren dat een dergelijke maatregel zou leiden tot een “gerechtelijke tsunami” die de hoven en rechtbanken zal verzwelgen. De praktijk leert echter dat daar niets van aan is: de verenigingen zijn niet zo kapitaalkrachtig dat zij een lawine aan procedures kunnen ontketenen en stellen pas in laatste instantie een rechtsvordering in. Beschikken de vertegenwoordigers van de verenigingen over cijfers in dat verband?

Zo heeft Test-Aankoop sinds de *class action* inzake de verdediging van de consument vier jaar geleden werd ingesteld zeven zaken aangespannen die meestal ruimschoots gerechtvaardig waren (denken we aan *Dieselgate*, de vergoeding voor stakingsdagen bij de NMBS enzovoort). Dit cijfer is meer dan redelijk en ont kracht de vrees die vier jaar geleden werd geuit.

Met de minister van Justitie zal een debat worden gevoerd over de wijze waarop het wetsontwerp omgaat met de door het Grondwettelijk Hof gestelde vraag (namelijk onder welke voorwaarden een vorderingsrecht dat

d'établir le certificat médical circonstancié destiné à éclairer le juge de paix sur l'état de la personne à protéger (ou déjà placée sous statut de personne protégée).

Le projet prévoit également la possibilité, pour le juge de paix, de requérir l'avis écrit du ministère public. L'intention semble louable, mais cela pourra-t-il se faire en pratique? Quid de l'impact sur la durée de la procédure, entre autres?

Comme l'intervenant précédent, l'oratrice souhaite savoir si les dispositions relatives aux frais d'entretien devront être détaillées et motivées de manière similaire, qu'elles proviennent d'une décision judiciaire ou qu'elles aient été arrêtées dans le cadre d'une médiation. Est-il nécessaire de prévoir un strict parallélisme entre ces deux cas de figure?

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) souligne que le projet de loi vise à clore une longue controverse en ce qui concerne l'action d'intérêt collectif de droit commun pour les associations. Il fallait apporter une réponse générale au problème soulevé par l'arrêt de la Cour constitutionnelle n° 133/2013 du 10 octobre 2013, le législateur s'étant contenté jusqu'à présent de solutions partielles et ponctuelles.

L'intervenant note que, dans ce débat comme dans tous les autres débats similaires qui l'ont précédé (cf. les discussions au moment de la reconnaissance d'un droit d'action collective pour les associations représentant les intérêts des consommateurs), l'argument essentiel des détracteurs – la FEB en tête – d'une extension du droit d'action collective revient à dire que la mesure risque d'entraîner un “tsunami judiciaire” qui submergera les cours et tribunaux. Or, on constate en pratique qu'il n'en est rien: les associations n'ont pas tant d'argent à dépenser qu'elles puissent déclencher une avalanche de procédures et ne se lancent dans une action judiciaire qu'en dernier recours. Les représentants des associations disposent-ils de données chiffrées à ce sujet?

Test-Achats par exemple a, depuis l'introduction il y a quatre ans de la class action en matière de défense du consommateur, lancé sept actions, le plus souvent largement justifiées (cf. le Dieselgate, l'indemnisation des journées de grève de la SNCB, etc.). Ce chiffre est plus que raisonnable et dément les craintes exprimées il y a quatre ans.

La discussion concernant la manière dont le projet règle la question soulevée par la Cour constitutionnelle (“à quelles conditions un droit d'action visant à la protection des libertés fondamentales telles qu'elles sont

de bescherming beoogt van de fundamentele vrijheden zoals zij zijn erkend in de Grondwet en in de internationale verdragen waarbij België partij is, kan worden toegekend).

Mevrouw Goedele Uyttersprot (N-VA) wijst op de kritiek die een jaar geleden in een artikel van *De Standaard* werd geuit over de wijze waarop de onderhoudsbijdragen voor het kind worden bepaald.

De objectivering en de transparantie van de berekeningsmethoden voor de onderhoudsbijdragen is één van de taken van de Commissie voor onderhoudsbijdragen. De verwachtingen ter zake zijn hooggespannen. De vertraging die de Commissie voor onderhoudsbijdragen heeft opgelopen, valt te betreuren, maar is niet te wijten aan de commissie, noch aan haar leden, maar aan het gebrek aan middelen in de periode 2010-2016.

De commissie heeft als moeilijke taak de "kosten van een kind" te berekenen. Dat houdt in dat een moeilijk evenwicht moet worden gevonden tussen verschillende factoren en tussen de verschillende betrokken partijen. De spreekster is ingenomen met het al gerealiseerde werk: de commissie heeft twee aanbevelingen geformuleerd die enerzijds betrekking hebben op het bepalen van de buitengewone kosten (met inbegrip van de nadere regels inzake aanwending en terugbetaling), en anderzijds op het daarmee verwante begrip van kosten die indirect met het verblijf verbonden zijn.

Kunnen de vertegenwoordigers van de Commissie voor onderhoudsbijdragen aangeven of het voorliggende wetsontwerp beantwoordt aan de voornoemde aanbevelingen, dan wel of nog aanvullende maatregelen moeten worden genomen?

C. Antwoorden en replieken

Mevrouw Els Vandensande, vertegenwoordiger van Verenigde Verenigingen antwoordt op de vraag van de heer Van Hecke dat ze niet beschikt over concrete cijfers met betrekking tot het aantal vorderingen die door verenigingen voor het Gondwettelijk Hof en de Raad van State werden ingesteld teneinde hun statutaire doelstellingen na te streven.

In de praktijk trekken verenigingen zelden alleen naar de rechter maar werken meestal samen met elkaar en stellen samen een beroep in. Dit geeft aan dat verenigingen niet lichtzinnig omspringen met hun recht om voor het Gondwettelijk Hof en de raad van State wel procedures aan te spannen ter verdediging van hun statutair doel. Bovendien is die samenwerking

reconnues par la Constitution et par les traités internationaux auxquels la Belgique est partie" peut-il être reconnu?) sera menée avec le ministre de la Justice.

Mme Goedele Uyttersprot (N-VA) rappelle les critiques parues il y a un an dans un article du *Standaard* à propos des modalités de fixation des pensions alimentaires pour enfant.

L'objectivation et la transparence des méthodes de calcul de ces pensions alimentaires est une des missions de la commission des contributions alimentaires, et les attentes en la matière sont grandes. On peut déplorer le retard pris par la commission des contributions alimentaires, mais ce retard n'est pas imputable à la commission ni à ses membres mais à l'absence de moyens dans la période 2010-2016.

La délicate mission de la commission revient à déterminer le "coût d'un enfant", ce qui implique de trouver de difficiles équilibres entre différents facteurs et entre les différentes parties concernées. L'intervenante salue le travail déjà accompli, la commission ayant formulé deux recommandations, relatives d'une part à la définition des frais extraordinaires (en ce compris les modalités d'engagement et de remboursement) et d'autre part à la notion connexe de frais non directement liés à l'hébergement.

Les représentants de la commission contributions alimentaires peuvent-ils indiquer si les différents textes à l'examen satisfont aux recommandations précitées ou si des mesures complémentaires doivent encore être prévues?

C. Réponses et répliques

Mme Els Vandensande, représentante de "Verenigde Verenigingen", en réponse à la question de M. Van Hecke, indique ne pas disposer de chiffres concrets en ce qui concerne le nombre d'actions intentées par des associations auprès de la Cour constitutionnelle et du Conseil d'État en vue de poursuivre leurs buts statutaires.

En pratique, les associations se lancent rarement seules dans une action en justice. Généralement, elles collaborent et interjettent appel ensemble, ce qui indique qu'elles n'utilisent pas à la légère leur droit d'engager des procédures devant la Cour constitutionnelle et le Conseil d'État pour défendre leur objet statutaire. Souvent, cette collaboration est en outre

vaak gewoonweg noodzakelijk om het beroep financieel haalbaar te maken voor de betrokken verenigingen.

De heer Kristiaan Rotthier, vertegenwoordiger van de Conferentie van vrederechters en politierechters, vindt het idee dat bij aanvragen met betrekking tot minderjaren en beschermde personen het schriftelijk advies van het parket wordt vereist niet absurd, maar vreest wel dat die vereiste in de praktijk onmogelijk kan worden na geleefd: gezien de hoeveelheid te behandelen dossiers en de termijnen die in acht moeten worden genomen, zou het veel te lang duren alvorens de vrederechter een beslissing kan nemen.

In verband met de onverenigbaarheid van de taak van de persoonlijke assistent van de beschermde persoon met de status van bewindvoerder over de goederen van dezelfde persoon, merkt de spreker op dat die eerste taak in de praktijk door de ouders wordt waargenomen. Onder de gelding van die vigerende wet mogen de ouders ook de taak van bewindvoerder over de goederen uitoefenen op voorwaarde dat de vrederechter daarover het toezicht heeft.

Zal die onverenigbaarheid absoluut worden (en dus ook voor de ouders gelden)? De spreker is in elk geval van oordeel dat de professionele bewindvoerder over de goederen niet tegelijk de taak van persoonlijk assistent van dezelfde beschermde persoon op zich kan nemen.

De heer Vincent Bertouille, vertegenwoordiger van het Koninklijk verbond van vrede- en politierechters, beklemtoont dat het belangrijk is dat de beschermde persoon de mogelijkheid krijgt tot ondertekening of authenticatie aan de hand van zijn elektronische identiteitskaart. Dat is een belangrijk aspect van het wetsontwerp.

Nog in verband met de beschermde personen bevat het wetsontwerp andere bepalingen die problemen kunnen opleveren:

— de onverenigbaarheid tussen de status van persoonlijk assistent en die van bewindvoerder; wat als in een lopende bewindvoering slechts één persoon is aangewezen om beide rollen te vervullen, meestal één van de ouders?

— de medische verklaring van een erkende en speciaal opgeleide arts: wat zal het vereiste opleidingsniveau zijn; wat als de vrederechter binnen een redelijke termijn geen arts met de vereiste kwalificatie vindt?

tout simplement nécessaire pour que les associations concernées aient les moyens financiers d'entamer cette procédure d'appel.

M. Kristiaan Rotthier, représentant de la Conférence des juges de paix et de police, estime que si l'idée de requérir l'avis écrit du parquet dans les demandes relatives aux mineurs et aux personnes protégées n'est en soi pas absurde, il craint que cela s'avère en pratique impossible à respecter: vu le volume de dossiers à traiter et vu les délais à respecter, il s'écoulerait un délai beaucoup trop long pour le juge de paix appelé à statuer.

Concernant la question de l'incompatibilité entre la mission de l'assistant personnel de la personne protégée et le statut d'administrateur des biens de cette même personne, il note qu'en pratique ce sont les parents qui remplissent la première mission. Sous le régime de la loi actuelle, les parents peuvent également assurer la fonction d'administrateur des biens, sous réserve du contrôle exercé par le juge de paix.

Cette incompatibilité doit-elle évoluer pour devenir absolue (et donc frapper également les parents)? L'orateur estime en tout état de cause que l'administrateur de biens, s'il est professionnel, ne peut en même temps exercer la fonction d'assistant personnel d'une même personne protégée.

M. Vincent Bertouille représentant de l'Union Royale des juges de paix et de police, souligne l'intérêt qu'il y a à permettre à la personne protégée de signer ou de s'authentifier au moyen de sa carte d'identité électronique. C'est un élément important du projet.

Toujours au sujet des personnes protégées, le projet comporte encore des dispositions qui pourraient poser des difficultés:

— l'incompatibilité entre le statut d'assistant personnel et celui d'administrateur des biens de la personne protégée; quid lorsque, dans des administrations en cours, une seule personne a été désignée pour remplir les deux rôles, le plus souvent un des parents?

— l'attestation médicale émanant d'un médecin agréé et spécialement formé: quel sera le niveau de formation requis, que faire lorsque le juge de paix ne trouve pas, dans un délai raisonnable, de médecin disposant de la qualification requise?

— het advies van het parket, dat ook kan worden gevraagd als een wijziging in de bewindvoeringsregeling inzake de goederen of de persoon moet worden aangebracht: wat als dit advies, dat bij tussenkomst van de bevoegde sociale dienst door de procureur des Konings dient te worden gegeven, niet of niet binnen een redelijke termijn aankomt? Het is aannemelijk dat die adviezen, in bepaalde arrondissementen waar het parket onder de werklast bezwijkt (bijvoorbeeld Brussel), nooit zullen aankomen; de eerste slachtoffers zullen de mensen zijn die om een wijziging van de bewindvoeringsregeling inzake de goederen of de persoon vragen.

Mevrouw Gisèle Marlière, voorzitter van de Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap, kan alleen maar herhalen wat zij voordien heeft gezegd, namelijk dat de Hoge Raad om advies werd gevraagd over de maatregelen met betrekking tot de bewindvoering over de beschermde persoon.

Zonder vooruit te lopen op de inhoud van het advies, meent de spreekster te kunnen aangeven dat dit vermoedelijk genuanceerd zal zijn:

1° enerzijds zijn er aanzienlijke verschillen in de beleidslijnen tussen Vlaanderen, Wallonië en Brussel;

2° anderzijds, wanneer aan die beleidslijnen middelen worden besteed, heeft de controle hoofdzakelijk betrekking op de taken van de persoonlijke assistent van de beschermde persoon.

De heer Luc Goutry, vertegenwoordiger van Meldpunt Bewindvoering, wijst op een aantal elementen die verduidelijking vergen:

— wat de persoonlijke assistent betreft: als die wordt betaald, dan komt de controle toe aan de persoon die hem heeft aangewezen;

— de onverenigbaarheid tussen de functie van bewindvoerder en die van persoonlijke assistent moet worden herzien met betrekking tot de ouders van de te beschermen persoon;

— men kan zich vragen stellen over de noodzaak van een aanvullende opleiding voor de artsen die belast zijn met het opstellen van de verklaring in het kader van de bewindvoeringsprocedures inzake personen; de spreker vindt immers dat modelformulieren een huisarts in staat zouden moeten stellen om de genoemde verklaring correct in te vullen;

— in de tussenkomst van de bevoegde sociale dienst moet niet worden voorzien op het niveau van het parket, maar rechtstreeks op initiatief van de vrederechter;

— l'avis des parquets, qui pourra être demandé également en cas de changement à apporter au régime de l'administration des biens ou de la personne: que faire si cet avis, qui est censé être rendu par le procureur du Roi à l'intervention du service social compétent, n'arrive pas ou n'arrive pas dans un délai raisonnable? Il est permis de penser que, dans certains arrondissements où le parquet couvre sous la charge de travail (à Bruxelles, par exemple), ces avis n'arriveront jamais; ce sont les personnes qui demanderont une modification du régime de l'administration des biens ou de la personne qui en seront les premières victimes.

Mme Gisèle Marlière, présidente du Conseil Supérieur National des Personnes Handicapé, ne peut que répéter ce qu'elle a indiqué précédemment, à savoir que le Conseil supérieur a été saisi pour avis au sujet des mesures relatives à l'administration de la personne protégée.

Sans vouloir anticiper sur la teneur dudit avis, l'intervenante pense pouvoir indiquer que cet avis sera probablement nuancé:

1° d'une part, les politiques mises en œuvre en Flandre, en Wallonie et à Bruxelles diffèrent sensiblement;

2° d'autre part, lorsque des moyens sont consacrés à ces politiques, le contrôle porte essentiellement sur les missions de l'assistant personnel de la personne protégée.

M. Luc Goutry, représentant du Point de contact administration des biens et de la personne, pointe un certain nombre d'éléments qui méritent d'être clarifiés:

— en ce qui concerne l'assistant personnel, si celui-ci est rémunéré, le contrôle revient à la personne qui l'a désigné;

— le régime d'incompatibilité entre la fonction d'administrateur des biens et la fonction d'assistant personnel doit être revu en ce qui concerne les parents de la personne à protéger;

— on peut s'interroger sur la nécessité d'exiger une formation complémentaire pour les médecins chargés de rédiger les certificats visés dans les procédures réglant l'administration des personnes, l'intervenant estimant que des formulaires modèles devraient être à même de guider un médecin généraliste à remplir correctement ledit certificat;

— ce n'est pas au niveau des parquets qu'il convient de prévoir l'intervention du service social compétent, mais directement à l'initiative du juge de paix; le

aangezien die op zijn niveau al een verzoenings- en bemiddelingstaak vervult, kan men de sociale dienst beter in dit kader doen optreden. Hierbij rijst zoals altijd echter de vraag naar de financiering.

De heer Claude Petit, vertegenwoordiger van het Overlegplatform Geestelijke Gezondheidszorg Gebied Brussel-Hoofdstad, vindt net zoals andere sprekers dat de medische verklaring van een speciaal opgeleide of erkende arts in de praktijk kan leiden tot problemen. Vrederechters hebben met betrekking tot de aanvragen om bewindvoering over te beschermen persoon bijna altijd te maken met noedsituaties. Het ligt niet altijd voor de hand om de arts te vinden die aan de eisen inzake onafhankelijkheid (met betrekking tot de te beschermen persoon) en opleiding voldoet. De vrederechter zal daarbij uiteraard de neiging hebben zich te wenden tot de behandelende arts van de te beschermen persoon, omdat die zijn patiënt het beste kent.

De heer Pierre-André Wustefeld, ondervoorzitter van de Commissie voor onderhoudsbijdragen, geeft in antwoord op de vraag van mevrouw Uyttersprot aan dat het wetsontwerp en de wetsvoorstelen algemeen het goede pad opgaan. De door de Commissie voor de onderhoudsbijdragen geformuleerde aanbevelingen werden trouwens vrijwel integraal in het wetsontwerp verwerkt. Het toegevoegde wetsvoorstel van mevrouw Lahaye-Battheu wijkt daarvan op een aantal punten af:

— wanneer vooraf al een beslissing werd genomen over de nadere regels inzake de terugbetaling, zal, naargelang van het geval, de beslagrechter dan wel de familierechtbank bevoegd zijn;

— met betrekking tot de buitengewone kosten gaat het wetsontwerp ervan uit dat er geen dergelijke kosten zijn wanneer ze niet driemaandelijks zijn aangetoond, wat beslist een pragmatische oplossing is. Het door mevrouw Lahaye-Battheu ingediende wetsvoorstel voorziet in een vijfjaarlijkse afrekening; dat is niet houdbaar, behalve wanneer ter zake niets zou zijn geregeld, maar zelfs in dat geval zal die afrekening moeilijk vast te stellen zijn.

De spreker is zich ervan bewust dat veel bemiddelaars bedenkingen ten aanzien van de aanbevelingen van de Commissie voor de onderhoudsbijdragen hebben geformuleerd. Hij merkt evenwel op dat deze Commissie onder meer uit bemiddelaars bestaat en dat zij deze aanbevelingen mede hebben goedgekeurd. Bemiddeling werkt, ook op het vlak van de onderhoudsbijdragen, op voorwaarde dat men de nodige middelen daarvoor uittrekt. Dat blijkt uit de gang van zaken in het hof van beroep te Bergen, dat over een kamer voor

juge de paix remplissant déjà une mission de conciliation et de médiation à son niveau, pourquoi ne pas faire intervenir le service social dans ce cadre? Ceci pose toutefois comme toujours la question du financement.

M. Claude Petit, représentant de la Plate-forme de Concertation pour la Santé Mentale en Région de Bruxelles-Capitale, estime, à l'instar d'autres intervenants que le certificat médical émanant d'un médecin spécialement formé ou agréé risque de causer des problèmes en pratique. Les juges de paix sont, en ce qui concerne les demandes relatives à l'administration d'une personne à protéger, presque toujours confrontés à des situations d'urgence. Il n'est pas toujours évident de trouver le médecin qui répond à la fois aux exigences d'indépendance (par rapport à la personne à protéger) et de formation. Le juge de paix aura de surcroît naturellement tendance à faire confiance au médecin traitant de la personne à protéger, qui connaît le mieux son patient.

M. Pierre-André Wustefeld, vice-président de la commission des contributions alimentaires, en réponse à la question de Mme Uyttersprot, estime que le projet et les propositions de loi vont globalement dans le bon sens. Les recommandations de la commission des contributions alimentaires ont d'ailleurs été presqu'intégralement reprises dans le projet; la proposition de loi jointe de Mme Lahaye-Battheu diffère sur quelques points:

— si une décision préalable a déjà été prise sur les modalités de remboursement, le tribunal compétent sera, selon le cas, le juge des saisies ou le tribunal de la famille;

— le projet de loi part du principe, en ce qui concerne les frais extraordinaires, que si ceux-ci n'ont pas été établis trimestriellement, c'est qu'il n'y en a pas eu, ce qui constitue assurément une solution pragmatique; la proposition de Mme Lahaye-Battheu prévoit de son côté un décompte quinquennal, ce qui n'est pas tenable, sauf si rien n'a été prévu à cet égard, mais même dans ce cas de figure on sera confronté à des décomptes difficiles à établir.

L'orateur est conscient du fait que nombre de médiateurs ont exprimé des réticences par rapport aux recommandations de la commission des contributions alimentaires. Il convient toutefois de relever que celle-ci compte en son sein des médiateurs, qui ont approuvé lesdites recommandations. La médiation fonctionne, également en matière de contributions alimentaires, pour peu qu'on s'en donne les moyens, comme en témoigne la situation à la Cour d'appel de Mons où existe une chambre des règlements amiables: en consacrant

minnelijke schikking beschikt: door aan elk dossier 90 minuten te besteden, krijgen de partijen de kans de meest complexe situaties mondeling uiteen te zetten en kunnen de compromissen waarmee alle partijen hebben ingestemd, worden bestendigd (waardevermindering met toestemming van een onroerend goed bij de ontbinding van de gemeenschap, berekening van de bijdragecapaciteit van één van de ouders, rekening houdend met alle relevante gegevens enzovoort).

Overall, ook in de rechtscolleges, rijst weliswaar verzet tegen de tendens tot objectivering van de onderhoudsbijdragen, maar de mentaliteit evolueert in de goede richting. Die objectivering houdt niet meteen in dat er slechts één methode ter berekening van de onderhoudsbijdragen wordt gehanteerd, maar de bestaande methoden vertonen almaar meer gelijkenissen.

Tot slot is de spreker naar eigen zeggen verbaasd over de uitspraken van een hoogleraar sociologie aan de Universiteit Antwerpen. In een krantenartikel dat een jaar geleden in *De Standaard* is verschenen, poneert de betrokkenne dat de onderhoudsbijdragen worden berekend op basis van de gegevens van het aanslagbiljet van de partijen. Dat bewijst dat zij er niets van kent! De actoren in het veld houden verregaand rekening met de gegevens die van dien aard zijn dat zij niet op het aanslagbiljet kunnen worden vermeld, zijnde de nadere regels inzake huisvesting en de valorisatie ervan, de bepaling van de respectieve bijdragecapaciteit van de partijen, vermogensgegevens enzovoort.

90 minutes à chaque dossier, on permet aux parties de mettre en mot les situations les plus complexes et pour maintenir sur la durée les équilibres consentis par les uns et les autres (réduction de valeur consentie sur un immeuble à la dissolution de la communauté, calcul de la capacité contributive d'un des parents prenant en compte tous éléments pertinents; etc.).

Les résistances au mouvement d'objectivation des contributions alimentaires sont présentes partout, y compris dans les juridictions, mais les mentalités évoluent dans le bon sens. L'objectivation ne veut pas encore dire qu'il n'existe qu'une seule méthode de calcul des contributions alimentaires, mais celles-ci tendent à converger.

Enfin, l'orateur ne peut manquer de faire part de sa stupéfaction par rapport aux affirmations d'une professeure de sociologie de l'Université d'Anvers (cf. l'article dans le *Standaard* paru il y a un an): son postulat de départ, à savoir que le calcul de la contribution alimentaire s'établit sur la base des informations portées sur l'avertissement-extrait de rôle des intéressés, démontre que cette personne n'y connaît rien! Les acteurs de terrain prennent largement en compte des données qui, par nature, ne peuvent figurer sur un avertissement-extrait de rôle: les modalités de l'hébergement et la valorisation de l'hébergement, la fixation entre parties de leur capacité contributive respective, des éléments de nature patrimoniale, etc.